

Bladet:

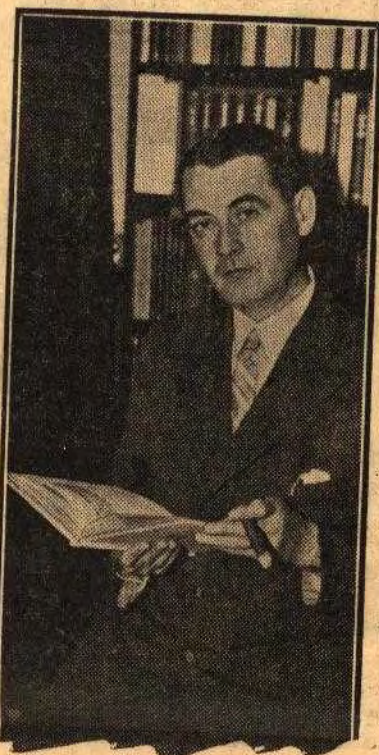
Aftenbladet

skriver den

12 SEP. 1936

Vort store, hvide Land mod Nord.

Et Værk, der giver den jævne Mand god
Besked om Grønland.

Kontorchef Knud Oldendow.

Man studser ved at læse den første Linie i Statsminister Staunings Forord til Kontorchef Oldendows Bog om Grønland. Der staar: „Den Bog, som her forelægges Læserne, er den første i sin Art.” Man studser — men rigtigt er det jo: der findes ikke i Moderlandet en eneste populær Bog, der fortæller hvad Grønland egentlig er! Godt da, at den endelig er kommet. Navnlige fordi det virkelig er en god og sanddrue Bog, der giver et fængslende og samtidig paalideligt Billede af vor store, nordlige Koloni, hvis Længde fra Syd til Nord er som fra Skagen til Saharaørkenen, og som i Fladeindhold kunde rumme Tyskland, Frankrig, Spanien og Ungarn tilsammen. Hvor ærligt denne Skribent, hvis Fremstilling hviler paa den mest dybtgaaende, personlige Kendskab til Forholdene, gaar til Løsningen af sin Oplysnings-Opgave, fremgaar alene af hans Skildring af den Forandring i Forholdene, som den første Kolonisation efter Hans Egede førte til. Han skildrer først Tilstandene før man herfra tog fat paa Grønland, og den Skildring slutter han med følgende Ord:

„Socialpolitisk var man altsaa vel hjulpet. Der fandtes efter Forholdene fortrinlig, rigelig Føde, egnede Boli-

ger, hensigtsmæssige Befordringsmidler, der tillod Rejser efter de skiftende Aarstider. En gammeldags grønlandsk Erhverver skabte sig og sine en mer end blot taalelig Minimumseksistens. Der kunde vel aldrig tales om Rigdom, kun om Velstand, tilstrækkeligt under Forholdene.”

Et ganske lyst Helhedsbillede altsaa.

Anderledes ser det ud, efter at det „kolonisationsarbejde” var begyndt. Herom siger Forfatteren, at „med Tiden blev Resultatet en dybtgaaende Forværring og Tilbagegang i økonomisk Henseende... Den gamle Socialisme mistede herved sin fra Fædrene nedarvede fortrinlige Grundindstilling, Initiativet til Videreudvikling gled ud af Grønlændernes Hænder. Op mod Midten af det 19. Aarhundrede kunde fremragende og nidkære Danske — til Beskæmmelse for det førte Styre — karakterisere Forholdene ved det Generalstandpunkt, at Befolkningen var bragt til den jammerligste Samfundstilstand, og til et almindeligt Tiggeri”. Det er da ærlige Ord, sagt af den næsthøjeste Embedsmand i den grønlandske Styrelse.

Naa, heldigvis lysner saa Billedet igen under senere Aars mere humane og forstaaende Styrelse, der giver Grønlænderne nogen Adgang til Deltagelse i Ledelsen af deres store, hvide Fædrelands Anliggender.

Og saa gaar Historien videre med en Skildring af Forholdene, som de ligger nu, nøgtern, rolig, en Afvejelse af alle Ting og alle Problemer om, hvad Grønland giver af Naturprodukter, og hvad det eventuelt vil kunne give i Fremtiden.

Heldigvis er Udviklingen i de senere Aar jo gaaet i Retning af stadig større Udnyttelse af Grønlands Erhvervsmuligheder, saaledes at foruden Kryoliten ogsaa Fiskeriet samt Sæl- og Rævejagt etc. indbringer saa betydelige Summer, at Udgifter og Indtægter vedrørende Grønland balancerer. Hvilke yderligere Muligheder, der findes deroppe, kommer Kontorchef Oldendow kun ret vagt ind paa — men som bekendt foretages der jo for Tiden af Dr. Lauge Koch ret indgaaende Undersøgelser af vor store nordlige Kolonis Mineralforhold.

Det er en overmaade velskrevet og grundigt oplysende Bog, Kontorchef Oldendow her har skrevet, og Arbejdernes Oplysningsforbund paa „Fremad”s Forlag udsendt. Gennem Læsningen af den faar man Grønland virkelig nær ind paa Livet, gribes af dets egenartede Fortryllelse, der lyser gennem Naturskildringen og optages af dets store og overmaade interessante Problemer, som vil blive vigtige Spørgsmaal paa baade vor egen og kommende Generationers Dagsorden her i Danmark.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Socialdemokraten

11 MAJ 1936
skriver den

Det allernordligste Imidlertid Danmark.

Grønlands politiske Historie skrevet for første Gang.

Som bekendt fejrer Grønland i Aar sit 25 Aars Forfatnings-Jubilæum. I den Anledning rejser en Rigsdagsdelegation derop, og i samme Anledning har Kontorchef i Grønlands Styrelse, Knud Oldendow udsendt en Bog, hvori han tager sig den fortjenstfulde Opgave paa, at skildre Grønlands indre-politiske Historie. Det er første Gang, en virkelig samlet grønlandsk Sociologi og Socialhistorie har set Dagens Lys, og alene af den Grund er dette Skrift af særlig Værdi.

Bogen, der er udkommet i Serien Det grønlandske Selskabs Skrifter (i Kommission hos G. E. C. Gad) hedder »Træk af Grønlands politiske Historie: Grønlændernes egne Samfundsopgaver« og fylder henved 300 Sider med mange Illustrationer.

Hr. Oldendow, der selv har virket som Landsfoged i Sydgrønland og endnu er ung nok til at se paa det grønlandske Spørgsmaal med Øjne, der ikke er blindede af gamle grønlandske

Oprettelse af Landsraad og Kommunerad i Grønland. Hans Forslag sejrede, og den 1. April 1911 traadte det første grønlandske Kommunalraad sammen, om Efteraaret mødtes Landsraadene for første Gang. I 1912 gennemførtes den Lov, hvorefter Grønlands Handel adskiltes fra Grønlands Styrelse, og samme Aar blev Daugaard-Jensen Direktør for Grønlands Styrelse. Forinden var Planerne blevet nærmere udviklede for Grønlænderne i en Række Foredrag deroppe, af den unge Forfatter Knud Rasmussen. Styrelsesloven af 1908 — den der gennemførtes i 1911 — indeholdt en Revisionsparagraf med 10 Aar som Frist, og dette medførte Nedsættelsen af et nyt Grønlandsudvalg i 1920. Kommissionen tog sin Tid, dens Betænkning afførte en længere Drøftelse, men i 1925 under Indenrigsminister Hauge kom saa den nye Grønlandslov, der udbyggede det bestaaende Selvstyresystem og indføjede endnu et Led mellem Kommuneraad og Landsraad, Sysselraadene, samtidig med at den grønlandske Retspleje blev udskilt.

Forfatteren fastslaaer paa Grundlag af den skildrede Udvikling og de mange Vidnesbyrd, der foreligger om Grønlændernes Tilfredshed med denne, at dette af dansk Medvirken begrænsede Selvstyre ønskes bevaret som stemmende med Forholdenes sande Natur. Med Uro og Ængstelse betragter Grønlænderne de Tid efter anden fremstormende Monopolknusere. For dem er det vitale det varige Samhørighedsforhold til Danmark, og Fremtidens Grønland skal bygges saaledes, at det kan bestaa som »Det allernordligste Danmark«.

Baade for den faktiske Oplysning, som Bogen giver os, og for den sunde og klare Tankegang, der ligger bag den, fortjener den at finde Læsere i alle, der overhovedet er interesseret i det grønlandske Spørgsmaal. ip.

Kontorchef Knud Oldendow.

Stridigheder, har særlige Betingelser for at kunne skrive en god Bog om denne Side af Grønlands Historie. Og der er kommet en god Bog ud af det. Den vil være uhyre nyttig at læse for Grønlænderne selv, og den tjener samtidig til at udvide Danskeres Forstaaelse af grønlandske Problemer. Forfatteren tager sit Udgangspunkt i Aaret 1856, da den daværende kongelige Inspektør i Sydgrønland, Dr. phil. H. Rink under en Samtale med Grønlandsmissionæren Kleinschmidt i Godt-

den Anledning rejser en Rigsdagsdelegation derop, og i samme Anledning har Kontorchef i Grønlands Styrelse, Knud Oldendow udsendt en Bog, hvori han tager sig den fortjenstfulde Op-gave paa, at skildre Grønlands indre-politiske Historie. Det er første Gang, en virkelig samlet grønlandsk Sociologi og Socialhistorie har set Dagens Lys, og alene af den Grund er dette Skrift af særlig Værdi.

Bogen, der er udkommet i Serien Det grønlandske Selskabs Skrifter (i Kommission hos G. E. C. Gad) hedder »Træk af Grønlands politiske Historie: Grønlændernes egne Samfundsopga-ver« og fylder henved 300 Sider med mange Illustrationer.

Hr. Oldendow, der selv har virket som Landsfoged i Sydgrønland og end-nu er ung nok til at se paa det grøn-landske Spørgsmaal med Øjne, der ikke er blindede af gamle grønlandske

Kontorchef Knud Oldendow.

Stridigheder, har særlige Betingelser for at kunne skrive en god Bog om denne Side af Grønlands Historie. Og der er kommet en god Bog ud af det. Den vil være uhyre nyttig at læse for Grønlænderne selv, og den tjener samtidig til at udvide Dansker-nes Forstaaelse af grønlandske Proble-mer. Forfatteren tager sit Udgangspunkt i Aaret 1856, da den daværende konge-lige Inspektør i Sydgrønland, Dr. phil. H. Rink under en Samtale med Grøn-landsmissionæren Kleinschmidt i Godt-haab fik den Idé at indføre et kommu-nalt Styre i Grønland, den Tanke, som senere blev Grundlaget for Oprettelsen af de grønlandske Forstanderskaber, den første Spire til den grønlandske Forfatning. Forfatteren giver en over-maade sympatisk Skildring af Grøn-lændernes Ven, Rink, og hans store Arbejde for deres Sag. Det gik ikke saa godt med Forstanderskaberne i Be-gyndelsen. De fik Skylden for en Mis-vækstperiode i Grønland, som kom til at koste Staten mange Penge, og de blev modtaget med Tvivl og Mistro i Grønland selv, men Forsøgene havde alligevel haft en saa overbevisende Ka-rakter, at Forstanderskabet blev lov-indført i Sydgrønland i 1862 og senere trængte Tanken sejrrigt frem ogsaa i Nordgrønland. Efter Systemskiftet sat-te et Angreb af Mylius Erichsen nyt Liv i Diskussionen om Grønlands indre Styre. Det førte til, at Sigurd Berg ned-satte en Kommission, og 1905 frem-satte den dengang endnu unge Inspektør i Nordgrønland, Daugaard-Jensen, i en udførlig motiveret Skrivel-se til Indenrigsministeriet, Planerne om

og den 1. April 1911 traadte det første grønlandske Kommunalraad sammen, om Efteraaret mødtes Landsraadene for første Gang. I 1912 gennemførtes den Lov, hvorefter Grønlands Handel ad-skiltes fra Grønlands Styrelse, og sam-me Aar blev Daugaard-Jensen Direk-tør for Grønlands Styrelse. Forinden var Planerne blevet nærmere udviklede for Grønlænderne i en Række Foredrag deroppe, af den unge Forfatter Knud Rasmussen. Styrelsesloven af 1908 — den der gennemførtes i 1911 — indeholdt en Revisionsparagraf med 10 Aar som Frist, og dette medførte Nedsæt-telsen af et nyt Grønlandsudvalg i 1920. Kommissionen tog sin Tid, dens Be-tænkning afførte en længere Drøftelse, men i 1925 under Indenrigsminister Hauge kom saa den nye Grønlandslov, der udbyggede det bestaaende Selv-styresystem og indføjede endnu et Led mellem Kommuneraad og Landsraad, Sysselraadene, samtidig med at den grønlandske Retspleje blev udskilt.

Forfatteren fastslaaer paa Grundlag af den skildrede Udvikling og de mange Vidnesbyrd, der foreligger om Grøn-lændernes Tilfredshed med denne, at dette af dansk Medvirken begrænsede Selvstyre ønskes bevaret som stemmen-de med Forholdenes sande Natur. Med Uro og Ængstelse betragter Grøn-lænderne de Tid efter anden fremstormen-de Monopolknusere. For dem er det vitale det varige Samhørighedsforhold til Danmark, og Fremtidens Grønland skal bygges saaledes, at det kan be-staa som »Det allernordligste Danmark«.

Baade for den faktiske Oplysning, som Bogen giver os, og for den sunde og klare Tankegang, der ligger bag den, fortjener den at finde Læsere i alle, der overhovedet er interesseret i det grøn-landske Spørgsmaal. ip.

Fullt Folk nr. 8
8 april 1936.

VANDREREN

GLORIAE VICTIS

Refleksjoner over gammelt og nytt i Grønlandsspørsmålet.

Et apropos til det nye hemmelighetskremmeri.

NORDMENNENS innsats på det diplomatiske område er beskjedent og lite ærefull.

Perthfreden 1266 avsluttet en epoke som var ærefull; men siden har vi kun måttet innkassere nederlagene.

Der har dessverre midt i dette folk vært menn, grupper, dessverre førere også, — som førte folket vill i forfall og åndelig trelldom, fremfor å vise veien til nye land.

Den nagende vankelmodighet husmannsånden har vært et sterkt drag gjennom vår historie, de mange heroiske og lysende undtagelser i friskt minne.

Vi lider intet skår i vår nasjonale ære om vi hver for oss, — i sluttet tropp som folk, — erkjenner dette faktum og innretter oss på en forandring.

VI HADDE for noen år siden en Grønlandssak. Utløste den en begeistring hos hele folket, evnet denne nasjonale sak å få folket bort fra småkjevlet, grautfatet — eller brødstrevet? Nei, den er et mørkt og uhyggelig eksempel på en nasjon som fornektet sin nasjonale besøkelsestid, og sjakret bort landets vitale interesser.

Da en liten gruppe modige nordmenn strevet med å markere for verden hvor landet lå, blev de

møtt med hån og forakt.

Skjellsordene haglet ned over dem fra talerstolene og i pressen, selv galehuseksperten, dr. Johan Scharffenberg måtte lufte sin uvilje i «Arbeiderbladet».

Endelig gikk vi til kolonimakternes permanente domstol, til bukken med havresekken.

I DE NORSKE FOLKEEVEN-
TYR, — som gir treffende drag fra folkelynnene, krevet gutten nordenvinden for det tapte mel; men vi evnet ikke i sluttet tropp å kreve noe.

Der fantes presseorganer i dette land, — som åpent uttalte håpet om at Ola Nordmann måtte hente en nesestyver i Haag.

Hr. Arne Sunde, den berømte advokat, som «lot sig bevege» til å prosedere Norges sak i Haag, uten den tro, evne eller den begeistringens glød som er et amen for fremtiden —, er ikke glemt.

Professor dr. Jon Skeie, advokat dr. juris Gustav Smedal har provosert ham atter og atter, han tier og samtykker. Hans far, statsråd Einar Sunde, anbragte i 1902 statens penger i Industri banken, som snart etter gikk konkurs; men han blev allikevel i 1903 utnevnt til generaldirektør for statsbanene.

Riksrett var på tale i 1904 men saken døde bort.

Sønnen Arne Sunde hevet et veldig salær i Grønlandssaken, uten å levere anstendig arbeide for pengene, senere har han gitt gjesterolle i Høiesterett, og er nu frostfritt, ildsikkert og brandfritt deponert i Bergens Privatbank her i Oslo.

Nordmannsforbundets formann — «Ekstrabladet»s velvillige intervjuobjekt Hambro, uttalte på Kastrup flyveplass gleden over at han ikke var i Norge. — Men hvorfor dvele ved alle fraser i denne nasjonale vanmakt og elendighet?

***

EVNET VI å bære nederlaget som mannfolk?

Evnet den nesestyver vi fikk som folk å sveise oss sammen et eneste øieblikk, til å glemme brorrig og Flåmsbane, Nore kontra Norge? — Nei, tvertimot!

En komite fikk dokumentene og det nasjonale skittentøi blev vasket etter de beste Lilleborgske opskrifter. Der blev storrengjøring og klappjakt på sydebukken.

Komiteinnstillingen under Hambros auspicier er vel det mest ensidige, mest urettferdige, mest nasjonalt forstemmende aktstyk-

Fortsettes side 6.

sterne» i Norge.

Den nasjonale slummer-arie lures av i disse dager, lirekassene er i full sving.

Vandreren.

Lands Turistforening. Kristian-

Gloriæ Victis - -

Fortsatt fra side 4.

ke som har sett dagens lys i dette papirproduserende land.

FRA SINE STORE OG SMA smutthuller veltet nu trollene frem for å stene dem som hadde båret dagens byrde og hete.

Jeg vil ikke, jeg orker ikke, citere fra pressen de beskyldninger som blev slynget frem.

Alle renvasket sig — og Danmark lo. — Grønland offisielt dansk og nordmennes nasjonale tragikomedie, — alt for mange blomster på en gang.

Jeg plukker ut noen navn blandt de som bar dagens byrde og hete: Adolf Hoel, Carl Johan Sverdrup, Marstrander, Werner Werenskjold, Lars Eskeland og Gustav Smedal; ja, professor dr. Jon Skeie må endelig nevnes.

Presseorganer som «Tidens Tegn» og «Nationen» må nevnes, og alle denavnløse som deltok i begeistringen og følte den sviende skam, ikke over nederlaget som sådant; men over den nasjonale skavank og husmannsaktighet som stemningen her hjemme utøste.

EN NY UNGDOM rykker frem. Denne heftige og stålsatte ungdom, den nøier sig ikke med å sluke de stavede uhumskheter som hr. Hambro konciperte, de vil dukke tilbunns og avsi sin dom.

Den dag vil de nordmenn, som hevdet nasjonens rett og ære, mot et sansesløst, hysterisk skrik, få sin store opreisning.

* * *

EN NY GRØNLANDSSAK er på trappene. Professor Koht er ikke mannen for å hevde vår rett.

Hans tunge håndhamrede innhugg i Norigssoga, skal ikke bidra særlig til noen løsning i denne «saki».

Harry Fett har, uten å plagiere Greta Garbo, uttalt at det å lese Koht, er som å bli banket i hodet med bautasteiner.

* * *

DE HEMMELIGE MØTER er begynt. Nu mangler vi bare en ny Wedel til å underhandle med mannen med skjegget, en ny Sundt til å trekke gasje for vel utført arbeide.

Danskene behøver ikke å engstes.

Den procedure de behøver, det arsenal av argumenter som trenges til å kjøre alt i grøften, vil de få gratis og franko fra «kolonisterner» i Norge.

Den nasjonale slummer-arie lires av i disse dager, lirekassene er i full sving.

Vandreren.

'Fritt Folk'

nr. 7 2 april 1936.

Den borgerlig-marxistiske enhetsfront i den nye Grønlands-saken brutt.

„Nationen“ går redaksjonelt inn for „Fritt Folk“s standpunkt

Ved Torgilsbu kan Norge i værste fall oprette flyveplass.

Hvis ikke «Fritt Folk» hadde eksistert, vilde høkringen med danskene om oppgivelse av vår transatlantiske flyverute ha fått fortsatt til den bitre ende. Det er ikke uten betydning, et organ som «Fritt Folk» i den nuværende situasjon, da det snart holdes flere hemmelige stortingsmøter enn åpne, da hele statsapparatet synes å settes inn på å hindre at folket får vite noe. Den borgerlig-marxistiske presseblokk vrir

nen.

Marxistene som leder spillet, har fått innbildt stortingsmennene at danskene ikke vet noe om våre planer. Til tross for at vi forhandler med dem om de sam-

vis tilgivelig. De ser jo tingene internasjonalt, ikke nasjonalt.

Verre er det at de såkalte borgerlige har glemt alle erfaringene fra den forrige Grønlandssaken. De tror ganske naivt at den konsesjonen på prøveflyvninger over Grønland som danskene har gitt amerikanerne, skal komme Norge til gode, hvis bare Norge er pent og stillferdig og bukker for Grønlands, ifølge Haagdommen historisk sett urettmessige herrer.

Efter de sakkyndiges opfatning kan Norge ifølge Grønlandsavtalen av 1924 anlegge landingsplasser på Øst-Grønland uten å spørre Danmark. Ved Torgilsbu, som egner sig fortrinlig som landingsplass, har vi allerede telegrafstasjon og mete-

fall oprette flyveplass.

Hvis ikke «Fritt Folk» hadde eksistert, vilde høkringen med danskene om oppgivelse av vår transatlantiske flyverute ha fått fortsatt til den bitre ende. Det er ikke uten betydning, et organ som «Fritt Folk» i den nuværende situasjon, da det snart holdes flere hemmelige stortingsmøter enn åpne, da hele statsapparatet synes å settes inn på å hindre at folket får vite noe. Den borgerlig-marxistiske presseblokk vrir sig. «Fritt Folk» begynner å bli en torn i kjødet.

Den nye Alfred Andersen-skandale på Lillestrøm, der Folkets Hus dolker mannen bakfra efter å ha stenet ham, skulde jo helst forties, og er blitt fortiet utenfor «Fritt Folk». Kringkastingsskandalen der reklamevirksomheten gir monopol til utlendinger og nekter norske firmaer å komme til, er heller ikke kommet utenfor «Fritt Folk»s spalter. Og den nasjonale skandale med danskernes forsøk på å stanset vår transatlantiske flyverute er jo også så hemmelig, så hemmelig! Bare «Fritt Folk» har tillatt sig å ta bladet fra munnen.

Marxistene som leder spillet, har fått innbildt stortingsmennene at danskene ikke vet noe om våre planer. Til tross for at vi forhandler med dem om de samme planer. Ganske som under den første Grønlandssaken heter det at det gjelder ikke å kaste opphissende momenter inn i saken. Vi er jo så lure, vi nordmenn. Vi skal nok få luft danskene. Danskene på sin side forhaler avgjørelsen for å kunne slå det store og definitive slaget når alt er forberedt. De har drevet forhandlinger både med tyskere og med amerikanere om flyveruten. Nå, ja, de menn som leder norsk politikk idag, har jo tidligere optrådt som landets fiender nettopp når det gjaldt det gamle norske Grønland, og skruplene er vel ikke blitt større. Det er på sett og

vis tilgivelig. De ser jo tingene internasjonalt, ikke nasjonalt.

Verre er det at de såkalte borgerlige har glemt alle erfaringene fra den forrige Grønlandssaken. De tror ganske naivt at den konsesjonen på prøveflyvninger over Grønland som danskene har gitt amerikanerne, skal komme Norge til gode, hvis bare Norge er pent og stillferdig og bukker for Grønlands, ifølge Haagdommen historisk sett urettmessige herrer.

Vi ventet ikke at den norske presse slik som den er idag, skulde følge «Fritt Folk» i vårt forsvær av nasjonale interesser. Vi ventet å måtte føre vår kamp alene, å bli skjeldt ut for forhandlingsfordervere og så videre.

Desto gledeligere er det at iallfall en hovedstadsavis omsider er gått inn for vårt naturlige, realpolitiske og nasjonale standpunkt i denne saken. I en stor lederartikkel i «Nationen» igår heter det om landingsplassen på Grønland:

«Det kan jo synes som om Danmark her har et godt kort på hånden, og at det har mulighet for å tilføie Norge en ny forsedelse i forbindelse med Grønland.

Det tør imidlertid være at danskene denne gang forregner sig.

Efter de sakkyndiges opfatning kan Norge ifølge Grønlandsavtalen av 1924 anlegge landingsplasser på Øst-Grønland uten å spørre Danmark. Ved Torgilsbu, som eger sig fortrinlig som landingsplass, har vi allerede telegrafstasjon og meteorologisk stasjon, og vi kan i kraft av avtalen benytte denne plass uten konsesjon.

Det må bare kreves at den norske regjering inntar et klart og avgjort standpunkt i denne sak allerede fra første stund, så vi ikke gjennom «forhandlinger» gir slipp på rettigheter som vi avtalemessig har.

Og la oss for en gangs skyld være fri for at norske politikere optrer som advokater for Danmark».

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Politiken**

skriver den **2 APR. 1936**

Nordmændene vil flyve til Grønland

Besyderlige Paastande om Pan-
american Airways' Koncessions-
ansøgninger.

Oslo, Onsdag.

Det tegner til, at der kommer en ny Grønlands-Strid mellem Norge og Danmark i Anledning af Atlanterhavsflyvningen. Baade „Nasjonen“ og „Dagbladet“ bringer i Dag indignerende Artikler om Danskernes Forsøg paa at forpurre de norske Forberedelser. „Dagbladet“ hævder endog, at Danskernes Forsøg paa Koncessionsnægtelse paa Grønland maa-ske vil føre til, at Atlanterhavsflyvningerne maa opgives. Bladet skriver blandt andet:

— Naar det forlyder, at Danmark vil

bruge helt udenfor liggende Midler til at tiltvinge sig Ruten, ligger det saa langt uden for det, som maa anses for fair play, at vi helst vil afvise det som utænkeligt. Det udenfor liggende Middel er, at Danmark vil forpurre den Koncession paa Landing, som det allerede har givet Panamerican Airways paa Grønland, dersom ikke Danskerne faar Trafiken fra Grønland til Evropa, saaledes at Ruten kommer til at gaa over København og slet ikke berører Norge. Bladet har i Dag undersøgt Sagen, men mener, at der kun er ringe Grund til at antage, at Danskerne vil komme nogen Vegne. Sagen forholder sig, efter hvad Bladet mener, saadan, at Koncessionen allerede er givet uden Forbehold om, at Danskerne skulde have Flyvningen.

Panamerican har ikke ansøgt om Koncession

Vi forelagde i Aftes Indholdet af de norske Bladartikler for Direktør Dau-

gaard-Jensen, Grønlands Styrelse, der udtaler:

— Jeg kan ikke rigtig se nogen Bund i de norske Synspunkter. Panamerican Airways nævnes, og det eneste der kan siges om den Sag er, at Selskabet har faaet Lov til at anstille nogle Under-søgelser paa Grønland, ved Godthaab og Scoresbysund, hvor to danske Flyvere foretager Observationer af meteorologisk og flyvemæssig Art. Om nogen Koncession til Panamerican Airways foreligger absolut intet, bl. a. af den Grund, at Selskabet slet ikke har ansøgt om en saadan. Er der saa mere at sige? ... om selve det principielle Synspunkt, der ligger til Grund for de norske Paastande: Norsk Ret til paa egen Haand at anlægge Flyvepladser i Østgrønland, ønsker Direktør Daugaard-Jensen ikke at udtale sig. Direktøren for Udenrigsministeriet, Kammerherre Bernhoft, var ikke at træffe i Aftes, men efter hvad vi erfarer fra en paa dette Omraade særlig Sagkyndig, ligger en saadan Fortolkning af Øst-grønlandsoverenskomsten af 1924 helt

uden for det rimelige. De Paragrafer, det drejer sig om, gaar ud paa at støtte norske Erhvervsfolk og Fiskere i deres stedlige Arbejde, men det ligger helt uden for Overenskomstens Forudsætninger at tilsige Norge Ret til at udnytte disse Egne ved Overenskomster med andre Stater eller udenlandske Selskaber.

"Nationen" nr. 98
1 april 1936.

Det er en kjent sak at det lenge har været drevet forhandlinger mellem et amerikansk og et norsk selskap om en flyverute Amerika—Norge, via Grønland, Island og formodentlig Færøylene.

Så vidt vi har forstått var det meningen at amerikanerne skulde trafikere strekningen Amerika—Grønland, mens nordmennene skulde besørge trafikken fra Grønland og hit. Amerikanerne har visstnok sin konsesjon for landing på Grønland i orden, men nu forlyder det at danskene vil søke å forpurre det hele for oss ved å kreve at Danmark, ikke Norge, får trafikken fra Grønland til Europa og dermed skal København bli endestasjon uten at ruten overhodet legges om Norge.

Det kan jo synes som om Danmark her har et godt kort på hånden, og at det har mulighet for å tilføie Norge en ny forsmedelse i forbindelse med Grønland.

Det tør imidlertid være at danskene denne gang forregner sig.

Efter de sakkyndiges opfatning kan Norge ifølge Grønlandsavtalen av 1924 anlegge landingsplasser på Øst-Grønland uten å spørre Danmark. Ved Torgilsbu, som egner sig fortrinlig som landingsplass, har vi allerede telegrafstasjon og meteorologisk stasjon, og vi kan i kraft av avtalen benytte denne plass uten konsesjon.

Det må bare kreves at den norske regjering inntar et klart og avgjort standpunkt i denne sak allerede fra første stund, så vi ikke gjennom «forhandlinger» gir slipp på rettigheter som vi avtalemessig har.

Og la oss for en gangs skyld være fri for at norske politikere optrer som advokater for Danmark.

4
Dagbladet m. 78
1 april 1936.

Vil danskene ødelegge Atlantehavs-flyvingen?

Et forsøk på konsesjonsnekting på Grøn-
land nu vil sannsynligvis føre til det.

Det er en selvfølgelig ting at både Danmark og Norge gjerne vil ha den del av Atlantehavsflyvingen som Amerika selv ikke tar. Men det er like så selvfølgelig, at i konkurransen om denne parten av ruten, bør det rent flyvemessige og det rent rutemessige beste være det avgjørende, d. v. si hvem har det beste materiell og de beste flyvere i sette inn og hvor er det best at ruten går innom, enten Oslo eller København.

Når det derfor forlyder at Danmark vill bruke helt utenforliggende midler til å tiltvinge sig ruten, ligger det så langt utenfor det som må ansees for fair play, at vi helst vilde avvise det som en utenkelig tanke.

Det utenforliggende middel er da det, at Danmark vil forpurre den konsesjon på landing som det alt har gitt Pan American Airways på Grønland, dersom ikke danskene får trafikken fra Grønland til Europa, slik at ruten kommer til å gå over København og ikke kommer innom Norge i det hele.

Vi har idag undersøkt saken og ryktene en del, og vi tror det er liten grunn til å anta at danskene kommer noen vei her, selv om de vil spille på denne lite fair måten. Saken er så vidt vi skjønner, at konsesjonen allerede er gitt uten noe forbehold om at danskene skal ha flyvingen. Men det er ingen hemmelighet for noen at det har vært en temmelig sterk forutset-

ning fra det amerikanske selskaps side, at denne delen av flyvingen skulde tilfalle Norge, som de frem-

— Fortsettes 11 side. —

Atlantehavs- flyvingen.

— Fortsatt fra 1. side. —

ste på området og likedan med Oslo som den beste stasjon for ruten. Dersom danskene derfor skulde forsøke noen slags knep etterpå, vil det de opnår sannsynligvis bli at ruten ikke kommer i gang. Det er lite sannsynlig at danskene tør ta ansvaret for det eller vil møte den storm av raseri det vil reise i internasjonale kretser.

Det vil i tilfelle være en mangel på vilje til samarbeid og reell konkurranse, som vil skade Danmark mer enn den ting, at de ikke får ruten.

Det er dessuten et stort spørsmål om Danmark, iallfall i lengre tid, kan hindre at Norge får ruten allikevel.

Det har hittil ikke vært noen offisiell dansk henvendelse til offisielt hold i Norge, og så vidt som vi skjønner har heller intet hendt som har gjort at den norske regjering har funnet grunn til å henvende sig til den danske regjering. Men det er å håpe at regjeringen følger skarpt med og ikke forsømmer noe som kan gjøres for å hevde Norges rett.

31 Mar 1936.

Den nye Grønlands- sak.

Den som husker narrespillet fra den forrige Grønlandssaken, kan ikke undgå å legge merke til at de norske myndighetene igjen legger i vei på samme måten. Hemmelige drøftelser med Kjøbenhavn, nye Sunder og Wedeler som ikke har lov til å si noe, og som i nødsfall sier noe uriktig, stortinget under taushetspress og hele apparatet i sving. Danskene går sikkert ut fra at det vil være lettere for dem denne gangen, for nu er jo nettopp de menn herrer i Norge som talte og handlet mot Norges interesser under den forrige Grønlandssaken. Kan det da ikke undgås at vi som overskrift over et av vår histories kapitler skal få: **Et land styrt av landsforrædere?**

Under alle andre forhold vilde det ha vært en kulant affære å sørge for samvirke når det gjaldt landingsplasser og værvarslings-tjeneste på Grønland for den nye norsk-amerikanske flyveruten som står med maskinene ferdige til å starte så snart sesongen for prøveflyvningene er inne. Men siden det for eksempel ikke er engelskmenn, men bare nordmenn, og til og med Scharffenberg-nordmenn som skal ta sig av norske nasjonale interesser, foretrekker danskene å mele sin egen kake ved anledningen. Intet nordisk samarbeide, takk, hvis andre enn Danmark tjener på det.

Vi forakter regjeringen, vi mistror det nuværende stortingsflertall og vi føler oss ikke bundet til å følge anvisningen fra folk som under forrige Grønlandssak viste at de helst følte sig hjemme utenfor landets grenser. La forhandlingene om flyveruten, vår første internasjonale innsats på dette felt, skje med folkets vitende. Siden marxistene fikk makten, er hemmelighetsskremmeriet satt i system. Det er sikkert nok at de herrer har fordel av at folket aldri får sagt et ord før det er for sent. Men er folket så sløvt at det vil finne sig i det. Nasjonal Samling sier iallfall fra. Og det skal vise sig at den del av folket vi har bak oss, ikke er så liten allikevel.

Vårt lille varselsskudd igår har virket i Kjøbenhavn. Det kan vi sikkert si. Og vi er overbevist om at åpen forhandling er den eneste veien til å opnå et naturlig vennskap mellom de to folk.

*Fritt Folk 'n. 5
31 Mars 1936*

Hemmelig stortingsmøte

om den nye Grønlandsak

Danskene søker å sikre sig flyvningen på Amerikarutens siste etappe istedetfor det norske selskap.

Vår omtale igår av danskenes aksjon i forbindelse med de norsk-amerikanske flyveplasser har vakt berettiget oppmerksomhet. Foreløbig omtaler ingen av de partipolitiske aviser i Oslo saken, av grunner som vi senere skal nevne.

Det er meget som tyder på at en ny Grønlandssak i virkeligheten er iferd med å utvikles av flyveplanene. I de informerte kretser tales mann og mann imellem om et hemmelig møte i

Stortinget som har behandlet en dansk henvendelse i saken.

Meningen var at de amerikanske flyvere skulde betjene ruten til Reykjavik hvor det norske selskap så skulde overta den videre flyvning via Stavanger frem til Oslo. Det skulde være til dette bruk Det Norske Luftfartsselskaps nye Sikorskyfly er innkjøpt.

Imidlertid er da danskene dukket op. De vil med hensyn til tillatelsen for mellemlandingen stille den betingelse at ruten fra Reykjavik, og vel å merke med København som endepunkt, skal utføres av danske fly.

Saken er nu blitt et offer for de partipolitiske interesser i Stortinget og den videre behandling skal sterkt hemmelighetsholdes. Med de erfaringer man fra tidligere har, er det all grunn til å nære engstelse for utviklingen av denne nye Grønlandssak.

«Fritt Folk» har henvendt sig til Det norske Luftfartsselskap for å høre om det foreligger noe nytt med hensyn til flyveplanene, og også stillet spørsmålet om hvad det innkjøpte Sikorskyfly skal brukes til. Kaptein Riiser-Larsen uttaler imidlertid at man for tiden ikke kan gi noen opplysning om situasjonen.

Fritt Folk nr. 4

30 Mars 1936.

Forpurrer danskene de norsk-amerikanske flyveinteresser?

Vanskeligheter med landingsplass på Grønland?

For å tvinge rutens endepunkt fra Oslo til København.

I flere uker har rykte versert her hjemme om at danskene arbeider dels med tyske, dels med amerikanske flyveinteresser i forbindelse med den planlagte flyverute over Grønland til Amerika. Forhandlingene omfattes med stor hemmelighetsfullhet. Hvor meget som ligger i ryktene, kan en utenforstående naturligvis vanskelig dømme om. Så vidt man kan forstå, ligger imidlertid saken slik at de danske forhandlinger drives uten at den danske stat er direkte interessert.

I og for sig er man i Norge naturligvis ikke imot at danskene

ved alskens betingelser å forpurre saken, selv om den er kommet så langt at fullt ferdige planer for prøveflyvninger om tre måneder ligger på bordet og maskinene forlengst er sikret.

Det er å frykte at danskene ganske enkelt vil gjøre ruten til Norge umulig ved å stille slike betingelser for landingsplasser på Grønland at de blir uantagelige. Det er isåfall en ny sperring av Grønland for norske interesser som faktisk søkes gjennomført.

GRØNLANDS BETYDNING

Vi tror imidlertid at danskene

amerikanske

Vanskeligheter med land

For å tvinge rutens endepunkt fra Oslo til Kjøbenhavn.

I flere uker har rykte versert her hjemme om at danskene arbeider dels med tyske, dels med amerikanske flyveinteresser i forbindelse med den planlagte flyverute over Grønland til Amerika. Forhandlingene omfattes med stor hemmelighetsfullhet. Hvor meget som ligger i ryktene, kan en utenforstående naturligvis vanskelig dømme om. Så vidt man kan forstå, ligger imidlertid saken slik at de danske forhandlinger drives uten at den danske stat er direkte interessert.

I og for sig er man i Norge naturligvis ikke imot at danskene får transatlantisk forbindelse. I Danmark ser man formentlig så meget mere lystent på saken som forbindelsen får sin store statspolitiske betydning for landet derved at den knytter Færøene, Island og Grønland nærmere til Kjøbenhavn.

NORSK-AMERIKANSK SAMVIRKE

Men anderledes stiller saken sig hvis de pågående forhandlinger skal gå ut over de sterkt voksende norske flyveinteresser. Et stort amerikansk flyveselskap er så vidt man forstår nu villig til å samvirke med et norsk selskap om en transatlantisk flyverute som skulde ha endepunkt i Norge. Men så møter altså Grønlands nuværende herrer op og søker

ved alskens betingelser å forpurre saken, selv om den er kommet så langt at fullt ferdige planer for prøveflyvninger om tre måneder ligger på bordet og maskinene forlengst er sikret.

Det er å frykte at danskene ganske enkelt vil gjøre ruten til Norge umulig ved å stille slike betingelser for landingsplasser på Grønland at de blir uantagelige. Det er isåfall en ny sperring av Grønland for norske interesser som faktisk søkes gjennomført.

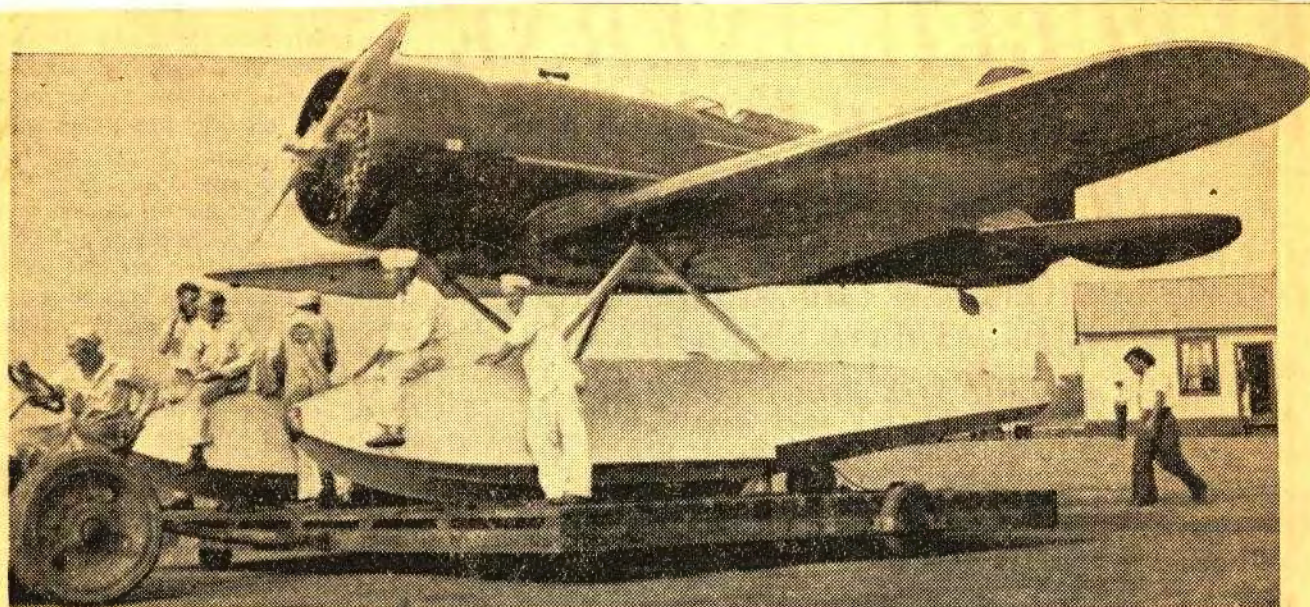
GRØNLANDS BETYDNING

Vi tror imidlertid at danskene allikevel ikke skal bygge for sikkert på de erfaringer om Norge som de høstet under Grønlands-saken og som nu gir dem anledning til å spille de store herrer. Kanskje vil denne saken, hvis det lykkes å løse den, omsider bringe alle nordmenn til å forstå at dette gamle norske land ikke var så uten betydning som de unasjonale krefter her i landet fikk gitt en stor del av folket inntrykk av. La oss håpe at forhandlingene i Kjøbenhavn om den norsk-amerikanske flyveruten ikke skal øke bitterheten.

Hvis danskene vil ha transatlantisk flyverute, kan de vel skape den i samvirke med Norge, og ikke som et temmelig tvilsomt mottrekk mot norske interesser.

"Der ligger Afklarings"
21 Nov. 1935.

Billedet viser den Maskine, Lindbergh anvendte under sine omfattende Grønlandsflyvninger i 1933.

Dansk Flyvning mangler Maskiner til at varetage Grønlands-Interesserne.

*Paa Tide, at vi drager Lære af de
amerikanske arktiske Flyvninger
andre Steder i Verden.*

O M faa Uger vender „Disko“ hjem fra Grønland. Det er det sidste Skib i Aar fra vort vældige Koloniomraade, hvis Udstrækning er som fra København til Alexandria, og som har en Bredde som fra Raadhuspladsen til Eiffeltaarnet. Og naar „Disko“ har lagt sig ind i Trangra-ven bag Strandgades maleriske gamle Pakhuse, glider Grønland ind i Vinterdva-len, og alt ligger todt til næste Foraar,

naar den lille grønlandske Familie igen begynder at røre paa sig.

Vi véd, at saaledes vil det gaa i samme Gænge en Sommer til. „Hans Egede“ kommer, „Gertrud Rask“ gaar, og „Disko“ og „Sværdfisken“ og hvad de nu hedder allesammen, de vejrbidte, isforhudede Skuder. Der kommer Skind hjem, store Læs af Kryolit og nu ogsaa et Par Skibs-

ladninger Marmor fra Lejer, der har lig- get dér siden Noahs Tid.

En vis Hygge er der over dette Tempo, en Familiehygge, hvis Idyl det næsten vil være Synd at bryde. Men har vi Raad til at lade være? Nu hørte vi forleden, hvorledes Geologerne klagede sig over ikke at kunne komme til i Grønland. Ingen Mors Sjæl aner, om det ikke er et nyt Klondyke. Den Mulighed er der, at mægtige Værdier er at finde, saa alt tal- ler for, at der skal sættes Gang i T'n- gene. Hvorfor har man ikke mobiliseret Manden med Ønskekysten? Og hvorfor er der ikke forlængst iværksat den syste- matiske Udforskning, som hele den unge Generation indenfor den geologiske Vi- denskab efterlyser saa enstemmigt og saa energisk, at man ikke begriber, at Kravet kun møder døve Øren?

„Har ingen Interesse —“

Men værst er det alligevel med Flyv- ningen. Hvorfor kender man ikke Aëro- planer paa Grønland? Og hvorfor raa- der Marinen eller eventuelt Grønlands Styrelse ikke over en forsvarlig Luftbe- fordring til Forbindelsen over Oceanet?

— Ingen har haft Bud efter det, var Statsminister Staunings Svar, da vi nylig spurgte ham, om der ikke var Anledning til at tage den Sag op. Man er af den Opfattelse, at det er uden større Gavn at faa stationeret Flyvemaskiner i Grøn- land, og fra Fiskeritilsynets Side har der heller ikke lydt Ønsker om Flyverassi- stance i Kampen mod Trawlerne i de grønlandske Farvande, fjøede Statsmini- steren motiverende til.

Man bliver unægtelig forbavset over den Besked og over at høre, at man paa af- gørende Sted staar saa helt fremmed

overfor den Tanke, at Flyvningen kunde have en vigtig Mission at opfylde i Grøn- land, ud over hvad der er gjort i Tilknyt- ning til Sommerekspeditionerne. Men her er Bud efter en stabil Ordning. Og den søger man endnu forgæves.

Inspektionsskibet „Ingolf“ er som be- kendt udrustet til at medføre en Flyve- maskine. Det vides, at „Ingolf“ til Som- mer gaar til Vestkysten af Grønland, men der er mærkelig nok ikke truffet Be- stemmelse, om Skibet medfører Flyve- maskine eller ej.

Men hvorfor har Danmark ikke for- længst, ligesom Pan American Airways, erhvervet sig et tilsvarende Erfaringsfond med Hensyn til arktisk Flyvning, saa vi den Dag, da Spørgsmaalet om Storruten mellem de to Kontinenter bliver aktuelt, kunde staa som Amerikas Læremester, hvilket vilde give os en ganske ander- ledes stærk og værdig Position i Forhold til de amerikanske Planer om Flyvning over Grønland, som det vil være natur- ligt at vi er med til at opbygge, ligesom det vil ligge lige for, at denne Rute blev drevet af Danmark og Amerika i Fælles- skab.

Det kan ikke ud fra noget Synspunkt forsvares, at Danmark ikke har en eneste Flyvemaskine, som uden Risiko kan flyve fra København til Grønland. Gang paa Gang, og nu sidst i Sommer, kommer Danmark ud for den Situation, at der maa sendes en Maskine af Sted den lange farlige Vej over Oceanet til vort arktiske Kolonirige. Der kan være saa mange Anledninger, saaledes i Efteraaret en al- vorlig Faremelding fra Nanok-Folkene, som paakrævede en lynsnar Undsætning. Og hvad havde vi da at sende af Sted? En lille 1-Motors Maskine, kun udstyret med Langbølge-Radio og uden Pejler. Det gik godt. Flyverne slap mærkeligt nok fra det med Livet og naaede helskindede hjem, men de var dog ikke naaet frem, hvor de skulde, saa Ekspeditionen var for saa vidt omsonst. Havde man haft en større Maskine, en hurtiggaaende Lockheed-Electra 2-Motors Flyvebaad som den, Amerikanerne benytter paa deres arktiske Ruter i Alaska, vilde vore Flyvere trøstelig kunnet give sig ud paa et saadant Langtog og have haft Haab om at kunne naa at komme de nødstedte Nanok-Folk til Undsætning, uden nævne- værdig Risiko for Liv og Lemmer — og i rette Tid.

Naar der lyder SOS-Signaler fra nød- stedte Folk i Grønland, vil Danmark al- tid føle det som sin Pligt og national Æressag straks at reagere, og Marinens Flyverkorps fattes aldrig Mænd med det Vovemod, der skal til for at give sig ud paa en hasarderet Færd med en 1-Motors Maskine som Dantorpen uden Pejler og uden det fornødne Radioudstyr, for ikke at tale om, at man sidder saa knapt i Førersædet, at man er afskaaret fra at brede sine Kort helt ud; men vilde det ikke tjene vor nationale Ære bedre, om man anskaffede blot en enkelt sødygtig Flyvebaad med saadanne Grønlands- togter for Øje, og mon ikke ogsaa Na- tionens Ære kræver, at Danmark inden længe faar stationeret et Par Hydropla- ner i Grønland, et Land med saa vældige Distancer, at det altid kan have sin Be- tydning at have hurtige Befordringsmid- ler til Raadighed. At der vil være en Mangfoldighed af Omraader, hvor Flyve- maskiner kan gøre uvurderlig Nytte der- oppe, derom kan der ikke herske Tvivl. Ikke en eneste Flyver vil bestride det. lige saa lidt som nogen Grønlandsforske- re, der hvad Dag det skal være kan kom- me i den Situation, hvor Flyverundsæt- ning kan blive af livsvigtig Betydning for dem. Alt taler saaledes for, saa snart som muligt at raade Bod paa det Savn. Det Offer maa Landet virkelig bringe.

Stefan Holbek.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den **27 OKT. 1935**

Grønland
Kroniken Side 13.

De skraverede Steder paa Kortet
viser, hvor Eskimoerne har været.

Museumsinspektør, Dr. phil. Johannes Brøndsted anmelder Therkel Mathiasens Bog om Skrælingerne i Grønland. Skrælingerne er ikke noget Skældsord, men Betegnelsen for de Eskimoer, der, antagelig i det 9. Aarhundrede, har sat Foden paa Grønlands Nordvestkyst. De kom vestfra, men vandrede mod Syd, hele Vestkysten ned, til de i Sydvestgrønland stødte sammen med Nordboerne, med hvem de havde et 300aarigt Mellemværende. Saa videre omkring Sydspidsen og op langs hele Østkysten. Men nogle har nok skudt Genvej fra Kap York-Distriktet langs Nordkysten til Nordøstgrønland. Spørgsmaalet er saa, hvorfra Eskimoerne oprindeligt er kommet: fra arktisk Kanada eller fra Nordøstsibirien?

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den **27 OKT. 1935**

„Politiken“s Kronik.

27-10-35

Eskimoerne

Museumsinspektør, Dr. phil. Johannes Brøndsted anmelder Therkel Mathiassens Bog: „Skrælingerne i Grønland. Grønlandernes Historie belyst gennem Udgravninger.“ (Gad. 1935).

I Vikingetidens Begyndelse, vel i det 9. Aarhundrede, sætter de første Eskimoer Foden paa Grønlands Kyst, Indvandrere vestfra. Over Smith Sund naar de til Kap York-Landet, Grønlands nordligste Vestkyst. Omtrent 100 Aar senere, 985, kommer Nordboerne fra Island til samme Vestkysts sydligste Del. Der var Plads nok. Mellem disse to hinanden vildt fremmede Indvandrerstrømme laa foreløbig 2000 Kilometer Is og Fjeld. Langsomt nærmede de sig hinanden.

Are Frodes Islendingebog har en Beretning, i øvrigt ikke arkæologisk bekræftet, om, at Nordboerne allerede ved første Ankomst til Sydgrønland fandt forladte eskimoiske Bopladser. Passer det, maa det betyde, at Eskimoerne i Løbet af et Aarhundrede har stødt frem helt til Grønlands Sydende for derefter at vende tilbage mod Nord, hvor Forholdene indtil videre passede deres højarktiske Levesæt bedst. Om det nu er rigtigt eller ej: Eskimoer og Nordboer fæandt først hin-

anden engang i det 12. Aarh. højt nordpaa i Vestgrønland. Fortællingen herom i „Historia Norvegiæ“ lyder saaledes:

„Mod Nord er der af Jægere fundet nogle Smaamennesker, som de kalder Skrælinger. Naar de saares af Vaaben, bliver Saarene hvide uden Blodtillob, saa længe de er i Live, men naar de er døde, vil Blodet ikke holde op at flyde. Jern maugler de aldeles; de bruger Hvalrostænder til Kastevaaben, skarpe Sten til Knive.“

Det kunde man da tænke om Erik Rødes bidske Efterkommere, at det første, de undersøgte hos de nye Bekendte, var, hvordan Blodet flød. Men hvem klarede sig i Længden i Grønland? Det gjorde nu alligevel de smaa nordfra kommende „Skrælinger“, tilpasset gennem Aarhundreder til Polaregnes Isverden. Snarere maa man undres over, at Nordboerne holdt ud saa længe, som de gjorde, et halvt Aartusind. De var en Sydkulturs yderste Forposter i Nord. Da deres Hjemverden svigtede, og Tilforsler udeblev, maatte Svækkelsen komme, uafvendeligt: Indgifte, Hunger, Sygdom, Degeneration. Det blev Døden. Efter Aar 1500 har næppe nogen Grønlandsnordbo haft Lejlighed til at iagttage Forløbet af en Skrælings, Blodtab. Skrælingerne fik indtil videre Grønland for sig selv. Hvad saa?

Hvad de videre gjorde, deres Liv

og Vilkaar i Grønland op til vor Tid, saa vidt Arkæologien kan oplyse, fortælles i Therkel Mathiassens Bog. I samme Serie med det brave Mærke: „For Folkeoplysnings Fremme“, udgav Poul Nørlund i Fjor sin Skildring af „De gamle Nordbobygder ved Verdens Ende“, et Skoleeksempel paa oplysende Populærfremstilling. Emnet var jo i sig selv et Fund, en stolt og tragisk Historie, vor egen Races heroiske Livskamp ved det lyderste Hav. — Ja selv en Anmelders yderliggaaende Blomstersprog kan ikke skade denne sunde stofrige Bog! Et Modstykke er nu Mathiassens Skrift og paa sin Vis ikke ringere. Hos Nørlund opdager Nordboerne Eskimoerne, hos Mathiassen omvendt. Han ser Tingene med det lille Polarfolks Øjne.

Vandrer man med Mathiassen Grønland rundt, fra Knud Rasmussens Thule i Nordvest til de uddøde Nordøstgrønlanderes Distrikter højt oppe langs Østkysten ved Claverings Ø og Dødemandsbugten, er man i Selskab med en saglig og nøgtern Iagttagere og samtidig med en Mand, der i fremragende Grad véd, hvad han taler om. Efter Mathiassens Mening har Eskimoerne taget Grønland i Besiddelse, d. v. s. bosat sig langs den store Øs Vest- og Østkyst, ved langsom gradvis Fremtrængen. Det har taget Tiden fra det 9. til det 16. Aarhundrede. Vejen er gaaet fra Kap York Distrik-

tet ned langs Vestkysten — og her i Sydvestgrønland var det, de fik deres 300-aarige Mellemværende med Nordboerne — omkring Sydspidsen og videre op nordefter ad Østkysten. Et Levn fra denne Vandring rundt om Landets Sydende og saa opad igen er nedfældet i Sproget og viser sig i, at Ordene for Nord og Syd, ava og kujat, har modsat Betydning paa Øst- og Vestkysten. Da man paa Vestkysten var for sydgaaende, betød kujat den Retning, hvori man rejste, og hvorfor skulde kujat ikke vedblivende betyde Rejseretningen, fordi man havde rundet Kap Farvel og sat Kurs mod Nord?

Angmagssalik paa Sydøstkysten naaedes omkring Aar 1400 og uden al Tvivl ved Indvandring sydfra. Her var værd at bo for en Eskimo. Isfrit Fjordland med Holme og Næs, rigelig Sæl, Laks og Søfugl, i Storisen Bjørn og Klapmyds. Trods stærk Isolering bod Stedet saa gode Levevilkaar, at Bebyggelsen, forstærket ved Nyindvandring omkring 1700, holdt ud til vor Tid. Her indtraf 1884 Gustav Holm paa sin Konebaadsekspektion og fandt et ejendommeligt sluttet, blomstrende Eskimosamfund.

Videre nordefter ad Grønlands vilde Østkyst, hvordan gik det de Utrættelige dér? Her var de haardeste Kaar, mod Grænsen af det mulige og ud over den. Her led de smaa Polarfolk den

selv samme sejge Udslettelsesdød som før i Tiden Nordboerne paa Vestkysten. Først ved Kangerdlugssuaq et Stykke nord for Angmagssalik — her boede en Tid lang en mindre Flok — men derefter oppe i det egentlige Nordøstgrønland. Herop naaede Eskimoerne i det 16. Aarhundrede, og det blev Rejsens Ende. I over 300 Aar fristedes Livet i disse Egne, hvorom Mathiassen skriver: det mest afsidesliggende, det utilgængeligste af alle Omraader, hvor Eskimoer har levet. Saa var det Slut. Engang i det 19. Aarhundrede uddøde Nordøstgrønlanderne. En eneste Gang blev de set af Evropeere, i 1823 af den engelske Kaptajn Clavering, som beretter om sit Møde deroppe med 12 sky Stykker Smaafolk. Nordøstgrønlanderne uddøde, fordi: naar Degeneration, Hævn-drab, Misfangst og Hvalfangersyfilis slaar sig sammen, saa er der Grænser for selv den haardforeste Eskimobefolknings Leveevne.

En Tilvandring til Nordøstgrønland fra Kap York-Distriktet langs Nordkysten ser det ud til har fundet Sted i det 17. Aarhundrede. Den kan have bidraget til, at man har holdt ud et Stykke længere, og den menes at have sat et eget Præg paa den nordøstgrønlandske Kultur. Men var det overhovedet muligt for Eskimoer at gennemvandre Grønlandsnordkystens uhyre Øde? Knud Rasmussen mente

nej, Laug Koch ja. Nu synes Arkæologien at give Koch Ret.

Hvad er Skræling mon for et Ord? En nordisk Smædeglose? Vistnok ikke. W. Thalbitzer afleder det, efter hvad Mathiassen siger mig, af *karatdlit*, Grønlandseskimoernes Benævnelse af sig selv, optaget og fordrejet — ikke saa lidt fordrejet — i nordisk Mæla.

Ønsker man nu at vide, hvorfra disse Skrælinger kom til Grønland, kan man læse videre hos Mathiassen. Han giver en Oversigt over de forskellige Meninger, der i det sidste halve Aarhundrede har været fremsat om Eskimoernes Oprindelse og Hjemstavn, en Forskning, der synes domineret af Danske: Rink, Thalbitzer, Steensby, Hatt, Birket-Smith og Mathiassen selv. Som Arkæolog noterer jeg med Tilfredshed mit Indtryk, nemlig at intet har bragt fastere Grund under Teorierne end netop de arkæologiske Undersøgelser. Udgravningernes Stof og Resultater er i enhver Henseende til at tage og føle paa; kun er der i det gigantiske Omraade, der her er Tale om: Grønland, hele arktisk Kanada, Alaska, Nord-sibirien, ikke nok af dem endnu. Det kan nu Mathiassen ikke gøre ved, tværtimod.

Imod den Opfattelse, at den eskimoiske Kystkultur skulde være opstaaet etsteds i arktisk Kanada og derfra have bredt sig mod Øst og

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den 27 OKT 1935

Vest, sætter Mathiassen sin, at den stammer fra Asien. Fra Nordøstsibirien skulde Vejen være gaaet over Beringstrædet tværs over arktisk Amerika til Grønland, en Vandring gennem tusind Aar fra Tiden nærmest før Kr. F. til det 9. Aarhundrede, da Grønland entres. Hermed stemmer, hvad Thalbitzer er naaet til ad sproglig Vej, at Udgangsstedet er Egnene vest for Beringstrædet.

Therkel Mathiassens Slutninger er opbygget paa Fundene, de mange Tusinde Sager. Tilfældige Opsamlinger kendte man forud; de ligger rundt om i Museerne og kan gøre Nytte for, hvad de er, men virkelig Besked om Alder og Udvikling giver kun de systematiske Gravninger, hvor Aflejring og andre Fundforhold nøje iagttages. Paa Grundlag af, hvad Lejringerne siger, og indrettende sig herefter hviler saa Studiet af Tingenes typiske Ligheder og Forskelle. Med de svært-bevæbnede Gloser: Stratigrafi og Typologi, benævnes det, hvorved man begriber, hvad der er ældre og hvad yngre, den relative Tidsfølge. For at faa den absolute Tid maa nødvendigvis en tidfæstet Begivenhed eller et System af tidfæstede Tilstande bringes i Forhold til det Stof, der arbejdes med. Man vil have Aarstal, og de maa bringes ind udefra som en Tap i et Tandhjul. De Aarstal, vi henter til Europas Forhistorie og til vor egen

Oldtid, hænger i sidste Ende paa, hvad Ægyptens og Mesopotamiens Kulturer giver, og Nordboernes tidkendte Ophold og Efterladenskaber i Grønland er et fortrinligt Værktøj til at hæfte Aarhundreder paa de eskimoiske Serier. Forudsat de to Komplekser berører hinanden i Fundene. Men det gør de.

Naar mere eller mindre tidbestemte Nordbosager, som Knive, Dolkehaandtag, Tenvægte, Sænkesten, Tøj, Kirkeklokkestumper, Spillebrikker, Hvæsesten, før ikke at tale om Ornamentik eller Runestene, findes iblandt de eskimoiske Ting: Harpunspidser, Prene, Lamper, Naalehuse, Pilespidser, Sneknive, Uloer, Lusefangere og meget andet nyttigt, saa har vi Samspillet. Ønsker man direkte arkæologisk Bevis, af den Slags man kan tage i Haanden, for at Eskimoerne har kendt og lært af Nordboerne, giver Fundene ogsaa dem: Dukker i Nordbodragt, lavet af de store Skrælinger til Glæde for de smaa; Stavbaljer af Træ i nordisk Bødkerteknik, optaget og efterlignet af Eskimoerne.

Den arkæologiske Metode er i sit Princip saare enkel, ærlig talt den sunde Fornuft. Ikke des mindre besværlig nok at bruge, hvis man ikke vil skyde utilladte Genveje, hvad Mathiassen aldrig gør. Rigtigt anvendt er den virkningsfuld for al Kulturhistorie.

„Skrælingerne i Grønland“ er en brillant Bog. Redelig, fuld af Stof og af Viden om et af Jordens mærkeligste Folk, hvis Forestillingskres og hele aandelige Habitus er os bekendt gennem Knud Rasmussen, men hvis materielle Kultur, Vandringer og Opfindelse aldrig før har været saa klart belyst som her. Da det er lykkedes Forfatterens Beskedenhed at skjule egne Fortjenester ret godt, er der her Lejlighed til at gøre opmærksom paa, hvad for et Maal af Arbejdsomhed, Slid og Udholdenhed der ligger bag en Præstation som Mathiassens arkæologiske Forskningsarbejde i arktisk Kanada og Grønland i de sidste 14 Aar. At han nu staar som Førende paa dette Omraade, det er han ikke kommet sovende til. Hundreder af Bopladser er opsoget og kortlagt, snesevis af Hus-tomter, Teltringe, Grave, Møddinger, Baadstøtter, Kødgrave, Mumiehuler og hvad véd jeg opmaalt og undersøgt, systematisk og uden Sky for dertil hørende Møje og Plage. Endelig Sortering og Bearbejdning af det uhyre Stof. Godt gjort!

Før Mathiassen vendte sig mod Eskimoforskningen, var han dansk Arkæolog. Det er han omsider nu igen. Paa Tide at faa ham tilbage. Lad nu Skrælingerne passe sig selv en Tid; der er Møddinger ogsaa i Danmark.

Johannes Brøndsted.

5
5
4
4
4
3½
3½
4
4
5
5
5
4½
4½
4
4½
3½
4½
4½
4½
4
3½
5
4½
4½
4½
4½
4
4
Do.
4
Do.
4
Of
I
mag
Und
Dan
riun
Fore
Exp
Ons
hold
nem
Nov
Tid
til 1

"Politiken"
28 Oktober 1935.

„Politiken“s Kronik.

27-10-35

Eskimoerne

Museumsinspektør, Dr. phil. Johannes Brøndsted anmelder Therkel Mathiassens Bog: „Skrælingerne i Grønland. Grønlandernes Historie belyst gennem Udgravninger.“ (Gad. 1935).

I Vikingetidens Begyndelse, vel i det 9. Aarhundrede, sætter de første Eskimoer Foden paa Grønlands Kyst, Indvandrere vestfra. Over Smith Sund naar de til Kap York-Landet, Grønlands nordligste Vestkyst. Omtrent 100 Aar senere, 985, kommer Nordboerne fra Island til samme Vestkysts sydligste Del. Der var Plads nok. Mellem disse to hinanden vildt fremmede Indvandrerstrømme laa foreløbig 2000 Kilometer Is og Fjeld. Langsomt nærmede de sig hinanden.

Are Frodes Islænderbog har en Beretning, i øvrigt ikke arkæologisk bekræftet, om, at Nordboerne allerede ved første Ankomst til Sydgrønland fandt forladte eskimoiske Bopladser. Passer det, maa det betyde, at Eskimoerne i Løbet af et Aarhundrede har stødt frem helt til Grønlands Sydende for derefter at vende tilbage mod Nord, hvor Forholdene indtil videre passede deres højarktiske Levesæt bedst. Om det nu er rigtigt eller ej: Eskimoer og Nordboer fandt først hin-

anden engang i det 12. Aarh. højt nordpaa i Vestgrønland. Fortællingen herom i „Historia Norvegiæ“ lyder saaledes:

„Mod Nord er der af Jægere fundet nogle Smaamennesker, som de kaldte Skrælinger. Naar de saares af Vaaben, bliver Saarene hvide uden Blodtilløb, saa længe de er i Live, men naar de er døde, vil Blodet ikke holde op at flyde. Jern mangler de aldeles: de bruger Hvalrostænder til Kastevaaben, skarpe Sten til Knive.“

Det kunde man da tænke om Erik Rødes bidske Efterkommere, at det første, de undersøgte hos de nye Bekendte, var, hvordan Blodet flød. Men hvem klarede sig i Længden i Grønland? Det gjorde nu alligevel de smaa nordfra kommende „Skrælinger“, tilpasset gennem Aarhundreder til Polaregnes Isverden. Snarere maa man undres over, at Nordboerne holdt ud saa længe, som de gjorde, et halvt Aartusind. De var en Sydkulturs yderste Forposter i Nord. Da deres Hjemverden svigtede, og Tilførsler udeblev, maatte Svækkelsen komme, uafvendeligt: Indgifte, Hunger, Sygdom, Degeneration. Det blev Døden. Efter Aar 1500 har næppe nogen Grønlandsnordbo haft Lejlighed til at iagttage Forløbet af en Skrælings Blodtab. Skrælingerne fik indtil videre Grønland for sig selv. Hvad saa?

Hvad de videre gjorde, deres Liv

og Vilkaar i Grønland op til vor Tid, saa vidt Arkæologien kan oplyse, fortælles i Therkel Mathiassens Bog. I samme Serie med det brave Mærke: „For Folkeoplysningens Fremme“, udgav Poul Nørlund i Fjor sin Skildring af „De gamle Nordbobygder ved Verdens Ende“, et Skoleeksempel paa oplysende Populærfremstilling. Emnet var jo i sig selv et Fund, en stolt og tragisk Historie, vor egen Races heroiske Livskamp ved det lyderste Hav.

— Ja selv en Anmelders yderliggaaende Blomstersprog kan ikke skade denne sunde stofrige Bog! Et Modstykke er nu Mathiassens Skrift og paa sin Vis ikke ringere. Hos Nørlund opdager Nordboerne Eskimoerne, hos Mathiassen omvendt. Han ser Tingene med det lille Polarfolks Øjne.

Vandrer man med Mathiassen Grønland rundt, fra Knud Rasmussens Thule i Nordvest til de uddøde Nordøstgrønlanderes Distrikter højt oppe langs Østkysten ved Claverings Ø og Dødemandsbugten, er man i Selskab med en saglig og nøgtern Iagttagere og samtidig med en Mand, der i fremragende Grad véd, hvad han taler om. Efter Mathiassens Mening har Eskimoerne taget Grønland i Besiddelse, d. v. s. bosat sig langs den store Øs Vest- og Østkyst, ved langsom gradvis Fremtrængen. Det har taget Tiden fra det 9. til det 16. Aarhundrede. Vejen er gaaet fra Kap York Distrik-

tet ned langs Vestkysten — og her i Sydvestgrønland var det, de fik deres 300-aarige Mellemværende med Nordboerne — omkring Sydspidsen og videre op nordefter ad Østkysten. Et Levn fra denne Vandring rundt om Landets Sydende og saa opad igen er nedfældet i Sproget og viser sig i, at Ordene for Nord og Syd, ava og kujat, har modsat Betydning paa Øst- og Vestkysten. Da man paa Vestkysten var for sydgaaende, betød kujat den Retning, hvori man rejste, og hvorfor skulde kujat ikke vedblivende betyde Rejseretningen, fordi man havde rundet Kap Farvel og sat Kurs mod Nord!

Angmagssalik paa Sydestkysten naaedes omkring Aar 1400 og uden al Tvivl ved Indvandring sydfra. Her var værd at bo for en Eskimo. Isfrit Fjordland med Holme og Næs, rigelig Sæl, Laks og Sefugl, i Storisen Bjørn og Klapmyds. Trods stærk Isolering bød Stedet saa gode Levevilkaar, at Bebyggelsen, forstærket ved Nyindvandring omkring 1700, holdt ud til vor Tid. Her indtraf 1884 Gustav Holm paa sin Konebaadsekspedition og fandt et ejendommeligt sluttet, blomstrende Eskimosamfund.

Videre nordefter ad Grønlands vilde Østkyst, hvordan gik det de Utrættelige der? Her var de haardeste Kaar, mod Grænsen af det mulige og udover

selv samme sejge Udslettelsesdød som før i Tiden Nordboerne paa Vestkysten. Først ved Kangerdlugssuaq et Stykke nord for Angmagssalik — her boede en Tid lang en mindre Flok — men derefter oppe i det egentlige Nordøstgrønland. Herop naaede Eskimoerne i det 16. Aarhundrede, og det blev Rejsens Ende. I over 300 Aar fristedes Livet i disse Egne, hvorom Mathiassen skriver: det mest afsidesliggende, det utilgængeligste af alle Omraader, hvor Eskimoer har levet. Saa var det Slut. Engang i det 19. Aarhundrede uddøde Nordøstgrønlanderne. En eneste Gang blev de set af Europæere, i 1823 af den engelske Kaptajn Clavering, som beretter om sit Møde deroppe med 12 sky Stykker Smaafolk. Nordøstgrønlanderne uddøde, fordi: naar Degeneration, Hævn-drab, Misfangst og Hvalfangersyfilis slaar sig sammen, saa er der Grænser for selv den haardførste Eskimobefolknings Leveevne.

En Tilvandring til Nordøstgrønland fra Kap York-Distriktet langs Nordkysten ser det ud til har fundet Sted i det 17. Aarhundrede. Den kan have bidraget til, at man har holdt ud et Stykke længere, og den menes at have sat et eget Præg paa den nordøstgrønlandske Kultur. Men var det en Tilvandring for Eskimoer at gennemvandre Grønlandsnordkystens uhyre Øde? Knud Rasmussen mente

nej, Laug Koch ja. Nu synes Arkæologien at give Koch Ret.

Hvad er Skræling mon for et Ord! En nordisk Smædeglose? Vistnok ikke. W. Thalbitzer afleder det, efter hvad Mathiassen siger mig, af karadlit, Grønlandeskimoernes Benævnelse af sig selv, optaget og fordrejet — ikke saa lidt fordrejet — i nordisk Mæle.

Ønsker man nu at vide, hvorfra disse Skrælinger kom til Grønland, kan man læse videre hos Mathiassen. Han giver en Oversigt over de forskellige Meninger, der i det sidste halve Aarhundrede har været fremsat om Eskimoernes Oprindelse og Hjemstavn, en Forskning, der synes domineret af Danske: Rink, Thalbitzer, Steensby, Hatt, Birket-Smith og Mathiassen selv. Som Arkæolog noterer jeg med Tilfredshed mit Indtryk, nemlig at Intet har bragt fastere Grund under Teoriernes end netop de arkæologiske Undersøgelser. Udgravningernes Stof og Resultater er i enhver Henseende til at tage og føle paa; kun er der i det gigantiske Omraade, der her er Tale om: Grønland, hele arktisk Kanada, Alaska, Nord-sibirien, ikke nok af dem endnu. Det kan nu Mathiassen ikke gøre ved, tværtimod.

Imod den Opfattelse, at den eskimoiske Kystkultur skulde være opstaaet etsteds i arktisk Kanada og derfra have bredt sig mod Øst og

"Politiken"
28 Oktober 1935.

Vest, sætter Mathiassen sin, at den stammer fra Asien. Fra Nordøstsibirien skulde Vejen være gaaet over Beringsstrædet tværs over arktisk Amerika til Grønland, en Vandring gennem tusind Aar fra Tiden nærmest før Kr. F. til det 9. Aarhundrede, da Grønland entres. Hermed stemmer, hvad Thalbitzer er naaet til ad sproglig Vej, at I'gangsstedet er Egnene vest for Beringsstrædet.

Therkel Mathiassens Slutninger er opbygget paa Fundene, de mange Tusinde Sager. Tilfældige Opsamlinger kendte man forud; de ligger rundt om i Museerne og kan gøre Nytte for, hvad de er, men virkelig Besked om Alder og Udvikling giver kun de systematiske Gravninger, hvor Aflejring og andre Fundforhold nøje iagttages. Paa Grundlag af, hvad Lejringerne siger, og indrettende sig herefter hviler saa Studiet af Tingenes typiske Ligheder og Forskelle. Med de svært-bevæbnede Gloser: Stratigrafi og Typologi, benævnes det, hvorved man begriber, hvad der er ældre og hvad yngre, den relative Tidsfølge. For at faa den absolute Tid maa nødvendigvis en tidfæstet Begivenhed eller et System af tidfæstede Tilstande bringes i Forhold til det Stof, der arbejdes med. Man vil have Aarstal, og de maa bringes ind udefra som en Tap i et Tandhjul. De Aarstal, vi henter til Europas Forhistorie og til vor egen

Oldtid, hænger i sidste Ende paa, hvad Ægyptens og Mesopotamiens Kulturer giver, og Nordboernes tidkendte Ophold og Efterladenskaber i Grønland er et fortrinligt Værktøj til at hæfte Aarhundreder paa de eskimoiske Serier. Forudsat de to Komplexer berører hinanden i Fundene. Men det gør de.

Naar mere eller mindre tidbestemte Nordbosager, som Knive, Dolkehaandtag, Tenvægte, Sænkesten, Tøj, Kirkeklokkestumper, Spillebrikker, Hvæsesten, for ikke at tale om Ornamentik eller Runestene, findes iblandt de eskimoiske Ting: Harpunspidser, Prene, Lamper, Naalehuse, Pilespidser, Sneknive, Uloer, Lusefangere og meget andet nyttigt, saa har vi Samspillet. Ønsker man direkte arkæologisk Bevis, af den Slags man kan tage i Haanden, for at Eskimoerne har kendt og lært af Nordboerne, giver Fundene ogsaa dem: Dukker i Nordbodragt, lavet af de store Skrælinger til Glæde for de smaa; Stavbaljer af Træ i nordisk Bødkerteknik, optaget og efterlignet af Eskimoerne.

Den arkæologiske Metode er i sit Princip saare enkel, ærlig talt den sunde Fornuft. Ikke des mindre besværlig nok at bruge, hvis man ikke vil skyde utilladte Genveje, hvad Mathiassen aldrig gør. Rigtigt anvendt er den virkningsfuld for al Kulturhistorie.

„Skrælingerne i Grønland“ er en brilliant Bog. Redelig, fuld af Stof og af Viden om et af Jordens mærkeligste Folk, hvis Forestillingskres og hele aandelige Habitus er os bekendt gennem Knud Rasmussen, men hvis materielle Kultur, Vandringer og Opvindingelse aldrig før har været saa klart belyst som her. Da det er lykkedes Forfatterens Beskedenhed at skjule egne Fortjenester ret godt, er der her Lejlighed til at gøre opmærksom paa, hvad for et Maal af Arbejdsomhed, Slid og Udholdenhed der ligger bag en Præstation som Mathiassens arkæologiske Forskningsarbejde i arktisk Kanada og Grønland i de sidste 14 Aar. At han nu staar som Førende paa dette Omraade, det er han ikke kommet sovende til. Hundreder af Bopladser er opsoget og kortlagt, snesevis af Hus-tomter, Teltringe, Grave, Møddinger, Baadstøtter, Kødgrave, Mumiehuler og hvad ved jeg opmaalt og undersøgt, systematisk og ideo Sky for dertil hørende Møje og Plage. Endelig Sortering og Bearbejdning af det uhyre Stof. Godt gjort!

For Mathiassen veodte sig mod Eskimoforskningen, var han dansk Arkæolog. Det er han omsider nu igen. Paa Tide at faa ham tilbage. Lad nu Skrælingerne passe sig selv en Tid; der er Møddinger ogsaa i Danmark.

Johannes Brøndsted.

5	1916	—	—	100	1
5	1915	—	—	100	1
4	1934—36	—	—	99	1
4	1934—59	—	—	89	1
4	1892	—	—	92	
3½	1887	—	—	90	¾
3½	1886	—	—	90	¾
Københavns Havnelaan:					
4	1892	—	—	95	
Frederiksberg Kommunes Laan:					
4	1934	—	—	91	¾
Aarhus Kommunelaan:					
5	1930	—	—	98	1/4
Komm. Kreditforening:					
5	4. Serie	—	—	99	1/2
5	3. Serie	—	—	99	1/2
5	2. Serie	—	—	99	1/2
4½	3. Serie	—	—	92	
4½	1. Serie	—	—	94	¾
4*	5. Serie	—	—	85	1/2
4	1. Serie	—	—	95	
Husejernes Kreditkasse:					
4½	2. Afd. 5. Serie	—	—	93	¾
4½	2. Afd. 4. Serie	—	—	94	
4½	2. Afd. 3. Serie	—	—	94	
4½	2. Afd. 2. Serie	—	—	94	
4½	2. Afd. 1. Serie	—	—	94	1/2
4*	2. Afd. 4. Serie	88	88	88	¾
4	1. Afd. 1. Serie	—	—	87	¾
3½	1. Afd. 1. Serie	—	—	80	¾
Københavns Kreditforening:					
4½	8. Serie	—	—	93	¾
4½	7. Serie	—	—	93	¾
4½	5. Serie	—	—	94	1/2
4*	9. Serie	—	—	87	¾
3½	ikke amort.	—	—	81	1/2
Østfjernes Kreditforening:					
5	12. Serie	—	—	100	1
4½	12. Serie	—	—	94	¾
4½	11. Serie	—	—	93	¾
4½	7. Serie	—	—	93	¾
4*	14. Serie	—	—	87	¾
4*	13. Serie	—	—	87	¾
4	12. Serie	—	—	89	¾
Do., smaa Stk.	—	—	—	88	¾
4	11. Serie	—	—	87	¾
Do., smaa Stk.	—	—	—	86	¾
4	10. Serie	—	—	90	¾

OFFICIELT

Offentlige Forelæs

I indeværende Efteraarshalv mag. scient. J. R. W. Asm Understøttelse af det Reierser Danmarks tekniske Højskol rium II, Sølvtorvet, holde Forelæsninger over kemiske I Experimenter. Foredragene Onsdag d. 30. Oktbr. Kl. 20 holdes dernæst de efterfølgende nemlig d. 6. Novbr., 13. N Novbr., 27. Novbr. og 4. De Tid og Sted. Der vil være gra til Foredragene.

24 FEB. 1934

FORVIRRINGEN I STEDNAVNENE PAA GRØNLAND

Sagen fremført for Videnskabernes Selskab i Aftes

Prof. Thalbitzers Foredrag

I Aftes „forelagde“ — som det hedder Professor W. Thalbitzer i Videnskabernes Selskab nogle Bøger om Grønlændernes Digtetekunst og Skikke i den hedenske Tid, og gjorde Rede for nogle grønlandske eskimoiske Stednavne.

Bag disse lidt tørre Ord skjuler sig i Virkeligheden en aarelang Kamp for om muligt at redde de gamle, eskimoiske Stednavne i Grønland. EKSTRABLADET har ved flere Lejligheder været inde paa dette Problem. Vi har, som saa mange andre danske Borgere, med Beklemmelse set, hvordan det store grønlandske Land efterhaanden besmittes med et Virvar af tilfældige europæiske Stednavne, som tildeles det, dels af Danskerne selv, dels af Ekspeditioner af anden Nationalitet, der i en eller anden Hensigt har berejst Landet.

Det er gaaet saa vidt, at en og samme Bjergtop har haft op til 3-4 forskellige Navne, en eskimoisk, en dansk, en schweizisk og en tysk Betegnelse. For øvrigt har vi Danske ikke meget at lade de Fremmede høre paa dette Gebet — vore Forsyndelser over for de gamle eskimoiske Stednavne er legio.

Hvad Professoren siger.

Vi havde i Morges en kort Samtale med Professor Thalbitzer, som bl. a. sagde: — Der udgives jo af Geodætisk Institut et stort Grønlandskort, og jeg har med mit Foredrag bl. a. gerne villet henlede Institutets Opmærksomhed paa, at der for saa at sige hele Grønlands Vedkommende findes ældgamle Stedbetegnelser, som man burde holde i

Professor W. Thalbitzer.

Hævd, for saa vidt de kendes af vor Tids Grønlændere. Der har jo i gamle Dage været nordiske og oldeskimoiske Betegnelser ogsaa for Bopladserne paa Østkysten, men de fleste af disse er gaaet tabt med den uddøde Befolkning. Disse Pladser og Steder maa man altsaa give nye Navne. Men ogsaa for alle Steder paa det øvrige Grønland findes eskimoiske Navne — som man har opgivet til Fordel for Betegnelser, der er opfundet af os. Grønlænderne benytter sjældent Navne som Sukkertoppen, Godthaab, Holsteinsborg o. s. v., men betjener sig af Stedernes oprindelige Navne. Det vilde være rimeligt, om man ogsaa paa Kortet angav disse Stedbetegnelser — om ikke anderledes, saa i hvert Fald sammen med de Betegnelser, vi Danske almindeligt anvender.

Vi er jo alle interesseret i at støtte og ophjælpe den eskimoiske Kultur, og dette kan bl. a. gøres ved at lade Grønlænderne selv faa Lov til at give de Steder Navn, hvor de har levet gennem Aarhundreder.

Frib.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,895

Bydets strabladet

skriver den 17 NOV. 1933

GRØNLANDSKORTET REDDET FRA BABYLONISK VIRVAR

*De udenlandske Ekspeditioner kan ikke mere
strø om sig med Stednavne paa
deres eget Sprog.*

Der er nedsat et Stednavneudvalg for Grønland, der skal gøre Grønlandskortene ensartede og bringe Stednavnene ind under faste Former

Geodætisk Instituts
Chef, Prof. Nørlund, der
har taget Initiativet til
Udvalgets Dannelse,
fortæller om dets
Arbejde

*I Dag er næsten hele Østgrønland kortlagt
og en Tredjedel af Vestgrønland.*

I al Stilhed har Geodætisk Instituts lærde Chef, Professor N. E. Nørlund, truffet Foranstaltninger for at hindre, at Grønland, hvad Stednavnene angaar, skal blive et nyt Babylon.

Optræk til babylonisk Virvar.

Fra gammel Tid findes der paa Grønland mange udenlandske Stednavne, der stammer fra de tyske, engelske, hollandske og andre Ekspeditioner, som har båret forskellige Dele af Landet, mens det endnu var forholdsvis ukendt, men det har længe været klart, at det hele vilde ende i et virkelig babylonisk Virvar, hvis de fremmede Ekspeditioner stadig fik Adgang til at lave Stednavne paa deres forskellige Sprog, hvor det passede dem.

Sidst har bl. a. Wegener-Ekspeditionen fæstet adskillige tyske Navne til Bjerge, Fjorde og Gletschere. I den lige udkomne Beretning om Ekspeditionen findes der flere fotografiske Panoramaer, som man skulde tro var optaget paa tysk Territorium. Det vrirler med nye tyske Stednavne: „Königsspitze“, „Weisskugel“, „Spitzberg“ o. s. v. — og i Østgrønland har Watkins og hans Efterfølgere ogsaa startet en Række engelske Stednavne, selv om de ikke har været saa flittige som hin svenske Ekspeditionens chef, der i sin Tid kvitterede for Bidragene til sin Ekspedition ved at fæste alle Givernes Navne til Østgrønlandskortet . . . De store Bidragydere fik en Ø eller en Halv opkaldt efter sig, de smaa en Bjergtop eller et Næs!

Et nyt Stednavne-Udvalg for Grønland.

Efterhaanden som Grønland indgaar i den fuldt udforskede og kortlagte Del af Kloden som en dansk Besiddelse, maa det imidlertid forlanges, at der kommer en vis dansk eller grønlands-præget Ensartethed over Stednavnene, og paa Professor Nørlunds Initiativ er der derfor blevet nedsat et grønlandsk Stednavne-Udvalg, som foruden af Professoren selv bestaar af Direktør Daugaard-Jensen, Professor Thalbitzer, Dr. Lauge

— Hvor meget af Grønland er kortlagt i Dag?

— De sidste Aar med Dr. Lauge Kochs og Dr. Knud Rasmussens store Ekspeditioner har sat vældig Gang i Tingene, og et enormt Materiale er i Øjeblikket under Udarbejdelse . . . Af Østgrønland er alt nu kortlagt undtagen Scoresbysunddistriktet og lidt paa Grænsen mellem Ejnar Mikkelsens og Knud Rasmussens Ekspeditioner i Fjor. I Vestgrønland er oa. en Tredjedel kortlagt, nemlig alt nord for Søndre Strømfjord helt op til Svartenhoek — et gammelt hollandsk Stednavn — men endnu er der Arbejde til flere Aar, og vi vil saa faa et ensartet dansk Kortværk af meget anseeligt Omtang.

Tidligere har vi haft travlt med saa meget andet, at vi ikke har faaet taget Forholdsregler imod, at der stadig dukker udenlandske Stednavne op uden Kontrol, men nu holder vi altsaa ogsaa Øje med denne Side af Sagen. Intet Stednavn, hvorom der kan være mindste Tvivl, naar fremtidig ind paa et af vore Kort, før Udvalget har taget Stilling til det . . . Grønland skal ogsaa paa Landkort bære Præg af, at det er Grønland, og en fast Del af det danske Land . . .

Horn.

I Dag er næsten hele Østgrønland kortlagt og en Tredjedel af Vestgrønland.

I al Stilhed har Geodætisk Instituts lærde Chef, Professor N. E. Nørlund, truffet Foranstaltninger for at hindre, at Grønland, hvad Stednavnene angaar, skal blive et nyt Babylon.

Optræk til babylonisk Virvar.

Fra gammel Tid findes der paa Grønland mange udenlandske Stednavne, der stammer fra de tyske, engelske, hollandske og andre Ekspeditioner, som har berejst forskellige Dele af Landet, mens det endnu var forholdsvis ukendt, men det har længe været klart, at det hele vilde ende i et virkelig babylonisk Virvar, hvis de fremmede Ekspeditioner stadig fik Adgang til at lave Stednavne paa deres forskellige Sprog, hvor det passede dem.

Sidst har bl. a. Wegener-Ekspeditionen fæstet adskillige tyske Navne til Bjerge, Fjorde og Gletschere. I den lige udkomne Beretning om Ekspeditionen findes der flere fotografiske Panoramaer, som man skulde tro var optaget paa tysk Territorium. Det vrirler med nye tyske Stednavne: „Königsspitze“, „Weisskugel“, „Spitzberg“ o. s. v. — og i Østgrønland har Watkins og hans Efterfølgere ogsaa startet en Række engelske Stednavne, selv om de ikke har været saa flittige som hin svenske Ekspeditionsschef, der i sin Tid kvitterede for Bidragene til sin Ekspedition ved at fæste alle Givernes Navne til Østgrønlandskortet . . . De store Bidragsydere fik en Ø eller en Halv opkaldt efter sig, de smaa en Bjergtop eller et Næs!

Et nyt Stednavne-Udvalg for Grønland.

Efterhaanden som Grønland indgaar i den fuldt udforskede og kortlagte Del af Kloben som en dansk Besiddelse, maa det imidlertid forlanges, at der kommer en vis dansk eller grønlands-præget Ensartethed over Stednavnene, og paa Professor Nørlunds Initiativ er der derfor blevet nedsat et grønlandsk Stednavne-Udvalg, som foruden af Professoren selv bestaar af Direkteur Daugaard-Jensen, Professor Thalbitzer, Dr. Lange Koch, Pastor Ostermann, Dr. Knud Rasmussen og Oberst Jørgensen fra Geodætisk Institut.

EKSTRABLADET har bedt Professor Nørlund om nogle nærmere Enkeltheder om Udvalgets Arbejdsprogram, og Professoren oplyser, at Udvalget foreløbig har holdt to Møder for at fastslaa den endelige Form for en Række østgrønlandske Stednavne.

Professor Nørlund fortæller

— Der er Forskel paa den øst- og den vestgrønlandske Stavemaade, og vi har ogsaa i dette Spørgsmaal maattet tilvejebringe en naturlig Ensartethed . . . Fra dansk Side er der i øvrigt ikke noget Ønske om at pille ved de gamle Stednavne, der har rundet Hævd. Vi finder det naturligt, at Udlændinge, der har deltaget i Grønlands Udforskning, har faaet deres Navne knyttede til dette eller hint Sted, men vi maa for Fremtidens Skyld holde paa, at Stednavne skal anerkendes af Danmark, før de kan blive indført paa Kortene, og hvor der er givet udenlandske Betegnelser i den nyere Tid, vil vi foretage en Fordansknings.

Kært „Barn“ har mange Navne.

For Resten bereder de tidligere Ekspeditioners Flid med Hensyn til Navngivning os ofte Vanskeligheder. Et Sted har faaet flere Navne af de skiftende Ekspeditioner, og mange af disse Navne har kun levet inden for den paagældende Ekspedition . . .

De gamle Kort, der findes fra Grønland, repræsenterede et stort og fortjenstfuldt Arbejde, men det var kun Sekort, der var til Hjælp for Besejlingen, og som af Landet alene beskæftigede sig med en smal Stribe langs Kysten. Det, der laa inden for denne Stribe, havde intet Navn paa Kortet, men fik stadig nye Navne paa saa det ene, saa det andet Sprog . . . Nu maa vi have det hele ind i ensartede og faste Former.

— Hvor meget af Grønland er kortlagt i Dag?

— De sidste Aar med Dr. Lange Kochs og Dr. Knud Rasmussens store Ekspeditioner har sat vældig Gang i Tingene, og et enormt Materiale er i Øjeblikket under Udarbejdelse . . . Af Østgrønland er alt nu kortlagt undtagen Scoresbysunddistriktet og lidt paa Grænsen mellem Ejnar Mikkelsens og Knud Rasmussens Ekspeditioner i Fjor. I Vestgrønland er ca. en Tredjedel kortlagt, nemlig alt nord for Søndre Strømfjord helt op til Svartenhoek — et gammelt hollandsk Stednavn — men endnu er der Arbejde til flere Aar, og vi vil saa faa et ensartet dansk Kortværk af meget anseeligt Omfang.

Tidligere har vi haft travlt med saa meget andet, at vi ikke har faaet taget Forholdsregler imod, at der stadig dukker udenlandske Stednavne op uden Kontrol, men nu holder vi altsaa ogsaa Øje med denne Side af Sagen. Intet Stednavn, hvormed der kan være mindste Tvivl, naar fremtidig ind paa et af vore Kort, før Udvalget har taget Stilling til det . . . Grønland skal ogsaa paa Landkort bære Præg af, at det er Grønlands Land og en fast Del af det danske Rige . . .

Horn.

OSAKRAK

set med
Eskimo-Øjne

Af Dr. Lauge Koch.
(I et Interview.)

Tegninger: P. Knuth.

Foroven: Holger Gabrielsen som Apilak. Forneden: Karen Poulsen som Moderen Kullabak.

Holger Reenberg som Aandemaner.

Eyvind Johan-Svendsen som Osakrak.

HVIS en Eskimo saa „Osakrak“, vilde han sige, at den ægtteste og allerbedste i hele Stykket, hvad angaar Udseende, Optræden og Spil, var Ebba Wieth som den ene af Osakraks Koner. Hun havde netop den Ladhed, som Eskimokvinderne oftest har, og som kan slaa over i det vildeste Hysteri.

Dernæst kommer Rækken af de andre: Eyvind Johan-Svendsen var god, og det er sikkert hans bedste Rolle i lange Tider, men, naar man lige har set ham i „Hr. Lamberthier“, saa maa man jo sige, at han virker nogenlunde ens. I Tankerne iklæder man ham Kjole og Hvidt, og saa naar han spiller Osakrak. Karen Poulsen var alt for ung. Hun skal være en gammel og rystende Kone, og efter min Formening skulde hele Billedet med Moderen slet ikke have været med.

Karin Nellemose var — set med eskimoiske Øjne — helt forfejlet. Det var en Geisha i Skindtøj. Poul Kern var god, og havde navnlig sit fortræffelige Raserianfald. Holger Gabrielsen var ogsaa god, men havde jo mere gjort Kunst ud af det.

Og saa er der Holger Reenberg. Jeg synes

egentlig, at han var god, men Rollen bliver baade for lang og for kort. Jeg har ofte hørt disse Trommesangere, der gennem mange Timers Sang og Bevægelse bringer sig i en Ekstase — den, andre opnaar hurtigt ved Hjælp af Alkohol. Vi saa det kun et Par Minutter, men det virkede allerede langt. Man skulde have ladet Scenen begynde umiddelbart, før Ekstasen kom, og saaledes at man forstod, at der var gaaet Timers Forberedelser forud.

„Osakrak“ er blevet omtalt som „Gøngehøvdingen paa Is“, og man har ment, at Skuespillet blev større, hvis Osakrak var blevet hængt. Maaske er der noget om det, men det er svært at afgøre. „Cant“ begynder ogsaa som Shakespeare og ender som Gøngehøvdingen.

Jeg synes at det alt i alt er et fortræffeligt Stykke, Peter Freuchen der har lavet.

„Osakrak“ foregaar mellem canadiske Eskimoer, og derfor er Kostumerne, som disse Eskimoer har dem. Jeg synes, at Freuchen skulde have valgt Kap York som Stedet for Dramaet, da det dog er herfra, at Personerne er hentet. Jeg har selv truffet flere af dem i Kap York, og havde Forfatteren henlagt Handlingen til Kap York for 10—15 Aar siden og givet Personerne de smukke Dragter herfra, saa havde det næsten været bedre. Naar han ikke har gjort det, er det for at faa Politiscenerne med ind — og her kan han støtte sig til, at den canadiske Regering i 1923 sendte en Straffe-Ekspedition op efter en eskimoisk Drabsmand. Ekspeditionen — som jeg traf dengang — havde Politifolk og Dommere med sig, og dens Formaal var først og fremmest at slaa fast, at det var den canadiske Regering og ingen anden, der havde noget at sige i disse Egne.

Og som et Kuriosum kan jeg fortælle, at det under denne virkelige Osakrak-Affære gik saaledes, at de fangede Eskimoen, dømte ham til Døden og lod ham løbe — at de andre Indfødte kunde se, at Regeringen var stærk og formaade, retfærdig og god paa een Gang.

Aandemaner-Scenen med Trommedans af „Osakrak“. Fra venstre: Karen Poulsen, Ebba Wieth, Holger Reenberg, Eyvind Johan-Svendsen og Karin Nellemose.

Kryolitbruddene paa Grønland.

Fortsat fra Side 13.

Men allerede i Begyndelsen af 1860'erne fik den belgiske Kemiker Ernest Solvay Patent paa en langt billigere Metode til Sodafremstilling, den saakaldte Solvay- eller Ammoniakmetode. Resultatet blev, at Sodaens Pris omkring 1870 var dalet til det halve og i den følgende Tid gik yderligere ned. Kryolitsodafabrikkerne maatte da indstille denne Virksomhed.

KRYOLITENS ANVENDELSE

Heldigvis var der paa anden Maade god Brug for Kryoliten. Allerede i 1873 var man begyndt at blande Kryolit i Glasmassen ved Fabrikation af Mælkeglas. Kryoliten har nemlig den Evne at gøre en Smeltetmasse mælket og letflydende, og denne Egenskab gør den tillige fortrinlig egnet som Tilsætning til Emaille. Da Blikvareindustrien fik et Opsving i Slutningen af 80'erne og Begyndelsen af 90'erne, steg Efterspørgslen efter Kryolit derfor meget betydeligt. Disse Industrier er fremdeles i Udvikling. Foruden Mælkeglas laves der nu Opalglas, Alabastglas o. s. v., billige, renlige og holdbare emailleerede Kogekar er Hvermands Eje, og nye Felter drages stadig ind; i de seneste Aar har Kryoliten fundet Anvendelse i den keramiske Industri ved Fremstilling af Kakler og Vægfliser. I intet af disse Tilfælde er Kryoliten Hovedbestanddel, den tilsættes efter Behov i vekslende Mængder, Emaille kan indeholde fra ½ til 20 pCt., Mælkeglas oftest omkring 10 pCt.

Sin mest betydningsfulde Anvendelse har Kryoliten dog faaet i Aluminium-Fabrikationen, ogsaa her som Hjælpemiddel, ikke som det egentlige Raastof. Raamaterialet for Aluminium er Mineraliet *Beaurit*, et urent, jordagtigt Aluminiumilte, som indeholder 50—60 pCt. Aluminium. Heraf udskilles Metallet ved Hjælp af en elektrisk Strøm, som sendes igennem en smeltet Blanding af *Beauxit* og Kryolit. Kryoliten virker som „Flussmiddel“, d. v. s. den sætter Blandingen Smeltepunkt ned, saa at Processen foregaar ved en lavere Temperatur, hvorved der spares Brændsel og elektrisk Strøm.

Det er saaledes en lang Række tekniske Opfindelser, som har vedligeholdt Kryolitens Værdi og skaffet den Anvendelse til nye Formaal, efterhaanden som den blev fortrængt fra de gamle Felter af billigere Raastoffer. Efterspørgslen har i den sidste Menneskealder været stigende, og Produktionen, som indtil 1910 beløb sig til ca. 8000 Tons om Aaret, har i det sidste Tiaar ligget omkring 25,000 Tons aarlig.

Størstedelen af Produktionen gaar til København til „Øresunds kemiske Fabriker“, som er Eneforhandler af Kryolit for hele Verden med Undtagelse af Amerika. En Del Kryolit eksporteres fremdeles di-

rette fra Ivigtut til det gamle „Pennsylvania Salt Manufacturing Co.“ i Natrona, som midt i 60'erne indførte Kryolitindustrien i Amerika, og endelig er der i de sidste Par Aar leveret Kryolit til en ny Aftager i Port Arthur i Canada.

Medens det til Sodafabrikationen ikke var nødvendigt at foretage nogen videre indgaaende Rensning af Kryoliten, kræver disse nye Formaal, og særlig Aluminiumfabrikationen, et Materiale, som er rensset med yderste Omhu.

IVIGTUT AF I DAG

I Kryolitindustriens allerførste Dage havde tre Selskaber Koncession paa Brydningen, men siden det af Julius Thomsen stiftede Interessentskab i 1864 blev ændret til A/S „Kryolith Mine og Handels Selskab“, har dette Selskab været ene om at bryde Kryolit.

I Princippet er Bruddets Drift overmaade simpel, og for Størstedelen foregaar Brydningen endnu i aabent Brud, men Fremgangsmaaden er i Løbet af den sidste halve Snes Aar blevet fuldstændig moderniseret. Det gaar saaledes til, at der først med Trykluft-Boremaskiner bores Huller ind i Bruddets Vægge. Hullerne fyldes med Sprængkrudt, som bringes til at eksplodere, og det løsskudte Materiale rutscher ned paa Bruddets Bund. Her læsses det med Gravemaskiner paa Tipvogne, som køres ind i en Elevator, der fører dem op til Stabelpladsen, hvis ikke netop et Skib ligger parat til at modtage Kryoliten. I saa Fald kører Vognene videre ad Skinnevejen hen til den store Løbekran, som løfter en Vogn ad Gangen op og tømmer hele dens Ladning paa een Gang i Skibets Last. Naturligvis maa der i Ivigtut foretages en første Sortering. Det sker meget praktisk ved selve Sprængningen, som ledes saaledes, at man enten skyder udelukkende „Graasten“ ned eller udelukkende Kryolit. Graastenen, d. v. s. Granitstumper og andet Affald, køres ud paa „Møgpynnen“, hvor det benyttes til Fyld.

De lodrette Vægge i det aabne Brud lider meget ved Frost og Sol, sprængning, saa at større eller mindre Stykker efterhaanden løsner sig og skaller af. For at forebygge Ulykker er det derfor nødvendigt at holde Væggene rene over Steder, hvor Arbejderne færdes. Dette besørgeres af „Rebstigemænd“, som hænger i Tove ned ad Væggene eller Amerikaner havde i flere Aar paa udhængte Stiger, hvorfra de brækker Skallerne ned. Ulykkestilfælde er sjældne, men det er hændt, at en Rebstigemand er faldet et halvt Hundrede Meter ned i Bruddet; det er ogsaa hændt, at han er sluppet godt fra Faldet og har foretrukket at gaa op.

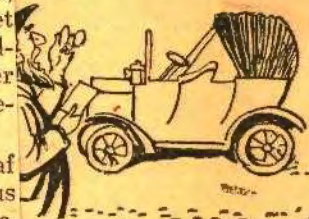
Det siger sig selv, at en Drift af denne Art har et stort Maskinhus med Dieselmotorer, Dynamoer etc. Midt i den uberørte, grønlandske Ensomhed træffer man derfor til sin Undren i Ivigtut en helt igennem europæisk By med traadløs Telegraf, Huse med elektrisk Lys, Telefon, Centralvarme, Badeværelse, W. C. o. s. v., klippede Græsplæner, Havebænke, Tennisplads, Keglebane og Biograf. Selvfølgelig ogsaa Læge og Sygehus, men som oftest ingen Patienter, for Sundhedstilstanden er god i Ivigtut. Højest oppe paa Bakken bag Bruddet ligger et stort, nyt Hus, opført til Statens Kontrollør, hvis Opgave det er at varetage Statens Interesser.

er, som ligger langt over dem, Fabrikkerne leverer til!

„du der,“ sagde Æslet, „hvad egentlig for en Tingest?“
„er et Automobil,“ sagde Forden
„Høj! Er du et Automobil, saa en Hest,“ sagde det.

Amerikaner havde i flere Aar paa gammelt Jern, Staaltraad
Da han havde en passende

ge, tænkte han, at han vilde et hele, og han tænkte sig Mu af, at Fords Fabrikker kunde agerne.
sendte han en Dag det hele rnbanevogn til Ford.
ik fjorten Dage.
som der pludselig en Dag en alende Fordbil til Manden. Et gte med:
ar nu repareret Deres Vogn, maa sige, at vi har aldrig et en Fordbil, der var saa som Deres“.

Mellem Detroit og Chicago laa en stor Benzintank, hvor mange Automobiler holdt og fik Olie og Benzin i Tankene eller Vand paa Køleren.

En Dag kom en slunkende ny Packard kørende og bremsede op ved Benzintanken.

„Hvor langt er der til Chicago?“ spurgte Ejeren af Vognen.

„Hundrede Kilometer,“ svarede Benzinmanden.

„Udmærket. Giv mig saa syv Gallons Benzin og en Gallon Olie!“

Han fik det ønskede og rullede bort. En halv Time senere kom en Mand i et middelgodt Automobil. Han spurgte ogsaa efter, hvor langt der var til Chicago, og da han hørte, at der var 100 Kilometer, købte han fire Gallons Benzin og en halv Gallon Olie.

Et Øjeblik efter at han var forsvundet, kom der en jævn Farmer susende i sin Ford.

„Hvor langt er der til Chicago?“

„Hundrede Kilometer.“

„Godt! Saa giv mig to Gallons Vand og hold paa Vognen, at den ikke løber fra mig!“

S. T.

„Nogle Presse-mænd, der maasaa mulighederne for en Sensation, foretog da en Prøve. De lod Mekanikeren binde for Øjnene og førte ham ind i en stor Automobilforretning. Her sad han paa en Stol, mens det ene Automobil efter det andet blev startet.

[illegible]

FORD-ANEKDOTER

S. T.

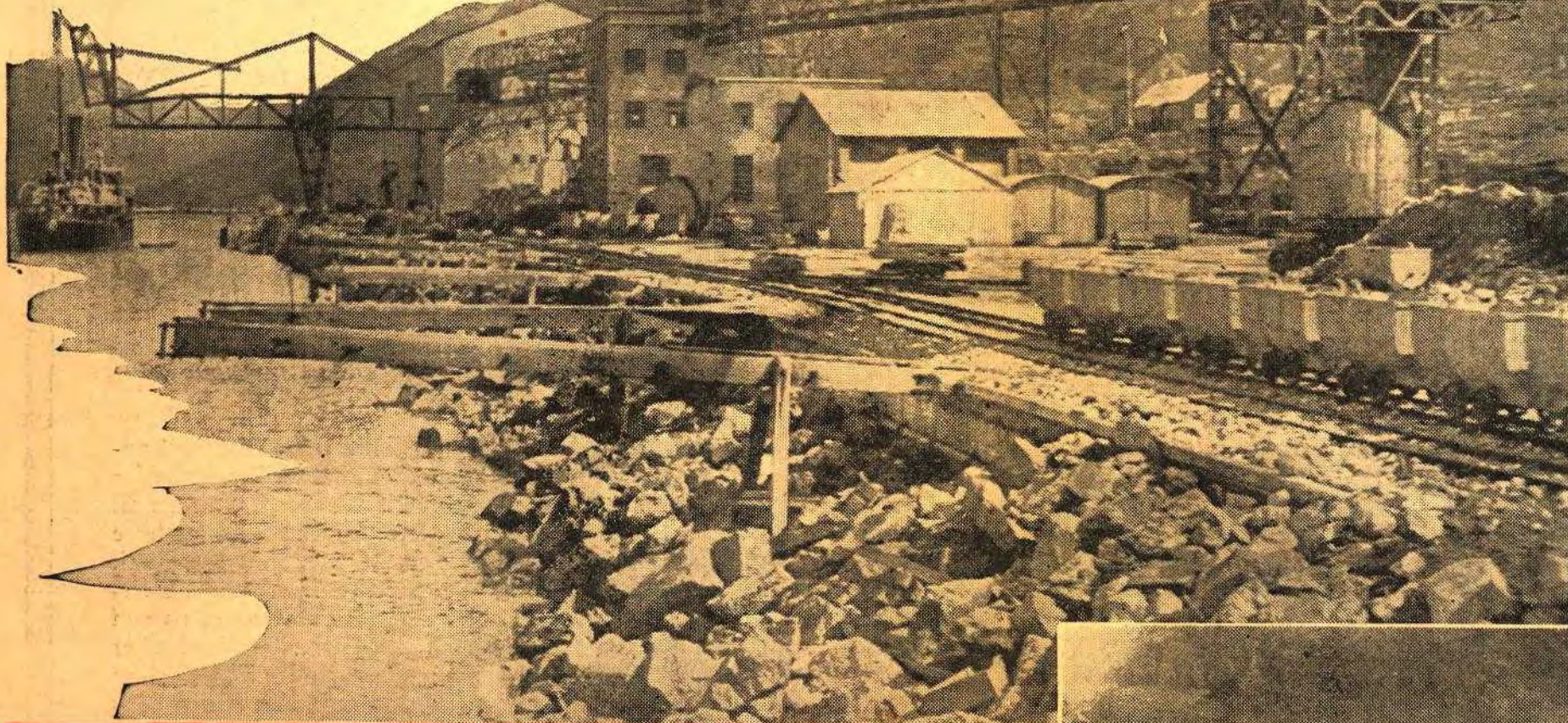

22 Jan. 1933.

KRYOLITBRUDDENE PAA GRØNLAND

Museumsinspektør ved Mineralogisk Museum, Dr. phil.,
Frk. Karen Callisen, skildrer her de store
Kryolitbrud i Grønland.

Kajen med Stabelplads og
Kran, hvor Skibene lægger til
i Ivigtut.

KRYOLITMINEN ved Ivigtut i Grønland er et af Jordens ejendommeligste Bjergværksanlæg, fordi det Raastof, Kryolit, som her tages ud af Jordens Skød, ikke er fundet andet Sted i nævneværdig Mængde; kun Antydninger deraf er opdaget i Ural og i Colorado.

Ivigtut er et grønlandsk Ord, som betyder „rig paa Græs“. Smilende og venlig breder den lille Dal sig paa Sydsiden af Arsukfjorden omkranset af lave Fjelde. Nu er der Liv og Virksomhed i Ivigtut, Støj og Spektakel fra rullende Kraner, Tigvogntog og Traktorer, Gravemaskiner og Boremaskiner, saa Københavns Bylarm og Gadetummel føles som en landleg Stilhed, naar man vender hjem fra et Besøg i Ivigtut. Men for 100 Aar siden strejfede kun Grønlænderne om i de smalle Sunde og Fjorde i Arsukfjordens inderste Del, som længst mod Nordøst naar helt ind til Indlandsisen. I Ivigtut, paa den græsrige Slette, gennemstrømmet af stride Fjeldbække, opslug de deres Sommertelte og gik paa Jagt og Fiskefangst.

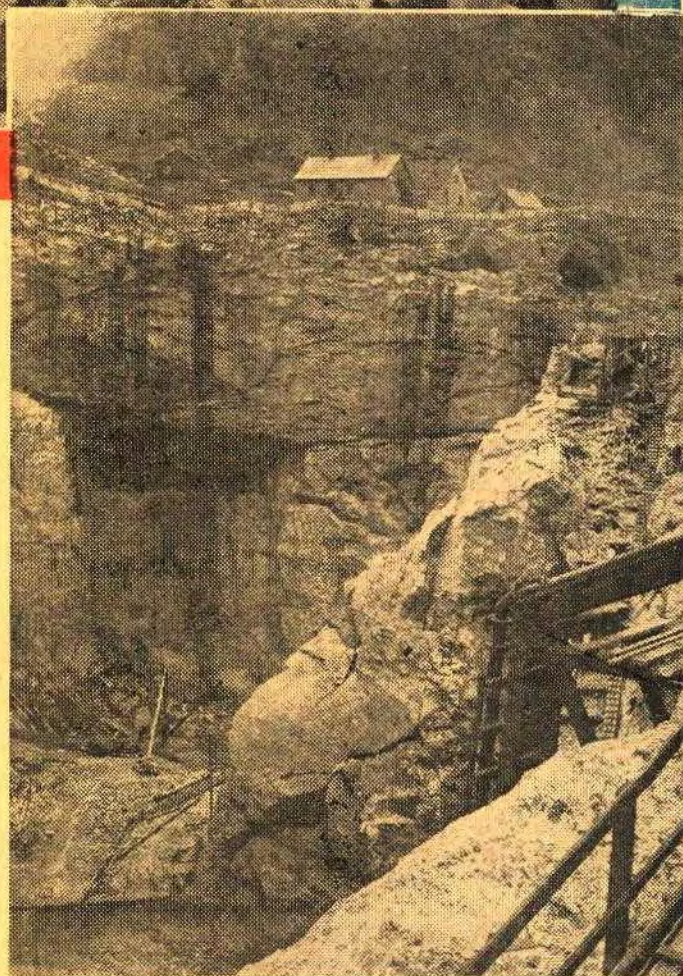
Grønlænderne fandt her en mærkelig, hvid Sten, som var saa blød, at den nemt lod sig knuse; pulveriseret og blandet med Tobak var den fortrinlig som *Snus*. De bragte derfor den hvide Sten med sig viden om paa deres Rejser. Da Stenen saa let lod sig tilhugge, fandt den ogsaa nyttigere Anvendelse, f. Eks. til at binde i Fiskegarn for at tynde dem ned. Grønlænderne kaldte denne Sten „Orsuksiksæt“, fordi den ser ud som Sælhundespæk: „Orksok“.

De første Stykker af denne Sten kom til Danmark i Slutningen af det 18. Aarhundrede, sandsynligvis hjembragt af grønlandske Missionærer. Den 17. April 1795 holdt Lægen og Mineralogen *Heinrich Schumacher* et Foredrag om grønlandske Mineraler i Naturhistorie-Selskabet,

hvori denne Sten for første Gang blev omtalt som et særligt Mineral; han antog den dog for en Slags Tungspat. 1799 blev Mineralen analyseret af *P. C. Abildgaard*, Landbohøjskolens Stifter; han fandt, at det indeholdt „FlusSPATH-syre, Alun og noget Planteaske“. Sammen med Analysen sendte han en Prøve til den portugisiske Mineralog *I. B. d'Andrada e Silva*, som i Aaret 1800 offentliggjorde den første mineralogiske Beskrivelse af Mineralen og gav det Navnet *Kryolit*, d. v. s. Is-Sten, paa Grund af dets Udseende og lette Smeltelighed. Den nøjagtige kemiske Sammensætning blev paavist af den svenske Kemiker *Berzelius* i 1823. Han fandt, at Kryoliten bestaar af kun tre Grundstoffer: Natrium (32,8 pCt.), Aluminium (12,8 pCt.) og Fluor (54,4 pCt.). Formlen er $3\text{NaF}, \text{AlF}_3$.

Aldrig har Kryoliten været i saa høj en Pris som i de første Aar af forrige Aarhundrede, medens Mineralen endnu var en stor Sjældenhed, thi for Mineraler som for andre Ting er det Sjældenheden, det enestaaende, der koster. For Stykker saa store som en Haand betaltes dengang 100 Kr. (50 Rigsdaler). Men Guldalderen varede ikke længe. Den tyske Mineralog *Karl Ludwig Giesecke*, som berejste Grønland i 1806—13, hjembragte saa store Mængder, at Mineralen blev almindeligt, let at erhverve og dermed billigt.

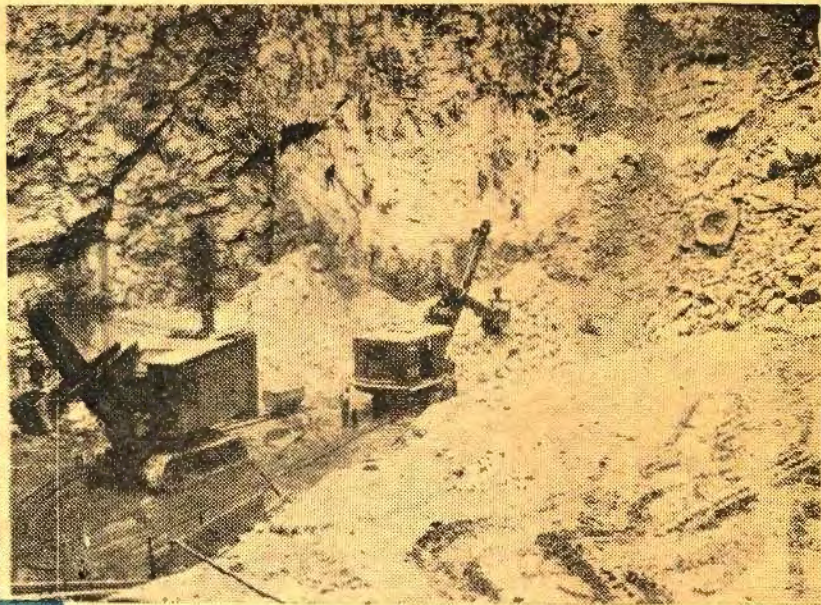
Giesecke var en meget ejendommelig Personlighed. Efter Tur var han Jurist, Mineralog, Fri-murer, Ven med Goethe, Skuespiller, Komponist, Forfatter af Librettoen til Mozarts „Tryllefløjten“ (ved „Tryllefløjten“s Uropremière spillede han „første Slave“). Senere blev han Mineralhandler og Mineralsamler, kgl. preussisk Bergrat og efter sin Grønlandsrejse Professor i Mineralogi i Dublin. Frem for alt var han en

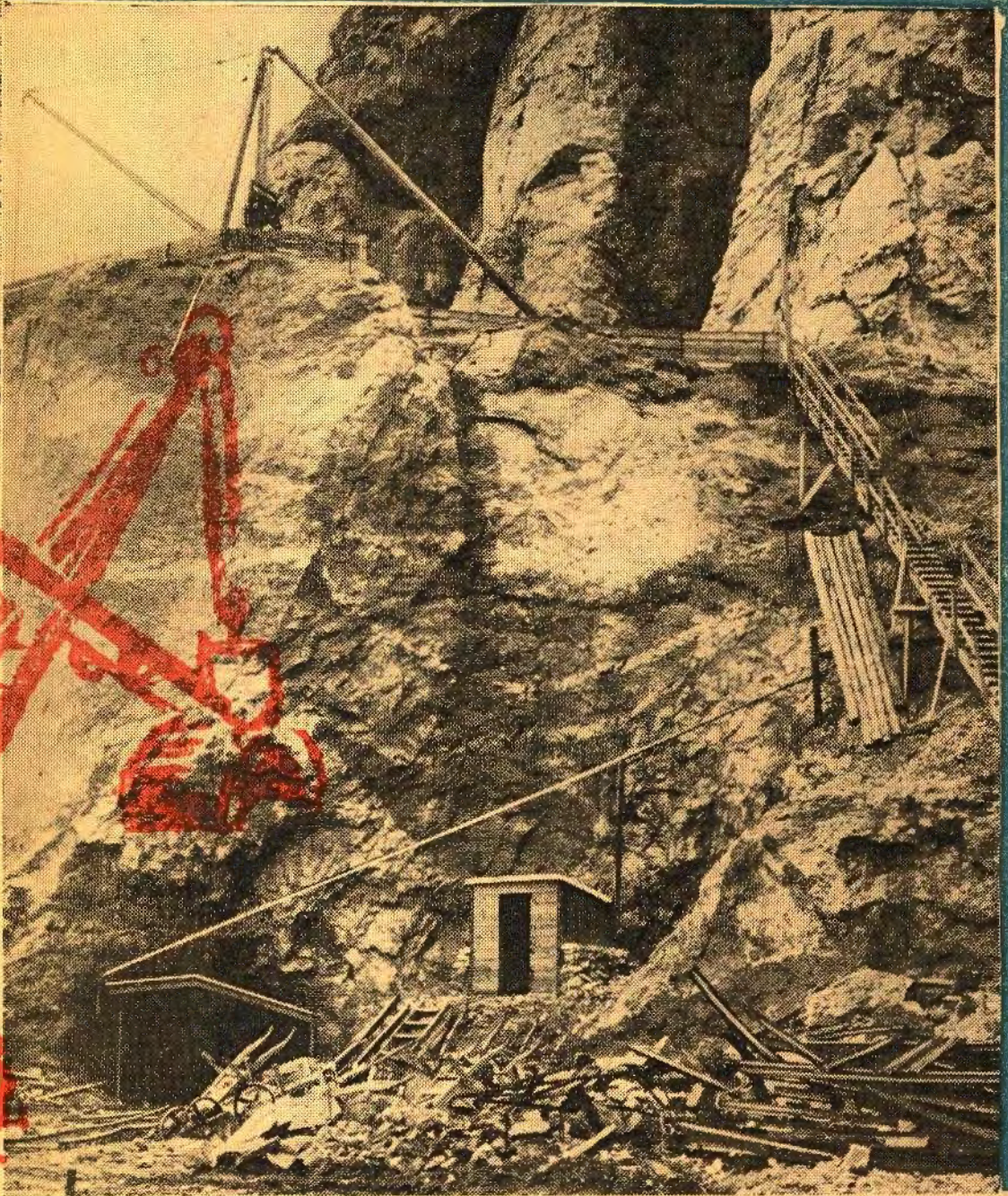
En af Skakterne i Kryolitbruddet.

meget kyndig Mineralog. 1803 kom han til Danmark, og 1806 rejste han med Støtte af de danske Myndigheder ud paa sin store Grønlandsrejse. Det var Meningen, at den skulde vare $2\frac{1}{2}$ Aar, men saa udbrød Krigen med England, Forbindelsen med Grønland blev afbrudt, og *Giesecke* kom i alt til at rejse i Grønland i otte Somre og syv Vintre. Ved sin Hjemkomst kunde han uddele sine righoldige Samlinger til de fleste Museer i Europa.

Gravco'en arbejder ogsaa i Ivigtut.

Kryolitbruddet med sin høje Trappe.

I sin Rejsedagbog fortæller Giesecke om den lille Bugt, hvori han fandt Kryoliten delvis dækket af Springflods Højvande. Lejets Størrelse angiver han til 100 Lachters Længde og 50 Lachters Bredde. En Lachter er et gammelt Bjergmandsmaal, omtrent Mandshøjde eller to Meter. Kryolitens Overflade var stærk forvitret, ru og skarp, den lignede mest Stensalt, som har ligget i fri Luft.

Ved senere Bortgravning af det dækkende Strandgrus og Tørlægning af den lille Vig, som havde dannet sig ved Kryolitens Bortforvitring,

fandt man, at Kryolitmassen havde en noget større Overflade, og hvad bedre er, har det siden vist sig, at den har en anseelig Udstrækning i Dybet og tilmed bliver bredere ned efter. De nyeste Maalinger har godtgjort, at Gruben ikke vil kunne udtømmes i en overskuelig Fremtid.

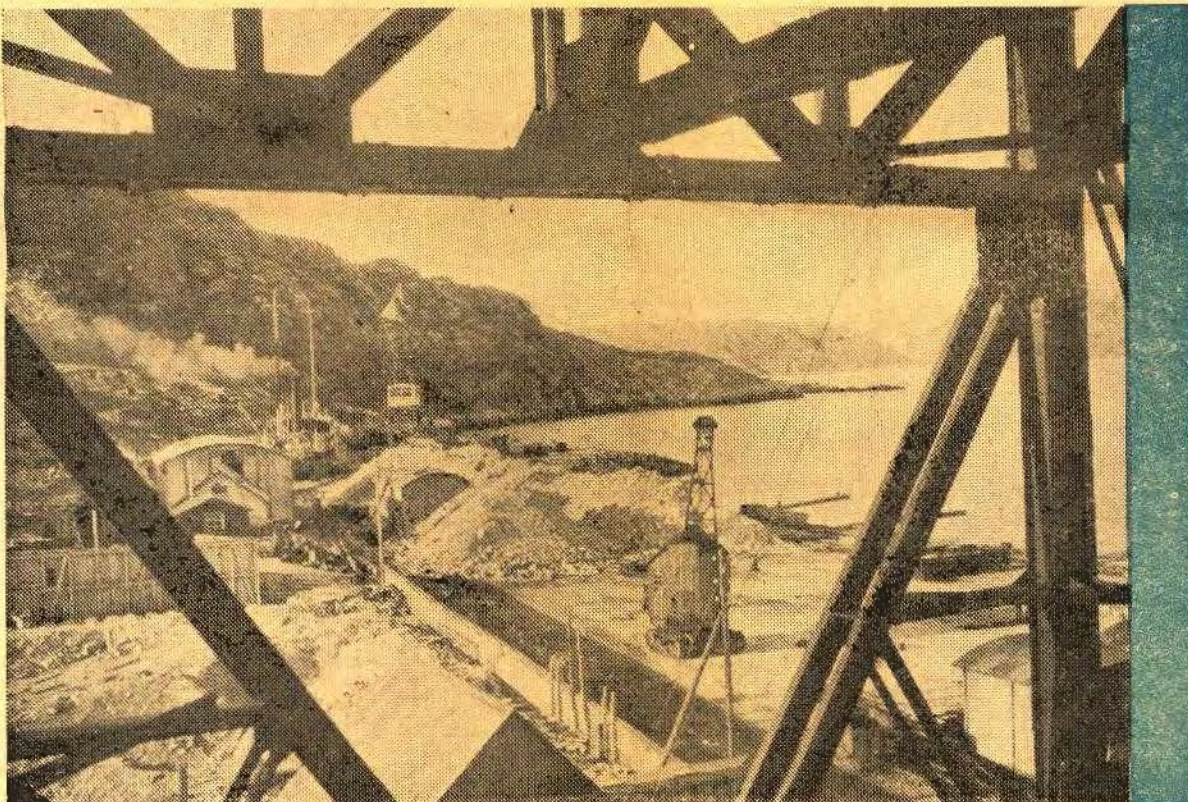
Kryoliten sidder i Fjeldet som en uregelmæssig, klumpformet Masse, paa næsten alle Sider omgivet af Granit, der saa at sige danner en Kappe omkring den og adskiller den fra den lyse, graa, sribede Gnejs, som i øvrigt udgør Fjeldgrunden i denne Egn af Grønland. Kryoli-

ten er dannet ved en vulkansk Virksomhed dybt under Jordens Overflade. Ved senere Tiders Hævninger af Jordskorpen og Bortforvitring af det overliggende Fjeld er den kommet frem i Dagens Lys.

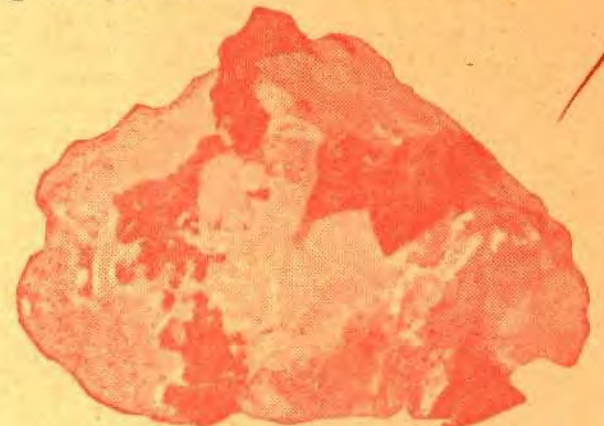
KRYOLITEN BRUGES IKKE MERE TIL SODAFABRIKATION

Det var først efter at den danske Kemiker Julius Thomsen omkring 1850 havde udfundet en Metode til Sodafabrikation, at Kryoliten fik teknisk Værdi. Men den nye Industri havde i Begyndelsen mange Vanskeligheder, Metoden var uprøvet i det store og Tilførslen af Raastoffet usikker, saa det kneb at skaffe Penge. Det lykkedes dog Julius Thomsen og hans Kompagnon J. C. G. Howitz at formaa Tietgen til at træde til, og saa blev den første selvstændige Kryolit-Ekspedition afsendt i 1856. Forsøgene faldt heldigt ud, saa man fik Mod til at opføre en Kryolit-Sodafabrik, nemlig Fabrikken „Øresund“ i København 1859; og i de følgende Aar blev der anlagt Kryolit-Sodafabrikker efter „Øresund“'s Mønster paa flere Steder i Europa og Nordamerika.

Fortsættes Side 18.

Et Kik gennem Kranens Jernkonstruktion over Ivigtut Havn.

En Klump Kryolit.

De hellige Tider m 13.
13 jan. 1933.

Radio i Grønland.

LYTTERFORHOLDENE i Grønland, fortæller Fuldmægtig Dam-Møller i Grønlands Styrelse os, er meget forskellige og ret uberegnelige. De fleste Familier deroppe har Radio, men ikke alle har lige stor Fornøjelse af det.

Ved Umanak, hvor jeg har levet flere Aar, er Modtageforholdene gennemgaaende daarlige for de danske Udsendelsers Vedkommende. Aarsagen er antagelig den, at Umanak har sin Belliggenhed paa et højt Fjeld, og yderligere tror jeg, at Nugsuak-Halvøen med sine høje Bjerger hæmmer Radiobølgerne. Tyskland kommer dog bedre frem end København, og navnlig havde vi megen Glæde af Stationen Hellsberg. De tyske Speakere taler ogsaa tydeligere end de danske. Da det for nogle Aar siden var streng Vinter i Danmark, gik Udsendelserne glimrende igennem til Grønland, og hver Eftermiddag ved 3-Tiden hørte vi i Umanak Radioavisens 7-Udsendelse, der ellers som Regel ikke kan opfanges deroppe.

De amerikanske Stationer er afgjort dem, der spiller størst Rolle for grønlandske Lyttere. Deres Programmer er altid de allerbedste. Utallige er de glade Tilmer. Atlantic City f. Eks. har beredt os i Umanak, hvor Udsendelserne 8½ Aften fra U. S. A. naaede os ved 11-Tiden, og vi hørte dem altid fortrinligt.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

socialdemokraten

skriver den **26. SEP. 1931**

Journal **Gronau tror paa Luftvejen over Grønland.**

**Men kun den sydlige Rute har Muligheder. - Skarp
Kritik af de amerikanske Flyvninger.**

Grønlandsflyveren von Gronau, der fornylig vendte tilbage til Tyskland efter sin anden Flyvning over Grønland til Amerika, ankom i Gaar Middag til København med sin Atlanterhavsmaskine, og med Flyve-

ren Zimmer Telegrafisten Albrecht og Mekanikeren Hack, de samme, som ledsagede ham paa Flyvningen til Amerika, om Bord.

Han gik ned ved Luftmarinestationen, hvor Repræsentanter for det tyske Gesandtskab og Marinens Flyvevæsen modtog ham. Desuden var Dr. Georgi fra Wegener-Ekspeditionen kommet til Stede.

Under en Samtale, vi havde med Gronau, spurgte ham, om han stadig var Tilhænger af Flyveruten over Grønland til Amerika.

— Ja, men ikke Vejen over Sco-

resbyeund som jeg fløj i Sommer. En fremtidig Rute over Grønland maa gaa over Angmagsalik. Den Rute giver kun ca. 4 Timers Flyvning over Indlandsisen, medens den anden giver 7½ Time.

— Er det Taagen, som er farlig?

— Nej, Taagen er blevet stærkt overvurderet. Den kan være slem, men ikke værre end ved Norges Kyst, f. Eks. Den største Vanskelighed, vi havde paa Turen over Indlandsisen, var det, at Isen søtte sig fast paa Maskinen og forøgede dens Vægt. Endvidere kunde Radioen ikke fungere paa Grund af magnetiske Virkninger over Isen.

— Hvad mener De om de amerikanske Planer om en Rute over Grønland?

— Planerne er gode nok, men det Material, de prøver at gennemføre Flyvningen med, er ikke godt. Jeg traf Preston i Canada og saa hans Maskine. Den var efter min Mening ikke stærk nok og heller ikke godt nok udstyret med Instrumenter.

— Var De ude for noget alvorligt Uheld?

— Under en Flyvning over Vestgrønland sammen med Seminimester Petersen brændte to Stempler sammen i den bageste Motor. Vi maatte se at na Godthaab med der ene Motor, det var lige ved at knibe, men det gik. Reparationen kostede os en Mæsse Tid.

Gronau brugte Dagen i Gaar til at aflægge Takkevisitter hos Grønlandsk Handel og i Marineministeriet for den Hjælp, han havde modtaget under Flyvningen, og i Gaar Eftermiddag fløj han atter tilbage til Warnemünde.

Tideus tegn nr 223.
24 sept. 1932.

Hutchinsons redning i billeder.

Da familien Hutchinson blev reddet. Lille Janet hjælpes ombord av „Lord Talbot”s kaptein Matson, mens en av mandskapet rekker hånden til mrs. Hutchinson for å assistere henne ved ombordstigningen. (Myres Pressebyrå).

Den flyvende familie og „Lord Talbot”s besetning er i glimrende humør. (Myres Pressebyrå).

Aftenposten nr 468
15 sept. 1932.

«Veslemari»

Den flyvende familie blev funnet på land.

De reddede har ikke været innom
Finnsbu.

En telegram-mystifikasjon

Finnsbu hadde besøk av danske flyvere

Spesialtelegram til Aftenposten fra dr. Gunnar Horn
på «Veslemari».

«Veslemari» over Finnsbu
radio, 14. september.

Den 11. september befant «Veslemari» sig i Umanak og vi mottok der om eftermiddagen en meddelelse fra Finn Devold på Finnsbu, at den amerikanske flyver Hutchinson med familie og ledsagere var startet fra Julianehåb for å flyve til Angmagssalik.

Om eftermiddagen hørte vi at flyet var havarert 15 kvartmil fra Angmagssalik og at den engelske tråler «Lord Talbot» var i nærheten av ulykkesstedet. Ombord hos oss blev der stadig holdt radiovakt for det tilfelle at vår assistanse skulde bli påkrevet. Tråleren søkte hele natten uten resultat. Den 12. var vi fremdeles i Umanak. Et dansk fly som var på vei nordover måtte nødlande i Finnsbu på grunn av dårlig vær. Vi forlot Umanak kl. 7.25 den 13. og fikk litt senere høre at amerikanerne var funnet av den engelske tråler «Lord Talbot» om natten. Det danske fly i Finnsbu

returnerte nu og passerte oss ut for Skjoldungen kl. 12.33.

Vi mottok radio-pressen fra Bergen da vi nærmet oss Finnsbu og den inneholdt den forbløffende meddelelse at de reddede befant sig i Finnsbu. En time senere traff vi Devold som var like forbauset som vi. Misforståelsen kan kanskje skyldes den knappe meddelelse herfra som bare gikk ut på at amerikanerne var reddet.

Hutchinson og samtlige deltagere i flyveferden blev funnet på land ved Ikersuak. Maskinen var fullstendig ødelagt. Tråleren satte — etter å ha tatt opp Den flyvende familie og de andre fire deltagere — kursen for Angmagssalik.

«Veslemari» returnerer til Norge i slutten av uken og vi regner ca. 12 døgn på hjemreisen.

Gunnar Horn.

Blir den flyvende familie bragt hjem med Veslemari?

Det er meget mulig at feilen i de første telegrammer, som meldte at de reddede var bragt inn til Finnsbu er opstått på den måten, dr. Horn forklarer i sitt telegram til Aftenposten. Men det merkelige er, at kaptein Watson på tråleren «Lord Talbot» har telegraferert til engelske aviser, at da der ikke fantes plass til familien på Finnsbu, hvor der bare er en liten hytte med to nordmenn, tok han de reddede med til Angmagssalik.

Da man ikke har nok proviant i Angmagssalik for nye 8 mennesker og en slik overvintring vil bli en for hård påkjenning for de to småpiker på 6 og 8 år vil man forsøke å få de 8 sendt til Island eller England. Man vet enda ikke sikkert hvorvidt «Lord Talbot» kan ta de reddede til Island.

Det er idag telegraferert fra Norge

til Hutchinson at han og hans familie og de andre deltagere i ferden kan få skipsleilighet med «Veslemari» som en av de første dager skal gå fra Grønland hjem til Norge. Skuten kan i tilfelle ta de reddede med til Island, England eller Norge.

Rederen, Elling Aarseth, har gratis stillet «Veslemari» til Hutchinsons disposisjon for hjemreisen.

*

Hutchinson med dansk skib?

Spesialtelegram til Aftenposten.

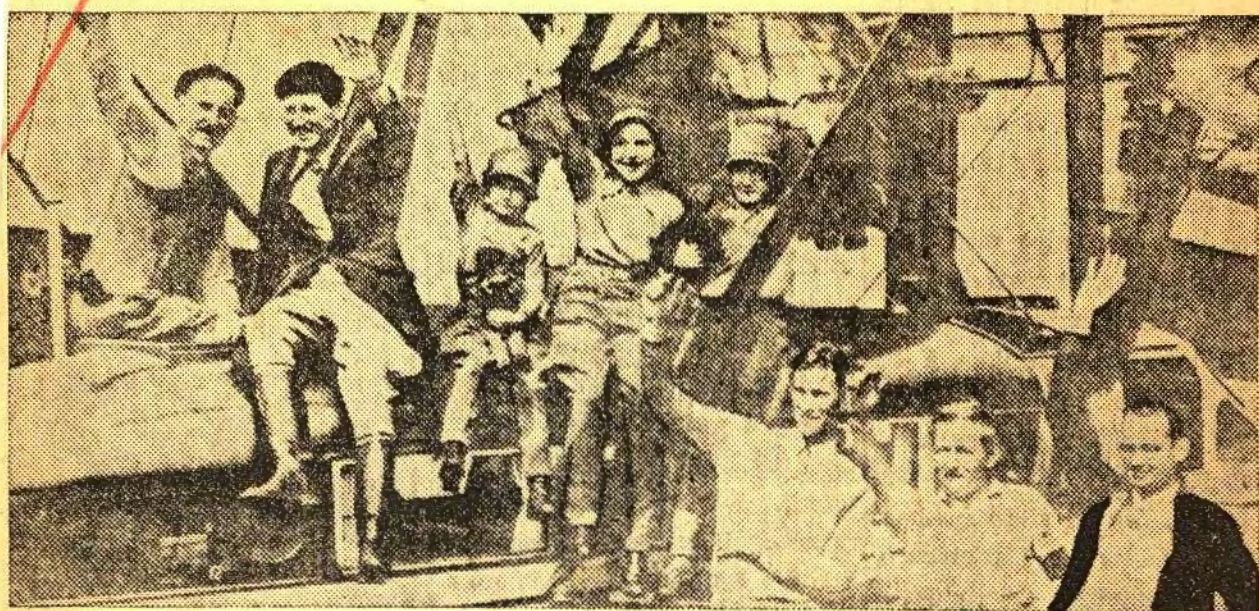
Kjøbenhavn, 14. september.

Familien Hutchinson opholder sig stadig i Angmagssalik, og der er endnu ikke truffet nogen bestemmelse om, hvorledes reisen til Europa skal foregå. Idag er det danske marineinspeksjonsskib «Maa-gen» kommet til Angmagssalik, og der er derved skapt en ny mulighet for flyvernes reise til Julianehaab, hvorfra der som bekjent går endnu tre skib til Kjøbenhavn i år. I England er der sterke krefter i bevegelse for å få landsatt Hutchinson i engelsk havn, men på hvilken måte det skal foregå, er endnu ikke bestemt.

—k.

"Indian Tegu" nr 214.
14 sept. 1932.

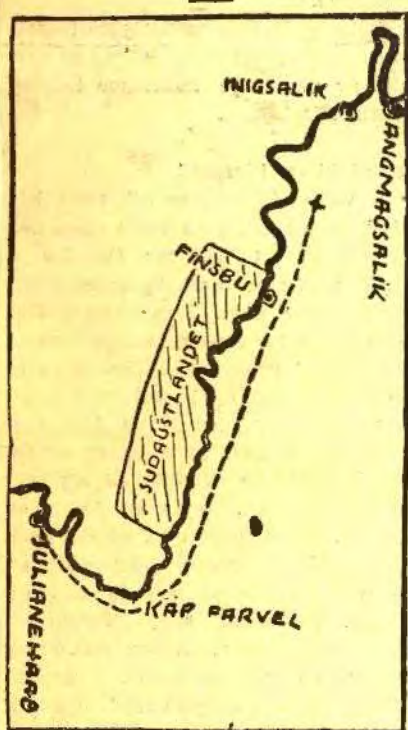

Dette billede av den flyvende familie og dens ledsagere blev tatt umiddelbart før avreisen til Europa. Fra venstre sees: Selskapets fotograf Norman Alley, George Hutchinson, hans ungdommelige frue mellom de to barn, som holder sine dukker i favnen, deretter navigatøren Peter Redpath, mekanikeren Joseph Ruff og radiotelegrafisten G. J. Altifissh.

Familien Hutchinson reddet inn til Finnsbu.

De kom dit ombord på tråleren „Lord Talbot“.

Og er senere fortsat med skibet til Angmagsalik.

Den prikkede linje viser Hutchinsons rute fra Julianehåb og krysset det omtrentlige sted hvor han styrtet ned.

Fra den norske radiostasjon Finnsbu på Øst-Grønland meldtes igår formiddag ved 11-tiden til N. T. B. at „den flyvende familie“ — Hutchinson med familie — er reddet av den engelske tråler Lord Talbot som er kommet inn til Finnsbu.

De danske flyvere og de tyske Ufa-flyvere som siden ulykken skjedde har deltatt i efterforskningen efter den flyvende familie, er også kommet inn til Finnsbu.

Hvis værforholdene tillater det starter de igjen idag for Julianehåb.

Familien Hutchinson forlater

Derfor vilde det ha vært meget mere sannsynlig at de reddede var bragt til Angmagsalik hvor det dessuten vilde være bedre å skaffe plass for dem, og hvor de kunde få bedre forbindelse med omverdenen. Styret har imidlertid sendt telegram til kolonibestyreren i Angmagsalik med instruksjon om at han skal ta sig av de skibbrudne på best mulig måte, da det ikke mere var nogen misforståelse med Hutchinson på grunn av

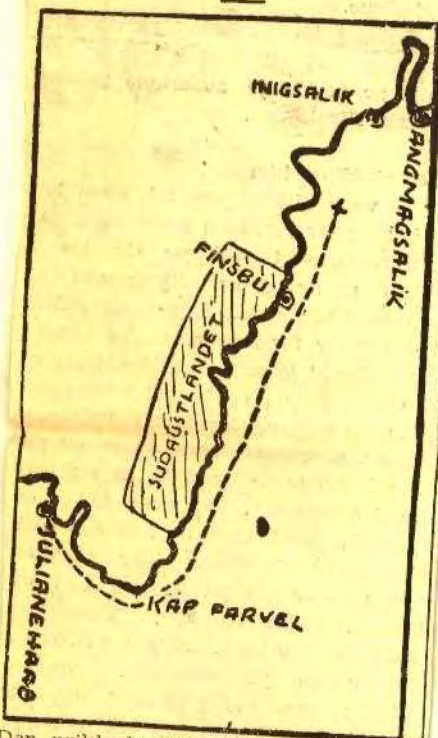

Dette billede av den flyvende familie og dens ledsagere blev tatt umiddelbart før avreisen til Europa. Fra venstre sees: Selskapets fotograf Norman Alley, George Hutchinson, hans ungdommelige frue mellem de to barn, som holder sine dukker i favnen, derefter navigatøren Peter Redpath, mekanikeren Joseph Ruff og radiotelegrafisten G. J. Altifish.

Familien Hutchinson reddet inn til Finnsbu.

De kom dit ombord på tråleren „Lord Talbot“.

Og er senere fortsat med skibet til Angmagsalik.

Den prikkede linje viser Hutchinsons rute fra Julianehåb og krysset det omtrentlige sted hvor han styrtet ned.

Fra den norske radiostasjon Finnsbu på Øst-Grønland meldtes igår formiddag ved 11-tiden til N. T. B. at „den flyvende familie“ — Hutchinson med familie — er reddet av den engelske tråler Lord Talbot som er kommet inn til Finnsbu.

De danske flyvere og de tyske Ufa-flyvere som siden ulykken skjedde har deltatt i efterforskningen efter den flyvende familie, er også kommet inn til Finnsbu.

Hvis værforholdene tillater det starter de igjen idag for Julianehåb.

Familien Hutchinson forlater Finnsbu med tråleren Lord Talbot.

Kjøbenhavn, 13. sept.

Styret for Grønland har ennå ikke fått noen rapport om Hutchinsons redning. Styrets fungerende direktør, kontorsjef Oldendow, stillet sig til å begynne med ytterst skeptisk og uttalte til Ekstrabladet at han anså den norske meddelelse som usannsynlig, fordi det var meget lenger til Finnsbu enn til Angmagsalik fra det sted hvor Hutchinson måtte gå ned.

Derfor vilde det ha vært meget mere sannsynlig at de reddede var bragt til Angmagsalik hvor det dessuten vilde være bedre å skaffe plass for dem, og hvor de kunde få bedre forbindelse med omverdenen. Styret har imidlertid sendt telegram til kolonibestyreren i Angmagsalik med instruksjon om at han skal ta sig av de skibbrudne på best mulig måte, da det ikke mere var nogen misforståelse med Hutchinson på grunn av hans overtredelse av flyveforbudet. Dette hadde forøvrig kolonibestyreren sikkert forstått av den tidligere korrespondanse.

Sent inatt meldes fra Kjøbenhavn:

Styret for Grønland har motatt følgende telegram fra Angmagsalik:

„Tråleren Lord Talbot ankommet til kolonien ca. kl. 15.30. Hutchinson gått ned på grunn av snestorm“.

Da "Lord Talbot" fandt den flyvende familie

Over 30 timers
dramatisk jakt — om
natten med lyskaster
mellem isfjellene — før
flyvemaskinen blev
funnet — temmelig
ødelagt.

Spesialtelegram til Aftenposten.

London, 13. september.

Kaptein Watson på tråleren «Lord Talbot» har sendt en beretning om redningen av den flyvende familie. Beretningen offentliggjøres i aften-avisene og gir et dramatisk bilde av hvorledes redningen foregikk. Tråleren ankom til fiskeplassen ved Angmagssalik klokken 15.30 søndag, og mottok straks etter S.O.S.-signaler fra Hutchinsons aeroplan. Tråleren gikk så med full fart til den opgitte posisjon, men fant ikke aeroplanet. Eftersøkningen fortsatte imidlertid etter mørkets frembrudd ved hjelp av lyskaster, men den hindredes sterkt av de mange isfjell. Raketter blev sendt op stadig vekk, men man fikk ikke noget svar.

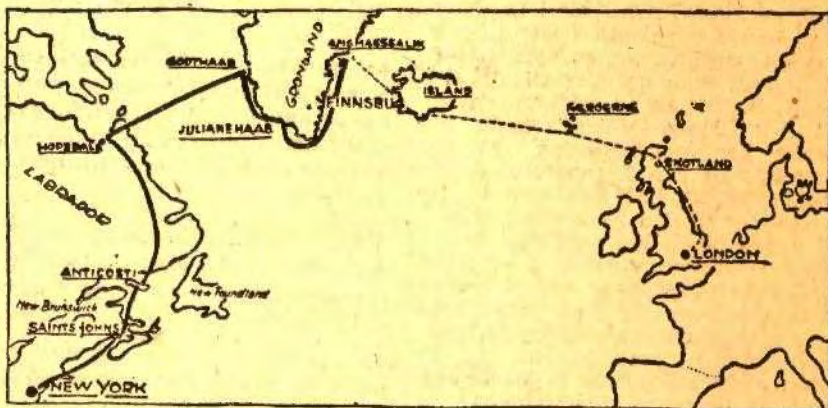
Da dagen brøt frem mandag, gikk tråleren sydover langs kysten 50 miles. Den fikk her forbindelse med to andre engelske trålere, hvis kapteiner også besluttet sig til å delta i eftersøkningen. Et samarbeide mellom alle tre trålere blev så etablert, og sjøen blev undersøkt systematisk. Mørket falt nettop på da «Lord Talbot» opdaget et lys ca. 8 miles borte. Klokken var dog 1 om natten før tråleren kom i radioforbindelse med aeroplanet, hvor man fortalte at alt var vel ombord. En redningsbåt rodde bort til flyvemaskinen, og vendte tilbake ved 2-tiden. Hutchinson og kapteinen var da blitt enige om at redningsarbeidet vilde være altfor risikabelt i mørket, og avtalen var at tråleren skulde holde sig i nærheten inntil det blev lyst og så ta alle ombord i tråleren. Dette blev også gjort. Aeroplanet var temmelig ødelagt.

Man mener i London at «Lord Talbot» vil bringe familien Hutchinson og mannskapet ombord på flyvemaskinen til Storbritannien via Island. Tråleren er på 325 tonn, og har 14 manns besetning. Den er en av fiskerflåten største og beste, og kan uten vanskelighet ta 8 passagerer ombord. Samtlige reddede sies å være i beste velgående til-tross for den sterke påkjenning de har været utsatt for.

Sm.

Postflyveren Hutchinson

vilde gjøre det store kup med sin
Atlantehavsflukt om Grønland.

Kartet viser Hutchinsons rute fra starten og til redningen inn til Finnsbu radio. Den prikkede linje viser den påtenkte videre rute.

George Hutchinson er en tidligere amerikansk postflyver, som gjennom arbeidsomhet og sparsom-melighet klarte å legge til side så mange penger at han omsider hadde råd til å kjøpe sin egen maskin. Med den fløi han så i nogen år og skapte sig en beskjedent formue. Nu tenkte han å gjøre det store kup. Å flyve over Atlantehavet er ikke lenger noen enestående bedrift, men å flyve med en hel familie langs polarlandene fra den ene verdensdel til den annen er fremdeles noget så enestående, at Hutchinson var blitt stillet gode engagementer i utsikt på varierteer over hele Amerika, hvis han klarte å komme levende tilbake. Det var et dristig, et dumdristig forsøk. Hans hustru samtykket uten videre å følge ham med sine to småpiker. Verre var det å skaffe mannskap, men også det har han altså fått. Hans fire ledsagere er: navi-

gatøren Redpath, radiotelegrafisten Jerry Altflissich, mekanikeren Joseph Ruff og en journalist Norman Alley, som i en årrekke har været knyttet til Hearstpressen. Hans arbeide under flyveturen skulde være å fotografere.

Det var den 24. august Hutchinson startet fra Floyd Bennett flyveplass med sin familie og de 4 andre deltagere. Foreløbig drog han til St. Johns i New Brunswick. Senere kom de til Hopedale i Labrador. Om kvelden den 2. september nådde de Godthåb på Vest-Grønland efter en flyvning på 7 timer og 35 minutter. Ved starten fra Labradorkysten veiet Sikorsky-maskinen 5900 kilo. Fra Godthåb fortsatte Hutchinson onsdag i forrige uke til Julianehåb og derfra drog han videre lørdag. Utpå eftermiddag sendte han ut sine SOS-signaler og nu er endelig alle 8 ombord i «The flying Family» i vel behold.

*Dagbladet nr 213.
13 sept. 1932.*

Den flyvende familie **reddet!**

Bragt inn til den norske stasjon Finnsbu.

Tromsø klokken 12.
Hutchinson med «den flyvende familie» er reddet. Hvordan det er med aeroplanet vet man ennå ikke, men flyveekspedisjonens ni medlemmer er i sikkerhet i den norske stasjon Finnsbu på Øst-Grønland.

Kjøbenhavn, idag.

Den fungerende direktør for Grønlandsstyret uttaler, at forklaringen på at den engelske tråler ikke fant familien på den opgitte posisjon åpenbart er den at flyet ved egen propellkraft har kunnet bevege sig inn til land. Alle 8 er i live, men flyvemaskinen er blitt vrak. Familien er

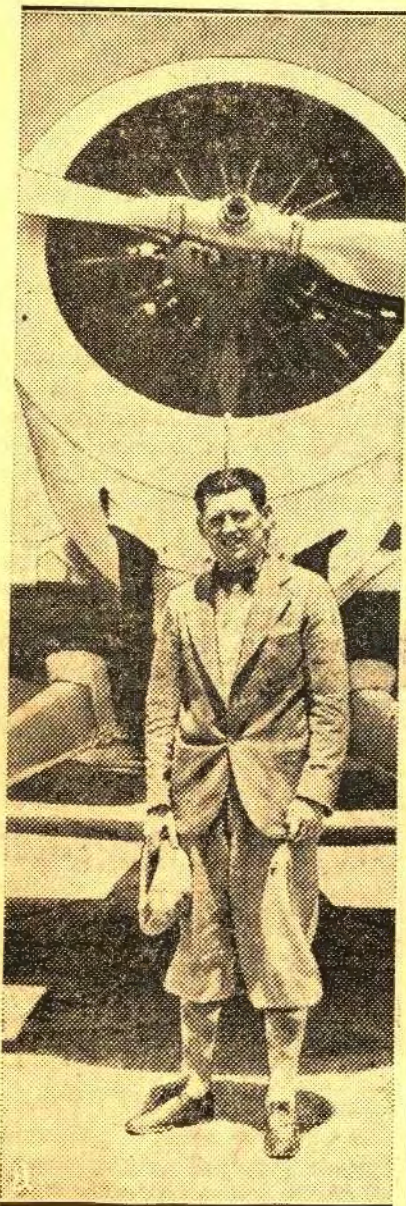
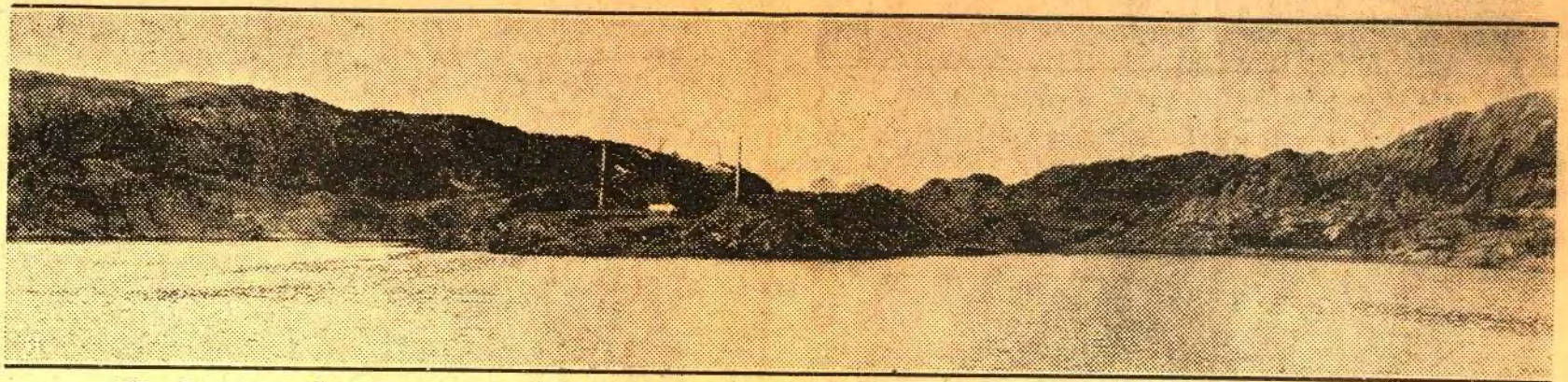
funnet ved Ikersuak, 75 km. syd for Angmagssalik. De danske myndigheter vil søke å formå tråleren til å bringe de forulykkede med hjem til England.

Aftenposten nr 1465
13 sept. 1932.

Den flyvende familie reddet og er nu bragt inn til den norske radiostasjon Finnsbu.

Vil Hutchinson og hans
7 ledsagere reise hjem
med dr. Horns ekspe-
disjon ombord i
„Veslemari“?

Hutchinson foran sin flyvemaskin.

Iltegram fra Tromsø til N. T. B.:
Hutchinson er reddet inn til Finnsbu.

Siste.

Tråleren Lord Talbot reddet flyverne.

Fra den norske radiostasjon Finnsbu på Øst-Grønland meldtes i formiddag ved 11-tiden til N. T. B. at «den flyvende familie» — Hutchinson med familie — er reddet av den engelske tråler «Lord Talbot», som er kommet inn til Finnsbu.

De danske flyvere og de tyske Ufa-flyvere, som siden ulykken skjedde har deltatt i efterforskningen efter den flyvende familie, er også kommet inn til Finnsbu.

Hvis værforholdene tillater det starter de igjen idag for Julianehåb.

Familien Hutchinson forlater Finnsbu med tråleren «Lord Talbot».

„Veslemari“ stilles
til Hutchinsons
disposisjon.

Det er også mulig at Hutchinson tar tråleren «Lord Talbot» til Julianehåb for om mulig å få bensin til videre flyvning.

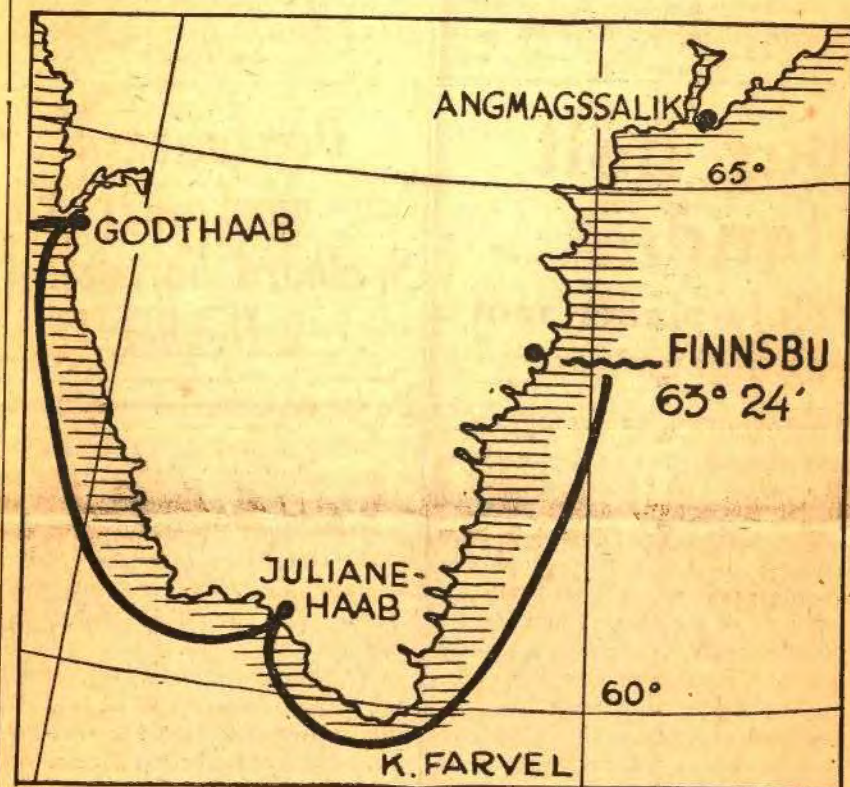
I et senere telegram heter det, at den engelske tråler «Lord Talbot», som deltok i undsetningsarbeidet fra første stund av, er kommet inn til Finnsbu. Hvorvidt det er dette fartøy som har reddet den flyvende familie vites ikke. De reddede er

bragt inn til den norske radiostasjon Finnsbu

som ligger på 63° 24' nordlig bredde og 41° 15' vestlig lengde. Her bor det bare to mann, Finn Devold og telegrafisten Sverre Aaseth.

Som tidligere nevnt aktet Hutchinson under sin flukt å stå i forbindelse med Finnsbu, og Finn Devold har da uten tvil hatt forbindelse med flyverne, da han på forhånd fikk beskjed om å lytte efter Hutchinson. Det er også sannsynlig at Devold og Aaseth har været ute for å lete efter den forsvunne flyve-

Heimenhavna med Devolds radiostasjon Finnsbu.

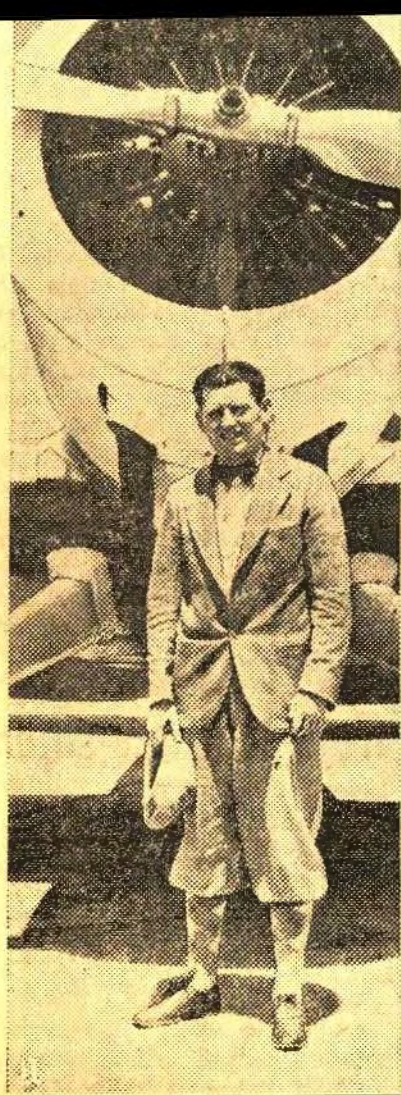
Kart som viser, hvor Finnsbu ligger. Hutchinson kom forleden til Godthåb, fløi derfra til Julianehåb og videre lørdag rundt Kapp Farvel for å flyve til Angmagssalik. På veien måtte han altså nødlande.

teren, hvis den er skadet, og ikke kan flyves lenger. Isen kan ikke drive inn i den lille havnen, så den skulde være sikker.

Meddelelsene fra Finnsbu er enda sparsomme, men i løpet av dagen vil nok situasjonen bli klarlagt. Det

nes visstnok ikke andre fartøyer i farvannet, utenom den engelske tråler «Lord Talbot», som sikkert skal fortsette fisket. Det er jo også mulig at Hutchinson vil og kan fortsette flyvningen, selv efter dette uhyggelige eventyr ute på havet

Hutchinson foran sin flyvemaskin.

Ilteleggram fra Tromsø til N. T. B.:
Hutchinson er reddet inn til Finnsbu.

Siste.

Tråleren Lord Talbot reddet flyverne.

Fra den norske radiostasjon Finnsbu på Øst-Grønland meldtes i formiddag ved 11-tiden til N. T. B. at «den flyvende familie» — Hutchinson med familie — er reddet av den engelske tråler «Lord Talbot», som er kommet inn til Finnsbu.

De danske flyvere og de tyske Ufa-flyvere, som siden ulykken skjedde har deltatt i efterforskningen etter den flyvende familie, er også kommet inn til Finnsbu.

Hvis værforholdene tillater det starter de igjen idag for Julianehåb.

Familien Hutchinson forlater Finnsbu med tråleren «Lord Talbot».

«Veslemari» stilles til Hutchinsons disposisjon.

«Veslemari» — Svalbardkontorets ekspedisjon — går fredag eller lørdag fra Finnsbu. Det er telegrafert til Finn Devold, at hvis Hutchinson trenger nogen hjelp, står «Veslemari» til disposisjon.

Det er også mulig at Hutchinson tar tråleren «Lord Talbot» til Julianehåb for om mulig å få bensin til videre flyvning.

I et senere telegram heter det, at den engelske tråler «Lord Talbot», som deltok i undsetningsarbeidet fra første stund av, er kommet inn til Finnsbu. Hvorvidt det er dette fartøi som har reddet den flyvende familie vites ikke. De reddede er

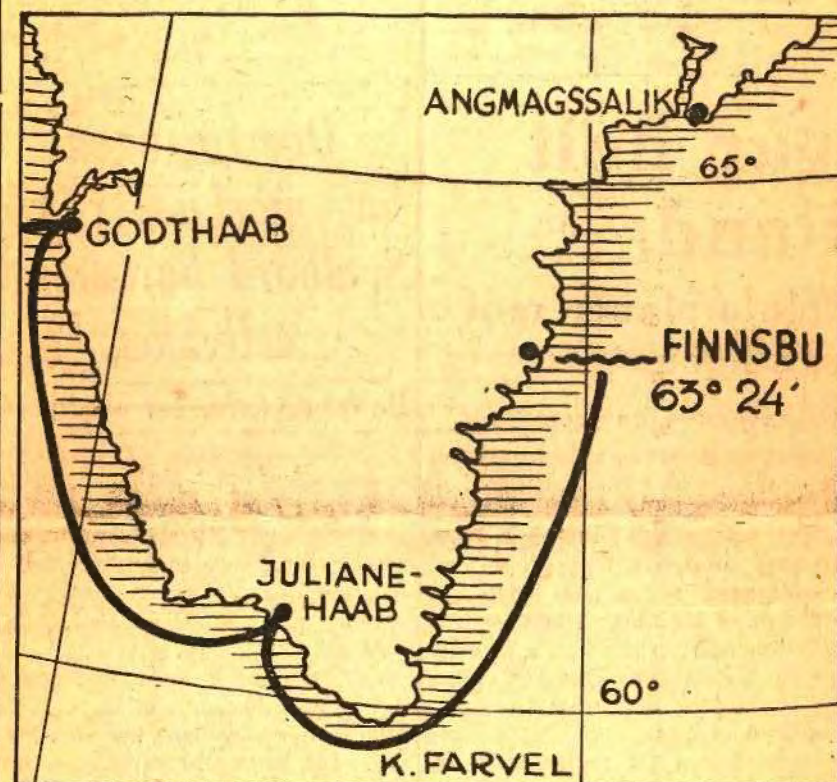
bragt inn til den norske radiostasjon Finnsbu

som ligger på 63° 24' nordlig bredde og 41° 15' vestlig lengde. Her bor det bare to mann, Finn Devold og telegrafisten Sverre Aaseth.

Som tidligere nevnt aktet Hutchinson under sin flukt å stå i forbindelse med Finnsbu, og Finn Devold har da uten tvil hatt forbindelse med flyverne, da han på forhånd fikk beskjed om å lytte efter Hutchinson. Det er også sannsynlig at Devold og Aaseth har været ute for å lete efter den forsvunne flyvemaskin med den sterke motorbåt, stasjonen er i besiddelse av.

Finnsbu ligger inne i en lun liten vik med ganske smalt innløp. Stasjonen er godt egnet som båthavn for mindre fartøier, og det er mulig at maskinen kan legges her for vin-

Heimenhavna med Devolds radiostasjon Finnsbu.

Kart som viser, hvor Finnsbu ligger. Hutchinson kom forleden til Godthåb, fløi derfra til Julianehåb og videre lørdag rundt Kapp Farvel for å flyve til Angmagssalik. På veien måtte han altså nødlande.

teren, hvis den er skadet og ikke kan flyves lenger. Isen kan ikke drive inn i den lille havnen, så den skulde være sikker.

Meddelelsene fra Finnsbu er enda sparsomme, men i løpet av dagen vil nok situasjonen bli klarlagt. Det er en mulighet for at de reddede blir bragt

hjem med Ålesunds- skuten «Veslemari»

— Svalbardkontorets ekspedisjon under dr. Horns ledelse. Det f

nes visstnok ikke andre fartøier i farvannet, utenom den engelske tråler «Lord Talbot», som sikkert skal fortsette fisket. Det er jo også mulig at Hutchinson vil og kan fortsette flyvningen, selv efter dette uhyggelige eventyr ute på havet med kone, barn og venner ombord.

Hutchinson nødlandet — ifølge en radiomeddelelse fra maskinen — lørdag kl. 15.10 på vei fra Julianehåb til Angmagssalik. Man sendte da ut SOS-signaler. I vel en time hadde Angmagssalik radio forbindelse med flyet efter nødsignalenes utsendelse, men så stoppet forbindelsen helt op.

Forbud mot Atlanterhavs- flyvninger.

Av folk som vil gjøre sig bemerket.

New York, 13. september.

New York News meddeler, at De forenede Staters regjering antagelig vil ta skritt til forhandlinger om en internasjonal overenskomst som forbyr flyvninger til oversjøiske land av personer som vil gjøre sig bemerket.

*' Dagbladet nr 213.
13 Sept. 1932.*

Siste.

Den flyvende familie **reddet!**

Bragt inn til den
norske stasjon Finnsbu.

Tromsø klokken 12. | ennå ikke, men flyveekspedisjo-
Hutchinson med «den flyven- | nens ni medlemmer er i sikker-
de familie» er reddet. Hvordan | het i den norske stasjon Finns-
det er med aeroplanet vet man | bu på Øst-Grønland.

4
4
Aftensavis nr 463.
12. Sept. 1932.

Ingen etterretninger fra Den flyvende familie.

I England frykter man det verste.

Onsdag i forrige uke fløi Hutchinson med sin familie og de fire andre deltagere fra Oodthåb på Grønlands vestkyst til Jullanehåb — lengere syd på sydkysten for senere å flyve rundt til Angmagssalik på østkysten. Lørdag startet man videre med Angmagssalik som mål. Underveis har maskinen — som meddelt idagmorges — måttet nødlande på havet. Ombord sendte man ut SOS-signaler som blev opfanget av Angmagssalik

Den flyvende familie ved starten fra Brooklyn. Fra venstre: Filmeren Norman Alley, George Hutchinson, Janet Lee Hutchinson, Mrs. Hutchinson, Kathryn Hutchinson, navigatør Peter Retpath, mekaniker Joseph Ruff og radiotelegrafist G. J. Altgilisch.

radio. Denne stasjon hadde en kort tid forbindelse med flyet, men forbindelsen blev så avbrutt. Nødlandingen har antagelig skjedd 20—30 kvartmil sydvest for Angmagssalik.

Underveis har antagelig Hutchinson også hatt trådløs forbindelse med Finnsbu radio. Han telegrafererte forleden dag — som leserne vil huske — at han aktet å sette sig i forbindelse med denne norske stasjon. Det er mulig at Finnsbu i løpet av dagen kan bringe en eller annen opplysning om de åttes skjebne. Det kan tenkes Sikorsky-maskinen har greid å komme inn i en av fjordene sydpå, så man behøver enda ikke å opgi håbet om at de åtte kan være ilive. Den trådløse kan være satt ut av funksjon efter nødlandingen.

Kjøbenhavn, 12. september.

Dagens Nyheder meddeler at Jullanehåb radio kl. 23.30 og kl. 1 i natt meldte at tråleren «Lord Talbot»s eftersøkning efter flyveren Hutchinsons maskine var blitt fullstendig resultatløs.

Grønlands styrelse opplyser på forespørsel idagmorges at det ikke foreligger noget nytt angående Hutchinsons flyvemaskin.

London, 12. september.

Også i England nærer man nu alvorlig engstelse for Hutchinson-familiens skjebne. Det er gått så lang tid siden man hørte de første nødsignaler at man mener det er grunn til å frykte det verste.

Afleveret nr 462.
12 sept. 1932.

Hutchinson og hans familie er forsvunnet.

Maskinen måtte gå ned på vannet. Men
en tråler som blev tilkaldt har
ikke funnet spor av den.

Hvor er disse fire og deres ledsagere på ferden?

Kjøbenhavn, 10. september.

Grønlands Styre har ved 19.30-tiden iaften mottatt følgende telegram avsendt fra Angmagssalik kl. 17.37:

«Hutchinson nødlandet kl. 15.10, Greenwich tid, på havet. Posisjon 65.28 n. b. 38.45 v. l. Maskinen utsendte SOS-signaler som blev opfanget av Angmagssalik radio. Den engelske tråler «Lord Talbot» som befant sig 25 engelske mil fra maskinens posisjon avgikk straks til assistanse. Kl. 16.23 Greenwich tid blev det gjennom Angmagssalik radio uavbrutt holdt forbindelse med maskinen, men derefter var det intet svar. Kl. 17.30 var «Lord Talbot» ca. 15 engelske mil fra flyvemaskinens posisjon.»

Kontorchef Oldendow i, Grønlands Styre opplyser til Ritzaus Bureau: Den opgitte posisjon er såvidt man i øieblikket kan se 20—30 kvarthmil sydvest for Angmagssalik, meget nær kysten, muligens endog inne i selve skjærgården. Da ytterligere underretning savnes kan man ikke med sikkerhet uttale sig mere om spørsmålet. Jeg går imidlertid bestemt ut fra at det fra Angmagssalik blir forsøkt alt for å

undsette Hutchinson på enhver måte hvis undsetning ennå er mulig.

Kontorchefen meddelte videre at marinens inspeksjonsskib «Fylla» for tiden ligger i Reykjavik og inspeksjonsskibene «Hvidbjørnen» og «Mågen» på Grønlands vestkyst. Avstandene for eventuell hjelp fra disse fartøier må derfor antagelig på forhånd sies å være for stor for et gunstig resultat. Men det er jo efter telegrammets ordlyd et skib i umiddelbar nærhet likesom Angmagssalik jo ikke er særlig langt borte.

— — —

Kl. 19.22 meddeler Angmagssalik at tråleren «Lord Talbot» var kommet til den opgitte posisjon, men at den ikke kunde se flyvemaskinen. Tråleren går nu mot sydvest.

Kolonibestyreren har fått ordre til så hurtig som mulig å innberette det som måtte bli bragt på det rene. Kontorchef Oldendow søker nu å komme i forbindelse med Knud Rasmussen på hans skib «Th. Stauning» for å høre hans syn angående mulig eftersøkning.

'Tideus Tegu nr 212.
12 sept. 1932.

George Hutchinson og hans familie, som nu befryktes omkommet.

„Den flyvende familie“ omkommet?

De måtte nødlande utenfor
Angmagssalik kl. 3 igår og
sendte ut SOS-signaler.

En tråler gikk til assistanse til den angitte posisjon,
men fandt ikke maskinen.

Kjøbenhavn, 11. september.

Grønlands styre har ved 19.30-tiden i aftnen mottatt følgende telegram avsendt fra Angmagssalik klokken 17.37:

„Hutchinson nødlandet klokken 15.10, Greenwich tid, på havet. Posisjon 68.28 n. br. 38.45 v. l. Maskinen utsendte S O S-signaler som blev opfanget av Angmagssalik radio. Den engelske tråler Lord Talbot som befant sig 25 engelske mil fra maskinens posisjon, avgikk straks til assistanse. Klokken 16.23

Greenwich tid blev det gjennom Angmagssalik radio uavbrudt holdt forbindelse med maskinen, men deretter var det intet svar. Klokken 17.30 var Lord Talbot omkring 15 engelske mil fra flyvemaskinens posisjon.”

Kontorsjef Oldendow i Grønlands Styre opplyser til Ritzaus Bureau: Den opgitte posisjon er såvidt man i øieblikket kan se 20—30 kvartmil sydvest for Angmagssalik, meget nær kysten, muligens endog inne i selve skjærgården. Da ytterligere underretning savnes, kan man ikke med sikkerhet uttale sig mere om spørsmålet. Jeg går imidlertid bestemt ut fra at det fra Angmagssalik blir forsøkt alt for å undsette Hutchinson på enhver måte hvis undsetning ennå er mulig.

Kontorsjefen meddeler videre at

marinens inspeksjonsskib Fylla for tiden ligger i Reykjavik og inspeksjonsskibene Hvidbjørnen og Mågen på Grønlands vestkyst. Avstanden for eventuell hjelp fra disse fartøier må derfor antagelig på forhånd sies å være for stor for et gunstig resultat. Men det er jo efter telegrammets ordlyd et skib i umiddelbar nærhet, likesom Angmagssalik jo ikke er særlig langt borte.

SENERE MEDDELES FRA KJØBENHAVN:

Klokken 19.22 meddeler Angmagssalik at tråleren Lord Talbot var kommet til den opgitte posisjon, men at den ikke kunde se flyvemaskinen. Tråleren går nu mot sydvest.

Kolonibestyreren har fått ordre til så hurtig som mulig å innberette det som måtte bli bragt på det rene. Kontorsjef Oldendow søker nu å komme i forbindelse med Knud Rasmussen på hans skih Th. Stauning for å høre hans syn angående mulig eftersekning.

Aftenposten nr 463
12 sept. 1932.

Ingen etterretninger fra Den flyvende familie.

I England frykter man det verste.

Onsdag i forrige uke fløi Hutchinson med sin familie og de fire andre deltagere fra Godthåb på Grønlands vestkyst til Julianehåb — lengere syd på sydkysten for senere å flyve rundt til Angmagssalik på østkysten. Lørdag startet man videre med Angmagssalik som mål. Underveis har maskinen — som meddelt idagmorges — måttet nødlande på havet. Ombord sendte man ut SOS-signaler som blev opfanget av Angmagssalik

Den flyvende familie ved starten fra Brooklyn. Fra venstre: Filmeren Norman Alley, George Hutchinson, Janet Lee Hutchinson, Mrs. Hutchinson, Kathryn Hutchinson, navigatør Peter Retpath, mekaniker Joseph Ruff og radiotelegrafist G. J. Altgillisch.

radio. Denne stasjon hadde en kort tid forbindelse med flyet, men forbindelsen blev så avbrutt. Nødlandingen har antagelig skjedd 20—30 kvartmil sydvest for Angmagssalik.

Underveis har antagelig Hutchinson også hatt trådløs forbindelse med Finnsbu radio. Han telegraferte forleden dag — som leserne vil huske — at han akteb å sette sig i forbindelse med denne norske stasjon. Det er mulig at Finnsbu i løpet av dagen kan bringe en eller annen opplysning om de åttes skjebne. Det kan tenkes Sikorsky-maskinen har greid å komme inn i en av fjordene sydpå, så man behøver enda ikke å opgi håbet om at de åtte kan være ilive. Den trådløse kan være satt ut av funksjon efter nødlandingen.

Kjøbenhavn, 12. september.

Dagens Nyheder meddeler at Julianehåb radio kl. 23.30 og kl. 1 i natt meldte at tråleren «Lord Talbot»s eftersøkning efter flyveren Hutchinsons maskine var blitt fullstendig resultatløs.

Grønlands styrelse opplyser på forespørsel idagmorges at det ikke foreligger noget nytt angående Hutchinsons flyvemaskin.

London, 12. september.

Også i England nærer man nu alvorlig engstelse for Hutchinson-familiens skjebne. Det er gått så lang tid siden man hørte de første nødsignaler at man mener det er grunn til å frykte det verste.

"Aftenposten" nr 456

9 sept. 1932.

"Den flyvende familie" fra Julianehåb til Angmagssalik idag.

Hutchinson vil korrespondere med de norske trådløse stasjoner på Øst-Grønland underveis

Flyveren telegraferer til Aftenposten.

Flyveren George K. Hutchinson, hans hustru og to barn.

Julianehåb radio

8. september.

Over Julianehåb radio telegraferer «Den flyvende familie» overhode, flyveren George K. Hutchinson, til Aftenposten:

Vi flyver til Angmagssalik imorgen. Vanskelighetene med Danmark er nu ordnet. Vår Sikorski-maskin er nu fullt klar til den videre flyvning.

Våre barn og flyet er gjenstand for stor oppmerksomhet fra de innfødtes side. Janet, Lee og Kathryn blir fulgt av store flokker innfødte

hvor de går. Alle har det godt og er lykkelige over ferden.

Vi vil under flukten imorgen forsøke å stå i forbindelse med de norske trådløse stasjoner på Øst-Grønland.

Det er Hutchinsons mening å flyve langs kysten rundt Kapp Farvel til Angmagssalik — en distanse

på ca. 1000 km. Flyvningen vil under almindelig gode forhold ta 7—8 timer. Under flukten vil Hutchinson — som nevnt i telegrammet — forsøke å få forbindelse med de norske trådløse stasjoner på østkysten. De norske stasjoner som finnes på Sydøst-Grønland for tiden er Torgilsbu straks nord for Lindenowfjorden og Finnsbu nord for Skjoldungen hvor det også er glimrende havn for sjøfly. Dessuten befinner sig Svalbardkontorets ekspedisjon med «Veslemari» under dr. Horns ledelse antagelig i Tingmiarmiutdistriktet.

«Den flyvende familie»s flyvning skulde således være ganske godt sikret. Flyet har hele 8 personer ombord.

Vindens Tegn nr 209.
8 sept. 1932.

fortsetter sin beretning om flyveferden.

Hutchinsons

Et strålende eventyr.

Og en begeistret mottagelse i Godthaab.

Flukten over innlandsisen opgitt.

Godthaab, tirsdag.

Jeg er glad for at det atter er lykket mig å føre min familie sikkert igjennem ennu et strålende eventyr. — Vi var i sikkerhet, men ophissede, — og den smukke fjellhorisont som lå foran oss da vi hadde fått Grønland i sikte beroliget snart våre oprevne nerver, eftersom vi nærmet oss kystlinjen og dreiet nordover mot Godthaab.

I motsetning til Labradors kyst var den grønlandske kyst lett å orientere sig over ved hjelp av kjennemerker, efterhånden som vi fulgte kysten nordover, fløi inn over havnen, gjorde en runde og laget en flott landing nettop som et dansk krigsskib for full damp stod inn i havnen. Vi seilte op til kaien, hvor mrs. Hutchinson, barna og jeg steg iland under de maleriske innfødtes hurrarop. Et veldig begestringsrop led da grønlenderne i flokk og følge eskorterte oss op mot landsfoged Svanøs bolig. Han møtte oss på vei en sammen med sin hustru.

Bare 8 postskib besøker årlig denne havn så det var en sjelden opplevelse, slik som vi kom dumpende fra luften. Grønlenderne var især ivrige efter å se „de flyvende barn“.

Efter et vidunderlig aftensmåltid hos landsfogden gikk barna og mrs. Hutchinson ut og gav hånden til alle de innfødte som stod i rad og rekke langs den smukke hvite hegn som omgav landsfogedboligen.

7 timer 25 minutter fra Labrador.

Vi nådde Godthaab efter en flyvetur på 7 timer og 25 minutter, hvorefter de 4 prektige gutter av besetningen tok sig av maskinen, fikk den fortøiet og losset. Vi tilbragte en herlig aften på det danske inspeksjonsskib „Hvidebjørn“, hvis kaptein C. W. Evers gav oss det råd at vi heller skulde fortsette langs kysten til Angmagsalik. Han hjalp også til å skaffe tillatelse fra de danske myndigheter til å bruke et oplag av flyvebensin som finnes i Julianehaab.

Vi vil følge landsfogdens og

mottagelse i Godthaab.

Flukten over innlandsisen opgitt.

Godthaab, tirsdag.

Jeg er glad for at det atter er lyktes mig å føre min familie sikkert igjennem ennu et strålende eventyr. — Vi var i sikkerhet, men ophissede, — og den smukke fjellhorisont som lå foran oss da vi hadde fått Grønland i sikte beroliget snart våre oprevne nerver, eftersom vi nærmet oss kystlinjen og dreiet nordover mot Godthaab.

I motsetning til Labradors kyst var den grønlandske kyst lett å orientere sig over ved hjelp av kjennemerker, etterhånden som vi fulgte kysten nordover, fløi inn over havnen, gjorde en runde og laget en flott landing nettop som et dansk krigsskib for full damp stod inn i havnen. Vi seilte op til kaien, hvor mrs. Hutchinson, barna og jeg steg iland under de maleriske innfødtes hurrarop. Et veldig begestringsrop led da grønlenderne i flokk og følge eskorterte oss op mot landsfoged Svanøs bolig. Han møtte oss på veien sammen med sin hustru.

Bare 8 postskib besøker årlig denne havn så det var en sjelden opplevelse, slik som vi kom dumpende fra luften. Grønlenderne var især ivrige efter å se „de flyvende barn“.

Efter et vidunderlig aftensmåltid hos landsfogden gikk barna og mrs. Hutchinson ut og gav hånden til alle de innfødte som stod i rad og rekke langs den smukke hvite hegn som omgav landsfogedboligen.

7 timer 25 minutter fra Labrador.

Vi nådde Godthaab efter en flyvetur på 7 timer og 25 minutter, hvorefter de 4 prektige gutter av besetningen tok sig av maskinen, fikk den fortoiet og losset. Vi tilbragte en herlig aften på det danske inspeksjonsskib „Hvidebjørn“, hvis kaptein C. W. Evers gav oss det råd at vi heller skulde fortsette langs kysten til Angmagsalik. Han hjalp også til å skaffe tillatelse fra de danske myndigheter til å bruke et oplag av flyvebensin som finnes i Julianehaab.

Vi vil følge landsfogdens og kaptein Evers' råd og ikke fly over innlandsisen. De danske embedsmenn heroppe hjelper oss utmerket. Været er skrekkelig, det regner og det er tett tåke, men som hittil fortsetter vi ikke med mindre vi er sikker på å få gode værforhold for oss.

Idag besøkte vi krigsskibet hvor vår besetning stadig er, og barna hadde et av sitt livs store opplevelser, de „inspiserte sitt første krigsskib“.

Hutchinson.

Copyright, International Service,
London.

Eftertrykk og utdrag forbudt.

beretning om flyveferden.

Tidens Tegn om 208
7 sept. 1932.

Hutchinsons eventyrlige flyvning til Grønland.

Flyverens egen beretning til „Tidens Tegn“

Maskinen i spinn 3000 meter over det isfylte hav i tett tåke.

Hans barn fordrev tiden med lek.

Copyright, International News
Service, London.

Eftertrykk og utdrag forbudt.

Godthaab, tirsdag.

Mens jeg sitter og skriver denne beretning sitter mine to småpiker på hver sin side av mig og spiser sin middag. Deres kinner er røde efter den lange tur over Labradors ødemarker og over havet fra vår siste ankerplass til landsfoged Svanøes gjestfri hus i Godthaab, hvor vi nu bor. Når man ser de to pikebarn skulde man ikke tro at de fornylig er floiet over den barske Nord-Atlanter og har oplevet spennende eventyr som aldri nogen barn før har oplevet.

Men la mig begynne med vår start fra Hopedale. Officerer og mannskap på den engelske krysser Challenger som lå for anker i Hopedale i Labrador, har hjulpet oss utmerket med værmeldinger og med å

på godt og vel 170 kilometer i timen. Min navigatør Kedpath beregnet farten efter de drivende isberge under oss, som virket så maleriske i helhetsbilledet.

Den første time gikk hurtig. Himmelen var litt overskyet og vår radiomann Altflissech hadde forbindelse med både Hopedale radio og krysseren Challenger, med hvem vi utvekslet „Alt vel“. Barnene tilbragte tiden med å leke og mrs. Hutchinson hadde det travelt med dagboken mens vår fotograf Normann Allies hadde nok å gjøre med å holde utkikk efter noget som kunde fotograferes. Mekanikeren Joseph Ruff satt ved siden av mig i førerrommet og sørget for å uttynne gassblandingen mest mulig for å spare på brennstoff.

**Blindflyvning i 3000
meters høide.**

Efter henimot 2 timers flyvning

George Hutchinson og hans familie, som nu er startet på Atlanterhavs-flyvningen.

på denne tur eller på nogen annen distanseflyvning og ganske særlig under vanskelige og dårlige værforhold. Hver time sendte vi vår radiomeddelelse ut i rummet, men fikk ikke annet enn taushet til svar. Vi var alle noget engstelige, men det er jo ikke annet å gjøre enn å fort-

I spinn over havet.

Plutselig, uten at noget beveget sig i kabinen bak mig møtte maskinen en kraftig nedadgående luftstrømning som fikk den til å dale for derefter i et mektig spinn å synke og synke inntil jeg i 1800 meters høide atter fikk herredømme

Mens jeg sitter og skriver denne beretning sitter mine to småpiker på hver sin side av mig og spiser sin middag. Deres kinner er røde efter den lange tur over Labradors ødemarker og over havet fra vår siste ankerplass til landsfoged Svanøes gjestfri hus i Godthaab, hvor vi nu bor. Når man ser de to pikebarn skulde man ikke tro at de fornylig er fløiet over den barske Nord-Atlanter og har oplevet spennende eventyr som aldri nogen barn før har oplevet.

Men la mig begynne med vår start fra Hopedale. Officerer og mannskap på den engelske krysser Challenger som lå for anker i Hopedale i Labrador, har hjulpet oss utmerket med varmeldinger og med å skaffe oss opplysninger om kystens beskaffenhet. Torsdag aften, aftenen før vår start fant sted, skaffet leittant Nagle og skibets radiotelegrafist, som samarbeidet med radiotelegrafisten på Hopedale radio-stasjon oss de siste nødvendige varmeldinger og kommandør Wyatt og andre av skibets officerer gav oss brev med til deres hustruer og venner i London.

Tidlig fredag morgen gikk det løs. Vi begynte å innta bensin hjulpet av eskimoene. Det var et sent arbeide å fylle bensin på og vi blev ytterligere forsinket ved at vi måtte vente lenge på den siste varmelding som skulde avgjøre om vi turde starte. Min besetning var alvorlig bekymret over vår last som beløp sig til 5900 kilo. Merkelig nok var jeg ikke spor av engstelig av den grunn, og jeg tror nu at vårt Sikorskiaeroplan kunde tatt enda 500 kilo ekstra og allikevel kunnet stige op fra vannflaten.

Starten gikk fint.

Presis kl. 10.15, østlig standardtid, lettet vi fra den forholdsvis rolige sjø i Hopedalebukten og etter et tillop på 28 sekunder lettet vi i sydvestlig retning. Da dreiet vi mot nordost og satte kursen for den 63. breddegrad, mot Godthaab, Grønlands hovedstad.

Foran oss hadde vi en tur på næsten 1100 kilometer over Nord-Atlanterens kolde vann. Med den vind som blåste med en fart av 80 kilometer i timen gjorde vi en fart

net farten efter de drivende isberge under oss, som virket så maleriske i helhetsbilledet.

Den første time gikk hurtig. Himmelen var litt overskyet og vår radiomann Altflissech hadde forbindelse med både Hopedale radio og krysseren Challenger, med hvem vi utvekslet „Alt vel". Barnene tilbragte tiden med å leke og mrs. Hutchinson hadde det travelt med dagboken mens vår fotograf Normann Allies hadde nok å gjøre med å holde utkikk efter noget som kunde fotografieres. Mekanikeren Joseph Ruff satt ved siden av mig i førerrommet og sørget for å uttynne gassblandingen mest mulig for å spare på brennstoff.

Blindflyvning i 3000 meters høide.

Efter benimot 2 timers flyvning kom vi inn i en tåkebanke som lå lavt over havet, men i løpet av en halv time var vi gjennom den. Jeg gikk så ned til en høide av bare 20 meter over vannet for derved å opnå større fart og for at navigatoren kunde ta en sekstantobservasjon. Efter små 3 timer møtte vi atter tåke og dennegang for alvor. Den var tykk og lå helt ned til vannflaten. Vi steg til 1500 meters høide, men efterhånden som vi fløi fulgte tåken med inntil den møtte et skytag ovenfra. Da kunde jeg overhode ingenting se mer og jeg måtte fly blindflyvning. Vi steg og steg høiere og høiere inntil vi i en høide av 3000 meter og et stykke til nådde over tåken og skyene.

Heldigvis arbeidet vår kunstige horisont og vår buromekanisme upåklagelig og jeg kan forsikre om at jeg nødige vilde ha undvært disse blindflyvningsinstrumenter hverken

George Hutchinson og hans familie, som nu er startet på Atlanterhavs-flyvningen.

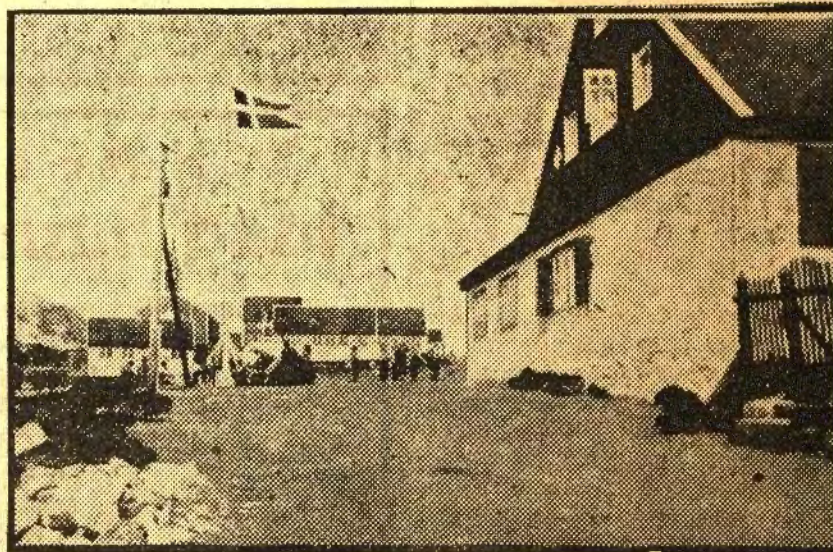
på denne tur eller på nogen annen distanseflyvning og ganske særlig under vanskelige og dårlige værforhold. Hver time sendte vi vår radiomeddelelse ut i rummet, men fikk ikke annet enn taushet til svar. Vi var alle noget engstelige, men det er jo ikke annet å gjøre enn å fortsette flyvningen med samme kurs. Hver eneste time forekom mig å være et år. Det fantes ingen huller i tåken, vi fløi over den og gjennom den og dertil kom blindflyvningens voldsomme anspennelse.

Ombord hadde vi 11 dunker ekstra bensin og efterhånden som vi brukte brennstoffet i vingetankene tømte vi reservebensinen inn i den øverste midttanken. Efter 5 timers flyvning hyttet vi om fra midttanken, som nu var tom, til vingetankene. Vi hadde da 170 gallons bensin tilbake til å fullføre flyvningen med.

I den voldsomme tåke kunde vi ikke finne nogetsomhelst holdepunkt for vår kurs likesom vi heller ikke kunde konstatere vår flyvehastighet. Efter 6 timers flyvning begynte våre karburatorer å fryse til. Vi fløi da blindflyvning i en høide av næsten 3500 meter.

I spinn over havet.

Plutselig, uten at noget beveget sig i kabinen bak mig møtte maskinen en kraftig nedadgående luftstrømning som fikk den til å dale for derefter i et mektig spinn å synke og synke inntil jeg i 1800 meters høide atter fikk herredømme over den. Bak mig var det nogen som ropte: Havet, havet, men jeg hadde all min oppmerksomhet behov for å følge instrumentene på instrumentbrettet foran mig. Jeg så derfor ikke noget til havet. Men da jeg begynte å rope så jeg fremover og nedover og da så jeg det skjønneste og mest velkomne syn i verden: Grønlands isklædde fjell. Jeg måtte erindre den gamle salme som jeg så ofte som gutt har sunget hjemme i kirken. Mitt hjerte fyltes av takknemlighet.

Parti fra Godthaab.

Hutchinsons kommer til Godthaab.

Danskene i villrede med hvad de skal gjøre med familien.

De amerikanske myndigheter frasier sig ethvert ansvar.

Kjøbenhavn, 3. sept.

Den meget omtalte Hutchinson-familie er fredag kveld kommet frem til Godthaab i sitt fly. Styret for Grønland har i eftermiddag utsendt følgende meddelelse om flyvningen:

Ifølge telegrafisk innberetning — mottatt lørdag eftermiddag kl. 15 — fra Syd-Grønlands landsfoged er Hutchinson ankommet til kolonien Godthaab den 2. september kl. 19.30 fra Hopedale i Labrador i sitt hydroaeroplan. Han akter å fortsette tvers over innlandsisen til Angmagssalik og derfra videre til Island, Færøiene og Storbritannia.

Kjøbenhavn, 3. sept.

Ritzaus Bureau har henvendt sig

til den konstituerte direktør i styret for Grønland, kontorsjef Oldendow, i anledning av Hutchinsons ankomst til Godthaab. Hr. Oldendow har svart med å gi følgende redegjørelse for det syn på saken som styret for Grønland har:

Rent menneskelig vil de grønlandske myndigheter på stedet naturligvis gi disse mennesker all mulig assistanse siden de nu engang er kommet op til Grønland i de vanskelige og isolerte forhold. Juridisk må man imidlertid forbeholde sig å ta stilling til den foretatte krenkelse av gjeldende lov.

Loven fastslår at det kreves tillatelse fra den danske regjering for å få adgang til Grønland. Nu er forholdet det at en slik tillatelse ikke bare mangler, men at den danske regjering endog har gitt et begrundet avslag på ansøkingen om tillatelse.

I første rekke påhviler lovens håndhevelse selvfølgelig de lokale grønlandske myndigheter, i dette tilfelle konstituert landsfoged Svane i kolonien Godthaab. Hvad han vil foreta sig eller ikke foreta sig må altså avventes. Det er å vente at han bringer de gjeldende lovbestemmelser i anvendelse. Efter disse vil en lovovertrædelse som den foreliggende kunne medføre en bot av inntil 5000 kroner. Det er vel også sannsynlig at saken kan gi anledning

til senere diplomatiske drøftelser.

Regjeringens avslag var særlig motivert dermed at man ikke ønsket å ha noget medansvar for en så farlig flyvning over de vanskelige grønlandske strekninger som er så blottet for hjulpekilder, spesielt da også en kvinne og to barn er ombord i maskinen. I annen rekke var avslaget begrunnet med at det ikke forelå nogen offisiell amerikansk anbefaling og ikke forfulgtes kunstneriske eller videnskapelige formål.

Forbudet mot innlandsis-flyvning opprettholder regjeringen stadig, dog således at man naturligvis ikke ønsker å gjennomføre det med makt.

Regjeringen vasker altså sine hender hvis flyvningen allikevel blir gjennomført. Flyverne vil bli gjort opmerksom på at de ikke kan vente hjelp fra det isolerte Angmagssalik. De vil i tilfelle kunne befrykte en overvintring da skibsfarten på Østgrønland er slutt for i år. En slik overvintring kan medføre store vanskeligheter på dette sted hvor forsyningene er beregnet på grunnlag av det antall personer som er tilstede. Innkvartering av ni personer kan derfor medføre betydelige provianteringsvanskeligheter.

"Aftenposten" nr 448.

5 sept. 1932.

Hutchinson opgir å flyve over Grønlands innlandsis.

Spesialtelegram til Aftenposten.

George R. Hutchinson.

Kjøbenhavn, 5. september.

Landsfogden på Syd-Grønland meddeler at «den flyvende familie» består av ialt åtte personer, innbe-

fattet føreren, George R. Hutchinson, en meddelelse om at der skulde være ni personer er feilaktig.

Hutchinson har nu, efter henstilling av Grønlands styrelse, opgitt å flyve over innlandsisen til Angmagsalik (på Grønlands østkyst). Styrelsen vil dog ikke hindre ham i å flyve videre, hvis han tar ruten langs kysten, det er mindre farlig enn å gå over innlandsisen, og også mindre farlig enn å flyve tilbake til Labrador via Davisstredet.

Om eventuell rettsforfølgning mot Hutchinson for overtredelse av landingsforbudet foreligger der endnu intet.

Fra Angmagsalik vil Hutchinson fortsette via Island og Færøene til London. I Godthaab vil han forsyne sig av et depot, som Lindbergh i sin tid la ut for sin jordomflyvning, og som nu ligger der for det danske petroleumsselskaps regning. I Angmagsalik finnes restene av det depot, som i sin tid blev utlagt til den senere omkomne amerikanske flyver Cramer.

— k.

Aftenposten nr 447.

5 sept. 1932.

Den flyvende familie nådd til Grønlands vestkyst.

Hutchinson vil fortsette tvers over innlandsisen til østkysten; men der har man ikke nok proviant. Den danske regjering truer med 5000 kroners bot, med diplomatiske henvendelser og med forbud mot videre flyvning. Og vasker sine hender.

Kjøbenhavn, 4. september.

Den meget omtalte Hutchinson-familie er fredag kveld kl. 19.30 kommet frem til Godthaab i sitt fly.

Han akter å fortsette tvers over innlandsisen til Angmagssalik og derfra videre til Island, Færøene og Storbritannien.

Ritzaus Bureau har henvendt sig til den konstituerte direktør i styret for Grønland, kontorchef Oidendow, som gir følgende redegjørelse for det syn på saken som styret for Grønland har:

Rent menneskelig vil de grønlandske myndigheter naturligvis gi disse mennesker all mulig assistanse. Juridisk må man imidlertid forbeholde sig å ta stilling til den foretatte krenkelse av gjeldende lov. Loven fastslår at det kreves tilladelse fra den danske regjering for å få adgang til Grønland. Nu er forholdet det at en slik tilladelse ikke bare mangler, men at den danske regjering endog har gitt et begrunnet avslag på søknaden om tilladelse.

Efter de gjeldende lovbestemmelser vil en overtredelse som den foreliggende kunne medføre en bot av inntil 5000 kroner. Det er vel også sannsynlig at saken kan gi

anledning til senere diplomatiske drøftelser.

Regjeringens avslag var særlig motivert med at man ikke ønsket å ha noget medansvar for en så farlig flyvning over de vanskelige grønlandske strekninger, som er så blottet for hjelpkilder, spesielt da også en kvinne og to barn er ombord i maskinen. I annen rekke var avslaget begrunnet med at det ikke forelå nogen offisiell amerikansk anbefaling og ikke forfulgtes kunstneriske eller videnskapelege formål.

Forbudet mot innlandsis-flyvning opprettholder regjeringen fremdeles, dog således at man naturligvis ikke ønsker å gjennomføre det med makt.

Regjeringen vasker altså sine hender, hvis flyvningen allikevel blir gjennomført.

Flyverne vil bli gjort oppmerksom på at de ikke kan vente hjelp fra det isolerte Angmagssalik. De vil i tilfelle kunne befrykte en overvintring, da skibsfarten på Øst-Grønland er slutt for i år. En slik overvintring kan medføre store vanskeligheter på dette sted, hvor forsyningene er beregnet på grunnlag av det antall personer som er tilstede. Innkvartering av ni personer kan derfor medføre betydelige provianteringsvanskeligheter.

*Berlingske Tidende nr 246.
5 sept. 1932.*

Familie-Flyvningen over Grønland.

**Benzin-Depoterne udlagt for
D. D. P. A.'s Regning.**

PROBLEMET Hutchinson naaede endnu ikke i Gaar sin Løsning. Der indløb i hvert Tilfælde ikke i Dagens Løb nogen Telegrammer fra Godthaab om at der er truffet nogen Afgørelse af Spørgsmaalet, hvorledes man fra de danske Myndigheders Side agter at forholde sig over for den mærkelige Familie-Flyvning, hvis mulige Fortsættelse fra Godthaab til Angmagssalik bl. a. vil komme til at afhænge af hvorvidt der vil kunne skaffes den fornødne Benzin. Som meddelt findes der i Godthaab et stort Depot, der i Fjor efter Begæring af Oberst Lindbergh blev udlagt deroppe af Det danske Petroleumsselskab og, efter hvad vi erfarer, for dettes Regning — —. Saa vidt vides skal Mr. Hutchinson forinden sin Start fra New York have forhandlet med D. D. P. A. med det Formaal at faa Tilladelse til at benytte dette Depot under sin projekterede Grønlandsflyvning, noget man sikkert ikke var villet nægte ham, forudsat at Styrelsen giver sit Minde dertil.

Mr. Hutchinson har saaledes gjort sikker Regning paa at kunne forsyne sig med Brændstof i Godthaab, ligesom ogsaa i Angmagssalik, hvor Lindbergh ogsaa skal have bestilt udlagt et Depot, noget der imidlertid indtil nu savner Bekræftelse fra Styrelsen.

Dagbladet nr 135.
14 juni 1932.

Gronau til Grønland i år også.

På sin vanlige
rekognoseringsstur.

TORSHAVN, idag.

Den tyske flyver von Gronau vil også i sommer foreta sin årlige rekognoseringsstur over Færøerne, Island og Grønland til Amerika. Med siste postskib fra utlandet kom det bensin og forskjellige andre rekvisita til hans stasjon her.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Børsen

skriver den

4 MAJ 1932

Grønland i April

Imidlertid
Grønlands Styrelse meddeler
om Tilstanden i Grønland i
April:

Vejret har i Vestgrønland og ved Angmagssalik været ret ustadigt med ret stærk Nedbør, ved Scoresbysund derimod roligt. Kulden har i Vestgrønland og navnlig ved Scoresbysund har det derimod været ret koldt.

Storisen har vist sig i Julianehaabs Distrikt uden dog at lægge Samfærdselen nævneværdige Hindringer i Vejen. Både ved Angmagssalik og ved Scoresbysund har der været store Ismasser, som ved det førstnævnte Sted har blokeret Kysten hele Maaneden til stor Gene for Fangsten. Udfør Disko har Vestisen vist sig i ret store Mængder.

I Vestgrønland har Sølfangsten været ringe, noget bedre i Østgrønland. I Efteraaret fangedes i Uperniviks Distrikt over 500 Narhvaler og Hvidhvaler, heraf er ca. Halvdelen Udbytte fra Garnfangsten. Fra Egedesminde og Godhavn er der i Foraaret paa 3 Fangsttogter med Motorgaleaser fanget næsten 100 Hvalrosser i Vestisen. Hajfiskeri og Rævejagt har kun givet ringe Udbytte. I Sydgrønland har Torskefiskeriet taget sin Begyndelse.

Sundhedstilstanden har overalt været god, dog har der i Uperniviks Distrikt i Vinter ved nogle Pladser været en Del Tyfustillælde.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstra

skriver den

2 APR. 1932

EN ANTROPOLOGISK UNDERSØGELSE AF DET DANSKE FOLK

*Professor Fr. C. C. Hansen finder, at Tiden er inde
til en saadan, og foreslaar et Forskningsinstitut.*

Statsministeren slutter sig til Forslaget

KOMMISSIONEN for videnskabeligt Arbejde i Grønland, hvis Formand er Statsminister Stauning, har i sit sidste Møde behandlet en Plan om Opretelse af et antropologisk-biologisk Forskningsinstitut med den Opgave at foretage Undersøgelser foreløbig i Grønland og inden for andre eskimoiske Omraader, særlig kanadiske, men siden ogsaa i det øvrige danske Rige.

Om Planen, der indtil nu kun har været kendt inden for en ganske snæver Kreds, udtaler Direktør Daugaard-Jensen, der som bekendt er Medlem af foranævnte Kommission, i en Samtale med os, at dens Ophav er den kendte Antropolog og Anatom, Professor, Dr. med. Fr. C. C. Hansen, der ogsaa har Sæde i Kommissionen. Institutets Virksomhed skulde være en Fortsættelse i stor Stil af det Arbejde, som Læger i Grønland, instrueret af Professor Hansen, allerede saa smaat er i Gang med.

Tanken vakte udelst Tilslutning i Mødet, og man enedes om at indstille til Undervisningsministeriet at søge den virkeliggjort snarest muligt.

Professoren fortæller.

Vi har derefter henvendt os til Professor Fr. C. C. Hansen, der giver følgende interessante Redegørelse:

I det sidste Aars Tid har jeg tumlet med Planen om et saadant Institut, og nu syntes jeg, at den var moden til Virkeliggørelse, derfor fremsatte jeg den i Statens Kommission for videnskabeligt Arbejde i Grønland.

Det er et uhyre vigtigt og i højeste Grad aktuelt Spørgsmaal, vi her er inde paa — af Betydning for det ganske Samfund. I Tyskland indeaa man Nyttien af et saadant Forskningsarbejde, da man fik Øje paa den Svækkelse af Befolkningen, som Verdenskrigen havde foraarsaget, og der blev oprettet et Institut i Berlin.

Men herhjemme har vi hidtil ikke beskæftiget os med disse Problemer. Gustav Bang gjorde et Tilløb dertil med sin Bog om den danske Adels Forfald — et Værk, der jo i visse Kredse vakte en Storm af Vrede. Gustav Bang gav mig saa at sige Blod paa Tanden, han var her inde paa noget, som jeg, under mit Arbejde med moderne Arvelighedsproblemer, længe i Stilhed havde befattet mig med. Jeg synes, at netop Tiden nu stiller store Krav om en videnskabelig Undersøgelse ikke af de svundne Slægter, men af den nulevende Befolkning — en Undersøgelse som den, der finder Sted i Tyskland, og som man ogsaa er meget stærkt interesseret i andre Steder i Verden, særlig i Amerika.

Og nu ligger mit Forslag altsaa i Undervisningsministeriet. Hovedtrækkene i det gaar ud paa til en Begyndelse at iværksætte et Forskningsarbejde paa Grundlag af det Materiale, der — først og fremmest af Dr. Knud Rasmussens Ekspeditioner — er indsamlet inden for hele det eskimoiske Omraade, men ogsaa ved Benyttelse af det rige Stof, som Nationalmuseet raader over. Hovedopgaven skal dog være at foranstalte en antropologisk-biologisk Undersøgelse af den nulevende Befolkning overalt i Danmark. Dette Arbejde skal udføres af et Institut, der knyttes til Universitetet (ikke som Fakultet) eller Nationalmuseet eller fungerer som selvstændig Virksomhed under Undervisningsministeriet, og Resultaterne af Institutets Forskninger skal stadig føres à jour med den fremadskridende Samfundsvidenskabs senest indvundne Erfaringer.

de gir hele den moderne sammenlignende arkeologi helt nye ressurser. Jeg vil nevne som et særlig trekk ved publikasjonen den enhet og samlende linje det gæes frem efter, det samarbeide mellom de tre forskere Knud Rasmussen, Therkel Mathiasen og Kai Birket-Smith som gir verket en fast videnskapelig arkitektur. Deres innstilling overfor stoffet, deres arbeidshypoteser innordner sig et stort felles syn, skapt ved gjensidig arbeide med problemene slik som de formet sig på hvert av de store områder hvor de har arbeidet under ekspedisjonen.

Foranledningen til denne omtalte av Thule-ekspedisjonens hittil offentliggjorte resultater er Knud Rasmussens store verk om Netsilik-eskimoerne, deres sosiale og åndelige Kultur.

Knud Basmussens styrke som ark-
tisk forsker ligger ikke bare i hans
teknikk, i hans rent fysisk intellektuel-
le evne til å reise i disse barske trakter
av jorden og dele selv de simpleste
kår, i hans organisatoriske vilje og
hans fortrolighet med alle nyanser av
vanskeligheter som krever forutseen-
het, omtanke, kraft og mod. Men den
ligger minst like meget i hans forut-
setninger til å forstå de mennesker og

folk, som er hans reisers mål, og dette mål er for ham først og fremst livet idag og i alle tider. Strengt tatt interesserer ikke hverken arkeologi, botanikk, antropologi eller lingvistikk ham, hvis de ikke kan åpne til noe av det menneskelige. Det er denne grunn-tonen i hans eget sind som av Knud Rasmussen har gjort en betydelig forfatter og forsker.

Det fins ikke en eskimo så usel og skitten at han ikke får udbytte av en samtale med ham. I omgivelser av det værste rot og svineri han har møtt i sitt lange reisoliv, i snehyttene oppe ved Shepherd Bay blant de egentlige Netsilingmiut, — „her er ikke tale om smuts, skriver han, det er lag, og det kortklippede hår er sølet inn i tran“ — røres hans fine hjerte for langt viktigere menneskelige ting hos de samme folk, sønnen som hilser sin mor ved å kysse hendes blottede bryst. — Han har både kjærligheten og respekten, som vinner eskimoenes fortrolighet, han forener myndighet med humanitet, han har den kloke manns overbærenhet med alt menneskelig. Hvite menn har ikke alltid hatt lett for å vinne slik kunnskap blant naturfolk, fordi de møter med fordommer og dogmer om deres egen kulturs absolutthett.

som de finner krenket ved enhver avvikelse i det fremmede.

Knud Rasmussen er opfyldt av taknemlighet over å ha møtt et folk som innlands-eskimoene ved Back River. De vil alltid stå for mig, skriver han, „som de eleganteste, de ænnkeste og de mest gjestfrie mennesker, jeg traff på den lange reise, — ja, de sundeste og lykkeligste jeg noensinde har vært sammen med.“ Deres nabostamme og den amerikanske kaptein Joe Bernard ser ikke slik på dem. Han kaller dem det elendigste folk han noensinde har sett eller hørt tale om. Knud Rasmussens forståelse af alle eskimostammer, både de han feler sig mest tiltalt av og de andre, bygger på hans vilje til å se dem i deres milio, deres livskår og hensiktsmessigheten i deres egenart og kultur.

Men naturligvis må det innrømmes at Knud Rasmussen som eskimoforsker har *ett* fortrin som ingen annen eier som han — det at han kan tale deres sprog, høre klangen av deres sind og følelser ved å lytte til deres ord, at han kan møte dem med derea eget som når han i timevis kan underholde dem med østgrønlandske⁶ nidviser og vestgrønlandske trommesanger, fortelle dem eskimoiske myter og sagn, de

kjenner fra deres harddom, rope deres hilsener til menn han møter i de vildeste ismarker, forstå deres trollmenns seltsomste tale, vekke deres menneskelige tillid hvor andre bare møter deres naturlige frykt og misstro. Han er vel den eneste som kan reise de tusener Kilometer i disse arktiske egne og alltid møte venner som når de første hilsner er utvekslet åpner sig for ham, gir ham alt han ber om i form av sagn og sanger, fortellinger og tradisjoner, svar på alle spørsmål om deres daglige liv.

Det er derfor Knud Rasmussen
møter munterhet, glede og livslyst
blant eskimoene, hvor andre har ment
å se bare griskhet, tyvaktighet og
uvilje. På hele den lange reise lot
han alt, hvad han hadde, ligge åpent
i dagen og lot alle komme og gå som
de vilde i hans hytte. Bare én eneste
gang var det en som stjal noe, en gam-
mel Kone som tok en synål — ingen
ringe formue så langt nord — men
hun fikk ikke fred i sin sjæl før hun
hadde lagt den tilbake.

Netslingmiutenes sind er som overflaten av de mange sjøer som er spredd omkring i deres land, skriver han. Det settes fort i bevegelse, men belgen får aldri noen makt, sjøen ligger sig fort.

Fem stammer på tilsammen 259 mennesker, fordelt på et område så stort som tre ganger Danmark — det er det hele som Knud Rasmussens store nye bind av Thule-ekspedisjonens publikasjon handler om — deres erhvervsliv og arbeidsformer, deres tradisjoner og historie, moral og etikk, tro og overtro, sanger og fortellinger, folkeeventyr og myter, spill og lek, tabu og amuletter, sprog og religion, og ikke minst deres merkelige navngivning. I dette harske og vanskelige land, med vinter fra september til juli, er det høist forskjellige erhverv som betinger forskjellige uttryksformer av kultur innenfor en felles ramme av fangst som det grunnleggende, hvadenten den gjelder ørret og laks, sel eller ren, torsk eller moskusokse. Noen har heldigere kår enn andre, noen er rensligere og finere, enkelte er vakre og høie, noen har lagt pil og hue på hyl- den for de kanadiske bøsser, noen lever jevnt og sikkert og kjenner ikke nød, mens andre har sultetider som det kreves tålmod, nerver og hårdførhet å gjennomgå. Alt betinger store forskjeller i fangstmåter og redskapskultur, i kosthold og matens konservering, i boliger, livsførsel og livs- følelse.

Det merkeligste bidrag til deres kultur er dog deres sange, både de rene lyriske dikt og åndamanernes troll-sanger. I de første møter vi ofte henrivende uttrykk for glede og sorg, for alvor og skjæmt, for oprindelighet og etisk kultur. Vi forstår ikke deres sprog, deres tenkemåte og verdensanskuelse. Så meget større synes mig Knud Rasmussens Bedrift å kunne opfatte, gjengi og omsette til almindelig „menneskelig tale“, d. v. s. vår europeiske, disse ord og begreper som vilde briste under andre hænder enn hans.

— Jeg tenker mig at Knud Rasmussen er den eneste av hvite menn dernord som har fått en avskjedshilsen som den han fikk av storfangeren, andemaneren og dikteren fra Pelly Bay, „Pilekvisten“, en april dag: „Gid vi alle må reise uten onde ånder i vårt følge!“

Han vil komme til å gå igjen deroppe i ismarkene som en sagnfigur i huodrer av år blant avkom av de slekter som i snehyttene i vinternatten vekket deres små barn for at de skulde se med deres egne øine den lille hvite mann som var deres ven.

A. W. Brøgger.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Højskolebladet

skriver den 22 JAN. 1932

Strejftog i moderne Grønlandsforskning.

I.

Det Spørgsmål er måske faldet en og anden ind, som har betragtet Egnene omkring Nordpolen på et Kort: Når Grønlands Indre er så fuldstændig begravet under Is og Sne, hvorfor er det nordligste af Nordamerikas og Asiens Fastland det, da ikke? I Virkeligheden indtager Grønland her en Særstilling. Kun de bjærgfulde Dele af de kanadiske Polar-Øer ud mod Baffins Bugten og enkelte andre meget nordligt beliggende Øer med betydelig Højde over Havet, som Svalbard, er næsten helt dækket af Gletsjere. Men intet af disse Områder kan i Udstrækning sammenlignes med Grønland. Kun på Sydpolarfastlandet træffes en lignende Nedisning i endnu større Format.

På mange Punkter når Grønlands Indlandsis ud til Havet. Den kan stå med en bred lodret Rand ud til Vandet, men den kan også som en tynd Iskappe falde ud over en vildt takket Klippekystr. Andre Steder finder man den først længere inde i Land. Også her kan den rejse sig med en lodret Mur, men oftest danner dens Rand en jævn Skræning, som man let kan køre op ad med Hundeslæde. Det gamle mere malende Navn på denne Ismasse er „Isblink“. Det hentyder til den Lysning på Himlen, et Genskin fra Isen, som man blev var, når man nærmede sig til den.

Rink var den første, der henvendte den videnskabelige Verdens Opmærksomhed på den Betydning, som Studiet af Indlandsisen kunde få for Forståelsen af Nordeuropas Istid. Alpegletsjernes lange smalle Tunger er ikke nær så gode til Sammenligning med den brede Isfront, der engang skal have stået ved den jyske Højderyg. Isdækket omkring Sydpolen strækker sig ikke gennem så forskelligeartede Klimaer som Grønlands. Sydgrønlands Som-

mer er dog endnu ret mild, mens Sommeren ved Kysterne af den store Landblok i Syd med deres evindelige Snestorme når om ved 0° i Gennemsnit. I Grønland søger Istidsgeologien Oplysninger og Impulser. Netop i de sidste År har man i stigende Grad fået Øje for, hvordan Forhold i Morænerne ved Isranden deroppe kan give Forklaring på Ejendommeligheder i vort hjemlige Landskab.

Adskillige er de Ekspeditioner, der på kortere eller længere Strækninger har krydset Indlandsisen. Men vil man vide nærmere Besked om dens fysiske Forhold, dens Oprindelse, dens Bevægelse og Udseende, det Klima, der hersker over den, da har man særlig søgt til de Oplysninger, der er indsamlet på de 3 Rejser tværs over Isen fra Kyst til Kyst: Nansens 1888, den svejtsiske Professor Quervains 1912 og Kochs og Wegeners 1912—13. Da Wegeners Navn i den sidste Tid påny er kommet så stærkt frem i Forbindelse med Grønland og Indlandsisen, kan der være Grund til at gaa nærmere ind på den sidstnævnte Rejse.

Det var Danmarksekspeditionen, der i sin Tid bragte den danske Militær, Løjtnant J. P. Koch, og den unge tyske Videnskabsmand, Meteorologen Alfred Wegener, sammen. I Ekspeditionens første År 1906 fyldte Koch 36 År, Wegener var 10 År yngre. Begge var de af Præsteskægt. 2 lange Vinternætter sad de overfor hinanden ved Bordet i Ekspeditionens Hus ved Danmarks Havn og beregnede og udførte i Fællesskab astronomiske iagttagelser. Her aftalte de også Planen for den lange Rejse over Indlandsisen. De vilde gaa tværs over den centrale Del af Nordgrønland for at få endelig afgjort, om Landet virkelig er helt dækket af Isen. De vilde undersøge, hvilke Højder Isen når i det Indre og meget andet.

ge steder).
lisse findes
der findes
„Ja, vi el-
dit hoved“,
og „Frem-
står alle i
„Der, hvor
Helt tungt
Grundtvig,
Er lyset for
irksomt liv
rkeklokke“,
ningsforbund.

Moens-udflugt).* Af Stuckenborg har F. uden denne har A. S. 2 til („Lykkeleg og døsen“ og „Saltskarp hænger over land klamme dis“).

Endelig kommer vi så til dem, A. S. er Her indtager Harald Bergstedt førsteplads 15 sange, nogle af dem er højtidssange m

* Jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, såvel sin sangbog som den store forfatter en dårlig at forevige denne sang, der trods et enkelt udn burde være overgivet til glemselen. Hvor skærsætning danner den med sin hån mod al tradit Johs. V. Jensens smukke arbejde for vore minders til andre sange af ham i arbejdersangbogen („I fager den danske kyst“ og „Vor sol er bleven kold vilde være en vinding for enhver dansk sangbog, højskolens, at optage!

Alfred Wegener.

Det er den Rejse, Koch har skildret i sin Bog „Gennem den vidde Ørken“. Foruden ham og Wegener deltog endnu 2 Mand, en Matros og en islandsk Bonde, i den. Vinteren 1912—1913 havde de Kvarter på den store Gletsjer Storstrømmen nær ved Nordøstgrønlands Kyst. Det er den første Overvintring, der er foretaget på Indlandsisen. Næste Sommer gik de tværs over Landet og nåede Vestkysten nær ved Upernivik. Wegener har efter Kochs Død udtalt sig meget om deres Samarbejde. Han skriver: „Det videnskabelige Samarbejde med Koch i Grønland 1912—1913 hører til de skønneste Tider i mit Liv. .... Mon der nogensinde før har fundet en Overvintring af den Art Sted i Polarområdet. Det synligt fremadskridende videnskabelige Arbejde under daglig, opmuntrende Tankeudveksling var en stor Tilfredsstillelse. Det var som Strålerne derfra forjog alle Vinternattens Skygger og endog gennemvarmede vore Kammerater, Vigfus og Larsen; thi selv om de ofte ikke forstod, hvad vi foretog os, så følte de dog, at det lykkedes og at Ekspeditionen daglig kom Opfyldelsen af sin Hensigt nærmere.“

For blot at nævne et enkelt Punkt, hvor disse Mænds Arbejde har skaffet os vigtige Oplysninger: Drygalski* havde ment, at en væsentlig Arsag til Indlandsisens Bevægelse skulde søges i, at Iskornene, under skiftende Tryk, afvekslende smeltede

* Tysk Polarforsker, der har studeret Grønlands Indlandsis i 90'erne.

artede Klimaer som Grønlands. Sydgrønlands Som-

Bladet:

Høyskolebladet

skriver den 22 JAN. 1932

fros. Han regnede med, at store Dele af Ismas-
befandt sig meget nær Smeltepunktet. Under
ervintringen på Storstrømmen foretog Koch Må-
ger af Isens Temperatur i et Borehul og godt-
ordé derved, at den antagelig 250 m tykke Is
tte have en Temperatur, der lå et Stykke under
ysepunktet, lige til Bunden. Isen kunde altså
tte sig uden at smelte.

Året efter Ekspeditionens Hjemkomst udbrød
rdenskrigen, og dens 2 Hovedmænd sinkedes der-
l meget i Bearbejdelsen af det videnskabelige
teriale. På en Sygeorlov under Krigen udarbej-
de Wegener nærmere den Teori om Fastlands-
skydningerne, der gjorde ham verdensberømt.
n skulde tro, at den videre Udformning af denne
ori kunde lægge Beslag nok på en Mands Ar-
dskraft, og det er et Bevis på, hvor vidt Wegeners
nke spændte, når han tillige tog Indlandsisens
oblem op til fornyet Behandling. Mens han under
chs tiltagende Sygdom og Død forberedte Ud-
elsen af de videnskabelige Resultater af deres
les Arbejde, planlagde han tillige en ny stor
spedition til Indlandsisen.

Wegeners Formål var et År igennem (1930—31)
undersøge Indlandsisen langs den 71. nordlige
eddegrad. Ved Scoresbysund gik en Ekspedition
land for at anlægge en Station på Østsiden;
ns Wegener selv med Hovedekspeditionen gik
land på Vestsiden i Umanakdistriktet. Der an-
des en Station nær Indlandsisens Vestrand, og
fra førte man Materiale 400 km ind på Isen,
for Stationen „Ismidte“ blev bygget. Vejen over
n markeredes bl. a. ved Plantning af et sort Flag
hver km. Der var således formelig anlagt en
t Rute tværs over Isen, som sidste Sommer be-
dedes både med Hundeskæder og Skæder af
tordrevne Propeller. I selve Vinteren var der
od Forbindelse umulig. Stationen Ismidte var
lgravet i Sneen, og de 3 Mænd, som overvintrede
den, havde i deres Opholdsrum, hvor de sad i
ls, en Stuetemperatur af $\pm 10^\circ$, mens Snestormene
Tider rasede med ned imod 60° Kulde over dem.
Således installeret kunde man foretage nøjagtige
grundige Undersøgelser. Bl. a. blev der om Som-
ren med gode Instrumenter foretaget Opmåling
Indlandsisens Profil, der hidtil kun er kendt gen-
n mindre nøjagtige barometriske Højdemålinger.
n vil nu også få pålidelige Efterretninger om de
teorologiske Forhold over Indlandsisen, som har
megen Betydning for det nordlige Atlanterhavs

Klima. Over Isens Centrum var de jo hidtil kun
kendt gennem Slæderejser om Sommeren. Watkins-
Ekspeditionen har samtidig haft Station sydligere
på Indlandsisen, der yderligere vil kunne belyse
Forholdene.

Det er bekendt, at Ekspeditionen kom til at koste
2 Menneskeliv. Wegener og en Grønlander omkom
på Isen sent i Efteråret 1930 efter at have aflagt et
sidste Besøg på Ismidte. Også andre af Ekspeditio-
nens Medlemmer kom det til at gå hårdt ud over.
Wegener måtte efterlade Dr. Loewe på Ismidte med
Forfrysninger i Tæerne. Hans 2 Kolleger blev nødt
til at operere ham. Man har et Fotografi af de Red-
skaber, hvormed de amputerede hans Tæer. En
Lommekniv, en alm. Saks, en Niptang, en Tang med
flade Kæber af den Slags Cyklemekanikerne bruger
o. s. v.

De endelige Resultater af Ekspeditionen vil først
efterhånden fremkomme. Bearbejdelsen af det ind-
samlede Materiale tager lang Tid. Jeg vil blot pege
på et enkelt, meget interessant Punkt. Den hers-
kende Teori om Indlandsisens Oprindelse er denne:
Isen er udgået fra evig Sne i de store Højder og
har derfra bredt sig over det lavere Land. Grøn-
land er jo, sådan som vi kender det ved Kysterne,
et udpræget Bjergland. De hidtil foretagne Højde-
målinger viser imidlertid, at Indlandsisen har en
meget regelmæssig, svagt hvælvet Overflade, i Tvær-
snit næsten som en Cirkelbue med meget stor Ra-
dius. Denne enkle Form må skyldes Isens fysiske

Egenskaber, mens det underliggende Terrain ikke
kan have megen Indvirkning. Men så melder sig
det Spørgsmål: Når det underliggende Terrain har
så ringe Betydning for Overfladens Form, kan det
så være et så udpræget Højland, at det kan have
nogen væsentlig Andel i Indlandsisens Oprindelse?

På Wegener-Ekspeditionen har man foretaget Må-
linger af Isens Tykkelse. Dette sker efter Principet
på følgende Måde: Med et Sprængstof fremkalder
man en stærk Rystelse på Isens Overflade. Rystelsen
forplanter sig ned gennem Isen og kastes tilbage
ved Jordoverfladen. Den kan så påny iagttages oppe
på Isen med fine Jordskælvmålere („seismiske Må-
lere“). Af den forløbne Tid kan man udregne Isens
Tykkelse. Allerede en Forundersøgelse 1929 havde
vist, at Isen fra Randen ind efter tiltager ret hurtigt
i Tykkelse, mens Landet sænker sig. Mens der ved
Kysten var 2000 m høje Fjælde, lå Landjordens
Overflade allerede 40 km fra Isranden, kun 300 m
over Havet. Målinger ved Ismidte i Sommer synes
at vise, at Isen her er ca. 2700 m tyk, så det under-
liggende Land omtrent er i Havets Niveau. „Grøn-
land er som en Skål med høje Rande og en stor
Portion Is på.“

Man må vel tænke sig, at Grønlands Indre har
sænket sig under Tyngden af det mægtige Isdække,
som man formoder at Skandinaviens Fjælde i sin
Tid har gjort det under Istidens Bræer. Men det er
klart, at Indlandsisens Forhold giver Videnskaben
adskillige Gæder endnu at løse.

Carl Gunnar Feilberg.

Indlandsisens ujævne Rand.

Au Grønlands eldste kartografi

For Aftenposten av Hroar Værdal.

Den nordkoloni som Eirik Raude grunnla på Grønlands vestkyst år 986 skal ha bestått i mer enn 400 år. Nordboene skaffet sig i denne tid ved sine reiser — ikke bare nord- og sydover vestkysten, men også til ubygdene på Grønlands østkyst — et grundig kjennskap til landets utstrekning og naturlige beskaffenhet. At selv den mektige Innlandsis passet inn i deres forestillingskrets, viser beretningen i Kongespeilet: «Men da du spurte, om landet var fritt for is eller ikke, eller om det var bedekket med is likesom havet, da må du vite det, at det kun er en liten del av landet hvor det er bart for is».

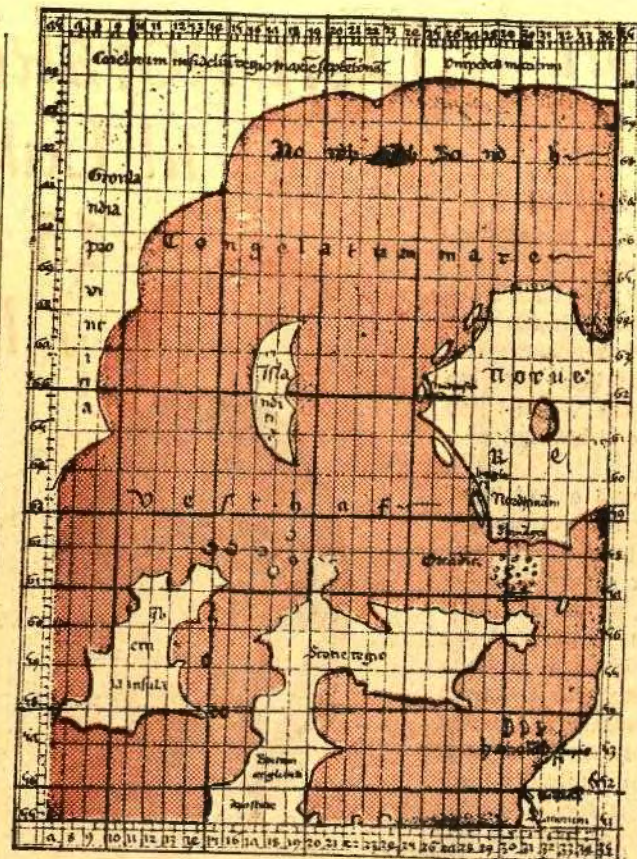
Den tilbakegang for de norske kolonier på Grønland, som begynte i midten av det 13. århundre, og som blandt annet skyldtes Norges manglende evne til

landske landshøvding Didrik Pinings ferd til Grønland under Christian I. og den forholdsvis sikre beretning om portugiseren Gaspar Corte-Reals reise langs Grønlands østkyst år 1500, hører vi intet om reiser til Grønland før englanderene Martin Frobisher i 1576 innleder den nye periode i Grønlands opdagelseshistorie.

Vi skulde vente å finne et førstehånds kartmateriale fra de norske koloniers blomstringstid på Grønland. Når så ikke er tilfelle, er forklaringen, at det i Norden i det hele ikke fantes en selvstendig kartografi. Nordboene besad ikke engang eskimoenes evne til skjematisk å gjengi de kyster de passerte på sin vei, og kartlegning, selv i meget primitiv form, var kun kjent av enkelte geistlige. På det fåtall av nordiske kartarbeider som foreligger

Kart over Norden fra ca. 1532 av Jakob Ziegler. Grønland er avtegnet som en halvø.

Claudius Clavus' kart over Norden fra ca. 1424. Grønland er avtegnet som et sammenhengende polarkontinent som omslutter Nordhavet.

rien om jordens kuleform uten å ane hvordan kuleflaten skulde avbildes på et plan.

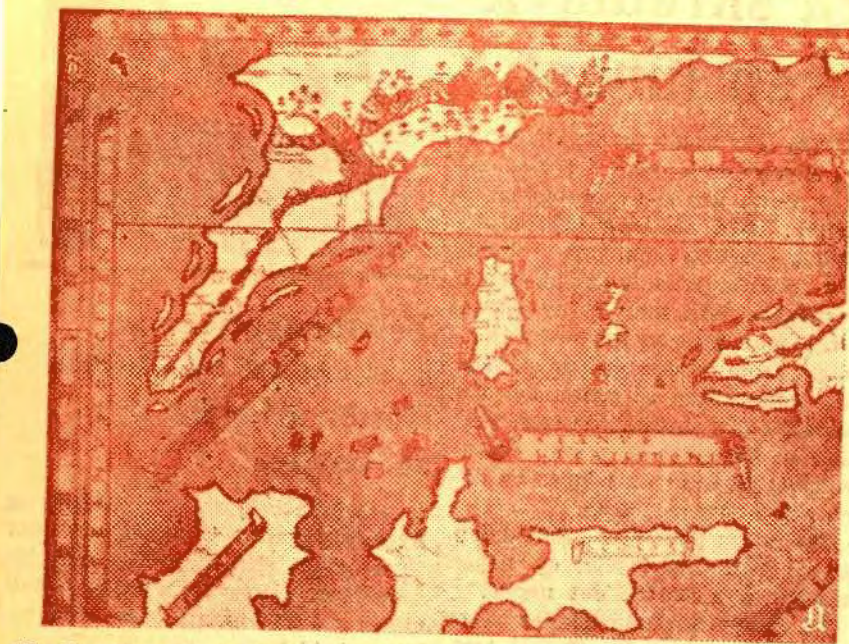
At Adam av Bremen også tenker sig jorden som en sirkelflate omslynget av det uendelige oseaan fremgår av hans nordensbeskrivelse fra ca. 1075 hvor det heter: «Bak Norge, som er Nordens ytterste land, finner du ingen menneskeboliger, men kun det fryktelig utseende og uendelige oseaan som omslynger hele verden».

Det selvstendige geografiske system som utviklet sig i Norge og på Island i det 12. og 13. århundre — som også var bygget på opfatningen av jorden som en sirkelflate, og som forøvrig stod i nær sammenheng med den nordiske mytologi — tillempet sig efterhvert til de forandringer i verdensbilledet som opdagelsen av Grønland, deler av Nord-Amerika og muligens Svalbard skapte. For å kunne oprettholde teorien om den sammenhengende fastlandscirkel, antok man dog at Grønland var landfast med Asien og Nord-Amerika med Afrika.

henter sin viden fra nordiske kilder.

Likhetspunktene mellom Claudius Clavus og Jakob Ziegler er mange. De henholder sig begge til nordiske kilder, de bearbeider begge sitt materiale i Rom og resultatet av deres arbeide blir meget nær det samme. Axel Anthon Bjørnbo har påvist den store likhet mellom Clavus' første arbeide, Nancy-kartet, og kartet over Norden i Jakob Zieglers Schondia som blev trykt i Strassburg 1532. Bjørnbo mener dog ikke å kunne påvise nogen direkte avhengighet, og antar at Ziegler av Clavus' yngre arbeide kun har kjent teksten, men ikke kartet. Han begrunner blandt annet sin mening med at Ziegler i sin beskrivelse av Norden betegner Grønland som en halvø, mens Grønland på Zieglers eget kart nettop ikke er en halvø. Betegnelsen halvø skulde således ubevisst gjennom Wienerteksten ha falt ham i pennen. I denne forbindelse kan det nevnes at det i Universitetsbiblioteket i Oslo finnes et nordenskart i manuskript der utvilsomt skriver sig fra Ziegler og hvor Grønland nettop er avtegnet som en halvø. Zieglers kart over Grønland kom til

En særstilling blandt Nordens eldste kartografer inntar Olaus Magnus med sitt Carta marina, utarbeidet i tresnitt år 1539, men først i 1886 gjenfunnet i Hof- og Staatsbibliothek i München av Oscar Brenner. Skjønt naiv i sin avtegnning av fabeldyr og underlige ting i de nordlige hav er Olaus Magnus pålitelig i sine geografisk-topografiske angivelser. Således bryter han med Clavus', Schöners og Zieglers idéer om en direkte landforbindelse mellom den gamle verden og Grønland. Grønland er hos Olaus Magnus avtegnet to steder, nordvest og nordøst for Island, og begge deler er betegnet med «Gruntlandie pars» — en del av Grønland. Mulig er de to deler tenkt forbundet med et sammenhengende polarkontinent utenfor kartets ramme, og de skal i så fall fremstille to fremtredende punkter på Grønlands østkyst, men det kan også tenkes at den østlige del fremstiller Svalbard eller Novaja Zemlja. Det nye ved Olaus Magnus' kart er den bestemte adskillelse mellom Grønland og det nordlige Europa, og han hevder derved tilstedeværelsen av en nordøstpassasje. I Olaus Magnus' Carta Marina fra

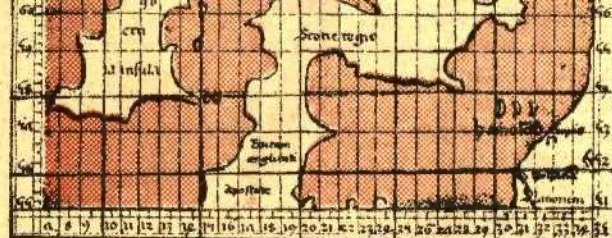
Claudius Clavus' kart fra tiden 1424—50, hvor Grønland er avtegnet som en halvø.

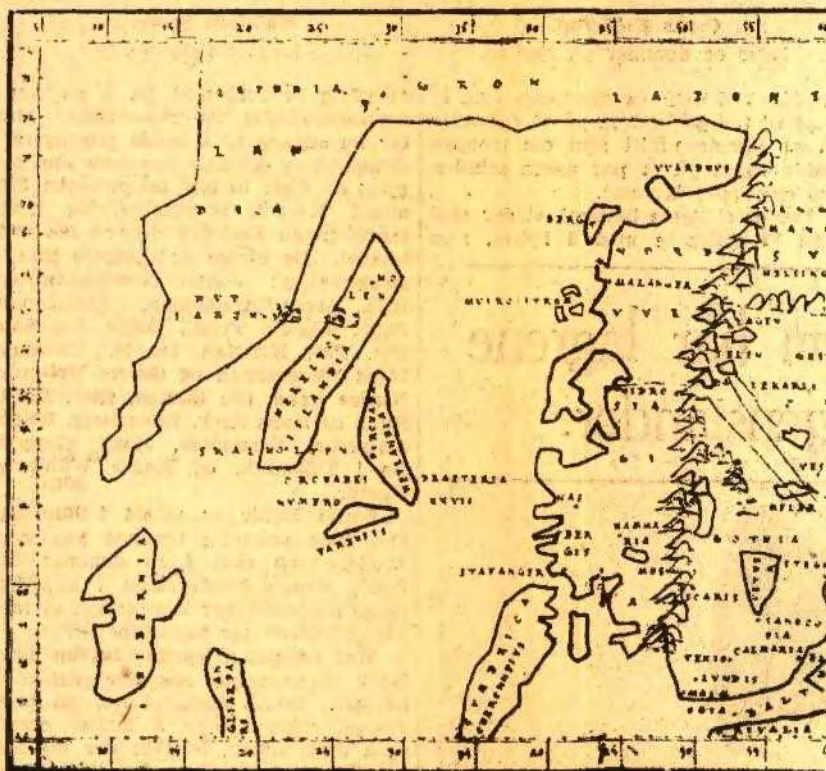
vet, da må du vite det, at det kun er en liten del av landet hvor det er bart for is».

Den tilbakegang for de norske kolonier på Grønland, som begynte i midten av det 13. århundre, og som blandt annet skyldtes Norges manglende evne til

en selvstendig kartografi. Nordboene besad ikke engang eskimoenes evne til skjematisk å gjengi de kyster de passerte på sin vei, og kartlegning, selv i meget primitiv form, var kun kjent av enkelte geistlige. På det fåtall av nordiske kartarbeider som foreligger

Claudius Clavus' kart over Norden fra ca. 1424. Grønland er avtegnet som et sammenhengende polarkontinent som omslutter Nordhavet.

Kart over Norden fra ca. 1532 av Jakob Ziegler. Grønland er avtegnet som en halvø.

Grønland på Olaus Magnus' Carta marina fra år 1539. På landet er blandt annet avbildet en bueskytter som beskytter et skib. I havet er avbildet skibbrudd og havuhyrer.

å holde handelsforbindelsen med koloniene vedlike, innvarslet nordboer koloniernes fullstendige undergang. Etter år 1410 opphører alle beretninger om de norske kolonier. Bortsett fra den tvilsomme beretning om den is-

fra denne tid, er Grønland i det hele ikke avtegnet. Denne fullstendige mangel på kartografiske uttrykksmidler må det også tilskrives at det først i 1886 lyktes K. J. O. Steenstrup å påvise at den i kildene omtalte Østerbygd lå på vestkysten.

Det første kart hvorpå Grønland er inntegnet er det såkalte Nancykart (etter opbevaringsstedet) tegnet av Claudius Clavus fra Fyen ca. 1424 og kopiert av kardinal Guillaume Fillastre 1427. Skal vi kunne vurdere Claudius Clavus' arbeider, må vi foruten nordboenes manglende evne til kartografisk avbildning erindre den for oss nutidsmennesker forbløffende kjensgjerning at den eldre middelalters kartografer utelukkende bygget sine arbeider på den skrevne litteratur, mens iakttagelse av virkeligheten ingen rolle spilte.

Med Adam av Bremens nordensbeskrivelse som er det første verk hvor Grønland omtales, innledes den litteratur der må antas å ligge til grunn for Claudius Clavus' kartarbeider. Det er naturlig at Adam av Bremen som hentet sin viden fra nordiske kilder, er den første som omtaler Grønland. Når han tross sine gode opplysninger, blandt annet fra danskekongen Svend Estridsen, i sin nordensbeskrivelse plasserer Grønland nord for Norge, skyldes det hans forsøk på å innpasse Grønland i de middelalterske forfatters og hjulkartenes skjematiske fremstilling av jorden. Etter disse skulde jorden være en cirkel — Orbis terrarum — med Jerusalem som centrum og Paradis øverst mot øst. Asien inntok den østlige halvcirkel, Europa og Afrika opptok hver sin halvdel av den vestlige halvkule. Eiendommelig er det at de samme forfattere som har denne primitive oppfatning dog anerkjenner teo-

rien om jordens kuleform uten å ane hvordan kuleflaten skulde avbildes på et plan.

At Adam av Bremen også tenker sig jorden som en cirkelflate omslynget av det uendelige ocean fremgår av hans nordensbeskrivelse fra ca. 1075 hvor det heter: «Bak Norge, som er Nordens ytterste land, finner du ingen menneskeskibolger, men kun det fryktelig utseende og uendelige ocean som omslynger hele verden».

Det selvstendige geografiske system som utviklet sig i Norge og på Island i det 12. og 13. århundre — som også var bygget på opfatningen av jorden som en cirkelflate, og som forøvrig stod i nær sammenheng med den nordiske mytologi — tillempet sig efterhvert til de forandringer i verdensbilledet som opdagelsen av Grønland, deler av Nord-Amerika og muligens Svalbard skapte. For å kunne oprettholde teorien om den sammenhengende fastlandsirkel, antok man dog at Grønland var landfast med Asien og Nord-Amerika med Afrika.

henter sin viden fra nordiske kilder.

Likhetspunktene mellom Claudius Clavus og Jakob Ziegler er mange. De henholder sig begge til nordiske kilder, de bearbeider begge sitt materiale i Rom og resultatet av deres arbeide blir meget nær det samme. Axel Anthon Bjørnbo har påvist den store likhet mellom Clavus' første arbeide, Nancykartet, og kartet over Norden i Jakob Zieglers Schondia som blev trykt i Strassburg 1532, Bjørnbo mener dog ikke å kunne påvise nogen direkte avhengighet, og antar at Ziegler av Clavus' yngre arbeide kun har kjent teksten, men ikke kartet. Han begrunner blandt annet sin mening med at Ziegler i sin beskrivelse av Norden betegner Grønland som en halvø, mens Grønland på Zieglers eget kart nettop ikke er en halvø. Betegnelsen halvø skulde således ubevisst gjennom Wienerteksten ha falt ham i pennen. I denne forbindelse kan det nevnes at det i Universitetsbiblioteket i Oslo finnes et nordenskart i manuskript der utvilsomt skriver sig fra Ziegler og hvor Grønland nettop er avtegnet som en halvø.

Zieglers kart over Grønland kom til å spille en avgjørende rolle i den tyske og nederlandske kartografi i tiden 1533—1558. Kartet blev optatt i Johan Schønners globus fra år 1533 og vandret derfra i året 1548 over i de italienske Ptolemæus-utgaver og i disse levde Zieglers Grønland videre i flere de-

En særstilling blandt Nordens eldste kartografer inntar Olaus Magnus med sitt Carta marina, utarbeidet i tresnitt år 1539, men først i 1886 gjenfunnet i Hof- und Staatsbibliothek i München av Oscar Brenner. Skjønt naiv i sin avtegnings av fabeldyr og underlige ting i de nordlige hav er Olaus Magnus pålitelig i sine geografisk-topografiske angivelser. Således bryter han med Clavus', Schønners og Zieglers idéer om en direkte landforbindelse mellom den gamle verden og Grønland. Grønland er hos Olaus Magnus avtegnet to steder, nordvest og nordøst for Island, og begge deler er betegnet med «Gruntlandie pars» — en del av Grønland. Mulig er de to deler tenkt forbundet med et sammenhengende polarkontinent utenfor kartets ramme, og de skal i så fall fremstille to fremtredende punkter på Grønlands østkyst, men det kan også tenkes at den østlige del fremstiller Svalbard eller Novaja Zemlja. Det nye ved Olaus Magnus' kart er den bestemte adskillelse mellom Grønland og det nordlige Europa, og han hevder derved tilstedeværelsen av en nordøstpassasje.

I Olaus Magnus' Carta Marina fra år 1539 fant man en av de viktigste kilder til det beryktede Zenokart, som blev utgitt for å være forfattet i 1380 og lenge blev holdt for det eldste kart over Grønland. Brenners opdagelse av Carta Marina i 1886 gav løsningen på det største mysterium fra den middelalderiske kartografi.

Betrakter vi Claudius Clavus' kart, det første kjente kart over Grønland, ser vi tydelig at han er bundet av den latinske kosmografi, men vi merker samtidig på hans riktige inntegning av Grønlands østkyst, på grunnlag av kurforskrifter, et bevisst forsøk på å løsrive sig fra den middelalterske verdensopfatning. Claudius Clavus er foregangsmannen for renessansetidens kartografer.

På Clavus' yngre arbeide som skriver sig fra tiden 1425—50 og til hvilket der også hører en tekst (Wienerteksten), finner vi for første gang Grønland inntegnet som en halvø. På dette kart hvor forfatteren har utnyttet nøiaktige kursforskrifter for Nordhavet og Grønlands øst- og vestkyst, merkes en tydeligere Clavus' ærlige forsøk på å gjøre kartografien til en eksakt vitenskap.

Fra Claudius Clavus spores de første 100 år liten eller ingen utvikling i Grønlands kartografi. Det store antall typer som er påvist fra denne tid skyldes kun i få tilfelle nye kilder. De må betraktes som resultatet av forskjellige kombinasjoner, forvekslinger og fantasier. Vi merker oss i denne tid de syd-europeiske sjøkart hvor Grønland betegnes med «Insula viridis» — en grønn ø — og plasseres syd-vest for Island, Nicolaus Germanus' og Henricus Martellus' arbeider som må betraktes som den lærde verdens reaksjon mot Clavus' forsøk på å slå dens dogmer ned, samt Corte-Real kartene, resultatet av Corte-Reals reise år 1500, hvorpå vi finner det portugisiske flagg plantet ved Kapp Farvel og på østkysten. Johan Schønner innfører så i begynnelsen av det 16. århundre påny polarkontinentene fra Clavus' kart og danner overgangen til tyskeren Jakob Ziegler som er den første der påny

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Dagens Nyheder

skriver den 23 OKT. 1931

Ny norsk Ekspedition til Grønland.

Indsæt
Oslo Torsdag. R. B

Løjtnant Odd Dahl, som i sin Tid deltog i Polarekspeditionen med „Maud“, har ifølge „Aftenposten“ planlagt en ny Ekspedition til næste Aar, denne Gang til Grønlands Indlandsis. Dahl skal foretage Ekspeditionen sammen med den norske Geolog Barth, som for Tiden opholder sig i Amerika.

Odd Dahl og geolog Barth på Grønlands innlandsis med beltebil

Opstigningen vil antagelig foregå fra øst. — Ekspedisjonen kommer til å overvintre.

En inngående undersøkelse av randsonen.

Et parti fra randsonen.

«Maud»-mannen Odd Dahl, som har foretatt reiser både i arktiske egne og tropiske strøk, akter sig neste år ut på en ny ekspedisjon. Denne gang er det meningen at ferden skal gå til Grønlands innlands-is. Odd Dahl, som er flyver og som fulgte med «Maud» i denne egenskap, har også mange andre interesser. På «Maud»-ferden fikk han innblikk i meget av det videnskapelige arbeide og laget også forskjellige instrumenter. Etterat han hadde foretatt sine reiser i Syd-Amerika og Asien har han slått sig ned i Washington, hvor han arbeider ved Carnegie-instituttet. Sammen med geologen Barth, som også opholder sig i Amerika, vil han nu foreta en reise i Grønlands indre, bl. a. for å studere randsonen, som i grunnen er lite kjent. Med sine to millioner kvadratkilometer byr Grønland på utallige oppgaver for ekspedisjoner av forskjellig slags.

Efter hvad «Aftenposten» erfa-

rer har norske Grønlands-eksperter fått Dahls planer til uttalelse, og efter deres betenkning vil ekspedisjonens utrustning bli innrettet.

Det er visstnok Dahls mening å overvintre på Grønland for så tidlig som mulig det efterfølgende år å dra iver mens føreforholdene er de best mulige. Opstigningen kan antagelig foregå fra øst — fra denne side gikk jo også dansken J. P. Koch op i 1912 bl. a. sammen med tyskeren dr. Alfred Wegener, som i vinter omkom på innlandsisen. Koch overvintret på 78 gr. 45 min. Dahls oppgave er ikke — såvidt vi forstår — å kjøre tversover innlands-isen — det er jo nu gjort flere ganger. Det som interesserer er å få undersøkt inngående randsonen med dens kjede av nunataker.

Til sin ekspedisjon har Dahl tenkt å gjøre bruk av beltebiler. Det vanskeligste vil være å få beltebilene op på platået, men har man dem først der, vil man kunne kjøre ganske langt pr. dag, forutsatt at føreforholdene er gode. På skikkelig sne- og isføre kan en beltebil greie ca. 30 kilometer om dagen. Forleden år blev en beltebil

Beltebilen i virksomhet øverst i Hemsedal.

kjørt over Finnmarksvidda på sommerføre, og det er langt vanskeligere med alle ujevnhetene enn på mere jevnt sneføre. Fra Nordishavet til Karasjuanda brukte man 7 dager på helt veiløse strekninger — bare de første 45 kilometer var det vei. Strekningen bød på mange elve-øverganger, og gjennom skogen måtte man brøite sig vei. Beltebil av Citroën-typen er også prøvet på Hardangervidda ved påsketider, da føret var bunnløst, men det gikk også godt. Det var 6-cylindret vogn på 2½ tonn. Man har også typer som er lettere. Beltebilene er også brukt herhjemme under tømmerkjøring med bukk og geit i helt bløt sne, og bilen greide å trekke temmelig store lass. Utstyret ved en slik ekspedisjon som Odd Dahls vil bli temmelig tung — antagelig flere tonn. Man må for transporten gjøre bruk av tilhengersleder med brede meier, som så kan kjøre i beltenes spor.

Der arbeides intenst på planenes realisasjon. Det er meningen å dra opover neste sommer for så å ta fatt på beltebilkjøringen på Innlands-isen våren 1933.

Odd Dahl.

Folketallet i det gamle norske Grønland.

Svar til professor Bull fra Ella Anker.

Professor Bull har i «Arbeiderbladet» angrepet min omtale av folketallet i det gamle norske Grønland — i mitt skrift: «Norges rett til Eirik Raudes land».

Da jeg ikke har fått mitt svar på dette angrep inntatt i «Arbeiderbladet», vil jeg gjerne gå nærmere inn på denne sak i «Norges Kvinder».

Spørsmålet har nemlig stor betydning til sammenligning mellom nordmennenes og danskenes evne til å bruke landet. Opfatningen blandt histori-

kere i eldre tider satte det høyeste folketall til minst 10,000, fordelt på Østerbygd og Vesterbygd — begge i Vest-Grønland.

Denne opfatning støttet sig til de oprindelige kilder for landets bebyggelse, næringsliv og antallet av kirker og klostre.

I midten av forrige århundre begynte danske skribenter med doktor Heinrich Rink, å redusere folketallet, idet danskene ikke kunde forstå, at de grønne fjellsider kunde gi næring for et så stort husdyrbruk — og på samme tid opstod der en

teori om, at der var inntrådt en klimaforandring, så at Grønland nu ikke var skikket til å gi næring for en ny jordbrukerbefolkning i de norske bygder.

Denne teori var meget tjenlig til undskyldning for at nordmennenes gamle fjordbygder nu lå øde og ubrukte, — idet danskenes eskimokolonier bare bruker havkysten for sel- og fiskefangst.

I de siste 20 år har nordmennene Nansen, Koht, Bull fulgt dette danske spor i historien og redusert folkemengden helt ned til 3000—2000 individer — det vil si til ca. 1000 mann.

Jeg mener, at den gamle opfatning må opretholdes, den er påny blitt bekreftet ved dansken Nørrelunds utgravninger, som viser at husdyrholdet var ennå meget større enn man tidligere antok. Det viser sig, at bispegården hadde to fjøs, hver for 100 kjøer, og sauestaller for 10,000 sauer, likesom andre storgårder hadde lignende fjøs. Man slapp naut og sau på fjellsidene og man finner rester av setre like op til isbreen.

Dertil kommer, at klimaforandringen ikke er blitt bekreftet og den er nu frafalt av Nørrelund selv, likesom av Nansen.

Professor Bull mener, at «Kongespeilet» er den rette kilde for å belyse folketallet, idet denne forfatter omtaler folkemengden på Grønland som 1/3 av et bispedømme.

La oss se på Kongespeilet — den fremragende norske skildring av Grønlands natur og næringsliv — samtalen mellom far og sønn:

Faderen: «Det er kun få

folk i det landet, fordi det er så lite som er fritt for is, at det kan beboes, men det folk er dog kristnet, og kirker har de og lærere. Men om det hadde ligget nær andre land, da vilde man kalt det en tredjedel av et bispedømme, men dog har de der nu en biskop, fordi anet ikke vilde gå an av den årsak at de bor så langt borte fra andre folk. Men når du søker efter å få vite, hvad folk lever av i det landet, når de ikke har noget korn, så lever ikke mennesket av brød alene. Så er sagt, at der i Grønland er godt gress, og der er store og gode gårder, så at folk der har en mengde naut og sau, og der lages meget smør og ost; derav lever folk meget, og så av kjøtt og all slags fangst, både av renkjøtt og hval og sel og bjørn, og det er hvad folk lever av i det landet.»

Et annet sted sier «Kongespeilet» at folket innfører jern og tømmer, og utfører: Bukkevarer, oxevare, sel-skin, hvalrosrep og hvalros-tenner.

Dette gir, som man ser, et sterkt vidnesbyrd om husdyrbruket. — Men «Kongespeilet» er ingen kilde for folketallet, da folket var på sin høide.

«Kongespeilet»s forfatter levte efter de sakkyndiges opfatning mellom år 1150 og 1200, mens folket selv levte i 2—3 århundreder efter «Kongespeilet»s tid, hvilket nu er konstatert. Det kan ha fordoblet sig efter den tid, både ved nye fødseler og ved tilflytning fra Norge og Island.

Folketallet må bedømmes efter senere kilder, da bebyg-

gelsen var på det største.

Jeg skal gjengi en av de gamle dokumenter som har almindelig interesse, hvor man lærer landet å kjenne med de gamle norske navn. Det inneholder den første historiske beskrivelse av Østgrønland foruten Vestgrønland.

Originalen finnes ikke mere, men en avskrift i Bjørn Johnsens, Grønlands annaler.

Ivar Baardsons beskrivelse av kirkesognene på Grønland fra ca. år 1400, da bebyggelsen var på sin største høide.

Han var gårdsbestyrer på bispegården ved domkirken ved Gardar i Einarsfjorden og beskriver nøie kirkesognene i Østerbygden. Han kjenner mindre til Vesterbygden, hvor kampene mellom nordmenn og eskimoer på hans tid allerede var begynt.

Ivar Baardson gir først den gamle kurs for seiladsen fra Norge og til Grønland — 12 mil søndenfor Island — og man kommer til sydspissen av Grønland som kalles Hvarf. «En dag før man kan se nevnte Hvarf, skal man se et annet hvitt berg som heter Hvitserk. Men mellom Hvarf og Hvitserk ligger et nes som heter Herjolfsnæs og derved ligger en havn som heter Sand, almindelig havn for norske kjøbmenn.

Den østligste bygd som er på Grønland ligger rett i øst for Herjolfsnæs og heter Skagefjord, det er en stor bygd.

Langt i øst for Skadefjord ligger en fjord som ikke er bebygget og heter Berufjord og fremst i fjorden ligger et langt rev tvert over inngan-

gen, så at intet stort skib kan komme derinn, uten når der er stor strøm, og når der er strøm løper der utallige hvaler; i den samme Berufjord mangler der aldri fisk. I den samme fjord er der almindelig hvalfiskeri, dog med biskopens tillatelse, for fjorden ligger til domkirken. Og i den fjord ligger et stort høl og heter hvalhøl og straks sjøen går ut derfra, da løper alle hvalene ned i dette høl.

Lenger øst fra omskrevne Berufjord ligger en fjord som heter Ollumlengri. Den er smal ytterst og meget bredere inden-til; den er så lang at ingen kjenner enden på den. Den har ingen strøm i sig; den er full av små holmer, der er nok av fugl og fisk, der er sletteland på begge sider, bevokset med grønt gress, så langt som nogen mann farer her.

Lenger øst mot isberget ligger en havn som heter Finsbuder, så kallet fordi at der på Hellig Olavs tid strandet et skib efter det almindelige rykte som går ennå idag på Grønland, at på det skib var Hellig Olavs småsvend, og han druknet der med de andre, og de som efterlevet grov ned de døde og reiste der op store stenkors på de dodes graver, og de står der ennå idag.

Lenger østover mot isberget ligger en stor øy som heter Krossøy. Der er almindelig jakt efter hvite bjørn, dog med biskopens tillatelse, for den og hører til domkirken. Der er da intet lenger øst som man kan se, uten sne og is både tillands og tilvanns.

For å komme tilbake til den sak som før er talt om, om byg-

der på Grønland, er som sagt Skagefjord den østligste bygd på Grønland østenfor Herjolfsnæs.

Vest for Herjolfsnæs ligger Ketilsfjord og der er fullt bygget. Og på høire hånd som man seiler inn i fjorden, ligger et stort os, hvori store elver løper ut. Ved dette os står en kirke, som heter Aaros kirke, som er viet til det hellige kors; den eier alt ut til Herjolfsnæs, øyer, holmer, vrakgods og alt inn til Peitersvik.

Ved Peitersvik ligger en stor bygd som heter Vatnsdal. Nær den bygd er der et stort vann, 2 mil bredt, fullt med fisk. Peitersvik kirke eier hele Vatnsdalsbygden.

Ved den bygden ligger et stort kloster som er under Canonici Regulares, som er viet til St. Olav og St. Augustinus. Klosteret eier alt inn til bunden og helt ut på den annen side.

Nest Ketilsfjord ligger Ravnsfjord, og langt inn i den fjord ligger et søsterkloster av Sanct Benedicti orden, det kloster eier alt inn til bunden og ut fra Vaage kirke, som er viet til St. Olaf konge. Vaage kirke eier alt land utenfor fjorden. Inne i fjorden er der mange holmer, og klosteret eier dem alle sammen halvt med domkirken. Ut disse holmer er der meget varmt vann, som om vinteren er så hett at ingen må komme det nær, men om sommeren er det så måtelig hett, så at man kan bade der, og mange vinner der helsebod og blir karske og får helsebod fra sykdommer.

Dernest ligger Einarsfjord,

(Forts. 4. side.)

ger inn en vik som heter Graa-
vik, og fra Graavik og lenger
inn ligger en stor gård som he-
ter Daler og hører domkirken
til. Og på høire hånd som inn-
seiles på fjorden til domkirken
som står inne i bunden, ligger
en stor skog og hører domkir-
ken til; i den samme skog har

sund som heter Fossasund.
Disse omtalte øyer tilhører
domkirken og omskrevne Fossa-
sund ligger i inngangen til
Eiriks-fjord.

Nordenfor Eiriks-fjord ligger
to vikar som heter Ytrevik og
Indrevik, fordi de ligger så til.

...ress i Helsingfors
av Martha-forbun-
lstyre.

om ikke nettop helt
å ialfall å begrense
erk — en del av bo-
en rent stofflig verdi
g forsiret med sølv
av dem endog med
verdier tilintetgjøres
ingen av Deres sol-
r å la være å ta med
taller herfra — og
å gale at de kaster
fra sig — men de
ier, hr. kommissær,
ikke sees utenpå —
på mitt slott uvur-
som er meget uan-
dig — f. eks. gjen-
er mange hundre år
kluntet og klosset
— slekt efter slekt
plass i sitt daglige
ar slike gjenstande
fått også stor øko-
rdi — se foreksemp-
e rare stolen jeg
eist mig fra — den
et videre ut — og
ikke noget videre
te på — men ame-
tionærer vilde kap-
formuer for den,
skårne trestol var
rt Ivan den gru-
denne trestol satt
aget Ivan den gru-

Nielsen

Folketallet i det gamle norske Grønland.

(Forts. fra 1. side).

og imellem den og omskrevne Ravnsfjord ligger en stor hoffgård som hører kongen til, og den gård heter Foss, og der står en kostelig kirke innviet til Sanct Nikolas, som kongen har å forlene, og nær derved ligger en stor fiskesjø full med fisk, og når der kommer stort vann og regn, og vannet igjen faller tilbake og minskes, da blir der en utallig mengde fisk liggende igjen på sandet.

Når man seiler inn Einarsfjorden på venstre hånd, ligger der en Vik som heter Torvalds-
vik og ennu lenger inne i fjor-
den ligger på samme side et
nes som heter Klining, og len-
ger inn en vik som heter Graa-
vik, og fra Graavik og lenger
inn ligger en stor gård som he-
ter Daler og hører domkirken
til. Og på høire hånd som inn-
seiles på fjorden til domkirken
som står inne i bunden, ligger
en stor skog og hører domkir-
ken til; i den samme skog har
domkirken alt sitt kveg både
stort og smått; domkirken eier
hele Einarsfjord og på samme
vis den store øy, som ligger
utenfor Einarsfjord, og heter
Renøy, så kalt, fordi om høsten
løper der utallige rensdyr; der
er almindelig jakt, dog ikke uten
biskopens tillatelse. Og på den
øy er de beste tæljesten som
sees på Grønland, så naturlig
gode at de gjør gryter og kan-
der derav, og den sten er så
hård, at ilden ikke kan fortære
den, og der gjøres så store kan-
der av den sten så at 10 eller
12 tønder kan gå inn i den. Og
der lenger i vest for lanlet lig-
ger en øy som heter Langø, og
på den øy ligger 8 store bonde-
gårder. Domkirken eier hele
øen uten tienden; tienden lig-
ger til Hvalsøy kirke.

Nærmest Einarsfjord ligger
Hvalsøyfjord, der ligger en kir-
ke som heter Hvalsøyfjords
kirke; den eier hele fjorden, og

så hele Ramstadfjord, som kom-
mer derefter. I denne fjord er
en stor hoffgård som hører
kongen til, og heter Tjodhilde-
stad.

Dernest ligger Eiriks-fjord,
og først i fjorden ligger en øy
som heter Eiriksøy, den hører
halvdelen til domkirken og
halvdelen til Dyrnæs kirke;
Dyrnæs kirke er det største
krkesogn som ligger på Grøn-
land og den samme kirke ligger
på venstre hånd når man seiler
inn i Eiriks-fjord. Dyrnæs kirke
eier alt inn til Midtfjord; Midt-
fjord skyter ut fra Eiriks-fjord
rett mot nordvest, og lenger
inn i Eiriks-fjord ligger Solar-
fjelds kirke. Den eier hele Midt-
fjorden. Lenger inn i fjorden
ligger Leidar kirke, den eier
alt inn til bunden og så ut på
den annen side til Burfjeld, og
alt ut fra Burfjeld hører til
domkirken. Der ligger en stor
gård som heter Battalid, hvor
lagmannen pleier å bo.

Nu sies man derefter å fare
til øyer. Lenger vest fra Langøy
ligger 4 øyer som heter Lamb-
øyer og Lambøyer Sund, og der-
for heter det Lambøyer Sund
fordi det sund ligger mellem
Lambøy og Langøy. Lenger inn
til Eiriks-fjord ligger et annet
sund som heter Fossasund.
Disse omtalte øyer tilhører
domkirken og omskrevne Fossa-
sund ligger i inngangen til
Eiriks-fjord.

Nordenfor Eiriks-fjord ligger
to vikar som heter Ytrevik og
Indrevik, fordi de ligger så til.

Dernest ligger i nord Brede-
fjord, og i den fjord ligger
Mjoefjord, og der nordenfor
Eirarfjord, dernest Borgar-
fjord, så Lodmundarfjord, og
derefter og vestligst i Østrebyg-
den ligger Isefjord. Alle disse
fjorder er bebygget.

Fra Østrebygd og til Vestre-
bygd er en tolv dagers roning,
og alt ubygget. Og der frem uti
Vestrebygd står en stor kirke
som heter Stensnes kirke; den
kirke var en tid domkirke og
biskopsete.»

Efter et annet skrift var der
190 bygder i Østrebygd og 90
bygder i Vestrebygd og ialt 16
kirker og en domkirke.

Efter disse beskrivelser er
det utenkelig at der bare har
vært ca. 1000 mann til å rydde
og bygge landet, og reise 16 kir-
ker og en domkirke.

En islandsk landbrukskommi-
sjon har i det siste år under-

GL. MØNT 4 KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den **6. SEP. 1931**

Luftruten over Grønland er altfor farlig!

Flyveren von Gronaus Erfaringer fra Turen henover Indlands-Isen, hvor han og hans Ledsagere var Døden nær.

Den tykke Flyver von Gronau, der nu for anden Gang har gennemfløjet Ruten til Amerika via Grønland, har fra Chicago sendt os en Beretning om den spændende Tur. Hans Betragtninger om fast Ruteart paa denne Rute er ikke de mindst interessante.

Chicago, Lørdag.

GRØNLANDSHVALEN, den to Motors Flyvebaad, som jeg førte, sluttede Tirsdag Aften sin Flyvning paa 4000 engelske Mil gennem Luften fra Vestergland paa Øen Sild via Island, Grønland, Labrador og Kanada, en Rute, der anses for en af de farligste i Verden. Vi var tre Mand om Bord foruden mig selv. Uden min „Med-Flyver“ Edward Zimmer, vor Radiotelegrafist Fritz Albrecht og Mekanikeren Franz Hack var Flyvningens heldige Gennemførelse umulig, og vi havde ikke faaet saa værdifulde videnskabelige Data indsamlet.

Hovedformaalet med Flyvningen var at indsamle saadanne videnskabelige Resultater, som kunde være til Hjælp ved Etableringen af fremtidige Luftruter via Polaregnene og over det tætte Taagebælte, som hviler over den transoceane Rute. Medens jeg naturligvis maa gemme mine rent videnskabelige Resultater til senere Brug og Bearbejdelse for Videnskaben, kan jeg allerede nu sige, at jeg ikke tror, at den Rute, vi lige har gennemfløjet, i lange Tider vil blive af Betydning for en Passagertrafik fra Amerika til Europa. At etablere en saadan Rute vilde sige, at man maatte anvende uhyre Summer til Nedlægning af Benzindepoter, og det er endda langt fra nok. Det vil ogsaa være nødvendigt at have Skibe patruljerende mellem Island og Grønland, og mellem Grønlands Vestkyst og Hudson Bugtens Kyster for at kunne hjælpe nedstødte Flyvere.

7 Mellemlandinger.

„Grønlandshvalen“ havde syv Mellemlandinger paa Flyveturen. Paa Startdagen, 8. August, mødte vi stærk Modvind og maatte kæmpe os frem gennem stærk Storm til Færøerne. Vi kæmpede os igennem tiltagende daarligt Vejr, efterhaanden som vi nærmede os Øernes sydlige Udløbere, og maatte sluttelig lande i Trangisvaag. Det var fra dette Sted, at Cramer startede for at møde sin Død.

Den næste Dag fløj vi til Island og blev en kort Tid i Reykjavik og foretog en Række kortere Flyvninger i Omegnen uden dog at observere noget af Interesse. Vi havde nu foran os den frygtindgydende Flyvning over Grønlands Indlandsis, der har en gennemsnitlig Højde af 9000 Fod. Vi maatte derfor vente paa klart Vejr, og efter en kedsommelig Venten i to Dage startede vi mod Nord med Kurs mod Scoresby Sund den 13. August, da Vejret var klaret op.

Efter en Times Flyvning kom vi til et Bælte af Drivis langs Grønlands Østkyst, og i Timevis fløj vi over knejsende Is-

fjelde. Vi var nervøse, men hvem vilde ikke have været det? Jeg har heller aldrig set saadanne Isbjerge. Da vi omsider opdagede en tilstrækkelig stor aaben Vandflade i Scoresby-Bugten, gik vi ned. Vi fandt kun to danske Familier i Nabolaget, Resten af Indbyggerne var Eskimoer, men allesammen gav de os et hjerteligt Velkommen, og vi blev overrasket med langt mere Mad, end vi havde Haab om nogen Sunde at kunne sætte til Livs. Adskillige af Retterne var ukendte for os, saaledes tørret Sælkød, tørret Hvalkød og Rensdyrkød.

Over Indlandsisen.

Den 15. August var Vejrforholdene saa gunstige, at vi bestemte os til at starte med Godthaab som Maal, en 9 Timers Flyvning over Indlandsisen. Trods det mægtige Brændstoffsforraad, vi havde med, og den foregede Vægt af den Udrustning, vi maatte have med, dersom vi blev tvunget ned paa Indlandsisen, lykkedes det os at slippe godt fra Vandet, men det kostede en voldsom Anstrengelse at naa den nødvendige Flyvehøjde. Vi slap lige akkurat over Toppen af et truende Isfjeld.

„Grønlandshvalen“ med os om Bord var det første Aeroplan, der krydsede Indlandsisen fra Øst til Vest, og jeg maa tilstaa, at skønt vi var klar over den Fare, der var forbundet dermed, kunde vi ikke lade være at føle Turens Spænding.

Vi opdagede, at det var umuligt at opfangne Radiosignaler under vor Flyvning over Indlandsisen. Da vi naaede Vestkysten, haabede vi at finde saabent Vand at gaa ned paa, men milevidt mødte vi kun Bjerge og Is. Vi var i en højest ubehagelig Situation, eftersom vort Brændselsforraad begyndte at gaa stærkt paa Hæld, men omsider saa vi en Fjord med saabent Vand, gik ned og naaede kort efter ind til Sukkertoppen, og næste Dag fortsatte vi til Godthaab.

Hentet Benzin i mennesketom By.

Vi forlod Godthaab med Kurs mod Port Harrison, men blev tvunget til at gaa ned, før vi naaede dette Maal, og vi landede ved den lille Eskimoby Povungnituk. Byen talte 6 Huse, der alle var lukkede og laasede. Ingen var hjemme, hele Befolkningen var paa Jagtudflugt. En Eftersøgning bragte imidlertid halvanden Tønde af vort specielle Benzinmærke for Dagen, og efter at have fyldt dette paa Maskinen, startede vi igen uden at have mødt en eneste af Indbyggerne.

Paa Vej fra Port Harrison til Longlake i Ontario havde vi daarligt Vejr, men ogsaa vort første Møde med Civilisationen: vi saa det første Jernbanetog, siden vi forlod Tyskland. I straalende Vejr landede vi omsider i Chicago.

Wolfgang von Gronau.

Copyright Politiken & North American Newspaper Alliance

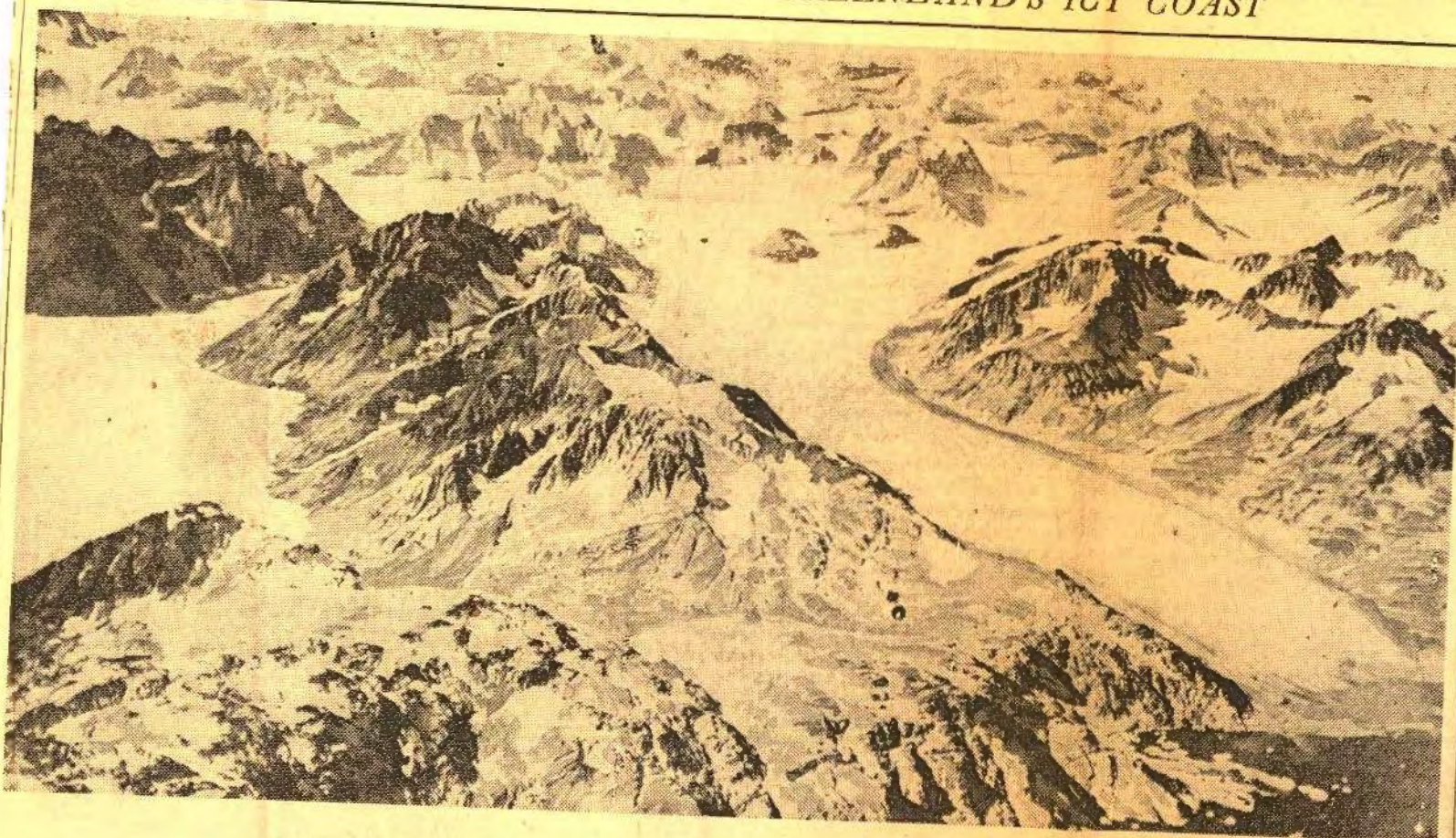
1900 and 1901

TIMES

NEW YORK CITY

AUG 23 1931

ROCK FORMATION ALONG GREENLAND'S ICY COAST

Relic of the Ice Age: A Glacier Sweeping Downward Through the Mountains to the Sea.

Times Wide World Photo.

GREENLAND GUARDS GEOLOGY SECRETS

Though Depths of the Ice Cap Have Been Sounded, a Vast Land Area Is Unknown

By RUSSELL OWEN.

FIXING the depth of the Greenland ice cap at 8,850 feet, as the German scientific group recently did by sonic depth soundings, has solved a puzzle which has perplexed investigators since the earliest days of Arctic exploration. Greenland has turned out to be a rim of mountains encircling a bowl of ice. It is an anachronism, a survival of the Ice Age relatively close to civilization.

There was a time when it was thought that in the midst of the great island might be a valley, but as daring explorers pushed their way inland and then crossed the cap at various places they found it everywhere the same, a gradually rising slope leading up to a domed and fairly level ice surface 9,000 feet above sea level. It is an infinitely desolate, lifeless plain of snow, with little evaporation in the colder parts, building up gradually in winter and finding its way out to sea through scores of glaciers, and in the summer in glacial torrents and even large rivers. Whether it is increasing or receding is debated, for although some glaciers have gone back, others continue to push forward, breaking off in huge bergs which drift south to plague shipping.

The known geology of Greenland has always been meager, as is natural in a country of which only one-sixth is not covered by ice. It is a much larger land than is usually realized, for it covers an area of 827,000 square miles, as big as France, Germany, Spain, Poland, England and Hungary put together. It is the largest land mass near the North Pole and its southern end reaches far down into navigable waters. And as one goes along it

rightly appreciate the nature of the Ice Period," says Koch. "The first thing which impresses one is the enormous dimensions with which one must reckon. The landscapes, which with their big fjords and huge mountains seem so large from the sea, now lie far beneath the spectator as narrow rims of land, quickly disappearing, to give room for a perfectly even snow plain. A journey across this from north to south would be as long as from Copenhagen to the Sahara, and during this journey the landscape would not alter for a single instant. Nowhere would one see land; infinite as the sea lies the snow field, and life is represented neither by animal nor plant. Even the Sahara has its oases, between which men and animals move about; but here is nothing but snow—this is the region on earth most inimical to life."

What the Snow Shield Shows.

An examination of this snow shield shows curious stratification, for even at such an elevation and latitude the sun is hot enough in the middle of the summer to melt partially the surface, which immediately freezes again, forming a crust. Nansen found that under soft newly fallen snow there would be a hard crust, more soft snow and then again a crust, and then two or three feet down snow so hard that the sticks would not penetrate it. And at times, near rocky peaks close to the rim of the inland ice, small lakes form on top of the icy cap, and streams run from them down crevices or into ice wells, deep cavities into which the water falls hundreds of feet with a thunderous echoing roar.

But although the interior of Greenland is merely a huge ice cap, a pre-

finding its way out to sea through scores of glaciers, and in the Summer in glacial torrents and even large rivers. Whether it is increasing or receding is debated, for although some glaciers have gone back, others continue to push forward, breaking off in huge bergs which drift south to plague shipping.

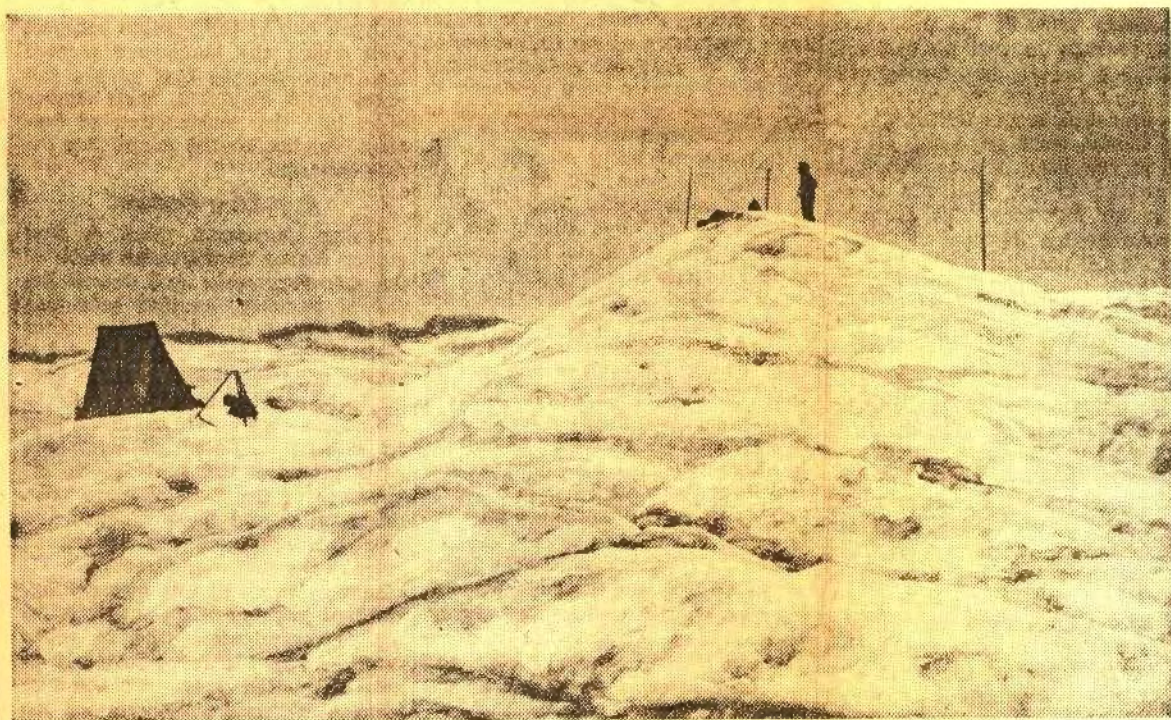
The known geology of Greenland has always been meager, as is natural in a country of which only one-sixth is not covered by ice. It is a much larger land than is usually realized, for it covers an area of 827,000 square miles, as big as France, Germany, Spain, Poland, England and Hungary put together. It is the largest land mass near the North Pole and its southern end reaches far down into navigable waters. And as one goes along the coast from the southern to the northern end it can easily be seen how the land takes on more and more the appearance of a relic of the Ice Age.

In its southern part the mountains rise from the sea and fold after fold of them extends back many miles

shows curious stratification, for even at such an elevation and latitude the sun is hot enough in the middle of the Summer to melt partially the surface, which immediately freezes again, forming a crust. Nansen found that under soft newly fallen snow there would be a hard crust, more soft snow and then again a crust, and then two or three feet down snow so hard that the sticks would not penetrate it. And at times, near rocky peaks close to the rim of the inland ice, small lakes form on top of the icy cap, and streams run from them down crevices or into ice wells, deep cavities into which the water falls hundreds of feet with a thunderous echoing roar.

But although the interior of Greenland is merely a huge ice cap, a prehistoric remnant preserved by fortunate chance, there are some things in the bare and scoriated mountains of the coast which are of value. Most of the rocks are primitive, largely granite and gneiss, and many are igneous. There are some minerals, the most important being

OUTPOST ON GREENLAND'S ICE PLATEAU

Times Wide World Photo.

Observation Post and Camp of a Recent Scientific Expedition.

until they are overwhelmed far inland by the ice cap. But further north the inland ice pushes out more and more until it becomes difficult to tell where glacier ice ends and sea ice begins, and where for many miles the entire coast line is ice, the mountains are completely hidden beneath the white crust. During the great Ice Age all of Northern Europe and also Canada and the Northern United States were covered with a vast shield of ice, which has left its traces all over the land. In Greenland this shield remains, held in by the mountain rim.

It was not always a cold country; in fact, it was probably semi-tropical at one time, for fossils indicating that have been found, and it has coal beds which supply the local inhabitants. The mountains, at least in the north, were much higher than they are now.

A Chain of Islands.

These mountains extend westward to Grinnell Land, and eastward they run as a submarine ridge across to Spitsbergen and then down through Bear Island to the north of Norway and form the Scandinavian chain which continues through Scotland. So the upper part of Greenland is linked geologically to Europe. But all around the edge of the island the mountains rise majestically from the sea, not always of great height, but coming as they do directly from sea level they are most beautiful and imposing. Fold after fold they pass back into the interior until the ice swallows them, and tiny peaks, the tops of large mountains, peep through the crust as small snow hills or nunataks. Finally they also disappear and only the level ice is left before the traveler.

When the Ice Age came on the land a little snow collected in these inland valleys and did not melt. It was added to year by year until the valleys filled and the snow overflowed, the lower peaks. Under pressure it became ice and then flowed outward through the fjords, making the glaciers, of which there are 200 in Greenland.

"Only the man who has traveled for weeks day after day along the inland ice without seeing land can

graphite and cryolite, with small quantities of copper and some asbestos. There are no large bodies of iron ore, although the rocks are largely pre-Cambrian. The Eskimos formerly used soapstone for their lamps and cooking utensils, with asbestos for wicks. They used native iron from the Disco Island basalt for making knives, and also used iron from meteorites. They apparently did not use coal until the white men arrived, and then mined it largely for the Danes.

The most important mineral in Greenland, however, is cryolite; the mine at Ivigtut is not only one of the most northerly mines in the world but also the only place at which cryolite occurs in commercial quantity. The royalties on it go far to pay the expenses of government. The Eskimos called it "ice which would not melt in Summer." It is mined in an open pit right on the edge of a fjord, and apparently the supply is sufficient to last indefinitely. It is used largely in the metallurgy of aluminum.

Graphite is also mined to some extent, but although it has been found all along the west coast the deposits are not large enough or concentrated enough to be commercially workable. Greenland will probably never be exploited commercially, not only because of the meagerness of its ore deposits, but also because of its climate and the desire of the Danish Government to keep out all influences which will harm the natives. It will remain, however, one of the greatest scenic spots in the world, and of continual interest to scientists.

Von Wegener, who recently lost his life there, held the theory that the island was slowly moving westward, which, if it could be proved, would have done much to strengthen his theory of continental drift. His belief was based on observations which apparently indicated that the island had moved, and he hoped that over a long period of time this might be definitely shown. This, if true, would add still more to Greenland's mysterious place in the geography and geology of the world, and perhaps have revived among the Eskimos their old idea that the ice cap was inhabited by demons.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den 21 AUG. 1931

NY STRAFFELOV? FOR GRØNLAND.

Hvordan og i hvor stor Udstrækning Grønlænderne straffes.

Medens Retspleje-Ordning og Straffelov spiller en meget betydelig Rolle i hvert Samfund, synes Forbrydelse og Straf at være et ganske underordnet Spørgsmaal i det grønlandske Samfund.

I "Det grønlandske Selskab"s Aarskrift for Aaret 1930—31 er der ogsaa et Afsnit, der omhandler Retsforholdene paa Grønland. Man har i lang Tid, heder det, paatænkt at fremskaffe en ny Straffelov; men dette Spørgsmaal har stødt paa betydelige Vanskeligheder, fordi der er saa stor Forskel paa grønlandsk og dansk Retsopfattelse.

Man kan heller ikke tale om stigende Kriminalitet blandt Grønlænderne. I Tiden fra 1882—1926 er der afsagt knap en halv Snes Domme om Aaret. Siden 1926, da Sysselretterne oprettedes, er Tallet steget; men dette skyldes dog mere Domstolenes fastere Organisation end egentlig stigende Kriminalitet.

Naar en Grønlænder straffes.

2 Kr. i Bøde for Opsætsighed og Tyveri.

Vi nævner efter Aarskriftet en Række karakteristiske Domme:

I 1882—83 fik en Grønlænder, der havde vist Opsætsighed mod Forstanderen og tillige Tyveri, en Bøde paa 2 Kr.

For at forulempe Kateketen under Udførelse af hans Embedsgerning, mister en Grønlænder Repartition 1 Aar.

Ukvemsord mod Forstanderen er

straffet med en Bøde paa 2 Kr., Vold og Fornærmelser mod Udstedsbestyreren koster 6 Kr.

Falsk Forklaring for Forstanderskabet og Vold er straffet med Offentliggørelse og Udelukkelse af Traktement.

En Dreng, der har skrevet falsk Anvisning paa Udlevering af Brød, er udelukket fra Handelens Bygninger et Aar.

Overtrædelse af Afspærringsbestemmelse straffes derimod med Bøde paa — 15 Kr.

Sædelighedsforbrydelser.

Samleje mellem Slægtninge er i 1897 straffet med, at Vedkommende er fradømt Traktement og Repartition i 3 Aar.

I 1898 har dog Manden faaet 25 Slag Tamp og Tab af Repartition i 8 Aar. Kvinden har faaet 10 Slag Tamp og Haartoppen afskaaret.

1890 har en Grønlænder forvoldt en sindssyg Datters Død ved Indgivelse af Karbololie. Han dømtes til Tab af Repartition og Traktement 1 Aar.

En Grønlænderinde, der dræbte sit Barn, fik i 1884 20 Slag Tamp, Haartop afskaaret og mistet Traktement i 3 Aar.

I 1912 straffedes samme Forbrydelse med Forvisning af Landsdelen i 3 Aar og Anbringelse ved Inspektørens Foranstaltning.

For Tyveri af Sæler er i 1882 idømt en Bøde paa 8 Kr. I 1923 straffes Meddelagtighed i Tyveri af Faar med en Bøde paa 15 Kr. Tyveri af Sprit er straffet med Strafarbejde i 18 Dage.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den

22 JULI 1931

Berl. Tid., 22.-7.-31.

Danske Grave i Østgrønland.

Af Kai R. Dahl.

Redaktør Kaj R. Dahl skriver om de danske Mænd, der satte Livet til i Grønland og ligger begravet deroppe.

HAR vi Danske gennem vort Koloniseringsarbejde og vore Forskningsrejser høstet store Resultater i Østgrønland, har vi ogsaa maattet betale derfor. Det er ikke alene vore sejrige Mænds Virke, der har knyttet dette skønne øde Land til os. De døde Grave binder ikke mindre og fortæller, at danske Mænd Gang paa Gang modigt har sat Livet ind for at løse deres Opgaver. Scoresbysunds Kolonisering kostede en ung lovende Videnskabsmand, Magister Biering-Petersen, Livet, fire af Østgrønlandsk Kompagnis Jægere vendte aldrig tilbage fra Nordøst-Grønland, og det gode Skib „Teddy“s Forlis i Storisen bragte den sønderjydske Styrmand Sleth den Skørbug, han senere bukkede under for. Endelig hviler tre af vore bedste Folk, Danmark-Ekspeditionens stolte Leder Mylius Erichsen og hans to Fæller, Premierløjtnant Høegh-Hagen og Grønlænderen Jørgen Brøndlund, oppe ved Lamberts Land paa 79. Br., hvortil de udgaaede for alt slæbte sig i Efteraaret 1907 efter at have fuldført deres store Kortlægningsrejse til Peary og I. C.

Christensens Land omkring den 82. n. Br.

Dette er vore Tab i de sidste 25 Aar, men Dødslisten bliver mange, mange Gange større, hvis vi gaar længere tilbage. Foran mig ligger en lille Bog „Grønlandsfarerne i Aaret 1777. En Fædrelandsk Tildragelse“, som i sin Tid, før jeg første Gang rejste til Nordøst-Grønland, fyldte mig med stille Gru. Nu da jeg selv efter Skonnerten „Teddy“s Forlis i Storisen har oplevet lidt af det samme som disse gamle danske Hvalfangere, ser jeg anderledes paa Riberektor Lorens Hansens hundrede og femogtyve Aar gamle Minderuner over en af de største Tragedier, der har ramt vore smaa Vesterhavsoer og da ganske særlig Romø, hvorfra de bedste Hvalfangere dengang rekrutteredes. Denne lille Bog, skrevet i Tidens enfoldige Sprog, er et af de stolteste Eksempler, jeg kender, paa den sejge danske Udholdenhed, der ikke giver op, selv om Himmel og Hav staar i ét. Dette gælder først og fremmest de forliste Hvalfangere, som har deres tragiske Skæbne med mandig Ro, men det gælder ogsaa

den gamle ærværdige Riberektor. Omhyggeligt og nøgternt har han skildret denne Hvalfanger-Tragedie, der kostede halvfjerde Hundrede Mand, hvoraf langt de fleste var danske, Livet. Alligevel slutter han sin lille Bog, som han begyndte med en varmtfølt Appel til sine Landsmænd om ikke at opgive Arbejdet i Havene omkring Grønland. Met han tænker paa de danske Hvalfangeres heroiske Indsats i Aaret 1777 slutter han:

„Udrustet med disse Dyder skal det blod i en tilkommende 2. Aprils Dage gindre som hine Heltes, der da tilfægtede sig uforvisnelige Laurbær. I skal de føre det danske Flag blettet til fjerne Kyster, og den ikke, den tro og retskafne danske smands Navn skal stedse som nu levnes med Hæder af ethvert Folk.“ Jeg har i et Par tidligere Kronikker 14. Juni og 15. Juli 1931 Berl. Tid. Organavis — skildret Danmarks Indsats i Nordøstgrønland, der er langt større end alle andre Nationers. Folk baade her og i Udlandet ikke hes at være helt klar over, hvilken alle danske Hvalfangere i gamle ge spillede i Nordhavet, skal jeg, om disse Tildragelser ikke, alene den Grund, at Fangsten foregik gt fra Land, har nogen Betyd- g under den øjeblikkelige Ok- pationssituation, omtale dem paa undlag af Lorens Hansens lille g.

De smaa vestjydske Øer Før, Amrum, Sild og navnlig Romø afgav i det 18. Aarhundrede næsten alle deres Søfolk til Hvalfangsten. I Aaret 1777 fandtes der saaledes paa Romø ikke færre end fyrretyve Commandører, og deres Ry som Hvalfangerskipper var saa stort, at Føreren nødvendigvis maatte være fra denne Ø, hvis et Togt til Grønland skulde lykkes. De hollandske og hamborgske Rederier, der fortrinsvis gav sig af med Hvalfangsten i Nordhavet, kappedes derfor altid om at faa saa mange danske Søfolk om Bord paa deres Skuder som muligt. Fangsten blev i de Tider drevet fra Smaabaade, der dristigt gav sig i Lag med de store Grønlandshvaler. Til det Arbejde krævedes ikke alene usædvanlig duelige og raske Sømænd, men ogsaa Folk, der var koldblodige og vel-disciplinerede, altsammen Egenskaber, som vore Jyder i udpræget Grad var i Besiddelse af.

I Ulykkesaaret 1777 var Isforholdene under Østgrønland usædvanlig slette. En Mængde Skibe kom i Besæt og blev knust, men kun ti, hvoraf de fem førtes af Romøskippere, forliste totalt, uden at det lykkedes deres Mandskaber at redde sig over paa andre Skibe, som slap hjem til Europa. Ialt var disse ti Skuder bemanded med halvfemte Hundrede Søfolk, hvoraf kun hundrede og seksten efter Maaneders Drift med Storisen reddede sig i Land ved be-

Mund an

og mag. art. E. B. Jensen som Lærer i Dansk ved Statens Lærerhøjskoles Afslutningskursus i Dansk i Tiden 13. til 24. Juli d. A.

Statsbanerne.

Under 15. ds. er Overkontrollør ved Esbjerg Station E. P. Mogens af H. M. Kongen udnævnt til Stationsforstander under 4. Lønningssklasse ved Nyborg Station fra den 1. August d. A. at regne.

Efternævnte er af Ministeren for offentlige Arbejder afskediget af Banernes Tjeneste med Pension, nemlig: Assistent uden for Nummer (i Ølgod) V. Fast efter Ansøgning paa Grund af Svagelighed med Udgangen af Juni, Togfører J. Jakobsen, Herning, paa Grund af Svagelighed med Udgangen af Juli, og Togfører J. P. Christiansen, Aarhus H., efter Ansøgning paa Grund af Alder med Udgangen af September Maaned d. A.

Universitetsmanuduktørerne.

Som Universitetsmanuduktører under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet er fra 1. September genansat Folketingssekretær Th. Kofoed, cand. jur. E. Munch-Petersen og cand. jur. Carl Popp-Madsen samt nyansat Sekretær i Justitsministeriet Vilhelm Boas, cand. jur. Oscar Königsfeldt, cand. polit. Christian Ulrich Mortensen og cand. jur. Carl Rasting.

at ogsaa radikale Personer og Synspunkter har Andel i dets Tilblivelse.

Ministeriet vil altsaa slynge saa og saa mange Millioner i Landbrugets Gab. Man siger, at russiske Vejfarende holder sig sultne Ulve fra Livet paa lignende Maade, ofrer af Provianten og jager videre med den tomme Slæde, medens Dyrene slaas om Nød-Foderet. Saa kommer det blot an paa, hvor langt der er til Vejs Ende. Men Ministeriet Stauning har langt igen, og de danske Landmænd er ikke en Flok Ulve, der skal leve af Rov langs Vejen. I den konservative Udtalelse blev det foreslaaet at oprette en Krisefond, ved hvis Midler økonomisk Sanering af Bedrifter enkeltvis kunde gennemføres, hvor Omstændigheder talte derfor. Dette var den individuelle Krisehjælp. For Erhvervet som saadant blev der skitseret en Fremgangsmaade, ved hvilken der, ud fra Antagelsen af en varig Sænkning af Prisniveauet og fortsatte Vanskeligheder for Afsætningen af en Masseproduktion, skulde kunne arbejdes baade for Øjeblikket og paa lang Sigt og med Benyttelse af systematisk samvarende Forholdsregler.

Idet Ministeriet Stauning nu ved sit Tilbud sprænger Forbindelsen mellem Husmandsforeninger og Landboforeninger og gennem „Politiken“ undsiger det politiske Ven-

—	—	—	—	—	—
122½	—	122	123	8	— ¾
45½	—	45¼	47	4	— ¾
—	—	17	19	—	—
158	156½	156½	158	16	—2½
—	—	—	—	—	—
88¼	87½	87	88	8	—2

ede Steder paa Østgrønlands Syd-
st. Enkelte drev endda helt over
aa Vestkysten, men af disse Forliste
løde senere af de udstaaede Stra-
badser en Sned Mand, inden Resten
naaede tilbage til deres Hjem, hvor
de forlængst var opgivet.

Disse ti Skibe kom fast i Isen mel-
lem Jan Møen og Spitsbergen og
drev, presset mod Land af stærke
østlige Vinde, i de følgende Maane-
der sydpaa langs Kysten, indtil de
et efter et blev skruet ned. Det
første, „Frau Agatha“, forliste alle-
rede den 3. Juni udfor Gael Hampes-
bugt paa 73. n. Br. De sidste gik ned
i Slutningen af September Syd for
Angmagssalik. Kun et enkelt Skib
drev helt ned til 62. n. Br., hvor det
forliste den 11. Oktober. Efterhaan-
den som Skuderne sank blev deres
Mandskaber optaget af de andre
Skibe, hvor der hurtigt indtraf Nøds-
tilstand, da saa mange Munde skulde
mættes. Fangsten var kun ringe inde
i den tætpakkede Is, saa at Provian-
ten slap op, og Folkene i lange Tider
ikke kunde spise sig mæt. Til sidst
maatte de nøjes med nogle smaa
Teskefulde Mad pr. Døgn. Saa længe
der endnu var nogle Skibe i Behold,
holdt de mange Søfolk sammen, men
til sidst, da alt Haab var ude for at
naa aabent Hav, blev de i større og
mindre Flokke nødt til at frelse sig,
som de bedst kunde.

Indtil de sidste Skibe gik ned, hav-
de Forholdene været nogenlunde ens

for alle Besætningerne. I Maaneder
maatte de kæmpe en fortvivlet Kamp
med Isen, maatte Dag ud og Dag ind
forhale Skuderne for at undgaa Fla-
gernes haarde Favntag. Mange Sø-
folk omkom under denne haabløse
Kamp med Overmagten. Skørbug og
andre Sygdomme stødte til. Rationer-
ne blev mindre og mindre. Alligevel
holdt Folkene trolig ud, og intet Øje-
blik kom det til Brud paa Disciplinen.
Rektor Hansen fortæller herom:

„Een Aand besjælede alle, ma-
hjalp, saalænge Hjælp var mulig. Sø-
mændene vovede Livet for hinanden
med største Anstrengelse og Mod, og
det saa yderligt, som kun Menneske
i en saa forvivlet Forfatning kunde
gøre det. Ikke finder man, at de, som
den vilde engelske Matros ved sa-
danne Lejligheder skal tro sig bere-
tiget til, opsagde deres Command-
rer Lydighed. Subordinationen var
blev, saalænge de var samlede. De
holdt sig til deres Foresatte end-
som før, og disse sørgede, saavidt Om-
stændighederne tillod det, faderligt
for deres Folk, og Mandskabet var
enige i at udføre, hvad Command-
rerne til fælles bedste foreslog. De
havde disse i Bekvemmelighed ind-
forud for de andre —“

Mens vi Forliste fra „Teddy“
saa heldige at blive blæst i Land
Nord for Angmagssalik — det M.
vi havde sat os — maatte 1777-
kene følge med Isen ned til det sto-
piskede og urolige Farvand men

Kap Farvel og 63 n. Br., hvor flere
Hundrede brave Sømænd i Løbet af
ganske faa Uger mistede Livet. Aldrig
hverken før eller senere har Grøn-
landsisen krævet saa mange Ofre, og
aldrig har Jyllands Vestkyst, hvor
Forlis som bekendt ikke er uvante Be-
givenheder, oplevet en saadan Trage-
die. Da de sidste Skibe var skruet
ned, stod Folkene paa Isen uden Pro-
viant og de simpleste Fornødenheder.
Nogle søgte i Baadene at naa Island,
men fra dem har man aldrig senere
hørt det mindste. Andre skylledes
straks bort af Søen eller frøs ihjel
rundt om paa smaa Isflager, hvor
Kammeraterne ikke kunde komme
dem til Hjælp. En Mand fra Øen Før
havde sin taaarige Søn med sig. Da
denne ikke kunde gaa saa hurtig som
de andre, lagde Faderen ham ned i
en lille Kasse og slæbte ham saaledes
efter sig over Isen. Naar han blev
træt, satte han sig lidt paa Kassen og
tog sig, med Hovedet støttet i Hæn-
derne, et Blund, men til Trods for
hans tapre Udholdenhed omkom de
begge til sidst.

En anden lille taaarig Dreng An-
ders List, fra Romø, som Commandør
Engelbrecht Jensen, der førte Skibet
„De Twe Jonge Hermans“, havde med,
gik det bedre. Den brave Romøskip-
per kunde ikke „overtale sig selv“ til
at lade Drengen blive tilbage og om-
komme paa Isen, skønt Drengen ikke
kunde følge Søfolkene i sine vaade,
tunge Klæder. Han og Kaptajnen sak-

kede derfor bagud, men til sidst bad
Drengen om at maatte faa Lov til at
kaste sin tunge Kavaj og sine Ben-
klæder. Saaledes vandrede han næ-
sten nøgen videre, men hans gode
Natur sejrede, hedder det, over dette
Vovestykke, der vilde have kostet saa
mangen anden Livet. Den Nat frøs tre
Mand ihjel, hvad man forstaar ved
at høre, hvorledes Folkene maatte
søge Hvile. De fandt Ly bag høje Is-
kanter, der kunde tage af for Vinden.
En bjærget Baadshage lagde de over
et Par Stykker Is. Paa denne satte
Folkene sig saa „for ikke ved deres
Legemes Varme at optø Isen og selv
tabe den naturlige Varme.“ De sad da
tæt sammen holdende hinanden un-
der Armene, mens to Mand Natten
lang gik Vagt for blandt andet at
holde Udkik med Isbjørnene, som op-
traadte i store Flokke og synes at ha-
ve været meget nærgaaende. „Man
tænke sig“, skriver Rektor Hansen,
„hvilket Møde en Flok af saadanne
glubske og ved Hunger til Raseri
drevne Dyr maatte være for dem, der
havde tabt deres Skibe og i deres
Baad eller paa Isen ej forsynede med
Vaaben maatte tage mod et Angreb
af dem.“ Størstedelen af de Skibbrud-
ne søgte i større og mindre Flokke ind-
mod Østgrønlands øde Kyst, hvor tre
Fjerdedele af dem gik til Grunde.
Grønlanderne fortalte, at de et Sted
paa en øde Klippe havde fundet Hun-
drede og tredive Mand liggende døde.
Da de Omkomne endnu havde en Del

Proviant i Behold, maa de, forkomne
og hjælpeløse som de var, hurtig væ-
re bukket under for det barske syd-
østgrønlandske Klima, der paa disse
Breddegrader kan svinge fra Regn og
Tøjsjap til tyve, tredive Graders Kul-
de. Mange døde ogsaa ude i Isen.
Maaske har nogle enkelte af de for-
liste bjærget sig ind til de dengang
ukendte Angmagssalik-Eskimoer. Det-
te er kun en Hypotese, men lidt taler
i hvert Fald derfor. Hvorfor har en
enkelt Grønlanderfamilie paa en af
Bopladserne dybt inde i Sermilik-Fjor-
den ellers den Dag i Dag klare vand-
blaa Øjne? Naturligvis kan dette skyl-
des et lille Vestkyst-Eventyr, men det
kan ligesaa godt være en af de gam-
le forliste jydsk Hvalfangere, der
har Skylden. Dette Problem sad i det
mindste jeg for syv Aar siden og
grundede over, da jeg var Gæst inde
paa denne fjerne Boplads.

At det lykkedes de hundrede og
seksten Mand at bjærge sig nogen-
lunde velbeholden i Land og naa
frem til Vestkystens Kolonier, hvor-
fra de senere bentedes hjem, kan de
fleste takke Grønlanderne for. Det
er dem, saavel de gamle 1777-Hval-
fangere som vi Forliste fra „Teddy“
skylder Livet. Med en rørende Opof-
relse tog Grønlanderne sig af de
Skibbrudne og delte alt med dem. De
hjalp dem med Proviant, gav dem
Klæder og laante dem Baade, saa at
de under deres Førerskab kunde naa
frem til Vestkysten. „Næsten overalt

i Sømandenes Beretninger“, skriver
Rektor Hansen, „vil man finde, at
disse stakkels Grønlandere, der selv
lever et kummerligt Liv og ofte ifølge
deres Lands og deres Levemaades
Forfatning lider stor Nød, med megen
Velvillighed tog sig af vore ulykkelige
Skibbrudne, meddelte dem af deres
Fattigdom og var dem paa alle Maa-
der behjælpelig. Vi kalder dem Vilde,
og de fleste tænker sig derved Væ-
sener, der kun er lidt bedre end
Bjørn og Abe, men efter de nøjagtige
Beretninger, vi har af dem af Hans
Egede og andre, ser vi, at det Fortrin,
der udmærker Menneskene frem for
det umælende Dyr, Fornuften, er dog
ikke nægtet dem, ja, at de endog i
mange Stykker ytrer dem i udmær-
ket Grad.“

Hovedæren for, at det lykkedes at
redde de hundrede Mand fra den sto-
re Hvalfangerflaade, tilkommer saa-
ledes Grønlanderne. Deres uselviske
Hjælpsomhed fornægtede sig heller
ikke den Gang, skønt Hvalfangerne
næppe har været helt velkomne, da
de gennem deres hensynsløse Fangst
udryddede Hvalerne, som betød me-
get for Grønlanderne. Alligevel tog
Grønlanderne mod dem med aabne
Arme, og det samme vilde de saa-
mænd gøre den Dag i Dag, selv om
det ogsaa drejede sig om Nordmænd,
der ikke alene vil tage deres Sæler,
men ogsaa deres Land.

Kai R. Dahl.

Hvalfangersluppen hales op efter den begivenhedsrige Tur.

Endnu drømmer Hvalfangerne paa Nordgrønland om den store Fangst

ET MØDE MED DEN SIDSTE GRØNLANDSHVAL?

Tekst og Fotografier: Andr. Lund-Drosvad.

Fra den gamle Hvalfangerloge Godhavn paa Grønland kommer denne Skildring, der modsiger Paastanden om, at Grønlandshvalen skulde være helt udryddet. Her fortælles om en af disse til Undergang dømte Kæmper, der i April 1930 blev jaget under primitive Forhold med Slup og Forladerkanon.

Jeg var kommet til Godhavn efter en omtrent 500 Kilometers Slædetur, da denne Plads var første Skibs nordligste Anløbsplads, og jeg var saa opsat paa at komme hurtigst muligt til Europa, som man er, naar man i fire-fem Aar har siddet i en af den beboede Verdens Yderkanter. Nu gik jeg rigtig og nød Bevidstheden om at være heldigt fremme. Tilmed satte det ind med et saa herligt Aprilsvejr, at det formeligt faldt En vanskeligt at tro paa de herboende Danskers Fortællinger om Stedets sure Klima.

I og for sig er det altid en Fornøjelse at komme til en ny Plads; men for mig var 25-30 Landsmænd paa eet Sted, en botanisk og zoologisk

slaaet, fik jeg omsider Øjnene op for, at Godhavn ikke alene var Nordgrønlands Hovedstad og de nye Tings Centrum, men i sig selv og lige saa meget var en gammel Plads med en ikke uinteressant Historie. Og da jeg selv i de sidste fem Aar havde beskæftiget mig med Smaahvalsdryvning, varede det ret naturligt ikke længe, før jeg fattede Interesse for den Fangst efter Størhval, der i sin Tid havde været drevet her.

Godhavn er nemlig oprindelig oprettet som Hvalfangerloge, drevet med skandinavisk Mandskab — der dog for en stor Del giftede sig med Grønlanderinder og saaledes gav baade Navn og Blod til Stedets endnu stærkt europæisk prægede Befolkning — og fremdeles langt ind over Aaret 1800 gjorde man Fangst paa den store Grønlandshval, hvis Spæk og Barder var en Formue værd, og som, grundet paa sin Dorskhed, var lettest og ufarligst at give sig i Lag med fra de dengang anvendte Slupper. Siden maatte man imidlertid af den simple Grund, at nævnte Hval blev en Sjældenhed, slaa sig til Taals med de mindre og ogsaa mindre værdifulde Sildepiskere. Og til Slut ebode Fangsten helt ud og blev nedlagt.

Endnu gaar der dog friske Frasagn om de Bataljer, de europæiske Gaster udkæmpede, naar de var i det muntre Hjørne, og det har sikkert ikke været en misundelsesværdig Bestilling, der benævnedes med den velklingende Titel Hvalfangerkommandant. Den daværende Mandskabsbolig bliver nu anvendt til Værksteder, og der vises i det

endnu paa Foretagendet — og fabler saagar endog om Grønlandshvaler, endskønt hans mere normale Landsmænd ryster paa Hovedet, og Europæerne jo længst betragter denne Hvalart som udryddet.

En Dag, hvor jeg staar nede ved den nyligt optrukne Hvalbaad, hvis korte og klejne Forløber jeg — i Forbigaaende sagt — maa forbavses over, skulde kunne du til Formaalet, da den er det rene Legeværk mod de moderne Skibes Grejer, kommer Stedets Smed — ægtefødt Søn af en tidligere Kolonibestyrer Thygesen og hans grøn-

lids Krudt i, og Harpunen havnede derfor nok saa nydeligt i Vandet, endnu inden den naaede Dyret.

Det giver mig roget at tænke paa. Og da jeg næste Formiddag sidder nede hos Kolonibestyreren — for Resten en Ætling og Navne af Steen Steensen — ved en Kop Kaffe, og Thygesen stakaandet stikker Hovedet ind og synger:

— Saa, nu gaar de saagu ud efter en Hval igen!

er jeg straks Fyr og Flamme og springer ud og spænder Hundene for, medens Blicher sørger for, at nok en Baad gaar ud for at komme til Hjælp, om den første

Atter søger Sluppen at naa hen til den betids, nu i tilbørlig Afstand fulgt af Hjelpebaaden, der i Mellemtiden er kommet til. Det ser ogsaa ud, som det skal lykkes; men saa i sidste Øjeblik kommer den mægtige Hale til Syne — og en ny Venten forestaar.

Vi har set Hvalen første Gang Klokken 10 og ser den nu hver halve Time — med mindre end tre Minutters Afvigelse — og hver Gang mislykkes det for Roerne at hale den ind. Saa nu den sidste Gang kommer Dyret op nærmere end nogen Sinde tidligere, og vi ser, at de derude strækker ud med lange, voldsomme Aaretag. Og det synes endelig at skulle gaa.

Nu render Sluppen skraat bagfra formeligt op paa Dyret, og med voldsomt skoddende Aarer bremses der op, tilsyneladende ikke fem Meter fra den sorte, vaadtblinkende Ryg, medens Ilden staar ud af Bovkanonen og Harpunen slaar ind oppe noget agten for Lallen — lige til Ringen. Vi har allerede gispet et: „Han traf!“ inden Lyden af Skuddet er naaet ind. Og nu ser vi det store Dyr derude svaje Ryggen, som det er blevet beskrevet, at det vilde ske, og Baaden ror hastigt baglæns, kastende de to Tønder ud. Og det er ikke et Sekund for tidligt. Som er det kun en Smule Prop, det drejer sig om, trækkes de trods deres kolossale Opdrift under.

Det hele har kun taget Sekunder — i alt Fald højest et Minut —, og dog ser vi allerede det højeste Punkt ovre ved Kolonien sort af Folk, der brøler af Henrykkelse og farer rundt mellem hverandre, af lutter Opstemthed dunkende, hvem der staar nærmest, i Ryggen.

Saa styrter de pludselig af Sted for at være til Hjælp ved en Motorbaad, som de ihærdigste paa Forskud har været ved at hugge fri af Isen, den ligger indefrosset i. Men ak, det er til ingen Nytte, for pludselig — maa-ske kun et Minut efter, at Hvaleneren gaaet ned — ses en Tønde skyde op med saadan en Kraft, at den formelig farer ud af Vandet. Straks tror vi, at den er kommet fri af sine Baand, og at den anden endnu sidder paa Trossen. Men hvorfor sætter da Baaden efter at have taget den drivende Bøje ind Kursen mod Land?

Jeg springer paa min Slæde og jager hen mod den Bugt, der styres ind mod, og som i øvrigt er det eneste Sted, der kan landes. Fremme sætter jeg i et Spring ud over Isfoden og løber hastigt frem mod Iskanten, som jeg naar, just da Baaden lægger til.

Zakurat staar oprejst i Stævnen. Rottg uden kendbar Ophidselse spørger han:

— Saa du det?
— Ja, svarer jeg; men hvad er der sket?

Han trækker paa Skuldrene og holder Tovenden i Vejret. Den er som skaaret med en Kniv. Saa drejer han den ene Tønde, saa jeg kan se, at Bunden er blevet trykket ind, hvad nu enten det skyldes det nedvandede Træk i Døbet, Hvalens

Den gamle Kanon, som varskoede, naar Hval var i Sigte.

Jeg var saa opsat paa at komme hurtigst muligt til Europa, som man er, naar man i fire-fem Aar har sidet i en af den beboede Verdens Yderkanter. Nu gik jeg rigtig og nød Bevidstheden om at være heldigt fremme. Tilmed satte det ind med et saa herligt Aprilsvejr, at det formeligt faldt En vanskeligt at tro paa de herboende Danskeres Fortællinger om Stedets sure Klima.

I og for sig er det altid en Fornøjelse at komme til en ny Plads; men for mig var 25—30 Landsmænd paa eet Sted, en botanisk og en magnetisk Station, et Bogtrykkeri og en Radiostation, hvilken sidste hver Dag stod i Forbindelse med Omverdenen, næsten overvældende. Der gik mange Dage med til at tale med alle og faa alt at se, og først da det var over-

man ankom til den simple Grund, at nævnte Hval blev en Sjældenhed, slaa sig til Taals med de mindre og ogsaa mindre værdifulde Sildepiskere. Og til Slut ebbede Fangsten helt ud og blev nedlagt.

Endnu gaar der dog friske Frasagn om de Bataljer, de europæiske Gaster udkæmpede, naar de var i det muntre Hjørne, og det har sikkert ikke været en misundelsesværdig Bestilling, der benævnedes med den velklingende Titel Hvalfangerkommandant. Den daværende Mandskabsbolig bliver nu anvendt til Værksteder, og der vises i det ene fremdeles nogle Huller i Loftet, der siges at stamme fra engang, de tørstige Sjæle tog Forskud paa Deputatsbrønden, der henlaa paa det aflaaede Loft, ved simpelt hen at bore igennem nedefra og slaa Tappe i, saa de kunde forsyne sig efter Behag.

Paa et andet af de mornede Lofter henligger ogsaa endnu en righoldig Samling af de gamle Slupkanoner med tilhørende Harpuner og Lænsere, og af Haandvaaben til den egentlige Dræbning findes et Utal.

Jeg gaar saa længe og ser paa alle disse Ting fra en svunden Tid, der sikkert har været realistisk nok, men som nu i Afstandens Belysning farves af forjættende Romantik, at jeg dybt beklager, det ikke skal falde i min Lod at se en saadan Jagt. Thi har end nogle af Godhavns Fangere, inciterede ved den nye danske Hvalfangerbaad *Sonjas* heldige Togter og paa Foranledning og under Ledelse af en vis Zakurat, der er saa gammel, at han som Dreng har været med til Sildepiskerjagterne, rigget en af de gamle Slupper til med Kanon og alt andet nødvendigt, kan det ikke spænde min Forventning; thi nu har man to-tre Somre haft denne Baad klar og været ude med den uden at have haft Heldet med sig. Kun Zakurat tror da ogsaa

Godhavnerne, hvis blandede Afstamning er aabenbar.

landske Kone —, der, trods at hans Uddannelse i Danmark ligger næsten 40 Aar tilbage i Tiden, taler flydende Københavnsk — endog med Grønnegade-Dialekt — ned til mig og siger:

— Ja i Dag har de saagu da alligevel skudt Bom til en ung Grønlandshval, skønt de ellers var tæt nok inde paa den. Zakurat havde, dels fordi han havde glemt, hvor meget de gamle brugte, og dels fordi han var bange for at overbelaste den antikverede Skyder, puttet for

skulde blive slaaet i Stykker eller kæntræt; saa sætter han sig op, og vi jager ud til Udkikket.

Til en Begyndelse er der intet mærkværdigt at se. Hvalfangersluppen ligger blot derude et Par Kilometer af Land og ror sig sagselig fremover. Men ved at tage Kikkerten i Brug opdager vi snart, at alle Roerne staar og stirrer sig spændt omkring, at Forløberne ligger opskudt i en Art Balje i Stævnen ved Siden af Kanonen, og at de to Tønder, der skal virke som Bøjer, er hængt udenbords, saa de i stor Hast kan glide fri uden at forvolde Ulykker.

Der gaar mere end et Kvarter, før Hvalen viser sig første Gang, og da er det længere ude end Baaden. Det er en mægtig, sort Kolos, der skyder frem som et levende Skær, og Blæset staar i Vejret som en Fontæne, medens det smaa krusede Vand sættes i Skvulp om den. Den dykker og kommer igen nogle Gange med smaa Mellemrum, og saa den sidste Gang slaas den mægtige Hale op i Luften og synker, som satte en Kæmpfugl med udbredte Vinger sig paa Vandet og blev borte.

Der gaar nøjagtigt 29 Minutter, før den viser sig igen. Da er vi alle rede med vore Kikkerte — som det nemlig ogsaa er blevet fremført, at en ikke ængstet Grønlandshval bliver under en halv Time — og ser den straks.

den mod den Bøgt, der styres fra Nord, og som i øvrigt er det eneste Sted, der kan landes. Fremme sætter jeg i et Spring ud over Isfoden og løber hastigt frem mod Iskanten, som jeg naar, just da Baaden lægger til.

Zakurat staar oprejst i Stævnen. Rotus uden kendbar Ophidselse spørger han:

— Saa du det?

— Ja, svarer jeg; men hvad er der sket?

Han trækker paa Skuldrene og holder Tovenden i Vejret. Den er som skaaret med en Kniv. Saa drejer han den en Tønde, saa jeg kan se, at Bunden er blevet trykket ind, hvad nu enten det skyldes det voksende Tryk i Dybet, Hvalens Fart eller begge Dele.

Baadfolkene vil give Zakurat Skyld for Uheldet, da han for at lette Udskydningen har taget den ene Kordel ud af Trossen. Men han virrer blot opgivende med Hovedet som en, der ikke gider gentage en ofte nok fortalt Grund. Jeg forstaar, at han trods alt er glad for denne Harpuner, fordi den giver ham en Slags Oprejsning for, at man i flere Aar har holdt hans Hvalsnak for Tosserier.

Saa skulde det altsaa dog gaa i Opfyldelse, hvad jeg havde ment og sagt gentagne Gange, at til Harpunline var den anvendte Trosse sikkert alt for klejn og i alt Fald med dens næppe mere end 30—40 Favnes Længde for kort. Og de skulde faa Uret, der havde ment, at Befolkningen her antagelig maatte vide, hvad der kunde gaa an, da Fædrenes Fangst endnu var saa frisk i Minde.

Da jeg nu paa Hjemvejen kommer til at følges med Smeden, spørger jeg ham, om de Gamle virkelig ogsaa havde anvendt saa kort Harpunline.

— Aah, nej dog, svarer han, de havde skam 240 Favne Line i hver Slup, og naar en af dem saa havde gjort fast, kom de andre skyndsomst til og kobede i, saa Hvalen paa den Vis til Tider kunde faa indtil 1000 Favne at slæbe med.

— Men saa længe jeg endnu er ved Godhavn, kan jeg ikke gaa Turen ud efter Udkikket og se ud over det blanke af blinkende Isskasser opfyldte Vand uden at føle en Art Sorg ved at tænke paa, at her blev dette store, sjældne Dyr — sikkert en af de sidste af sin Slags — maaske dødeligt saaret og til ingen Nytte desværre.

Kunde man endda have sagt, at her blev den sidste Grønlandshval fanget af Grønlændere, saa havde det i alt Fald mere været paa sin Plads, at dens Værdi var kommet dette lille, nøjsomme Samfund til gode, end om Dyret med en med Flyvemaskine forsynet moderne Hvaljager var blevet nedlagt til Fordel for et pengestærkt Røderi, der blot skrællede Spæklaget af og lod de umaadelige Kødmængder drive uudnyttede af.

Prøven ved Upernivik, den 18. Marts 1931. Andr. Lund-Drosvad.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den 19. JUNI 1931

GRØNLANDS RADIOAVIS

En særlig grønlandsk
Udgave af „Pressens
Radioavis“.

EKSTRABLADET's Krav om, at den danske Radiobetjening af Grønland maa udvides med en fast daglig Presseudsendelse pr. Telegram, har vakt Tilslutning fra alle Sider.

Spørgsmaalet er jo ikke nyt, for der har flere Gange været Forslag fremme, dels om en telegrafisk Nyhedsbetjening af vor store nordlige Koloni, dels om en Forbedring af den Nyhedsudsendelse, som Udenrigsministeriets Pressebureau dirigerer til Skibene fra Lyngby Radio.

Den voksende Befolkning af Grønland gennem Ekspeditioner til Kortlægning, geologiske og økonomiske Studier o. s. v. giver imidlertid Kravet med Hensyn til Grønland en aktuel Baggrund, og fra alle Sider er man enig om, at det foreslaaede Arrangement ikke vil betyde nogen større Udgift for Staten.

600 Ord daglig til Grønland.

Redaktøren af „Pressens Radioavis“ Hr. Svend Carstensen, udtaler paa vor Forespørgsel, at Radioavisen med Glæde vil paatage sig Tilrettelæggelsen af en særlig „Udgave“ for Grønland.

— Ved 2. Udsendelse hver Aften ved 21-Tiden, hvor vi resumerer, hvad vi sendte Kl. 19, vilde med smaa Ændringer kunne anvendes, og den bedste Tid til at afsende den vilde vel nok være Kl. 24 . . . Peter Freuchen var i sin Tid inde paa Tanken og arbejdede med en Plan om daglig at sende 600 Ord. Vi erklærede os beredt, men hørte saa ikke mere til Sagen. Hvis der nu fra Ministeriet bliver ønsket en Nyordning, er vi parat.

. . . Vi henstiller til Myndighederne, at de tager Sagen op til fornyet Overvejelse og hurtig Afgerelse. Østgrønland faar i Sommer 3 nye Radiostationer foruden de 7 større og flere mindre Stationer, der allerede findes, og en mere effektiv Pressetjeneste fra Hjemlandet vil blive hilst med Glæde.

Hørn.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Eks. tr. blade:

skriver den 17. JUNI 1931

EN DANSK „VERDENS-RADIOAVIS“

En Udvidelse af vor Radio-Presseudsendelser, saaledes at Søens Folk og de Danske i Grønland kan faa daglige Nyheder.

Et Arrangement, der kan gennemføres med en ubetydelig Udgift.

Samtidig med at Dr. Lauge Koch og hans 66 Ledsagere i disse Dage stævner nordpaa, melder Kravet om en effektiv dansk Radio-Pressebetjening sig paa ny.

For halvandet Aar siden indsendte alle Søens Organisationer en Anmodning til Ministeriet om at faa de vigtigste danske Pressenyheder udsendt paa en saadan Maade, at danske Skibe overalt paa Kloden kunde høre Nyt hjemmefra.

Et Afslag — som Følge af Misforstaaelser.

Den Gang blev Anmodningen imidlertid afvist af Grunde, som ingen forstaar, og sikkert fordi man fra de ministerielle Arbejdsmænds Side har misforstaaet Anmodningen og haft et fejlagtigt Indtryk af, hvad det foreslaaede Arrangement vilde koste Staten.

De fleste andre Lande har forlængst ordnet sig saaledes, at deres Landsmænd overalt i Verden kan høre Pressenyt, og foruden Hensynet til Søens Folk, har vi ogsaa Hensynet til Grønlands Befolkning, saavel af dansk som af indfødt Oprindelse.

EKSTRABLADET har talt med for-

skellige Radio-Sagkyndige om Sagen, og de er alle enige om, at den er let gennemførlig.

Man burde hver Dag sammenfatte de Nyheder, som „Pressens Radioavis“ bringer, i telegrafisk Form og sende dem fra Skamlebak Radio baade i korte og lange Bølger.

Hvorledes Sagen kan praktiseres.

Hvis man valgte en Udsendelsestid, hvor Skamlebak ikke er optaget af kommerciel Korrespondance, vilde en saadan Presseudsendelse kunne praktiseres meget billigt.

Man kunde f. Eks. vælge Tidspunktet Kl. 7 Morgen, og det vilde kun koste en Ubetydelighed — en Tikroneseddel eller to om Dagen at foretage Udsendelsen.

Statsminister Stauning, der samtidig er baade Søfartens og Grønlands Minister, vil sikkert vise Sagen sin Interesse, naar den nu igen fremdrages, og det vil knytte nye, stærke Bånd mellem Moderlandet og Landsmændene paa Søen og langs Grønlands ensomme Kyster, hvis de daglig kan høre Nyt fra Danmark.

Horn.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den

6 JUNI 1931

Glider Grønland mod Vest?

Af Lektor Sophie Petersen.

For kort Tid siden bragte Dagspressen Meddelelse om Professor Wegeners Død paa Grønlands Indlandsis. Wegener, der nu var Professor i Graz, maa betegnes som en af de mest fremragende Naturforskere i Nutiden. Hans Navn straalere i Geologien med en lignende Glans som Niels Bohrs i Fysikken.

Alfred Wegener, der fødtes 1880 og saaledes kun blev 50 Aar gammel, var nær knyttet til dansk Naturvidenskab og dansk arktisk Forskning; han var Deltager i Danmark-Ekspeditionen til Nordøstgrønland i 1906-08 og i J. P. Kochs Ekspedition tværs over Grønlands Indlandsis i 1912-13.

Som Leder af »Deutsche Seewarte« i Hamburg offentliggjorde han i 1912 den Teori, som nu overalt i den geologiske Verden er kendt og diskuteret som »Wegeners Teori«.

Ved at betragte en Globus fik han en Dag Øje for, at der var en mærkelig Overensstemmelse mellem Afrikas Vestkyst og Sydamerikas Østkyst, hvad enhver kan overbevise sig om ved at se efter paa et Landkort og tegne Kystlinjerne af paa et Stykke Kalkerpapir og lægge dem oven paa hinanden. Han nøjedes imidlertid ikke med at studse over dette Forhold, men tænkte Sagen nøje igennem og drog den Slutning, at Sydamerika engang har hængt sammen med Afrika, indtil det rev sig løs og drev mod Vest.

At Fastlandsmasserne paa Jorden kan bevæge sig op og ned, har man længe vidst, ved saadanne Bevægelser dannes Jordens Bjerge, og Randene af Fastlandene er snart over Vandet snart under Vandet. Vort Fædreland, der netop tilhører en saadan Randzone, laa saaledes i Tiden lige efter Istiden meget lavere end nu, maaske fordi den tunge Indlandsis havde trykket det ned. Det hævede sig derfor stærkt i Fyrreskovenes Tid, man finder Tørvemoser fra den Tid paa Øresundets Bund, for atter at sænke sig i Egeskovenes Tid, Saltvandslag fra denne Tid kan findes inde i Landet langt fra Nutidens Kyst, og i Nutiden er hele Skandinavien i langsom Hævning.

I Følge Wegeners Teori kan imidlertid Fastlandene ikke alene bevæge sig op og ned, men ogsaa vandret; idet de i Virkeligheden er store Blokke af Grundfjeld (Gnejs, Granit og Porfyr), som svømmer paa en Zone af mørke, tunge Bjergarter (f. Eks. Basalt), der danner Bunden for Oceanerne.

Fastlandsblokkernes Drift er rettet dels mod Ækvator, dels mod Vest. »Polflugten« skyldes det Forhold, at Blokkene ligefrem centrifugeres mod Ækvator ved Jordens Omdrejning, men derved faar de tillige Afdrift mod Vest,

amerika: i Brasilien er der Diamantforekomster ganske svarende til de sydafrikanske, og man har i Sydamerika fundet isskurede Blokke, der af Indlandsis er transporteret dertil fra fast Fjeld i Sydafrika, mens de to Lande endnu var sammenhængende.

I Juraperioden for en 175 Millioner Aar siden, skiltes Australien fra Forindien, Madagaskar og Sydafrika. I Kridttiden afbrødes Forbindelsen mellem Afrika og Sydamerika, og i Tertiærtiden dels mellem Sydpolarlandene og Sydamerika, dels mellem Madagaskar og Forindien. Samtidig med at den sidste Adskillelse fandt Sted, fik Sydasien et vældigt Skub, hvorved Himalaya-Kæden foldedes op. Forindien maa ved denne Sammenskydning være forskudt en 3000 km mod Nord, dens Sydende laa forinden ved Madagaskar, der først i Slutningen af Tertiærtiden løsnede sig helt fra Afrika.

Da Fastlandsblokken Australien-Ny Guinea kom i Drift strandede den paa Asien og sprængte Ørækkerne Sundaøerne, Bismarckøerne, bøjede Sundaøerne om og greb fat i New Pommerns Sydende og førte Øen et Stykke med sig, drejede den og bøjede den om i en Halvkreds.

De mærkelige Øguirlander langs Asiens Kyst har ligeledes løsnet sig fra Fastlandet ved dettes Bevægelse mod Vest.

Den australske Dyreverden giver en god Illustration til disse Forhold; i Sydvestaustralien bestaar den af Krybdyr, som har Slægtskabsforbindelser med Ceylons og Forindiens Dyreverden, i Mellemaustralien findes den for denne Verdensdel ejendommelige Fauna bestaaende af Pungdyr, Lungefisk og Padder, den har gennem Pungroterne Forbindelse med Dyreverdenen i Sydamerika, endelig finder vi i Nord en Fauna, som efterhaanden trænger frem over Sundanerne: Dingoer, Australiens vilde Hund, Gnavere og Flagermus hører hertil.

Grønland er efter Wegeners Teori den sidste Del af Amerika, som har revet sig løs fra Europa, og sammenholder man den Afstand, Landet har tilbagelagt (1780 km), med den Tid, der sandsynligvis er gaaet, siden det rev sig løs fra Europa (50000-10000 Aar) faar man en aarlig Bevægelse paa 18-36 m. En saadan Forskydning maa ved Nutidens fine Maaleinstrumenter kunne paavises, og allerede tidligere Opmaalinger af Grønlands Beliggenhed i Forhold til Europa havde givet Resultater, der tydede paa en saadan Vestvandring, idet alle nye Bestemmelser i Grønland af et Steds Længde og Bredde viser en Forandring i vestlig Retning. I Erkendelse af, at der her

lig Overensstemmelse mellem Afrikas Vestkyst og Sydamerikas Østkyst, hvad enhver kan overbevise sig om ved at se efter paa et Landkort og tegne Kystlinjerne af paa et Stykke Kalkerpapir og lægge dem oven paa hinanden. Han nøjedes imidlertid ikke med at studse over dette Forhold, men tænkte Sagen nøje igennem og drog den Slutning, at Sydamerika engang har hængt sammen med Afrika, indtil det rev sig løs og drev mod Vest.

At Fastlandsmasserne paa Jorden kan bevæge sig op og ned, har man længe vidst, ved saadanne Bevægelser dannes Jordens Bjerge, og Randene af Fastlandene er snart over Vandet snart under Vandet. Vort Fædreland, der netop tilhører en saadan Randzone, laa saaledes i Tiden lige efter Istiden meget lavere end nu, maaske fordi den tunge Indlandsis havde trykket det ned. Det hævede sig derfor stærkt i Fyrreskovenes Tid, man finder Tørmoser fra den Tid paa Øresundets Bund, for atter at sænke sig i Egeskovenes Tid, Saltvandslag fra denne Tid kan findes inde i Landet langt fra Nutidens Kyst, og i Nutiden er hele Skandinavien i langsom Hævning.

I Følge Wegeners Teori kan imidlertid Fastlandene ikke alene bevæge sig op og ned, men ogsaa vandret; idet de i Virkeligheden er store Blokke af Grundfjeld (Gnejs, Granit og Porfyr), som svømmer paa en Zone af mørke, tunge Bjergarter (f. Eks. Basalt), der danner Bunden for Oceanerne.

Fastlandsblokkenes Drift er rettet dels mod Ækvator, dels mod Vest. »Polflugten« skyldes det Forhold, at Blokkene ligefrem centrifugeres mod Ækvator ved Jordens Omdrejning, men derved faar de tillige Afdrift mod Vest, ligesom det er Tilfældet med Havstrømmen og Vindene.

Wegener gaar i sine Rekonstruktioner af Jordoverfladen tilbage til Slutningen af Kulperioden, altsaa for en 300 Millioner Aar siden, og tænker sig, at Landmasserne paa Jorden dengang var samlede i en vældig Fastlandsblok; Nordamerika og Grønland var forenet med Europa indtil den pyrenæiske Halvø, Sydamerika med Afrika, Antarktika og Australien sluttede sig til den sydligste Del af Sydamerikas Østkyst, og Dekanhalvøen skød sig ind mellem Australien, Madagaskar og Afrika, idet Himalaya endnu ikke var foldet op.

En Mængde Kendsgerninger taler for, at der har eksisteret et saadant Urkontinent, »Gondwanalandet«, som Geologerne har kaldt det efter en indisk Lokalitet. At Nordamerika har været sammenhængende med Europa fremgaar af den store Overensstemmelse, der siden Kultiden har været dels mellem Landdyrene i de to Verdensdele, dels i den geologiske Bygning af begges Kyster. Hebridernes og Nordskottlands Bjerge fortsætter sig i Labrador og Kanada, og Skandinavien Højfjeld og deres Fortsættelse i Skotland. »den kaledoniske Kæde«, passer sammen med de kanadiske Bjerge, Sydgrænsen for Istidens Indlandsis i Nord Europa og Nordamerika passer ogsaa godt sammen. Lignende Overensstemmelser findes mellem Afrika og Syd-

Asien og sprængte Ørækkerne Sundaerne, Bismarckøerne, bøjede Sundaerne om og greb fat i New Pommerns Sydende og førte Øen et Stykke med sig, drejede den og bøjede den om i en Halvkreds.

De mærkelige Øguirlander langs Asiens Kyst har ligeledes løst sig fra Fastlandet ved dets Bevægelse mod Vest.

Den australske Dyreverden giver en god Illustration til disse Forhold; i Sydvestaustralien bestaar den af Krybdyr, som har Slægtskabsforbindelser med Ceylons og Forindiens Dyreverden, i Mellemaustralien findes den for denne Verdensdel ejendommelige Fauna bestaaende af Pungdyr, Lungefisk og Padder, den har gennem Pungroterne Forbindelse med Dyreverdenen i Sydamerika, endelig finder vi i Nord en Fauna, som efterhaanden trænger frem over Sundaerne: Dingo, Australiens vilde Hund, Gnavere og Flagermus hører hertil.

Grønland er efter Wegeners Teori den sidste Del af Amerika, som har revet sig løs fra Europa, og sammenholder man den Afstand, Landet har tilbagelagt (1780 km), med den Tid, der sandsynligvis er gaaet, siden det rev sig løs fra Europa (50000—10000 Aar) faar man en aarlig Bevægelse paa 18—36 m. En saadan Forskydning maa ved Nutidens fine Maaleinstrumenter kunne paavises, og allerede tidligere Opmaalinger af Grønlands Beliggenhed i Forhold til Europa havde givet Resultater, der tydede paa en saadan Vestvandring, idet alle nye Bestemmelser i Grønland af et Steds Længde og Bredde viser en Forandring i vestlig Retning. I Erkendelse af, at der her var Mulighed for at bevise Wegeners Teori, besluttede »Geodætisk Institut« for nogle Aar siden at foretage en nøjagtig Opmaaling af Grønlands Beliggenhed med 5 Aars Mellemrum. Den første Opmaaling foretoges i 1922, den næste i 1927, og Resultatet blev, at Grønland havde flyttet sig 180 m mod Vest i Løbet af de 5 Aar, hvilket giver en aarlig Forskydning paa 36 Meter. Længdebestemmelserne er foretaget ad radiotelegrafisk Vej, hvorved man kan faa meget nøjagtige Resultater.

Der er gennem disse Maalinger givet et uomstødeligt Bevis for, at Grønland glider mod Vest, og Wegeners Teori er derigennem ophøjet til en videnskabelig Kendsgerning. Yderligere har man foretaget lignende Maalinger mellem Washington og Paris og deraf beregnet U.S.A.s Forskydning i Forhold til Frankrig! Den er lidt under 1 m aarlig. I Østafrika foregaar Forskydningen ogsaa i Nutiden; der gaar fra det døde Hav gennem det røde Hav og videre gennem Tanganika-Søen og Nyassa-Søen et System af Brudlinjer, hvis Rande viger fra hinanden. Dette er allerede sket i det røde Hav, ved at Arabien og Afrika har fjernet sig et Par Hundrede Kilometer fra hinanden. Om nogle Millioner Aar vil antagelig Østranden af Afrika være en Ørække, der er adskilt fra Afrika ved store Havdybder, og et nyt Ocean er opstaaet.

Wegeners Hypotese er en storslaaet

Forklaring paa en Mængde hidtil uforklarede geologiske og geografiske Forhold. Den viser Wegener som den geniale Forsker, hvad der yderligere bekræftes gennem de Undersøgelser, han var begyndt paa i de sidste Aar over Mægtigheden af Grønlands Indlandsis. Men hans Død nu i Isørkenen, hvor han satte Livet til, for at hans Fæller inde i Ishytten ikke skulde lide Nød, viser ham tillige som det ædle og opofrende Menneske, hvem alle, der havde Berøring med ham, kom til at nære den dybeste Beundring for.

ens Forpligtelser.

udtalte ved denne Lejlighed:

Det er Dem bekendt, at vi har fulgt den britiske Premierministers og Udenrigsministers Indbydelse. Formaalet med vor Rejse er at faa

en aabenhjertet, menneskelig Samtale

om forskellige Problemer, fremfor alt den verdensøkonomiske Krise og den skæbnesvangre Krise, som har ramt Tyskland. Vi vil fremstille Tysklands Situation for de Herrer, saaledes som vi ser den, med Fremhævelse af alle de Vanskeligheder, som vi har haft for at bringe Budgettet i Orden — det Budget, som nu maa dækkes ved en ny Nødforskrift under uhyre Ofre og Vanskeligheder. Det er anden Gang indenfor et Aar og fjerde Gang indenfor 14 Maaneder, at vi er tvungne til at paalægge nye Skatter og skride til nye Spareforanstaltninger. Rigspræsidentens Forskrift vil blive offentliggjort om nogle Dage. Det gælder om, at vi faar Midler til Raadighed for de næste 9 Maaneder. Den finansielle Situation vil blive

særlig vanskelig for Tyskland

i det kommende Aar, fordi Virkningerne af den økonomiske Krise først til

at Tyskland skulde have til Hensigt at standse forfaldne Betalinger paa private Laan, at der absolut ikke er Tale

Den engelske Premierminister
Mac Donald.

herom, og at disse Betalinger er fuldt ud sikret, selv om de udgør henved 1 Milliard om Aaret.

Hvad angaar Erstatningsydelse vil vi overfor de engelske Ministre vise Vanskelighederne ved Ydelsernes Præstering, saaledes som det faktiske Billede er. Jeg har foretaget nye Beregninger for de sidste Uger og Maaneder,
(Fortsættes Side 3.)

„D X“s vidunderlige Tur.

1700 Liter Benzin i Timen. I et Stræk fløjet 2650 Kilometer.

Berlin, Fredag.

(Fra vor Medarbejder.)

Den portugisiske Admiral Coutinho, som var med paa »Do X«s Flyvning over Atlanten, udtaler til »Lokalanzeigere«, at det var en vidunderlig Oplevelse. Flyvningen forløb helt igennem udmærket. Kun mod Slutningen var der lidt Modvind. Der var brugt 1700 Liter Benzin i Timen. Afsendelse af Radiomeldinger besværliggjordes af atmosfæriske Forstyrrelser. Kommandanten i Port Natal har forberedt Modtagelsen af »Do X«. Ligeledes træffes der mægtige Forberedelser i Pernambuco. Strækningen fra de kapverdiske Øer til Fernando Norona, hvor »Do X« landede, er 2650 Kilometer. Fra Fernando Norona til Port Natal er der kun 350 Kilometer. Øens Guvernør bød Velkommen i den brasilianske Regerings Navn. Øen er som bekendt beboet af 1400 Straffefanger, 150 Soldater og 500 Borgere. Med Undtagelse af Straffefangerne var hele Befolkningen forsamlet for at beundre Luftkæmpen. Flyvningen har vareet 13¼ Time, og Gennemsnitshastigheden var 176 Kilometer i Timen. I Aften Klokken 6 er »Do X« landet i Port Natal.

H. R. M.

Modtagelsen med Ekstratog til London.

London.

Her ankom Rigskansler Brüning og Udenrigsminister Curtius Kl. 2.45 til Waterloo-Banegaarden i London, hvor de blev modtagne af Premierminister Mac Donald og Udenrigsminister Henderson.

En Udtalelse om Besøgets Hensigt.

Rigskansler Brüning og Udenrigsminister Curtius modtog i Gaar Eftermiddags Repræsentanterne for den tyske Presse i London. Rigskansleren

villstyring i sine unge dager. Allerede i 20-årsalderen hadde han begått manndrap og måtte flykte til Island. Men også her forviklet han sig i en drapsaffære og blev dømt fredløs i 3 år. Erik måtte igjen søke sig en ny bopel og fant da på å søke etter det land som Gunnbjørn hadde sett noen år i forveien. Omkring år 960 rustet Erik sig ut og seilet vestover og nådde Øst-Grønland. Men isen som kommer fra polarregionen og følger strømmen sydover langs Grønlands østkyst, hindret ham i å komme i land. Han lot sig drive med strømmen, seilet rundt Grønlands sydspiss Kapp Farvel, og nådde i land på vestkysten, sannsynligvis et steds omkring Julianehåb.

Selv om landet ikke var så særlig gjestmildt, kalte Erik det dog for Grønland, for som han selv sa, «folk vilde mere ønske å fare dit, hvis landet hadde et godt navn». Erik opholdt sig på Grønland i 3 år og reiste vidt omkring på kysten. Fridtjof Nansen sier om Erik Raudes ekspedisjoner at de hører kanskje til de merkelige i polarreisenes historie.

Da fredløsheten var forbi vendte Erik tilbake til Island for å ta med sig folk for å kolonisere det nyopdagede land. Han fikk god tilslutning, og da han reiste ut igjen var 35 skib ifølge. Alene 14 av skibene nådde frem, efter hvad Flatøyboken vet å berette om denne ferd.

Nybyggerne slo sig ned i Vesterbygd og Austerbygd som lå på Grønlands vestkyst. Ialt ca. 280 gårder mener man blev opprettet på Grønland i denne landnåmstid. Folkemengden utgjorde sikkert ialt flere tusen innbyggere.

Erik Raudes sønn, Leif Eriks-son, innførte kristendommen på Grønland i år 1000. Landet blev i geistlig henseende underlagt erkebispem i Bremen. Senere gikk overhøyheten til erkebispem i Lund, og endelig i 1152 kom Grønland under den norske erkebispem i Nidaros. Bispesetet blev henlagt til Gardar som var Austerbygdens centrum. Det blev her bygget en 26 meter lang korskirke av rød sandsten. Dessuten bygdes 15 andre kirker i disse gamle norske kolonier.

I 1261 underkastet grønlenderne sig den norske konge. De forpliktet sig til å betale skatt og utrede mannebot til kongen.

Forbindelsen med Island ophørte efterhvert, men desto livligere blev den med Norge. Vi kunde jo skaffe grønlenderne tømmer og korn, og disse varer var for dem eksistensbetingelse.

I det 13. og 14. århundre gikk imidlertid den norske skibafart tilbake og forbindelsen med Grønland ophørte efterhvert helt. Årsaken hertil var først og fremst den økonomiske og politiske forfallsperiode som vi hadde i slutten av middelalderen. Regjeringsmakten blev liggende i København og vår handel gled i utenlandske hender. De norske landnåmsmenn på Grønland følte sig sviktet og forlatt av moderlandet. Den norske konge hadde sikkert lovet at norske skib skulde besøke Grønland hvert år, men denne avtale blev nok ikke holdt. Grønlendingene fikk ikke korn, og av den grunn blev de norske landnåmsmenn henvist til et kosthold som bare kom til å bestå av kjøttspise, og som de ikke hadde vært vant til i hjemlandet. Likeså må man anta at på grunn av inngifte innenfor de samme familier, degenererte de norske slekter efterhvert.

I løpet av det 16. og 17. århundre blev det gjort lite for å bevare Grønland for Norge. De ekspedisjoner som blev utrustet, nådde enten ikke lenger frem enn til grønlandsisen, eller skibene forliste totalt. Det var spesielt handelsmennene i Bergen som søkte å holde forbindelsen vedlike med vår koloni der i vest. Den danske regjering gjorde ingenting enda hollenderne drev en intens fangstvirksomhet som syntes å skulle resultere i erhvervelse av suvereniteten over hele Grønland.

Det blev nordlandspresten Hans Egede som skulde knytte Grønland til Norge igjen. Egedes drøm var å kristne Grønland på ny. Han trodde dessuten at etterkommerne av de norske landnåmsmenn fremdeles levde. Hans Egede møtte liten eller ingen forståelse hos regjeringen for sin påtenkte Grønlandsekspedisjon. Det tok hele 13 år innen han i 1721 kom avgårde, men ekspedisjonen var da helt norsk, med norsk kapital og norske sjømenn.

Hans Egedes ekspedisjon bestod av 40 mann. Han opholdt sig på Grønland i 15 år og var både misjonær og handelsmann. Egede reiste vidt omkring og

det blev stadig mere klart for ham at Grønland kunde koloniseres.

Regjeringen i København skulde i 1730-årene gjøre et forsøk på kolonisering av Grønland, men det strakk sig ikke utover å sende noen soldater dit bort, samt noen mannlige fanger og tilsvarende antall lettsinnige kvinnemennesker, og disse blev efter loddtrekning viet til hverandre. Men allerede den påfølgende vinter døde de fleste av «kolonistene».

Øst-Grønland blev først noenlunde kjent i det 19. århundre ved de engelske hvalfangere Scoresby og Clavering. Men egentlig kjennskap til Øst-Grønland fikk man først dengang den norske fangstvirksomhet begynte med Svend Foyns selfangstekspedisjon i 1847. Den første overvintring på Øst-Grønland fant sted i 1893-94 ved Claveringsfjorden. Det blev da bygget 4 hus. Senere har fangst- og forskningsarbeidet fra norsk side fortsatt. I 1922 bygget en Tromsø-ekspedisjon en fangsthytte på Myggbukta. I denne installerte Geofysisk Institutt en trådløs telegraf. Senere er det satt op en rekke av hus på østkysten. Alt ialt er det 82 norske hus fra Davy Sund til Wollaston Forland. De fleste hus eies av A/S Arktisk Næringsdrift, som blev stiftet i 1929.

I 1929 og 1930 har «Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser» arbeidet på den bebyggede strekning med «Veslekari». Topografisk kartlegning er blitt foretatt. Også i år er det meningen å sende en ekspedisjon til Øst-Grønland. Stortinget har ihvertfall bevilget et beløp hertil.

«Forstadsposten»s kronikk:

Nordmennenes opdagelse av Grönland.

Av overrettssakfører Odd A. Liberg.

Vikingetiden var for nordmennene de store opdagelsers epoke. Enten disse lange og vågelige utferdter skyldtes eventyrlyst eller økonomiske og politiske forhold, historikerne er ikke enige her, er faktum det at nordmennene utforsket og koloniserte de fleste øer i det nordlige Atlanterhav.

Også Grönland, verdens største ø, med et flateinnhold på 2.2 millioner kv.km. eller 7 ganger større enn Norge, opdagades av normennene.

Mannen som fant Grönland var jærbuingen Erik Raude, far til Amerikas opdager Leif Eriks-son. Han var adskillig av en

S BØRN

ver Adgang til unge mandlige Turister (Vandrere) fra Provinsen eller Udlandet, naar de er Medlemmer af en Ungdoms-Organisation eller Elever ved et Undervisningsinstitut og kan præstere Bevis derfor. Prisen er 75 Øre pr. Nat og 25 Øre for Morgenkaffe med Brød. Alderen begrænses til mellem 16 og 23 Aar, og Gæsterne maa underkaste sig de for Herberget gældende reglementariske Bestemmelser. Ungdomsherberget vil antageligt holdes aabent til omkring September.

RIGSDAGSREJSEN TIL GRØNLAND
Paa den forestaaende Rigsdagsrejse til Grønland vil Folketingsmand Larsen-Badse tage med i Stedet for Landstingsmand Laursen.

Der er Fart i Flyverbesøgene for Tiden

Grønlands. litteratur.

Anmeldt af Prof. Knud Berlin

Knud Oldendow. Den grønlandske Samfundslære, Godthaab 1931, 311 S.

Forf. af ovennævnte Skrift er Landsfoged i Sydgrønland og en af de mange udmærkede danske Tjenstemænd, som Danmark har og har haft i Grønland, og som har udført et stort Arbejde for — som Forf. udtrykker det — „Højnelse af den grønlandske Samfundsorden“. Landsfoged Oldendow hører endda utvivlsomt til dem, der med mest Iver, for ikke at sige Begejstring, gaar op i denne Opgave, og det er som et Led deri, at han har villet give Grønlænderne, hvad de længe har savnet, en hel lille Samfundslære, hvori de for Grønlænderne vigtigste Samfundsspørgsmaal belyses i Tilknytning til kortfattede Redegørelser for tilsvarende Spørgsmaals Ordning i Danmark.

Det lille Skrift er blevet ret anseeligt i Omfang, fordi Teksten er trykt baade paa Dansk og i grønlandsk Oversættelse — den sidste besørget af den dygtige grønlandske Bogtrykker Kr. Lynge i Godthaab. Denne Ordning er overmaade praktisk, idet dels Grønlænderne derved faar Adgang til at læse Dansk og dels Danske baade i Grønland og hernede faar Adgang til megen nyttig Belæring om alle grønlandske Forhold.

Det lille Skrift kan derfor ogsaa anbefales alle grønlandsinteresserede Danske, selv om det naturligvis først og fremmest er bestemt til Oplysning for Grønlænderne. I saa Henseende er det sikkert velskikket, naturligt og letforstaaeligt og dog tillige sagligt og kyndigt skrevet som det er. At Forf. i det hele ser lyst paa Udviklingen i Grønland, kan kun gøre Læsningen mere tiltrækkende og opmuntrende for Grønlænderne. Og at han i sin Redegørelse for Monopolet hævder dets Bevarelse som en Nødvendighed for Grønlænderne endnu for en uoverskuelig Aarrække, skal heller ikke lægges ham for stærkt til Last, da han dog ret objektivt ogsaa anfører, hvad der kan siges herimod, og ender med at udtale, at den grønlandske Befolkning skal forstaa, at modstridende Opfattelser af Spørgsmaalet er fuldt tilladelige og berettigede og at man, hvad enten man mener det ene eller det andet, maa forudsætte, at alle har de bedste og mest velmenende Hensigter med deres Meninger og Planer.

Kun en lille Smule mærkeligt virker det, at Forf. ogsaa har et lille Afsnit, betitlet: „De socialistiske Systemer“, hvori han lovpriser de socialistiske Systemers Betydning for Samfundsudviklingen. Thi naar Forf. selv mener, at den grønlandske Befolkning endnu staar for langt tilbage til at komme i mere intim Berøring med den øvrige Verdens Kultur, synes det lovlig tidligt at begynde at agitere særligt for et enkelt af de politiske Systemer, hvorom Striden staar ude i den for Grønlænderne endnu saa farlige og derfor for dem lukkede Kulturverden uden om Grønland.

Peter Freuchen, Grønlandske Problemer, Haselbalchs Forlag 1931, 96 S.

En lille, rask og fornøjeligt skrevet Bog, fuld af Glæde over Grøn-

derne, hvad de længe har savnet, en hel lille Samfundslære, hvori de for Grønlanderne vigtigste Samfundsspørgsmaal belyses i Tilknytning til kortfattede Redegørelser for tilsvarende Spørgsmaals Ordning i Danmark.

Det lille Skrift er blevet ret anseeligt i Omfang, fordi Teksten er trykt baade paa Dansk og i grønlandsk Oversættelse — den sidste besørget af den dygtige grønlandske Bogtrykker Kr. Lyng i Godthaab. Denne Ordning er overmaade praktisk, idet dels Grønlanderne derved faar Adgang til at læse Dansk og dels Danske baade i Grønland og hernede faar Adgang til megen nyttig Belæring om alle grønlandske Forhold.

Det lille Skrift kan derfor ogsaa anbefales alle grønlandsinteresserede Danske, selv om det naturligvis først og fremmest er bestemt til Oplysning for Grønlanderne. I saa Henseende er det sikkert velskikket, naturligt og letforstaaeligt og dog tillige sagligt og kyndigt skrevet som det er. At Forf. i det hele ser lyst paa Udviklingen i Grønland, kan kun gøre Læsningen mere tiltrækkende og opmuntrende for Grønlanderne. Og at han i sin Redegørelse for Monopolet hævder dets Bevarelse som en Nødvendighed for Grønlanderne endnu for en uoverskuelig Aarrække, skal heller ikke lægges ham for stærkt til Last, da han dog ret objektivt ogsaa anfører, hvad der kan siges herimod, og ender med at udtale, at den grønlandske Befolkning skal forstaa, at modstridende Opfattelser af Spørgsmaalet er fuldt tilladelige og berettigede og at man, hvad enten man mener det ene eller det andet, maa forudsætte, at alle har de bedste og mest velmenende Hensigter med deres Meninger og Planer.

Kun en lille Smule mærkeligt virker det, at Forf. ogsaa har et lille Afsnit, betitlet: „De socialistiske Systemer“, hvori han lovpriser de socialistiske Systemers Betydning for Samfundsudviklingen. Thi naar Forf. selv mener, at den grønlandske Befolkning endnu staar for langt tilbage til at komme i mere intim Berøring med den øvrige Verdens Kultur, synes det lovlig tidligt at begynde at agitere særligt for et enkelt af de politiske Systemer, hvorom Striden staar ude i den for Grønlanderne endnu saa farlige og derfor for dem lukkede Kulturverden udenom Grønland.

Peter Freuchen, Grønlandske Problemer, Haselbalchs Forlag 1931. 96 S.

En lille, rask og fornøjeligt skrevet Bog, fuld af Glæde over Grønland og over den nyeste Udvikling deroppe, skrevet af en vidtberejst Journalist, Forfatter og Nordpolsfarer, der er vant til at bruge sine Øjne og som frit fra Leveren fortæller om sine Rejseindtryk, saa man faar alle Anekdoterne med. Det er særlig den nyeste Udvikling i Grønland paa Fiskeriets og Faareavlens Omraade og Grønlandernes stigende Velstand og Fremgang paa mange Maader, der paa hans seneste Rejser i Grønland har fyldt ham med Begejstring, som de maa fylde alle med Glæde, hvem det forundes at besøge dette skønne og ejendommelige Land. Han sparer ikke paa Ros og Hyldest til højre og venstre, men samtidig har han ogsaa adskillig Kritik at fremføre; endnu ser han meget at rette, og for sin egen Person er han fyldt til Randen af nye Projekter, gode Raad og Forslag.

Spørger man derefter, om Forf. er Monopoltilhænger eller ikke, er Svaret en Kende vanskeligt. Lovord for den dygtige Styrelse, vi har i Grønland, har han nok af, og han be-

National Tidende nr 19.870.
22 mai 1931.

Grønland

Grønlands- litteratur.

Anmeldt af Prof. Knud Berlin

Knud Oldendow, Den
grønlandske Samfunds-
lære, Godthaab 1931,
311 S.

Forf. af ovennævnte Skrift er Landsfoged i Sydgrønland og en af de mange udmærkede danske Tjenestemænd, som Danmark har og har haft i Grønland, og som har udført et stort Arbejde for — som Forf. udtrykker det — „Højnelse af den grønlandske Samfundsorden“. Landsfoged Oldendow hører endda utvivlsomt til dem, der med mest Iver, for ikke at sige Begejstring, gaar op i denne Opgave, og det er som et Led deri, at han har villet give Grønlænderne, hvad de længe har savnet, en hel lille Samfundslære, hvori de for Grønlænderne vigtigste Samfundsspørgsmaal belyses i Tilknytning til kortfattede Redegørelser for tilsvarende Spørgsmaals Ordning i Danmark.

Det lille Skrift er blevet ret anseeligt i Omfang, fordi Teksten er trykt baade paa Dansk og i grønlandsk Oversættelse — den sidste besørget af den dygtige grønlandske Bogtrykker Kr. Lynge i Godthaab. Denne Ordning er overmaade praktisk, idet dels Grønlænderne derved faar Adgang til at læse Dansk og dels Danske baade i Grønland og hernede faar Adgang til megen nyttig Belæring om alle grønlandske Forhold.

Det lille Skrift kan derfor ogsaa anbefales alle grønlandsinteresserede Danske, selv om det naturligvis først og fremmest er bestemt til Oplysning for Grønlænderne. I saa Henseende er det sikkert velskikket, naturligt og letforstaaeligt og dog tillige sagligt og kyndigt skrevet som det er. At Forf. i det hele ser lyst paa Udviklingen i Grønland, kan kun gøre Læsningen mere tiltrækkende og opmuntrende for Grønlænderne. Og at han i sin Redegørelse for Monopolet hævder dets Bevarelse som en Nødvendighed for Grønlænderne endnu for en uoverskuelig Aarrække, skal heller ikke lægges ham for stærkt til Last, da han dog ret objektivt ogsaa anfører, hvad der kan siges herimod, og ender med at udtale, at den grønlandske Befolkning skal forstaa, at modstridende Opfattelser af Spørgsmaalet er fuldt tilladelige og berettigede og at man, hvad enten man mener det ene eller det andet, maa forudsætte, at alle har de bedste og mest velmenende Hensigter med deres Meninger og Planer.

Kun en lille Smule mærkeligt virker det, at Forf. ogsaa har et lille Afsnit, betitlet: „De socialistiske Systemer“, hvori han lovpriser de socialistiske Systemers Betydning for Samfundsudviklingen. Thi naar Forf. selv mener, at den grønlandske Befolkning endnu staar for langt tilbage til at komme i mere intim Berøring med den øvrige Verdens Kultur, synes det lovlig tidligt at begynde at agitere særligt for et enkelt af de politiske Systemer, hvorom Striden staar ude i den for Grønlænderne endnu saa farlige og derfor for dem lukkede Kulturverden udenom Grønland.

Peter Freuchen, Grønlandske Problemer, Haselbalchs Forlag 1931.

ilæde over, hvad de oppe, ligesom han det for Anlæg af en Frihavn i Grønland, em anser det som en lark at oprette. Og elig, at Maalet maa and til syvende og

ng af Kritik og Anpolet og det lukkede „Det nye Grønland“s Mænd ikke med Rige af en iøvrigt overtilhænger!

Knud Berlin.

gang til at læse Dansk og dels Danske baade i Grønland og hernede faar Adgang til megen nyttig Belæring om alle grønlandske Forhold.

Det lille Skrift kan derfor ogsaa anbefales alle grønlandsinteresserede Danske, selv om det naturligvis først og fremmest er bestemt til Oplysning for Grønlænderne. I saa Henseende er det sikkert velskikket, naturligt og letforstaaeligt og dog tillige sagligt og kyndigt skrevet som det er. At Forf. i det hele ser lyst paa Udviklingen i Grønland, kan kun gøre Læsningen mere tiltrækkende og opmuntrende for Grønlænderne. Og at han i sin Redegørelse for Monopolet hævder dets Bevarelse som en Nødvendighed for Grønlænderne endnu for en uoverskuelig Aarrække, skal heller ikke lægges ham for stærkt til Last, da han dog ret objektivt ogsaa anfører, hvad der kan siges herimod, og ender med at udtale, at den grønlandske Befolkning skal forstaa, at modstridende Opfattelser af Spørgsmaalet er fuldt tilladelige og berettigede og at man, hvad enten man mener det ene eller det andet, maa forudsætte, at alle har de bedste og mest velmenende Hensigter med deres Meninger og Planer.

Kun en lille Smule mærkeligt virker det, at Forf. ogsaa har et lille Afsnit, betitlet: „De socialistiske Systemer“, hvori han lovpriser de socialistiske Systemers Betydning for Samfundsudviklingen. Thi naar Forf. selv mener, at den grønlandske Befolkning endnu staar for langt tilbage til at komme i mere intim Berøring med den øvrige Verdens Kultur, synes det lovlig tidligt at begynde at agitere særligt for et enkelt af de politiske Systemer, hvorom Striden staar ude i den for Grønlænderne endnu saa farlige og derfor for dem lukkede Kulturverden udenom Grønland.

Peter Freuchen, Grønlandske Problemer, Hasselbalchs Forlag 1931. 96 S.

En lille, rask og fornøjeligt skrevet Bog, fuld af Glæde over Grønland og over den nyeste Udvikling deroppe, skrevet af en vidtberejst Journalist, Forfatter og Nordpolsfarer, der er vant til at bruge sine Øjne og som frit fra Leveren fortæller om sine Rejseindtryk, saa man faar alle Anekdoterne med. Det er særlig den nyeste Udvikling i Grønland paa Fiskeriets og Faareavlens Omraade og Grønlændernes stigende Velstand og Fremgang paa mange Maader, der paa hans seneste Rejser i Grønland har fyldt ham med Begejstring, som de maa fylde alle med Glæde, hvem det forundes at besøge dette skønne og ejendommelige Land. Han sparer ikke paa Ros og Hyldest til højre og venstre, men samtidig har han ogsaa adskillig Kritik at fremføre; endnu ser han meget at rette, og for sin egen Person er han fyldt til Randen af nye Projekter, gode Raad og Forslag.

Spørger man derefter, om Forf. er Monopoltilhænger eller ikke, er Svaret en Kende vanskeligt. Lovord for den dygtige Styrelse, vi har i Grønland, har han nok af, og han be-

*National Tidende nr 19830.
22 mai 1931.*

kender ogsaa flere Gange loyalt sin Tro paa, at Monopolet ikke foreløbigt kan undværes. Men nogen helt paalidelig Monopoltilhænger er han rigtignok ikke. Thi, skønt han taler med udsøgt Haan om „Det nye Grønlands“ „meget krævende“ Mænd, viser han sig paa de fleste Punkter selv som den mest ildfulde og mest overbevist reformivrige Nygrønlandsmand, som nogen kan ønske sig.

Han giver saaledes principielt dem Ret, som hævder, at Slagordet: *Grønland for Grønlanderne* er farligt og ubetænksomt, og han vil tværtimod, at Grønland skal betragtes som et

dansk Land, hvor Danske derfor skal nyde større Ret end Udlændinge. Han kræver Plads for danske Jordbrugere i Grønlands Dale, han vil have Grønlands Fjorde aabnede for alle Danskes Fiskeri og taler med Harme om, at danske Skibe under dansk Flag til Latter for Englænderne bliver jagede af deres Landsmænd, fordi de kommer for tæt ind paa Kysterne — ja, undertiden arresteres danske Skibe af samme Grund endog af Grønlandere, hvad han betegner som uværdigt for det danske Flag. Han slaar til Lyd for Selskabsrejser af Danske til Grønland, hvorfra de sikkert kun vil vende

hjem fyldt af Glæde over, hvad de faar at se deroppe, ligesom han varmt tager Ordet for Anlæg af en *international Frihavn* i Grønland, hvad han ligefrem anser det som en Pligt for Danmark at oprette. Og han udtaler endelig, at Maalet maa være: aabent Land til syvende og sidst.

Mere i Retning af Kritik og Angreb imod Monopolet og det lukkede Land kan selv „Det nye Grønland“s mest krævende Mænd ikke med Rimelighed forlange af en iøvrigt overbevist Monopoltilhænger!

Knud Berlin.

NOV

TWEED, WHIP-CO
OG GABARDINE

HERRE FRAKKER

58-78-98-125 KR.

DAME FRAKKER

38-68-78-98 KR.

BØRNE FRAKKER

„OXFORD“
4-14 AAR

22-36 KR.

„VICTORIA“
3-14 AAR

24-56 KR.

R. V. J.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

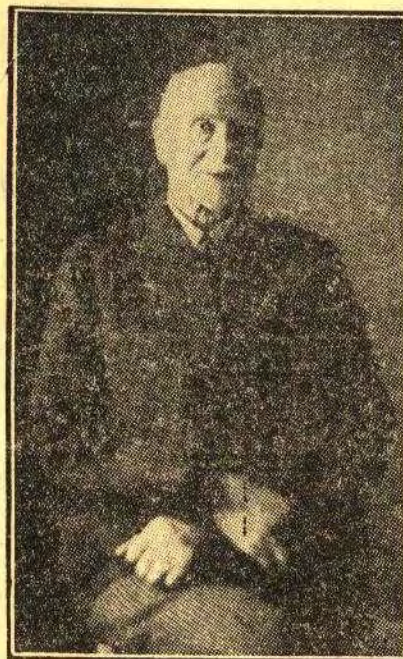
Berlingske Tidende

28. APR. 1931

skriver den

Grønlænderne er ikke mere primitive end vi.

Professor Lévy-Bruhl i København.

Prof. Lévy Bruhl.

DEN berømte franske Etnolog, Professor *Lévy-Bruhl*, der i Dag holder Gæsteforelæsning paa Universitetet, ankom i Aftes med Flyvemaskine til København, hvor han blev modtaget af Professor *Thalbitzer*. Professoren tog ind paa Turisthotellet, hvor vi om Aftenen havde en kort Samtale med ham.

— Professoren har bl. a. behandlet den primitive grønlandske Kultur?

— Ja, i mit Værk om den primitive Mentalitet har jeg anvendt Materiale fra en Mængde Stammer hele Verden over, og en af de Egne, der syntes mig inter-

essantest for Studiet af det saakaldte primitive Sind — jeg siger „saakaldte“, for i Virkeligheden er de ikke mere primitive end vi — har været Eskimoernes. Og lykkeligvis har vi her en Række fortræffelige Værker at holde os til baade af ældre og ganske ny Dato — fra Opdagelsesrejsende, der har været mig overmaade nyttige. Blandt de ældre kan jeg nævne *Hans* og *Poul Egede*, blandt de senere *Knud Rasmussen*, min Professor *Thalbitzer*, *Stefansson* *Jennes* og mange flere. Især har *Knud Rasmussen* betydet meget for mig ved sit for faa Aar siden udkomne smukke Værk om den intellektuelle Kultur hos Iglulik-Eskimoerne. Han har været mig en værdifuld Hjælp til at forstaa, hvad der ligger paa Bunden af Sindet hos disse Folk, naar de taler — eller handler.

Vi er for indbildske.

— Og hvad betyder det for os at lære saa meget om grønlandsk Sind?

— En Kundskab af den Art synes mig nyttig set fra to Synspunkter: for det første bidrager den rent videnskabeligt til Kulturhistoriens Fremskridt, og for det andet kan den gøre vore Idéer om vor egen Psykologi mindre snævert selvbevidst og indbildsk. Endvidere kan den afsløre os Træk, som ligger uset i vort eget Sind, indtil vi opdager dem hos de primitive, hvor de er skrevet med større Bogstaver.

— Hvilke for Eksempel?

— Det er et vanskeligt Spørgsmaal. Professoren stryger sig træt over Panden. Det vilde tage mig et Par Dage at udtænke et koncist Svar.

— Finder man f. Eks. i vor moderne Civilisation Levninger af „participation“?

— Professorens berømte Slagord — saa nogen tror, at de ved at tage en berømt Mands Hat erhverver nogle af hans Egenskaber?

— Det er vanskeligt at svare paa i et Interview. Det kunde saare nogen. Men kom til min Forelæsning!

Interviewet er forbi, men den første Forelæsning holdes i Dag Kl. 4½ i Universitetsauditoriet.

Talib.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den 10. APR. 1931

Grønlands Udvikling.

I „Dansk Naturhistorisk Forening“ holdt Dr. phil. K. Birket-Smith 1 Aftes Foredrag om Grønlands Befolkning. Han gav en historisk Skildring af Eskimoernes Liv og de arktiske Kulturformer, hvorunder de i Aarhundreder har levet, og omtalte til sidst de Forskydninger, der i den senere Tid har fundet Sted i Erhvervslivet, navnlig i Sydgrønland. Her er man begyndt at holde Faar, og her har Fiskeriet, efter at Sælerne er ved at forsvinde, faaet stor Betydning. Man synes overalt i Grønland at være ved at arbejde sig væk fra den gamle faste Naturalie-Økonomi hen imod moderne Penge-Økonomi.

Foredraget efterfulgtes af nogle aldeles fortræffelige Lysbilleder.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: **Politiken**

skriver den 24. MRS. 1931

Fødselsdagshilsen fra Grønland

En Hyldest til Direktør Daugaard-Jensens 60-Aars Dag i Dag.

Fra Landsfogden i Sydgrønland Knud Oldendow har vi modtaget følgende telegrafiske Fødselsdagshilsen til Direktør Daugaard-Jensens 60 Aars Dag i Dag:

Direktør for Grønlands Styrelse Daugaard-Jensens tressaarige Fødselsdag fejres i Grønland af Danske og af Grønlændere med varme Ønsker om Arbejdsglæde for ham endnu i en lang Aarrække, med tillidsfuld Fortrøstning til hans vidtsynede Førelser, med taknemmelig Erkendelse af hans aldrig svigtende menneskelige Forstaaelse, med loyal Respekt for hans indtrængende Saglighed, Retsindighed og frødige Initiativ, Chefsegenskaber, som i Forbindelse med

en enestaaende personlig Elskværdighed og Forhandlingsevne har muliggjort de mægtige Resultater af Direktørens snart 40aarige energiske Arbejde i og for det grønlandske Folk, vor grønlandske Etat og vort fælles Hjemland.

Iluartuinarit Inuvluangarit.

Godthaab Fogedgaard, 23. Marts 1931.

Knud Oldendow,

Landsfoged over Sydgrønland.

'National Tidende' nr 19.763.
Fredag 24 Mars 1931.

DIR. DAUGAARD-JENSEN MELLEM BLOMSTER

Andetsteds i Bladet fortæller vi om det festlige Forløb, Direktør Daugaard-Jensens 60 Aars Fødselsdag har faaet. Her ses Direktøren mellem nogle af de mange Blomster, man har sendt ham i Dagens Anledning.

Direktør Daugaard-Jensens 60 Aars Fødselsdag

En festlig Dag i Grønlands Styrelse.

Der er naturligvis Feststemning fra den aarle Morgenstund i de Lokaler i Slotsholmsgade, hvor Grønlands Styrelse har til Huse. Direktør Daugaard-Jensens 60 Aars Fødselsdag markeres med Blomster og Gaver og Telegrammer i Massevis, og en stadig Strøm af Gratulanter og Deputationer gaar gennem de ellers saa stille Kontorer....

Da Hr. Daugaard-Jensen indfandt sig til sædvanlig Tid i Morges paa sit Kontor, havde han allerede i Hjemmet i Hellerup modtaget de første Hilsner i Anledning af Fødselsdagen, hvoriblandt en stor Blomsterkurv fra Kryolitselskabet og andre smukke Blomsterhilsner fra Forretningsforbindelser.

Paa Styrelsens Kontorer fortsattes nu Stømmen af Lykønskninger. Det samlede Personale under Styrelsen og Grønlandske Handel mødte i Deputation og overrakte en smuk Porcelænsgruppe (Sælhundene og Isbjørne) samt en Kume fyldt med Blomster.

Af personlige Gratulanter mødte Dr. Lauge Koch, Professor Ad. S. Jensen og mange andre, som har Tilknytning til Arbejdet paa Grønland.

Chk.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet: Kristeligt Dagblad

skriver den 23 MRTS. 1931

Grønlænder belønnet.

Arbejd
**Fangeren Laban Benjaminsen
faar Medaillen for Druknedes
Redning.**

Paa Justitsministeriets derom nedlagte Forestilling har Kongen under 18. Marts 1931 tildelt Fanger Laban Benjaminsen af Nuk Medaillen for Druknedes Redning med Tilladelse til at bære samme for den 14. Oktober 1929 at have reddet Udstedsbestyreren ved det sydligste Udsted i Grønland Sang-missook og to andre Grønlændere fra at drukne.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Politiken

skriver den 23. MRS. 1931

Imag

Grønlandsk Handels Besejlingsplan

17 Rejser til Grønland fra nu af til 10.
Oktober.

Grønlandske Handel har udsendt Besejlingsplanen for den nye Sæson. Den ser saaledes ud:

28. Marts afgaar „Disko“ til Godthaab, Sukkertoppen og Holstensborg, 1. April „Sværdfisken“ til Godthaab, Holstensborg og Sukkertoppen, 11. April „Hans Egede“ til Godhavn og Egedesminde, ca. 1. Maj „Gertrud Rask“ til Jakobshavn, ca. 10. Maj fragtet Skib til Egedesminde, Holstensborg, Sukkertoppen, Godthaab og Frederikshaab, ca. 20. Maj „Disko“ til Godthaab, Sukkertoppen, Egedesminde, Christianshaab og Godhavn, ca.

28. Maj „Hans Egede“ til Upernivik, Prøven og Umanak, ca. 6. Juni „Sværdfisken“ til Ritenbenk og Kutdligssat, ca. 13. Juni fragtet Skib til Umanak, Kutdligssat og Jakobshavn, ca. 11. Juli „Gertrud Rask“ til Angmagssalik og Scoresby-Sund, ca. 20. Juli „Hans Egede“ til Prøven og Umanak, ca. 25. Juli „Disko“ til Godthaab, Christianshaab, Godhavn og Upernivik, ca. 8. Avg. fragtet Skib til Julianehaab, 26. Avgust „Gertrud Rask“ til Godthaab og Sukkertoppen, 29. Avg. „Sværdfisken“ til Julianehaab, 15. Sept. „Hans Egede“ til Egedesminde og Jakobshavn og 10. Oktbr. „Disko“ til Frederikshaab, Godthaab, Holstensborg og Sukkertoppen.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:
Berlingske Tidende

skriver den **23 MARS 1931**

Den grønlandske Fanger er stadig Bopladsens førende Mand.

Men Fiskeren er omtrent kommet
paa Højde med ham.

**Samtale med Direktør
Daugaard-Jensen.**

DEN nuværende Leder af Den kongelige grønlandske Handel, Direktør J. Daugaard-Jensen, der i Morgen fylder 60 Aar, traadte i Handelens Tjeneste 1894. Ved Siden af at være Institutionens Chef er han sikkert den, der kender vor fjerne nordlige Koloni, dens Mennesker og dens Udvikling bedst. Det er i hans 37-aarige Tjenestetid, at den store Udvikling har holdt sit Indtog i Grønland. I en Samtale vi har haft med Direktøren i Dag, spurgte vi ham om, hvorledes han saa paa denne Udvikling.

— I 1894, siger Direktøren efter at have talt nogle Tal sammen, sendte vi 200 Tons Varer derop. I Aar beløber Udsendelserne sig til 22-23,000 Tons. Det Tal fortæller, at der ogsaa maa produceres meget mere paa Grønland. Grønlanderne faar jo ikke flere Varer, uden at de sender mere hjem. Men jeg tror ikke, at Grønlanderne er blevet bedre eller lykkeligere, end de var før. Udviklingen er jo en Skæbne, der hænger over os alle, ogsaa over Grønlanderne. Den, der ikke kommer med i den, bliver tilbage, og det bliver vel værst for ham selv. Men det er naturligvis ikke nemt for Eskimoen at følge med. I Korthed sagt ligger Forholdet jo saaledes, at han er 800 Aar tilbage i Udvikling. Det som Grønlanderen nu er i Færd med, og det er det, vi hjælper ham med, er at skyde Genvej tværs over de 800 Aar saa han kan naa os. Der kommer jo en Dag, da Landet bliver lukket op, og den Dag skulde Grønlanderne gerne være klar til at leve paa lige Fod med de Folk, som da rykker ind. Det er Arbejdet for at gøre ham skikket til at staa rustet til denne Dag, der er Kærnen i alt, hvad vi foretager os her.

**Det er stadig Fangeren,
der har det afgørende Ord.**

— Har den menige Grønlander selv kunnet følge med i Udviklingen?

— Ja, det har han i det store og hele. Ved Aarhundredets Begyndelse levede man endnu paa Bopladserne efter det nationale Erhvervs Princip, hvilket vilde sige, at den Mand, der ikke var Fanger, ikke var et virkeligt ydedygtigt Medlem af Samfundet. Dengang var det Sælen, der gav alt .... nu opsøges Sælerne paa Isen af Flyvemaskiner, og det Storslagteri der finder Sted, har vi ikke kunnet afværge. Men samtidig har der kunnet udvikles et meget stærkt Fiskeri, og her er der blevet Chancer ogsaa for den Mand der ikke var egentlig Fanger. Vi er dog nu naaet saa vidt, at der ikke længere ses ned paa den, der udelukkende fisker, saadan som man gjorde det før i Tiden. Men alligevel er det fremdeles saaledes, at det er Fangeren, Jægeren, hvis Ord har afgørende Vægt. Han har mere at sige, han, der kommer ind med Kajakken og Harpunen og den dræbte Sæl, end Naboen, der vender hjem med en Motorbaad fuld af Fisk. Og der vil

Direktør Daugaard-Jensen.

sig mellem andre Folk?

— Det ved hverken jeg eller andre. Hvad ved vi i det hele taget om Planer, vi lægger for den eller den anden Udvikling? Det viser sig jo altid, at det ene Skridt drager to andre med sig .... de to sidste har man ofte slet ikke forudset, og Arbejdet vokser i en Fart og til alle Sider. Men det er i hvert Fald givet, at man ikke maa rykke hurtigere frem, end Befolkningens Gros kan følge med, thi det er det, det kommer an paa i Fremtiden. Jeg kunde tage en Bængde Grønlandere ud af Rækkerne, og over for dem vilde jeg hurtigt komme til det Resultat, at hvis det blot drejede sig om denne Række, saa kunde vi roligt lukke Landet op i Morgen. Men de er for faa af de 16,000, som bor deroppe. Og saa bor de 16,000 paa en Strækning som fra Skagen til Bordeaux — det er en Ting, man maa tage med i sine Betragtninger. Jeg ved blot, at Grønland ikke bliver lukket op i min Tid. Jeg har til Aar tilbage at styre i, hvis jeg faar Lov at leve, og saa stærkt gaar Udviklingen ikke, at Landet bliver aabnet inden 1941. Jeg tænker, at Grønlanderne selv siger til, og den Dag, de gør det, skal vi ikke sige Nej. Til det Tidspunkt skal det nok ogsaa vise sig, at Grosset er kommet med.

**Hellere lade een gaa ud
end gribe forkert —**

— Er det vanskeligt at blive ansat i Handelen?

— Det kommer an paa Vedkommendes Egenskaber. Vi har gerne Folk, der vil til Grønland, her i Styrelsen i 2-3 Aar. Det hænder, at vi siger til en, at han hellere maa forlade den Gerning, fordi vi skønner, at han ikke egner sig til at komme derop. Vi kan maaske gribe forkert, men det gør vi hellere end at sende en Mand til Grønland, som ikke er egnet dertil. I de Aar, Volontørerne gaar her paa Kontorerne, ser vi dem jo lidt an. Det er ikke nok, at vore Folk er dygtige, de skal først og fremmest have en god og retskaffen Karakter. Jo ældre, jeg bliver, des mere standser jeg ved det Resultat, at har man gode Folk, kan man lave alt, og har man ikke gode Folk, kan man

me som Peter Freuchens. Jeg kom engang ind i et Hus i en af Kolonierne, og der havde Freuchen skrevet sit Valgsprog i en Bog. Der stod denne Sætning: *Hold Kæft og hæng i!* Jeg ved ikke, om Peter Freuchen har holdt sig sit Valgsprog efterretteligt. For mit Vedkommende ved jeg blot, at jeg altid har haft svært ved både at holde Kæft og at hæng i. Og saaledes vil det vel blive ved at gaa.
Pab.

Den grønlandske Fanger er stadig Bopladsens førende Mand.

Men Fiskeren er omtrent kommet paa Højde med ham.

Samtale med Direktør Daugaard-Jensen.

EN nuværende Leder af Den kongelige grønlandske Handel, Direktør J. Daugaard-Jensen, der i Morgen fylder 60 Aar, traadte i Handelens Tjeneste 1894. Ved Siden af at være Institutionens Chef er han sikkert den, der kender vor fjerne nordlige Koloni, dens Mennesker og dens Udvikling bedst. Det er i hans 37-aarige Tjenestetid, at den store Udvikling har holdt sit Indtog i Grønland. I en Samtale vi har haft med Direktøren i Dag, spurgte vi ham om, hvorledes han saa paa denne Udvikling.

— I 1894, siger Direktøren efter at have talt nogle Tal sammen, sendte vi 200 Tons Varer derop, i Aar beløber Udsendelserne sig til 22-23,000 Tons. Det Tal fortæller, at der ogsaa maa produceres meget mere paa Grønland. Grønlanderne faar jo ikke flere Varer, uden at de sender mere hjem. Men jeg tror ikke, at Grønlanderne er blevet bedre eller lykkeligere, end de var før. Udviklingen er jo en Skæbne, der hænger over os alle, ogsaa over Grønlanderne. Den, der ikke kommer med i den, bliver tilbage, og det bliver vel værst for ham selv. Men det er naturligvis ikke nemt for Eskimoen at følge med. I Korthed sagt ligger Forholdet jo saaledes, at han er 800 Aar tilbage i Udvikling. Det som Grønlanderen nu er i Færd med, og det er det, vi hjælper ham med, er at skyde Genvej tværs over de 800 Aar saa han kan naa os. Der kommer jo en Dag, da Landet bliver lukket op, og den Dag skulde Grønlanderne gerne være klar til at leve paa lige Fod med de Folk, som da rykker ind. Det er Arbejdet for at gøre ham skikkert til at staa rustet til denne Dag, der er Kærnen i alt, hvad vi foretager os her.

Det er stadig Fangeren, der har det afgørende Ord.

— Har den menige Grønlander selv kunnet følge med i Udviklingen?

— Ja, det har han i det store og hele. Ved Aarhundredets Begyndelse levede man endnu paa Bopladserne efter det nationale Erhvervs Princip, hvilket vilde sige, at den Mand, der ikke var Fanger, ikke var et virkeligt ydedygtigt Medlem af Samfundet. Dengang var det Sælen, der gav alt .... nu opsøges Sælerne paa Isen af Flyvemaskiner, og det Storslagteri der finder Sted, har vi ikke kunnet afværge. Men samtidig har der kunnet udvikles et meget stærkt Fiskeri, og her er der blevet Chancer ogsaa for den Mand der ikke var egentlig Fanger. Vi er dog nu naaet saa vidt, at der ikke længere ses ned paa den, der udelukkende fisker, saadan som man gjorde det før i Tiden. Men alligevel er det fremdeles saaledes, at det er Fangeren, Jægeren, hvis Ord har afgørende Vægt. Han har mere at sige, han, der kommer ind med Kajakken og Harpunen og den dræbte Sæl, end Naboen, der vender hjem med en Motorbaad fuld af Fisk. Og der vil gaa lang Tid, før dette Skel helt slettes, thi det hænger sammen med det oprindelige i Grønlanderen. Det er de legemlige Færdigheder, denne Opfattelse bundet i, og denne Opfattelse gaar meget dybt i Sindene. Det at være stærk, at kunne udføre virkelige Bedrifter, at kunne gøre noget selv bare ved Hjælp af sine Arme og sine Kræfter er stadig Egenskaber, der staaar højt anskrevet i Grønland, ja, ikke alene højt, men højest.

Det er Grosset af Befolk-

ningen, det kommer an paa.

— Hvor naar kan Grønlanderen klare

Direktør Daugaard-Jensen.

sig mellem andre Folk?

— Det ved hverken jeg eller andre. Hvad ved vi i det hele taget om Planer, vi lægger for den eller den anden Udvikling? Det viser sig jo altid, at det ene Skridt drager to andre med sig .... de to sidste har man ofte slet ikke forudsat, og Arbejdet vokser i en Fart og til alle Sider. Men det er i hvert Fald givet, at man ikke maa rykke hurtigere frem, end Befolkningens Gros kan følge med, thi det er det, det kommer an paa i Fremtiden. Jeg kunde tage en Bængde Grønlandere ud af Rækkerne, og over for dem vilde jeg hurtigt komme til det Resultat, at hvis det blot drejede sig om denne Række, saa kunde vi roligt lukke Landet op i Morgen. Men de er for faa af de 16,000, som bor deroppe. Og saa har de 16,000 paa en Strækning som fra Skagen til Bordeaux — det er en Ting, man maa tage med i sine Betragtninger. Jeg ved blot, at Grønland ikke bliver lukket op i min Tid. Jeg har ti Aar tilbage at styre i, hvis jeg faar Lov at leve, og saa stærkt gaar Udviklingen ikke, at Landet bliver aabnet inden 1941. Jeg tænker, at Grønlanderne selv siger til, og den Dag, de gør det, skal vi ikke sige Nej. Til det Tidspunkt skal det nok ogsaa vise sig, at Grosset er kommet med.

Hellere lade een gaa ud end gribe forkert —

— Er det vanskeligt at blive ansat i Handelen?

— Det kommer an paa Vedkommendes Egenskaber. Vi har gerne Folk, der vil til Grønland, her i Styrelsen i 2-3 Aar. Det hænder, at vi siger til en, at han hellere maa forlade den Gerning, fordi vi skønner, at han ikke egner sig til at komme derop. Vi kan maaaske gribe forkert, men det gør vi hellere end at sende en Mand til Grønland, som ikke er egnet dertil. I de Aar, Volontørerne gaar her paa Kontorerne, ser vi dem jo lidt an. Det er ikke nok, at vore Folk er dygtige, de skal først og fremmest have en god og retscaffen Karakter. Jo ældre, jeg bliver, des mere standser jeg ved det Resultat, at har man gode Folk, kan man lave alt, og har man ikke gode Folk i Tjenesten, kan man intet lave. Vi har gode Folk, og vi har dem overalt. Hvis dette ikke var Tilfældet, var vi næppe saa langt deroppe, som vi er. Danskere og Grønlandere mødes i Tillid, der er ingen Seen ned paa den indfødte Befolkning, og der er ingen dansk Embedsmand, der forlanger, at Grønlanderen skal ligge paa Haven for ham. Der har, under andre Former, udviklet sig det samme gode, demokratiske Forhold som herhjemme.

— Hvad har Deres Ledetraad været i Deres lange Gerning?

— Det er meget svært at sige, dog ved jeg, at det ikke helt har været det sam-

me som Peter Freuchens. Jeg kom engang ind i et Hus i en af Kolonierne, og der havde Freuchen skrevet sit Valgsprog i en Bog. Der stod denne Sætning: *Hold Kæft og hæng i!* Jeg ved ikke, om Peter Freuchen har holdt sig sit Valgsprog efterretteligt. For mit Vedkommende ved jeg blot, at jeg altid har haft svært ved at holde Kæft og at hænge i. Og saaledes vil det vel blive ved at gaa.

Pab.

Bladets navn:

Aalesunds Avis.

Det første grønlandslag stiftet i Kanada.

Til Norges Grønlandslag meldes at det første grønlandslag utenfor Norge er stiftet i Kanada. «Aalesunds Avis» har fått anledning til å hitsette et lite utdrag av brevet fra lagets formann, pastor Johan Rødvik. Det heter bl. a.:

«Forestburg Grønlandsforening blev stiftet i Zion Lutherske kirke søndag den første februar, og dermed er Grønlandsbevegelsen forplantet til det nordamerikanske fastland. Man vedtok i det vesentlige Stavanger Grønlandsforenings love. Vårt første mål er å øke medlemstallet. Man mener det vil bli betydelig med tiden. Samtidig vil vi gjennom pressen oppfordre nordmenn i Kanada og De Forenede Stater å ta saken op med en landsvid organisasjon som mål. —

— Således ser altså vår Grønlandsforening ut og således ligger vårt arbeide an foreløbig. Hvilke praktiske frukter arbeidet vil bære må fremtiden svare for. Det kommer meget an på hvad som blir gjort hjemme. Somler man bort anledningen der, er det selvsagt at vi intet kan utrette i utlandet. Men kan vi få den rette ordinasjon mellem bevegelsen hjemme og ute, kan det komme noget av en velstyrt grønlandsbevegelse her over. Man burde sette sig som mål å få lagt litteratur i hver eneste kongresmanns og senators hender, særlig i deres hender som er av norsk herkomst. I Kanadas parlament sitter nu hare en skandinav, — en svenske, men der kan bli nordmenn med tiden. Jeg peker bare på hvad jeg mener vil gavne Norges sak — opplysning og atter opplysning er nødvendig, og det

opplysning på rette hold. Bladet «Norrøna» Winnipeg, Manitoba, har tatt saken frem og anbefalt den redaksjonelt.

Måtte da vårt forsøk i utlandet bli folket der hjemme til oppmuntring og tilskyndelse. Vi kan ikke i utlandet gå lenger i ord enn i der hjemme er villig å gå til handling.

Det er efter mitt skjønn en tvingende nødvendighet om vi skal vinne noget mot Danmark, ikke å nøie oss med bare å prosedere saken, men at vi går til dåd og koloniserer Øst-Grønland. Hvorfor kan der ikke anlegges fiskevær på Øst-Grønland. Det er min mening at kunne der komme liv i grønlandsbevegelsen i Norge og de rette menn med det rette grep i tingene så vil man kunne gjøre regning på støtte fra nordmenn i Kanada og U. S. A.

Her går mange nordmenn og lider nød og mange av dem er erfarne fiskere.

Er der ikke patrioter lenger blandt Norges pengemenn? Er der ikke lenger en Carsten Anker? Sådanne burde sette noget på spill for sitt fedrelands skyld.

Den norske grønlandssak har ennda ikke fått sin Christian Michelsen, men han kommer nok, og til den tid da han kommer, lat oss være forberedt både ute og hjemme».

Leil

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den **10 MRS. 1931**

Ret skal være Ret.

EN Grønlandskyndig udtalte i Gaar i et Interview til EKSTRABLADET om Henry Ette's Bøger, at det var norske Forsøg paa at skabe Sensation om Østgrønland. Det er urigtigt. Henry Ette er en dansk Statsborger, der i en Aarrække har haft Bopæl i Vestmanhavn paa Færøerne, og hans Pjocer og Bøger har intet med norsk Agitation at gøre. Hvis man skulde sige noget om Ette, er det snarere, at han i sine ejendommelige Skrivelser er dansk-dansk i Modsætning til norsk-norsk.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

9 MRTS. 1931

„ØSTGRØNLAND“

*Smart Idé af norsk
Forlag.*

Man kan i Dag i et herværende Morgenblad se en stor Annonce, som under Overskriften „Østgrønland“ opfordrer Læserne til at købe Forfatteren Henry Ettes „Sagaer“: „Argonavternes gyldne Skind“ (Hvorledes seksti Ishavsgæster ribbede 10,000 Pelse), „Svalbard ex. Spitsbergen“ (Døden paa 80 Grader — De første Fangstpionerer paa Nordostlandet — 33 Bjørne), „Ishavet“, „Havets Oliekonger“ og „Færdene, De tør lagte“.

Der er i Annoncen i øvrigt ikke opgivet Adresse paa noget Forlag eller nogen bestemt Boghandel, hvor disse „Sagaer“ kan faas.

Intet med Østgrønland at gøre.

Vi har spurgt en meget kendt Grønlandseksport herhjemme, om han kendte noget til disse Romaner om Østgrønland.

— Saa vidt jeg ved, led Svaret, bestaar disse saakaldte „Sagaer“ af en Række Knaldromaner, som intet har med Østgrønland at gøre, men som foregaar i Ishavet, paa Spitsbergen og ved den grønlandske Iskant. Der gør sig desværre i Norge — hvor man jo for Tiden samler alt, hvad der kan samles om norsk Virksomhed ved og paa Østgrønland, en stærk Tendens gældende til at blande alt muligt sammen. Saadan er det en ganske besynderlig „Sammenblanding“, naar Docent Hoel, der jo i disse Dage omtrent daglig holder Foredrag, rejser rundt og siger, at Nordmændene paa 10 Aar har tjent 165 Millioner Kr. paa Ishavet. Dette vedkommer aldeles ikke Østgrønland! Den norske Fangst, der har givet Penge over Østgrønland, foregaar ved Iskanten langt ude til Havs, og Fiskerne ser næppe noget til selve den østgrønlandske Kyst.

Frib.

Bladet:

Morgenbladet

skriver den

11. FEB. 1931

Den grønland- ske Kirkesag

Den grønlandske Kirkesags Jubilæum bringer i Minde, hvad den engelske Lærde, Dr. Edmund Gosse har skildret om samme Sags Opkomst i sin berømte Bog "To Besøg i Danmark", en af de bedste Kilder til Oplysning om Aandslivet, de moralske og intellektuelle Forhold i 70-ernes København. Hvad kendte man til Grønland den Gang, hvad betød Grønland i Forhold til, hvad det betyder nu? Vi véd alle, at ved Middelalderens Slutning var Grønland en delvis kristnet norsk Bygd, men den sorte Død bortrev alle Nordmænd og i 200 Aar henlaa Grønland som et glemt Land under den dansk-norske Krone. 1721 drog Hans Egede over som Missionær og takket være Frederik IV's Begejstring blev der nu holdt Liv i Sagen; 1837 fandt Pastor Fenger ud af, at det var indfødte Præster, Landet trængte til og 1844 stiftede Christian VIII to Seminarier til Uddannelse af indfødte Kateketer. Den 13. Maj 1874 indviedes i Frue Kirke den første Eskimo til evangelisk-luthersk Præst Tobias Mørch og siden da er den grønlandske Kirkesag en Æressag for Landet.

*

Men det holdt haardt. Og det er det, som Dr. Edmund Gosse fortæller, at Domkirken var overfyldt under Ordinationen, men faa tog sig af Grønlænderen, hans lille Kone, som ikke kunde et Ord dansk, og det lille Barn. Ved en Frokost hos Holmens Provst, Dr. Fog, blev Grønlænderen og hans Familie placeret ved Siden af Dr. Gosse, der kun talte meget lidt Dansk. Hvad der nu fulgte, var noget i Lighed med den rædselsfulde Hændelse, ældre Læsere maaske mindes fra Fru Opies ubarmhjertige Fortælling "Hvide Løgne". Pastor Mørch og Hustru havde ondt ved at klare sig, og saa grusomt var det øvrige Selskab, at Dr. Gosse pludselig fandt sig udleveret til Grønlænderparret alene. Da Dr. Gosse saa den sidste Præst snige sig bort, opgav han alle moralske Skrupler. I Tavshed fyldte han Hr. og Fru Mørchs Tallerkener med Bøf og Spejlæg, og fordultede hurtigst mulig.

*

Naar man læser denne aabne og ærlige Bekendelse af en sanddru Engländer føler man en brændende Skamrødme i Kinderne (selv om vi i 1931 kan sige som Drengen, der uforskyldt fik en voldsom Overhaling: "Undskyld, Hr. Lærer, det var ikke mig!"). Under den paagaende norske Agitation og de skændige Rygangreb fra den norrøne Hr. Patursson er de fleste Danske — takket være Statsminister Staunings klare og fortrinlige Politik overfor Norge — med Rette stolt af det Arbejde, der paa Skoleomraadet og det kirkelige er gjort for Grønlænderne. Vældige Fremskridt er her at notere i Sammenligning med

hvad Nordmændene har naaet overfor Kvæner og Lapper. Den grønlandske Kirkesag fortjener fremdeles Landsmænds Støtte og de ikke faa Præster hernede, der er grebet af Hans Egedes brændende Nidkærlighed. Grav paa Grønlands Kirkes Side. Vor Politik og Pleje overfor Eskimoerne retfaa digger nemlig vor egen Ret til en uafhængig Tilværelse hernede i Europa mellem Stater, der er større end os.

Jørgen Nørborg.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Arbejdsløst Dagblad

9 FEB. 1931

skriver den

Grønlands Kirkesags 25-Aars Jubilæum.

Den grønlandske Kirkesag fejrede i Gaar sit 25 Aars Jubilæum.

Det indledes med en Festgudstjeneste i »Vor Frelzers Kirke«; der var her mødt en talrig Forsamling, i hvilken bemærkedes en Række grønlandssagkyndige, deriblandt Direktør Daugaard-Jensen og Kommandør, Dr. Gustav Holm. Gudstjenesten begyndte med »Du, som gaar ud fra den levende Gude«, hvorefter man før Biskop Osterfelds Prædiken sang Grundtvigs: »Syn-ger højt, saa det kan høres, I, som drives af Guds Aand.«

Efter Prædiken lød Biskop Ludwigs festlige Grønlandshymne »Jesus Kristus, Guds eenbaarne, Bygningsmanden, Davids Søn«; den er skrevet til Grønlands 200-Aars Jubilæum i 1921, to af dens skønne Vers lyder:

Grønland med de stejle Fjælde,
under Nordens kolde Pol
stiger du i Verdens Vælde:
Is og Blomster, Mulm og Sol.
Dig dog skulde Danmark favne,
Tvillingknyttet eders Navne
staar i Kirkens Sagabog.

Danmarks Kirke! For Guds Trone
bøj dig dybt i allen Stund,
ræk din Herre Krans og Krone,
pris din Gud af Hjertens Grund.
Naade har for ham du fundet.
Han har dig til Grønland bundet.
Hvad han binder, holder fast.

Derefter prædikede Provst Schultz-Lorentzen, og efter Afsyngelsen af den grønlandske Salme: »I din Menighed den ene sluttede Gudstjenesten med »Mægtigste Kriste, Menighedens Herre«.

Om Aftenen samledes en talrig Skare af Kirkesagens Venner i K.F.U.K.s Festsal. Her talte først Pastor Aage Bugge. Han bragte en Tak fra Seminariet til »Grønlands Kirkesag« og fortalte Træk af det daglige Liv paa Seminariet.

Ved Kaffebordet blev der holdt en Række Taler: Provst Fr. Balle takkede D. M. S. for dets aldrig svigtende Interesse for og Kærlighed til Grønland, Provst Schultz-Lorentzen bragte Udvalgets Tak til dem, der i de forløbne 25 Aar havde støttet dets Arbejde og mindedes dem, der var døde: Fru Karen Frederiksen, Stiftsprovst Helweg Larsen og Biskop Ludwigs. Senere talte Missionær Schlesch, der bragte en Hilsen fra D. M. S., Læge N. Chr. Schmidt og Direktør Daugaard Jensen, mens Pastor Ostermann paa Grønlandsk talte til de tilstedeværende Grønlandere.

Derefter viste Provst Balle en Række Lysbilleder særligt fra Kap York og sluttede den smukke og interessante Aften med en Andagt.

Sophie Petersen.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den 4. FEB. 1931

»Kristeligt Dagblad«s Kronik.
Onsdag den 4. Februar 1931.

DEN GRØNLANDSKE KIRKESAG. 1906—1931.

Af Lektor **Sophie Petersen.**

»Udvalget for den grønlandske Kirkesag« har i Februar 1931 eksisteret i 25 Aar; men det fører sine Rødder endnu længere tilbage i Tiden. Der var allerede tidligt dels gennem hjemmeværende Grønlandspræster, dels gennem D. M. S. knyttet Forbindelse mellem Arbejdet deroppe og Menigheden her nede, og de vigtige Forhandlinger i Aarene 1905—06 om Nyordningen af den grønlandske Kirkes Forhold uddybede yderligere dette.

Under disse Forhandlinger var den Mand, som mere end nogen anden kom til at præge den nye Tid i Grønlands Kirke og Skole,

den senere Provst Schultz-Lorentzen, her i Danmark og talte den grønlandske Menigheds Sag i danske Menighedskredse. I den kristne Studenterverden var der ogsaa Interesse for og Kærlighed til Grønland, en Kreds af »Studerterhjemmets« yngre Medlemmer var i Venskab knyttet baade til Schultz-Lorentzen og til Brødrene Frederik og Knud Balle, som netop i de Aar drog til Grønland for at fortsætte deres Faders, Pastor N. E. Balles, Livsværk.

En af denne Kreds, Pastor, senere Biskop, Chr. Ludwigs, gik efter et Vennemøde i Bethesda i

1905, hvor Schultz-Lorentzen havde talt, sammen med en Del andre til Taleren og bad om at blive sat i Arbejde for Grønlands Sag. I Vinterens Løb voksede Flokken og fandt sammen med de ældre Grønlandsvenner, og i Februar 1906 dannedes Udvalget. Dets Formand blev Stiftsprovst Helweg-Larsen, som ledede Udvalget indtil 1925, han afløstes da af Biskop Ludwigs; efter dennes Død er Biskop Ostensfeld blevet Formand. Blandt Udvalgets første Medlemmer var Folk som Sognepræst, Lektor C. W. Rasmussen (Knud Rasmussens Fader), Grosserer Johs. Schrøder og Provst Fenger, og adskillige, som var helt nye i Arbejdet, deriblandt nu afdøde Fru Karen Frederiksen f. Monrad, som snart blev en af de ledende Kræfter i Udvalget, Læge N. Chr. Schmidt og Pastor Ferd. Jensen.

Udvalgets Opgave skulde være at danne et Forbindelsesled mellem den danske og grønlandske Menighed, medens D. M. S.s Ar-

bejde skulde samle sig om at understøtte Missionen i Østgrønland.

Gennem Oprettelsen af Kredse, gennem Udsendelsen af »Meddelelser om den grønlandske Kirkesag« (som indtil nu er kommet i 57 illustrerede Hefter), ved Afholdelsen af Gudstjenester og Foredrag, søgte man dels at vække Interesse for og Kærligheden til Sagen, dels at samle dem, der i Forvejen var interesserede. Gennem de danske (og efterhaanden ogsaa de grønlandske) Præsters Beretninger og Oversigter i »Meddelelser« blev Arbejdet i Grønland gjort nærværende og levende for den danske Menighed.

Men ogsaa i Grønland mærkede man snart direkte Udvalgets Arbejde; det er ikke faa Alterbilleder, Alterduge og Tæpper, Stager, Lysekroner og Harmonier, som i Aarenes Løb gennem Udvalget er sendt til de smaa, fattige Kapeller i de grønlandske Udsteder og mindre Kolonier. Og Billeder fra illustrerede Blade, Bøger og Breve sendtes

fra interesserede Kredse og Enkeltmedlemmer i Danmark til de grønlandske Hjem.

Ogsaa større Opgaver kom Udvalget til at løse. Allerede i dets første Opraab fra Februar 1906 var der peget paa noget, som burde udrettes: »Baade mod Nord og Øst i Grønland findes endnu Hedninger.« Gennem »den litterære Grønlandsekspedition« var Danmark nemlig kommet i Forbindelse med Polareskimoerne ved Kap York, og Mylius-Erichsen havde efter sin Hjemkomst i 1904 ved et Møde i Bethesda talt deres Sag. 1905 sendtes et Skib derop med Gaver, men Øjeblikket var endnu ikke inde til Oprettelsen af en Missionsstation. I de følgende Aar kom den store Vækkelse i den grønlandske Menighed, og Grønlanderne begyndte selv at tænke paa at udsende Hedningemissionærer. Nu var der givet en god Basis for et Arbejde, og »Udvalget for den grønlandske Kirkesag« tog da fat og begyndte de mange og lange Forhandlinger

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Kristeligt Dagblad

skriver den 4. FEB. 1931

med Ministeriet, Grønlands Styrelse og D. M. S. Disse resulterede i, at man i 1909 oprettede Missionsstationen »Nordstjernen« ved Kap York og ordinerede Overkateket Gustav Olsen til Præst og Missionær blandt Polareskimoerne. Han er i 1922 afløst af en anden indfødt Grønlænder, Pastor Jens Olsen, og Udvalget har senere i Samarbejde med Knud Rasmussen faaet bygget en smuk Kirke deroppe, som indviedes i 1929. Af de ca. 200 Mennesker, som bor i Kap Yorkdistriktet, er nu kun 20 Hedninger.

1928 udsendte Udvalget en dygtig ung Læge, Dr. Mogens Holm, til Thule, han er begejstret for Arbejdet deroppe og vil blive der i alt Fald til 1932.

Kap York-Missionen viser smukt Samarbejdet mellem Grønlands og Danmarks Menigheder; det var de grønlandske Menighedskredse, som stillede Mandskab til Missionsgerningen, men de gav ogsaa Penge dertil, og ligesom danske Sykredse sendte Klædningsstykker til Grøn-

land, sendte grønlandske Sykredse Skindarbejder til Missionsbasaren i »Grundtvigs Hus« og ydede herved deres Bidrag til dennes Over-skud.

I de Aar, Udvalget har eksisteret, har faa gjort saa stort og trofast et Arbejde for det som Biskop Ludwigs. Hans Navn maa derfor først og fremmest nævnes i en historisk Oversigt over de svundne 25 Aar. Han var utrættelig i sin Virksomhed for at vække den danske Menigheds og det danske Folks Forstaaelse for Grønland. Han tog sig af de hjemmenværende grønlandske Præster og Kateketer, han skrev Artikler om Grønlands Kirke, og han holdt Foredrag derom. Ved 200-Aars Jubilæet i 1921 redigerede han Festbogen »1721—1921« og skrev adskillige Bidrag dertil, og hans Grønlandssang »Et stolt og trodsigt Land« blev for den danske Menighed Sangen om Grønland.

Der ligger stadig en stor Arbejdsmark i Grønland og er nok af Opgaver, som »Udvalget for Grøn-

paa de tre sejrende Stands, trækkes Lod om 1. Præmie 200 Kr., 2. Præmie 100 Kr., 3. Præmie 50 Kr.

Stemmesedlerne nedlægges i den store ved Udgangen anbragte Kasse, og Resultatet af Konkurrencen offentliggøres i Dagbladene Tirsdag Morgen den 10. Februar 1931.

*

Engelsk Staal — danske Knive.

»Engelsk Staal — danske Knive«, det er Mottoet for den Udstilling, som Raadvad Knivfabrikker har arrangeret paa den britiske Udstilling sammen med det engelske Firma Brown, Bailey's

lands Kirkesag« bør sætte ind paa at løse. Maatte det lykkes Udvalget i den kommende Tid i langt stærkere Grad end hidtil at faa den danske Menighed gjort interesseret, saa at der i kommende Dage kan blive et frugtbart Samarbejde mellem den danske Menighed og dens Søstermenighed i Grønland.

Sophie Petersen.

I disse Dage samler den britiske Handelsudstilling i Industribygningen et stort Publikum, og gennem Udstillingen naar Kendskab til de engelske Produkter ud til de danske Forbrugere. Der er mange danske Firmaer, som for længst selv har forstaaet, at det var klogt at føre de Kvalitetsvarer, som engelske Fabrikprodukter i Almindelighed er, og til disse Firmaer hører ogsaa Julius Kopp, der siden Oprettelsen i 1870 har været præget af England. Gennem Aarene har Firmaets Betydning været stigende, og under den nuværende Ledelse fortsætter denne Udvikling stadig, saaledes at der saa at sige altid udvides. De gode Varer til de billige Priser kan næsten staa som et Motto for Firmaet; men samtidig har Firmaet forstaaet at udnytte den Reklame, som skal til for at skabe det store Salg, der er Forudsætningen for de billige Priser. Og det er lykkedes, — derfor er det gennem Aarene ogsaa banket ind i Publikums Bevidsthed, at hos Julius Kopp faar man Kvalitetsvaren til den Pris, andre tager for Kram. Julius Kopp har lært det danske Publikum, hvad Navnene »Nowetlo« og »Aristo« betyder, og Firmaets Udstilling supplerer derfor paa udmærket Vis den britiske Udstilling.

Heroldens Annoncebureau A/S

Avdeling for Avisutklipp
Telefoner: 12710, 14040 og 10884

Stortingsplass 7 — Oslo

Bladets navn:

Lens

ordly

Fransen

Grønlandsspørsmålet.

Samad

Det mangler ikke på handling.

Det blir av og til nevnt at der snakkes og skrives for meget om våre arktiske interesser, spesielt grønlandsspørsmålet.

I stedet burde vi handle mer og snakke mindre.

Disse påstande gir folk en feil opfatning av det som er skjedd. Det er dessverre ofte slik at det blir meget snakk og lite handling omkring vanskelige saker, og man vil letjå få den opfatning at dette også er tilfelle i grønlandsspørsmålet. Men slik er det imidlertid ikke.

Hvad som skulde gjøres på Grønland har det ikke vært noen uenighet om. Vanskelighetene har vært å skaffe de nødvendige midler og når det har lykkedes i disse vanskelige tider å skaffe tilveie de betydelige private bidrag, så må det sies at det er handlingens menn som har kunnet greie det.

Med hensyn til det videnskape-
lige arbeide så har også det vært organisert og planlagt uten noen som helst vaklen eller tvil. Det gjaldt først og fremst å undersøke hvad det norske fangstområde på Grønland er verdt. Som grunnlag for disse undersøkelser, og ellers til bruk blev der kartlagt et betydelig stykke land ved den første ekspedisjon. Dessuten er landet undersøkt av geologer og botani-

kere, og zoologer har gjort undersøkelser både på land og i sjøen.

Videre er der dannet fangstelskaper og fangstekspedisjoner.

I dette tilfelle er man også så heldig at handlingene er ganske synlige. De store fangstområder som våre fangstmenn har tatt i bruk er bebygget med små pene trehus. De ligger med en dags reises mellomrum langs en kystlinje på 40—50 norske mil og videre inn efter fjordene som strekker sig over 200 kilometer inn i landet. Hele denne bebyggelse er nu i orden slik som man ønsket den, og det kan ikke benektes at det er handlingens menn som har utført dette store arbeide.

Tenk på hvad det betyr med primitive midler i et øde land å bygge alle disse 80 hus på strekningen fra Davy Sund til Sabine-øya, og fra Myggbukta til botnen av Moskusoksefjorden. Den største del av året er der kun fremkommelig på ski eller med hundeslede. Det eneste trekkdyr er hunden. Likevel er det store landområde i løpet av ganske få år bebygget som det skal være.

Ja, det må nok innrømmes at det er handlingens menn som hittil har stelt med dette praktiske arbeide på Grønland.

T.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skriver den 8 JAN 1931

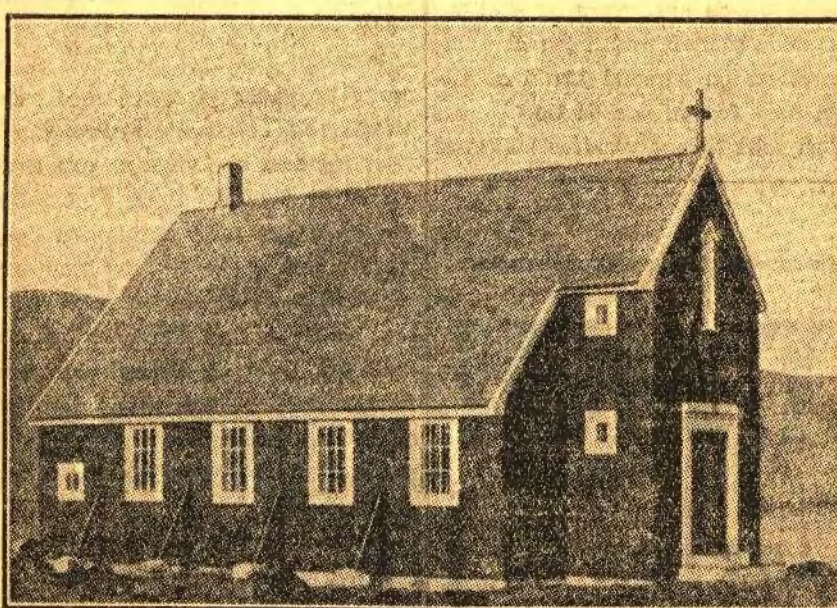
GRØNLANDSK KIRKESAG

I Februar Maaned er det 25 Aar siden, at „Udvalget for grønlandske Kirkesag“ dannedes. Efterhaanden som Udviklingen skred frem i Grønland, ønskede man, at der — i Lighed med, hvad der fandt Sted paa andre kirkelige Omraader — maatte være en Kreds, som tog det som sin særlige Opgave at danne det aandelige Forbindelsesled mellem den danske Menighed og Dattermenigheden i Grønland. Dansk Missionsselskab havde altid med Kærlighed og Forstaaelse staaet i Forbindelse med Præsterne i Grønland. Men nu ønskede man en særlig „grønlandsk Kirkesag“.

Men vi søger Kraft i Bevidstheden om, at det Arbejde, vi gør, det gør vi i Jesu Navn med mange Kristne — Danske og Grønlændere — bag os.“

Da Skibet sejlede, stod nu ved Strandbredden disse faa kristne Vestgrønlændere mellem lutter Fremmede, i et for dem ganske ubekendt Land og uden at vide, naar de atter kunde faa Forbindelse med Danmark og deres Landsmænd.

Det blev Pionerarbejde i egentligste Forstand. Et stort Gode var det, at Gustav Olsen — ligesom hans Afløser Jens Olsen — kunde leve som Eskimo blandt Eskimoer. De deltog i deres

Kirken ved Thule.

Under Provst Schultz-Lorentzens Besøg i Danmark i 1906 blev Udvalget dannet med Stiftsprovst Helweg-Larsen som Formand og Pastor Chr. Ludwigs som Sekretær. Af de første Medlemmer af Udvalget sidder endnu Dr. N. Chr. Schmidt som Medlem af Forretningsudvalget.

Kirkesagens Opgave var først og fremmest af aandelig Art, men der viste sig snart forskellige praktiske Opgaver. Idet man gik ud fra, at der trængtes til mere Kundskab om Forholdene i Grønland og et Organ til at behandle de specielle grønlandske Forhold, begyndtes Udgivelsen af Meddelelser om den grønlandske Kirkesag. Hjemmeværende Præster holdt Møder for grønlandsk Kirkesag, og der dannedes rundt om i Landet smaa Kredse for Sagen. Medens Dansk Missionsselskab tidligere havde sendt Pengegaver til de grønlandske Kateketer og til Seminariet, overtog den grønlandske Kirkesag denne Virksomhed, ligesom Gaver af forskellig Art blev sendt som et haandgribeligt Vidnesbyrd om Fællesskabet.

Fra først af var Opmærksomheden

Jagtture og Slædeture og overnattede sammen med dem i Fjeldhuler og i Snehytter. En særlig god Ven fandt Missionæren i Udloriaq, en Storfanget, som blev Missionærene til stor Hjælp. Han viste sig meget gavmild

Fra Sygehusets Køkken.

og hjælpsom, forærede dem Foder til deres Hunde og Pelsværk til dem selv.

somhed ved Thule, og der har stadig været et godt Samarbejde, og der er vist Grønlandsk Kirkesag mange Tjenester fra Thule-Komitéens Side. Denne Komité og Grønlandsk Kirkesag udsendte sammen den første Læge til Thule, Dr. Mogens Holm. I 1930 rejstes Kirken ved Kap York, samtidig med at Knud Rasmussen opførte en Præstebolig.

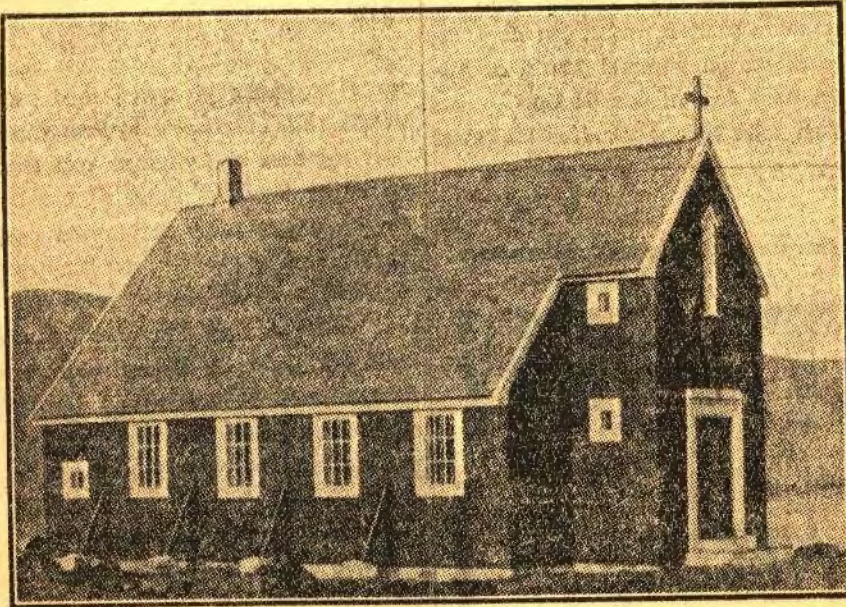
Kap York-Missionen er det synligste Udslag af den grønlandske Kirkesags Virksomhed. Og selv om der ikke havde været andet, vilde dette være et godt og velsignet Resultat af Arbejdet. Men Grønlandsk Kirkesag har virket paa mange andre Maader. Meget af Arbejdet unddrager sig i Følge sin Natur Statistik og ydre Paa-visning. Men alle Præster og Kateketer i Grønland véd at paaskønne den Støtte, de har i Grønlandsk Kirkesag, og det er at haabe, at det Baand, som ogsaa paa den Maade er bundet mellem den grønlandske og danske Menighed, stadig maa knyttes fastere og blive til større og rigere Velsig-nelse.

Frederik Balle.

altid med Kærlighed og Forstaaelse staaet i Forbindelse med Præsterne i Grønland. Men nu ønskede man en særlig „grønlandsk Kirkesag“.

Forstand. Et stort Gode var det, at Gustav Olsen — ligesom hans Afløser Jens Olsen — kunde leve som Eskimo blandt Eskimoer. De deltog i deres

Kirken ved Thule.

Under Provst Schultz-Lorentzens Besøg i Danmark i 1906 blev Udvalget dannet med Stiftsprovst *Helweg-Larsen* som Formand og Pastor *Chr. Ludwigs* som Sekretær. Af de første Medlemmer af Udvalget sidder endnu Dr. *N. Chr. Schmidt* som Medlem af Forretningsudvalget.

Kirkesagens Opgave var først og fremmest af aandelig Art, men der viste sig snart forskellige praktiske Opgaver. Idet man gik ud fra, at der trængtes til mere Kundskab om Forholdene i Grønland og et Organ til at behandle de specielle grønlandske Forhold, begyndtes Udgivelsen af Meddelelser om den grønlandske Kirkesag. Hjemmевærende Præster holdt Møder for grønlandsk Kirkesag, og der dannedes rundt om i Landet smaa Kredse for Sagen. Medens Dansk Missionsselskab tidligere havde sendt Pengegaver til de grønlandske Kateketer og til Seminarlet, overtog den grønlandske Kirkesag denne Virksomhed, ligesom Gaver af forskellig Art blev sendt som et haandgribeligt Vidnesbyrd om Fællesskabet.

Fra først af var Opmærksomheden rettet paa den lille Stamme Hedninger, som bor langt mod Nord i Grønland udenfor det daværende danske Koloniamraade. Det var de saakaldte Polareskimoer, som levede i et Antal af ca. 300 Sjæle ved Kap York og Nord derfor. Der er ikke Plads til i en kort Skildring at give en Beskrivelse af Missionens Udvikling blandt disse Nordpolens Naboer. Men det er et opmuntrende Blad i den danske Missions Historie, at det nu er blevet naaet at faa Evangeliet forkyndt for dem alle. Vanskelighederne syntes store. Staten mente ikke at kunne tage Missionen op, saa blev det grønlandske Kirkesag, som i 1909 sendte den grønlandske Præst *Gustav Olsen* derop. Dansk Missionsselskab paatog sig at betale Præstens Løn, og Kirkesagen sørgede for Hus, Proviantering o. s. v. Bemærkelsesværdigt er det, at det var en Grønlænder, som blev Missionær for de sidste Hedninger i Grønland. Missionsvirksomheden havde saaledes sat sin Frugt. — Da det Hus var rejst, hvori Missionærerne skulde bo, udtalte *Gustav Olsen*: „Vi er nu sendt herop for at prædike Frelserens, Jesu Kristi Evangelium blandt Hedninger. Naar vi tænker paa det Arbejde, som nu forestaar, og betænker, at vi kun er skrøbelige Mennesker, der selv ofte fejler, da kan vi ofte ligesom være knuget af Angst for, at vore Evner ikke skal slaa til.

Jagtture og Slædeture og overnattede sammen med dem i Fjeldhuler og i Snehytter. En særlig god Ven fandt Missionæren i *Uvdloriaq*, en Storfanger, som blev Missionærerne til stor Hjælp. Han viste sig meget gavmild

Fra Sygehusets Køkken.

og hjælpsom, forærede dem Foder til deres Hunde og Pelsværk til dem selv, og da de blev syge, plejede han dem utrættelig. Men mest af alt glædede Missionæren sig over hans Modtagelighed for det gode Budskab, hans ivrige Lytten og forstandige Spørgsmaal. Han var ogsaa ivrig efter at samle sine Landsmænd til Gudstjenesterne, naar han var med Præsten paa Rejse, og han opfordrede dem til at give Agt paa Missionærernes Budskab; „disse vil hjælpe vore udødelige Sjæle; men det vil ikke gavne os, hvis vi ikke lyder deres Ord. Vi maa lyde deres Budskab og saaledes selv være med til at værgе vore Sjæle.“

Uvdloriaq betyder Stjerne; han blev Førstegrøden af Missionen ved Kap York; han beholdt i Daaben sit smukke Navn, og Missionæren udtalte som sit Ønske for ham, at han maatte komme til at lyse som en Stjerne for sine Landsmænd, et Haab, som fuldt ud er gaaet i Opfyldelse.

I 1914 fik *Gustav Olsen* en Medhjælper i Fangeren *Enok Kristiansen* fra Jakobshavn. I 1920 skulde han have haft Permission, men da der ingen Afløser kunde komme, blev han trofast paa sin Post. Aaret efter tog han Afsked med Polareskimoerne. Samme Aar kom Kateket *Knud Kristiansen* derop, og i 1923 den ovennævnte grønlandske Præst *Jens Olsen*, som fremdeles virker deroppe.

Det skal nævnes, at *Knud Rasmussen* i 1910 begyndte sin Handelsvirk-

somhed ved Thule, og der har stadig været et godt Samarbejde, og der er vist Grønlandsk Kirkesag mange Tjenester fra Thule-Komitéens Side. Denne Komité og Grønlandsk Kirkesag udsendte sammen den første Læge til Thule, Dr. *Mogens Holm*. I 1930 rejstes Kirken ved Kap York, samtidig med at *Knud Rasmussen* opførte en Præstebolig.

Kap York-Missionen er det synligste Udslag af den grønlandske Kirkesags Virksomhed. Og selv om der ikke havde været andet, vilde dette være et godt og velsignet Resultat af Arbejdet. Men Grønlandsk Kirkesag har virket paa mange andre Maader. Meget af Arbejdet unddrager sig i Følge sin Natur Statistik og ydre Paa-visning. Men alle Præster og Kateketer i Grønland véd at paaskønne den Støtte, de har i Grønlandsk Kirkesag, og det er at haabe, at det Baand, som ogsaa paa den Maade er bundet mellem den grønlandske og danske Menighed, stadig maa knyttes fastere og blive til større og rigere Velsignelse.

Frederik Balle.

En lille Visit i den københavnske Grønlænder-Koloni paa Amager.

Inddal

Grønlænderinde i fuld Krigsmaling.

Løst og fast fra Grønlandshuset paa Krudttaarnsvej.

Den danske Stat har bygget et hyggeligt, lille Grønlænderhjem paa Krudttaarnsvej, Amager, hvor 16 unge Grønlændere bor, medens de opholder sig her i Landet for at lære et Haandværk. Efter endt Læretid, 4 Aar, rejser de atter tilbage til deres fjerne Fædreland, for at gøre Haandværket frugtbringende.

Vor Medarbejder aflagde forleden et Besøg i denne mærkelige Koloni.

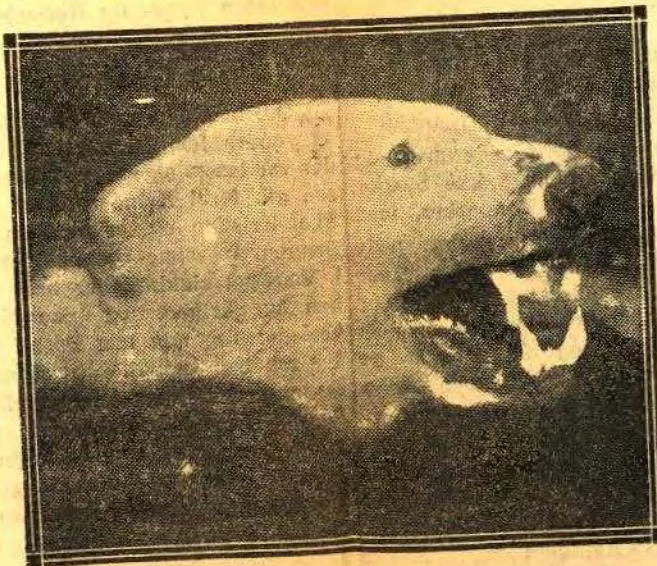
landsk, væsentlig indeholdende Referat af Landsraadsforhandlingerne. Og tre unge Grønlændere er i Lære i Frederikshavns Jernstøberi og Maskinfabrik. Her erhverver de sig Kendskab til Motorsmedning og Motortpasning, et vigtigt Arbejde nu under Motorernes Sejrsang ogsaa deroppe i det høje Nord.

Det er Meningen, at disse Haand-

Det var den Forklaring, vi fik. V. spørger nu de Unge: Hvilke Reform ønsker I særlig?

— Carl Broberg, Stauings Tolk under Forhandlingerne i Kommunerådet i Holsteinsborg i Sommer, svarer:

— Vi er glade for den Haandværksuddannelse, vi faar her, og jeg er overbevist om, at den vil gavne vort

Hovedet af en Ishjærn. Skindet ligger i Bestyrer Petersens Dagligstue.

værkere efterhaanden skal ansættes som Bestyrere paa Udstederne (de smaa afsides Kolonier), hvor de bliver den indfødte Befolknings Foregangsmand og Lærimestre.

De Kvinder, der sendes hertil Landet, uddannes som Jordemødre og Sygeplejersker paa Fødselsstiftelsen.

Endvidere oplærer Lærerne i selve Grønland andre Kvinder, saaledes at der selv ved de mindste Udsteder nu findes den fornødne kvindelige Assistance.

Land overordentlig. Men vi maa ogsaa have mere Kultur, navnlig ønsker vi Undervisning i Dansk, thi altfor faa taler og læser nu Dansk. Og den særlig grønlandske Literatur er naturligvis kun yderst ringe.

Saa maa vi have Undervisning i Sang og Musik, for jeg tror, vi har Anlæg i den Retning. Vor nationale Harmonika tilfredsstiller os ikke længere.

Det vilde ligeledes være dejligt at

Gruppebillede fra Grønlænderhjemmet. Øverst Bestyrer Petersen og hans Hustru.

faa Film og Radio mere udbredt, saaledes at, vi ogsaa paa denne Maade kan komme i Forbindelse med Omverdenen.

Filmen gjorde et vældigt Indtryk paa mig. Første Gang. Jeg saa den. Men der forevises kun lidt i Godt. Naar Radio findes nu overalt i Grønland. Grønlænderne har dog ingen Modtagerapparater, og vi kan heller ikke komme til at høre Udsendelserne hos Bestyrerne.

— Det var en Røst fra det unge Grønland, som vi bør lytte til.

*

Jeg ser mig om i Kredsen og møder lutter intelligente, levende Ansigter. Brune Øjne spiller, og Hænderne gestikulerer ivrigt. Her ser vi Grønlands Ungdom, som snart kommer til at præge hele Nationen. En ny Slægt er i Færd med at vokse op — en Slægt, der stiller sine Krav, men som ogsaa er villig til at opfylde sine Forpligtelser.

Disse energiske unge Mennesker, er besjælede af de samme Følelser som en Flok unge Socialdemokrater fra København K. Men denne Ungdom har kun Anledning til at være tilfreds med det politiske Systemskifte her.

Under det gammeldags Højrestyre blev Grønland forsmet, det uhyre Land laa som et tillukket Rige, hvor Embedsmændene herskede enevældigt, og hvor man brutalt slog af Kritik ned. Vi mindes i denne Forbindelse P. Knudsens aarelange, enerske Arbejde for at ophjælpe Grønland og Tømrer Rostgaards Artikler i Socialdemokraten, som vakte betydelig Opsigt, da de fremkom for 25 Aar siden.

Men den Gang havde vi kun Magt til at kritisere. Nu da Socialdemokratiet har Regeringsmagten, gennemfører vi loyalt efter Evne de Reforme, som vi i hine Tider krævede.

Og Grønlænderhjemmet paa Krudttaarnsvej er et smukt Led i Bestræbelserne for at ophjælpe vor fjerne Koloni. Hjemmet er det kulturelle Centrum for alle Grønlændere, som lever i Danmark. Hver Søndag kommer de rundt fra hele Sjælland til Underholdning og kammeratligt Samvær, mens de tidligere levede spredte hver for sig. Og naar de atter vender hjem til deres fjerne Land, vil de sikkert kun medbringe gode Mindar fra deres Ophold i Danmark og i Grønlandshjemmet.

En Grønlandsfarer.

MED en vis Forsigtighed træder jeg ind i Bestyrer Petersens Kontor, thi der midt paa Gulvet ligger et vældigt Skind af en snehvid

andre Grønlændere, der ikke forstaa Dansk.

Typografen skal ansættes paa Bogtrykkeriet i Godthaab, hvor man trykker et Maanedskrift paa Grøn-

Grønlanderinde i fuld Krigsmaling.

MED en vis Forsigtighed træder jeg ind i Bestyrer Petersens Kontor, thi der midt paa Gulvet ligger et vældigt Skind af en snehvid Isbjørn. Det trekantede Hoved er selv i Døden mættet med Ondskab, saa viser den sine Fortænder, de gule Kiler, der rigtig kan bære ind i et Menneske!

Jeg stirrer paa Bjørnen, den stirrer paa mig — og brummer, ja jeg hørte tydeligt denne uheldsvarslande Brummen!

— De stakkels Eskimoer, der skal slaas med saadanne Bestier! sagde jeg endelig stille.

— Men Petersen svarede: Nej, Isbjørnen er saamænd ikke farlig for Grønlanderne. Vore egne store Hunde her i København er farligere for os. For Bjørnene lever langt udenfor Lov og Ret i Ødemarkens Sne. Men kom nu indenfor og lad Bjørnen snorke videre.

*

SNART staar vi i Grønlandernes Spisestue, et rart, lyst Rum, som selvfølgelig ogsaa dufter af Grønland. Her griner et hvidt Hoved af en Hvalros, der staar en Kæmpemaage, hist ruger et Kuld Edderfugle, der lurar en listig Ræv — Grønland helt igennem!

Og ind ad Døren træder de unge Grønlandere, de fleste i deres Festdragt, den hvide Amorak. To Kvinder straalte i røde, grønne og gule perlestukne Overtrøjer. Alle smiler, det gør Grønlanderne som oftest. "Spørg saa løs," sagde disse brune Øjne. Vi spurgte og fik følgende Oplysninger:

— Staten har bygget Huset for 3 Aar siden, og Formålet med dette er at samle de unge Grønlandere, som skal lære et Haandværk her, under fornøden Vejledning og Opsyn. Dygtige, velopdragne Haandværkere er nemlig en absolut Betingelse for Grønlands fortsatte Trivsel.

De fleste lærer Bødderprofessionen paa Grønlandske Handels Plads, idet man i Kolonien særlig har Brug for Tønder til Tran og Spæk.

Endvidere er en af Grønlanderne i Lære ved Frederikssunds Skibsværft, hvor han uddannes som Skibstømrer, og en anden lærer Bogtrykkerfaget hos Malland i København.

Dette Grønlanderhjem her bliver da et vigtigt Led i Bestræbelserne for Grønlands Ophjælp, og Menneskematerialet, som man bruger, er absolut det bedste. Kolonibestyrerne udsøger nemlig med største Omhu de flinkeste og mest fingernemme blandt dem, der allerede har gjort Tjeneste i Grønland, saaledes at man altsaa med grundet Haab om et godt Resultat kan lade dem oplære.

Disse ansættes saa efter endt Læretid rundt i de forskellige Kolonier, hvor de ogsaa bliver Bestyrernes Medhjælpere som Tolke overfor de

andre Grønlandere, der ikke forstaar Dansk.

Typografen skal ansættes paa Bogtrykkeriet i Godthaab, hvor man trykker et Maanedsskrift paa Grøn-

Hovedet af en Isbjørn. Skindet ligger i Bestyrer Petersens Dagligstue.

værkere efterhaanden skal ansættes som Bestyrere paa Udstederne (de smaa afsides Kolonier), hvor de bliver den indfødte Befolknings Foregangsmænd og Lærere.

De Kvinder, der sendes hertil Landet, uddannes som Jordemødre og Sygeplejersker paa Fødselstiftelsen.

Endvidere oplærer Lægerne i selve Grønland andre Kvinder, saaledes at der selv ved de mindste Udsteder nu findes den fornødne kvindelige Assistance.

Land overordentlig. Men vi maa ogsaa have mere Kultur, navnlig ønsker vi Undervisning i Dansk, thi ellers faa taler og læser nu Dansk. Og den særlig grønlandske Literatur er naturligvis kun yderst ringe.

Saa maa vi have Undervisning i Sang og Musik, for jeg tror, vi har Anlæg i den Retning. Vor nationale Harmonika tilfredsstiller os ikke længere.

Det vilde ligeledes være dejligt at

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Morgenbladet

skriver den

5. JAN. 1931

Sammenfatning

Grønlandsk Udstilling paa Dirt Track-banen?

Skal der bygges en Eskimoby paa Slaggerne

Forhandlingerne mellem Grev Raben Levetzau, Dr. Knud Rasmussen og andre Interesse-rede om Mulighederne for en grønlandsk Udstilling paa Dirt Track-Banen paa Roskildevej fortsættes stadig.

Efter hvad vi erfarer, er der store Muligheder for, at Arrangementet gaar i Orden, saaledes at Københavnerne kan faa Lejlighed til at se Livet i en Eskimoby, lære Grønlandernes Færden, Arbejde og Kultur at kende.

Den sjældne Udstilling, der uden Tvivl vil blive mødt med stor Interesse, skulde oprindelig have været arrangeret i Vinter; men det er ikke lykkedes at faa Planerne fuldt udarbejdet. Nu taler Sandsynligheden imidlertid for, at Udstillingen kommer til Foraaret.

Gert.

Arbeidet nr 2.
Lørdag 3 jan. 1931.

var diskusjonen så meget mere omfattende, alle erkjendte også at diskusjonen var det viktigste, så man kunde komme til klarhet og fatte de riktige beslutninger.

— Hvad var resultatet av behandlingen av årets tariffrevisjoner?

— Man var enig om at det er et livsspørsmål for hele den norske arbeiderklasse å slå fast at under alle tariff-forhandlinger må der kjempes for bedring av lønnsforholdene og innskrenkning av arbeidstiden. Jeg fikk det inntrykk at det der vil bli satt aller mest kraft inn på å få innskrenket arbeidstiden til 7 timers dag og 6 timers skift.

Ungdomsspørsmålet var også inngående behandlet og der var enighet om at der i år ikke må opprettes noen tariffavtale uten at ungdommen er medtatt og får bragt sine forhold i orden i alle fag.

Konferansen valgte styre for fagopposisjonen i distriktet, og dette fikk i oppdrag å få konstituert de forskjellige industrigrupper og styrer — noe lignende som det vi har her i Bergen. Gruppekampkomiteer som skal forberede alle kamper og tariffoppgjør.

(Forts. side 2).

I løpet av formiddagen igår kom 38 snurpere inn til Bergen med 41,450 hl. snurpenotsild. Her av 29 snurpere med 32,300 hl. fra Rautingen ute i Feiedistriktet, 7 snurpere fra Buland, en fra Solund og en fra Børtnes. —

Herav blev 17 snurpere med 25.700 hl. videresendt til Hauge-sund.

Fra Hellesøy meldes at der i går eftermiddag blev satt et land notsteng ved Hernar, ellers intet sildefiske anmeldt hittil idag.

Siden igår eftermiddag innkom til Bergen: Fra Rautingen 6 snurpere med fangster fra 200 til 900 hl. tilsammen 3200 hl. Fra Fedje 1 snurper med 1300 hl. Fra Lyngøy 2 snurpere med 900 til 1500 hl. Fra Ronglevær 4 snurpere med fra 180 til 1400 hl., tilsammen 2500 hl. Fra Sognekalven 5 snurpere med fra 200 til 1800 hl. tilsammen 4600 hl. Fra Skomakeren 1 snurper med 1200 hl. Fra Solund 1 snurper med 350 hl, og Alden 1 snurper med 1400 hl. Fangstene er meget ujevne.

Fersksildmarkedet

Fiskeriagenten i Hull telegraferer 2. ds.: Dapsk. «Svanholm» ankommet med 2382 hele og 297 halve kasser notsild. Prisen holdes i 25 shl. til 24 shl., men få solgt til denne pris. Rest fra Storesund 428 kasser 22 til 21 sh. kassen. Kjøperne er tilbakeholdne. Utsigter notsild kommen de mandag 20 til 18 sh.,

I Hamburg var prisen 11 til 12 pfennig pundet.

Prisen for hjemmeforbruk blev igår besluttet nedsatt til kr. 4.30 pr. hl. På Torvet selges silden for 25—20 øre pr. kg.

Det er både god og billig mat.

Socialdemokratisk kolonipolitikk.

Grønland er et eneste stort fattighus

Den danske „arbeiderregjering“s utbytning av grønlenderne.

Av 1000 grønlendere dør 300 pr. år av tuberkulose.

Brev til „Arbeidet“ fra E. M.

Det er internasjonalt utbredt opfatning at det danske herredømme over Grønland vesentlig skiller sig fra andre lands kolonipolitikk. Særlig derved at befolkningen lever under gode forhold beskyttet av statens omsorg for den utbytning som hersker andre steder.

Hvad utstrekning angår er Danmarks koloniområde blandt de største i verden (2200,000 kvadratkil., derav dog bare 330,000 isfritt). Men innbyggerantallet er bare 15,000 hvorav ca. 500 er europeere. Dette lille antall er

Statsminister Stauning.

vet så lite om de innfødtes forhold, og likeså lite i Danmark som i utlandet. Desuten virker statens handelsmonopol slik at kjennskapet til befolkningen blir lite til tross for at landet idag er undersøkt av statsunderstøttede ekspedisjoner. Disse er utrustet på alle måter fra hundeforspann til flyvere. Ingen har uten handelsmonopolets tilladelse rett til å reise til Grønland, drive handel med eskimoene eller grunnlegge industri eller annen virksomhet. Og slik tilladelse blir bare gitt i meget begrenset utstrekning. Derfor

er som en sakkyndig i grønlandske forhold, marinekaptein Gotfred Hansen, nylig sa «99 pct. av dem som forstår noe av forholdene på Grønland avhengig av administrasjonen».

For ikke lang tid siden blev en rumensk videnskapsmann som hadde foranstaltet visse undersøkelser om de innfødtes utbytning utvist av administrasjonen. Pressen har enda ikke meddelt hvad som var årsaken til utvisningen.

Hvad den almindelige folkehel-se på Grønland angår forteller

bedring og kortere arbeidstid.

nære retning er Trøndelag.

sning som trenges.

— Dette spørsmål, sympati- og solidaritetshilsen til Bergensarbeiderne. Samtlige de representanter som var tilstede undertegnet den med sitt navn.

Konferansen varte i 2 dager og der var 6 punkter på dagsordenen. Innledningene var korte, men så var diskusjonen så meget mere omfattende, alle erkjendte også at diskusjonen var det viktigste, så man kunde komme til klarhet og fatte de riktige beslutninger.

— Hvad var resultatet av behandlingen av årets tariffrevisjoner?

— Man var enig om at det er et livsspørsmål for hele den norske arbeiderklasse å slå fast at under alle tariff-forhandlinger må der kjempes for bedring av lønnsforholdene og innskrenkning av arbeidstiden. Jeg fikk det inntrykk at det der vil bli satt aller mest kraft inn på å få innskrenket arbeidstiden til 7 timers dag og 6 timers skift.

Ungdomsspørsmålet var også inngående behandlet og der var enighet om at der i år ikke må opprettes noen tariffavtale uten at ungdommen er medtatt og får bragt sine forhold i orden i alle fag.

Konferansen valgte styre for fagopposisjonen i distriktet, og dette fikk i oppdrag å få konstituert de forskjellige industrigrupper og styre — noe lignende som det vi har her i Bergen. Gruppekampkomiteer som skal forberede alle kamper og tariffoppgjør. (Forts. side 2).

41,450 hl. sild til Bergen igår.

Eksportprisen er synkende.

I løpet av formiddagen igår kom 38 snurpere inn til Bergen med 41,450 hl. snurpenotsild. Her av 29 snurpere med 32,300 hl. fra Rautingen ute i Feiedistriktet, 7 snurpere fra Buland, en fra Solund og en fra Børtnes. —

Herav blev 17 snurpere med 25.700 hl. videresendt til Hauge-sund.

Fra Hellesøy meldes at der i går eftermiddag blev satt et land notsteng ved Hernar, ellers intet sildefiske anmeldt hittil idag.

Siden igåreftermiddag innkom til Bergen: Fra Rautingen 6 snurpere med fangster fra 200 til 900 hl. tilsammen 3200 hl. Fra Fedje 1 snurper med 1300 hl. Fra Lyngøy 2 snurpere med 900 til 1500 hl. Fra Ronglevær 4 snurpere med fra 180 til 1400 hl., tilsammen 2500 hl. Fra Sognekalven 5 snurpere med fra 200 til 1800 hl. tilsammen 4600 hl. Fra Skomakeren 1 snurper med 1200 hl. Fra Solund 1 snurper med 350 hl, og Alden 1 snurper med 1400 hl.

Fangstene er meget ujevne.

Fersksildmarkedet

Fiskeriagenten i Hull telegraferer 2. ds.: Dapsk. «Svanholm» ankommet med 2382 hele og 297 halve kasser notsild. Prisen holdes i 25 shl. til 24 shl., men få solgt til denne pris. Rest fra Storesund» 428 kasser 22 til 21 sh. kassen. Kjøperne er tilbakeholdne. Utsigter notsild kommen de mandag 20 til 18 sh.,

I Hamburg var prisen 11 til 12 pfennig pundet.

Prisen for hjemmeforbruk blev igår besluttet nedsatt til kr. 4.30 pr. hl. På Torvet selges silden for 25—20 øre pr. kg.

Det er både god og billig mat.

*Arbeidet i L.
Lørdag 3 jan. 1931.*

Socialdemokratisk kolonipolitikk.

Grønland er et eneste stort fattighus

Den danske „arbeiderregjering“s utbytning av grønlenderne.

Av 1000 grønlendere dør 300 pr. år av tuberkulose.

Brev til „Arbeidet“ fra E. M.

Det er internasjonalt utbredt opfatning at det danske herredømme over Grønland vesentlig skiller sig fra andre lands koloni-

vet så lite om de innfødtes forhold, og likeså lite i Danmark som i utlandet. Desuten virker statens handelsmonopol slik at kiennska-

er som en sakkyndig i grønlandske forhold, marinekaptein Got-

den offisielle statistikk følgende:

	Danmark:	Grønland:
Fødsler pr. år og tusen innbyggere	20.0	42.0
Dødfødt	0.5	1.0
Dødelighet	11.5	28.0
Død av tuberkulose	70.0	300.0

Disse kjensgjerninger trenger ingen forklaring. (millioner kr.)

Om handelsbalansen er følgende tall offentliggjort :

	1927	1926	1925	1924
Innførsel	2.05	1.87	3.28	2.48
Utførsel	6.91	8.30	9.89	7.32
Utførselsoverskudd	4.86	6.43	6.62	4.84

En typisk kolonial handelsbalanse. Hvert år og innbygger er et utførselsoverskudd på 350 kr.

Det grønlandske handelsmonopol er den suverene styrer av alle anliggender på Grønland. Riktignok finnes der et slags «selvstyre» av kommunene, men uten enhver innflytelse (Om representasjon i riksdagen er det selvfølgelig ikke tale) Statens regnskap viser med hensyn til Grønland et årlig underskudd på en halv til 1 million kroner. Dette forklares ved at gevinsten for største dels vedkommende tilfaller den dansk-amerikanske kryolit-kapital og er ikke uttrykk for noen som helst bestrebelser for økonomisk og kulturelt å utvikle landet. Som eksempel på hvorledes monopol utbytter de primitive innfødte skal nevnes, at skinn og pels som i København koster 700—800 kroner stykker blir kjøpt av de innfødte for 20 til 30 kroner. De kulturelle opgaver blir varetatt av geistlige som ikke består noen eksamen eller kan få noe embede i Danmark. De innfødte har gjentagne ganger beklaget seg over at undervisningen blir besørget på utilfredsstillende måte og av ukvalifiserte krefter.

Grønlandsforskeren Freuchen, en venn av handelsmonopolet, som ledsaget statsminister Stauning under hans reise til Grønland 1930, har uttalt sig om erfaringene fra denne tur. Bak alle lovtaler over ministeren og forfatningen kommer forskjellige kjensgjerninger frem.

Om den danske fiskeri-inspeksjon som skulde beskytte eskimone mot de utenlandske båter, fortelles det at beskyttelsen forelås av et enkelt krigsskip. Særlig dette år har «beskyttelsen» vært utilstrekkelig fordi skibet idelhele tatt ikke har vært ved Grønland, men har vært benyttet til lystreiser for officerene. De innfødte klaget også over at de under «skibstiden» måtte opføre med fisket og delta i losning. Under fisket i den korte sesong kan der tjenes 30 til 40 kroner daglig, mens monopolets daglønn for losning bare er kr. 2.10. Tross det blir det pålagt de innfødte som plikt. De er således tvunget til å forsømme sitt erhverv for å slite for monopol som betaler en sultelønn. Det opplyses også at i en kostskole som nylig er bygget har man glemt å innrette kjøkken.

Et skib tilhørende monopol, «Sverdfisken» skulde for en tid siden reise fra København til Grønland. Men kapteinen stilte sig motvillig idet han påstod at skibet var så råttent, at det var uforsvarlig å bruke det lenger. Kapteinen blev så — under påskudd av nervesvekkelse — av-

Befolkningen på Grønland er underkastet en kontrollert utplyndring. Den lever under de slettede mulige hygieniske forhold, dødeligheten er stor og opplysningen liten, boligene er jordhytter og opplyses av tranlamper. Administrasjonen er byråkratisk og interesserer sig mer for utforskning av isørkenen enn for bedring av befolkningens levestandard.

Man forbauses ikke at statsministeren ved slutten av sin reise uttalte, at administrasjonen foreløbig ikke vil bli endret. »Mitt helhetsinntrykk av Grønland er godt». Den førnevnte borgerlige marinekaptein Gotfred Hansen, som er en av de få sakkyndige som ikke er avhengig av den grønlandske administrasjon, har uttrykt sin mening om Grønland i følgende ord:

«Sannheten om Grønland er at det er et eneste stort fattighus».

Klimaet, det riktige antall innfødte og monopolets herredømme over innførselen hindrer boikott og opprør. Uthytningen stiger til 100 pct. Det har i den senere tid vært rykter i omlop som gikk ut på at Danmark hadde til hensikt å selge Grønland, i likhet med de Vest-Indiske øer. Den socialdemokratiske statsminister har bestemt dementert disse rykter. Hvem skulde også tenke på salg? Forretningen går jo blomstrende.

Eftersøkningen ef er Lyseklostergutt.

Massemanngard imorgen.

Der er ennå ikke funnet noe spor efter den forsvundne Lyseklostergutt, Johannes Nordvik.

Hordaland politi meddeler at efterforskningene fortsettes. Man har tatt flere personer under oppsikt, men hittil har de forskjellige mistanker ikke ført til arrestasjon av noen.

Redningskorpset oppfordrer til massesøkning imorgen.

Imorgen er det meningen å arrangere fellestur til Lysekloster og traktene de omkring for å eftersøke Johannes Nordvik.

Alle, som skal ta fottur i morgen anmodes om å legge turen over Fana, sammen med Bergens Redningskorps for å foreta massesøkning efter den forsvundne gutt.

Det er meningen å reise fra Rasmus Meyers samlinger med Fanabilen kl. 9.30 imorgen tidlig. Deltagerne må selv betale halv-

for største dels løbig ikke vil bli endret. »Mitt amerikanske kryolit-kapital og er ikke uttrykk for noen som helst bestrebelser for økonomisk og kulturelt å utvikle landet. Som eksempel på hvorledes monopolet utbytter de primitive innfødte skal nevnes, at skinn og pels som i København koster 700—800 kroner stykker blir kjøpt av de innfødte for 20 til 30 kroner. De kulturelle opgaver blir varetatt av geistlige som ikke består noen eksamen eller kan få noe embede i Danmark. De innfødte har gjentagne ganger beklaget seg over at undervisningen blir besørget på utilfredsstillende måte og av ukvalifiserte krefter.

Grønlandsforskeren Freuchen, en venn av handelsmonopolet, som ledsaget statsminister Stau-ning under hans reise til Grønland 1930, har uttalt seg om erfaringene fra denne tur. Bak alle lovtaler over ministeren og forfatningen kommer forskjellige kjensgjerninger frem.

Om den danske fiskeri-inspeksjon som skulde beskytte eskimone mot de utenlandske båter, fortelles det at beskyttelsen foretas av et enkelt krigsskib. Særlig dette år har «beskyttelsen» vært utilstrekkelig fordi skibet idelhele tatt ikke har vært ved Grønland, men har vært benyttet til lystreiser for officerene. De innfødte klaget også over at de under «skibstiden» måtte opføre med fisket og delta i losning. Under fisket i den korte sesong kan der tjenes 30 til 40 kroner daglig, mens monopolets lønn for losning bare er kr. 2.10. Tross det blir det pålagt de innfødte som plikt. De er således tvunget til å forsømme sitt erhverv for å slite for monopolet som betaler en sultelønn. Det opplyses også at i en kostskole som nylig er bygget har man glemt å innrette kjøkken.

Et skib tilhørende monopolet, «Sverdfisken» skulde for en tid siden reise fra København til Grønland. Men kapteinen stillet seg motvillig idet han påstod at skibet var så råttent, at det var uforsvarlig å bruke det lenger. Kapteinen blev så — under påskudd av nervesvekkelse — avskjediget fra tjenesten. Skibet blev overtatt av en kollega. Båten måtte imidlertid søke nød-havn ved Færoyene og det telegrafertes til København, at man ikke våget å fortsette reisen.

administrasjonen forehelhetsinntrykk av Grønland er godt». Den før nevnte borgerlige marinekaptein Gotfred Hansen, som er en av de få sakkyndige som ikke er avhengig av den grønlandske administrasjon, har uttrykt sin mening om Grønland i følgende ord:

«Sannheten om Grønland er at det er et eneste stort fattighus».

Klimaet, det riktige antall innfødte og monopolets herredømme over innførselen hindrer boikott og oprør. Utbytningen stiger til 100 pct. Det har i den senere tid vært rykter i omlop som gikk ut på at Danmark hadde til hensikt å selge Grønland, i likhet med de Vest-Indiske øer. Den socialdemokratiske statsminister har bestemt dementert disse rykter. Hvem skulde også tenke på salg? Forretningen går jo blomstrende.

Efterforskningen ef er Lyseklostergutt.

Massemanngard imorgen.

Der er ennå ikke funnet noe spor efter den forsvundne Lyseklostergutt, Johannes Nordvik.

Hordaland politi meddeler at efterforskningene fortsettes. Man har tatt flere personer under op-sikt, men hittil har de forskjellige mistanker ikke ført til arrestasjon av noen.

Redningskorpset opfordrer til massesøkning imorgen.

Imorgen er det meningen å arrangere fellestur til Lysekloster og traktene de romkring for å eftersøke Johannes Nordvik.

Alle, som skal ta fottur i morgen anmodes om å legge turen over Fana, sammen med Bergens Redningskorps for å foreta masse-søkning efter den forsvundne gutt.

Det er meningen å reise fra Rasmus Meyers samlinger med Fanabilen kl. 9.30 imorgen tidlig. Deltagerne må selv betale halvdelen av frakten, 70 øre.

Vi går ut fra at der blir mange med på denne felles søketur og at resultatet av turen blir opklaring av det gåtefulle i denne mystiske forsvinnen.

GL. MØNT 4. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

B. T.

skriver den

2. JAN 1931

De grønlandske Tjenestemænd skal have mere Ferie.

Hvert andet Aar i Stedet for
hvert femte.

Indenfor de grønlandske Tjenestemænds Rækker har man gennem flere Aar ønsket at faa den nugældende Permissionsordning ændret paa en saadan Maade, at man oftere fik Lejlighed til at tage ned til Danmark.

Loven hjemler nu de grønlandske Tjenestemænd Ret til et Aars Ferie efter en Periode i Grønland paa fem Aar. Fra April i Aar vil dette blive ændret saaledes, at Retten til Permission falder allerede efter $2\frac{1}{2}$ Aars Ophold i Grønland. Til Gengæld bliver Ferien halveret, og kommer i Fremtiden til at spænde over seks Maaneder.

Lidt Norges-Historie.

Av M. Altern.

"Du gav os erindringens gyldne
høst,
en saga med billeder rike;
men sporet du vil i noget bryst
en taksom tanke at stige."

Henrik Ibsen.

Naar vi læser Norges historie, det vil si studerer den lidt nøie og legger kritikk til, naar vi begynner med de ældste tider og læser utover henimot vor tid, saa blir vi først rent slaat av al denne aktivitet og kraftutfoldelse som viser sig i de første aarhundreder. Der kjæmpes mellom smaakonger og høvdinge, der seiles langs Norges lange, veirhaarde kyst vinter som sommer, og der seiles over Vesterhavet til nyopdagede lande som bebygges fra Norge, og der seiles til andre lande som baade er kjendt og bebygget av andre folk. Og det viser vor historie klart nok, at enten de lande som vore forfædre kom til var bebygget eller ei, saa klorete de sig fast der. Det kostet kamp og mye blod, men hvad gjorde det for dem, naar de bare fik dyrket sin sport, kampen, og som belønning fik fast grund under føtterne, saa de kunde bo og styre sig selv som de vilde. — Slik seiling paa et stormfuldt hav med aapne baater og slik kamp og djærvhet (av dem anset som sport) finder vi ikke noe tilsvarende av hos andre folk i gammel tid. Grækerne og fönikerne seilte og grundla kolonier rundt omkring Middelhavet, men Middelhavet kan ikke sammenlignes med Nordsjøen og Atlanteren. Alle folk rundt Middelhavet vidste, at der hadde de land paa alle sider, saa efter et par døgn seillads var de ved land igjen; men forholdet var et helt andet i Norskehavet. Og rundt Middelhavet hvor der er sommer om trent aaret rundt, der var storm og uveir mer sjelden, saa der var det ikke farlig at seile.

Men trods storm og et bæv som for dem var uten grænser, seilte vore forfædre, var aktive paa sjø og land indtil styrelse og al indflydelse, som skulde dirigere og lede aktiviteten, blev flyttet ut av landet og fik et fremmed præg, fik en motbydelig smak for folket i Norge, saa aktiviteten som før rak langt utover landegrænserne nu indskrænket sig til gaardsbruket for de ældre og sammenkomster med lystighet og styrkeprøver for de unge.

Naar vi kommer saa langt ut i vor historie som nu sidst nævnt, at landstyret var utenfor landet og al aktivitet synes at være ophevet, da blir vi forbauset ikke bare en gang men mange ganger: Øyene i Vesterhavet, baade Orknøyene og Hjaltland (Shetlandsøyene), blir pantsat av unionskongen saa de tapes. Bergen, den største handelsby i Nord-europa, blir brændt og plyndret gang paa gang av hanseaterne, og baade Kristkirken, Apostel-

i Rørike, saa de vilde ha beholdt det for alltid. Men ikke engang den opdeling av landet gjorde stort indtrykk i Norge.

"Dette var for snart 300 aar siden," vil kanskje læserne si; "men efter Norge blev selvstændig i 1814, og især efter 1905 kan man nok ikke by norsk folk slikt, saa hvis saanne ting skulde hende i vor tid, saa vilde der nok bli baade protest og handling." — Ja mon det? Vi mindes fra vor historie hvad som hendte i 1814, at Danmark beholdt som sine egne de gamle norske utbygder, Island, Grønland og Færøylene, lande som var opdaget og bebygget av nordmænd og som altid hørte ind under den norske krone tiltrods for baade konge og union. Og Grønland som to ganger blev opdaget, kristnet og bebygget av nordmænd, har danskerne stængt helt av for norsk foretogsomhet, og de kalder det deres "herligste besiddelse". — Stortinget gjorde vistnok en slags fordring paa de norske utbygder, da Danmark efter 1814 kom med sterkt forlangende om at Norge skulde overta en del av den dansk-norske statsgjæld, men den fordring var for svak og ikke sterkt nok fremholdt for stormakterne, som gav Danmark ret. Men blandt den part av det norske folk paa Sørland, Vestland og Nordland som seilte paa utbygderne finder vi ikke at der kom en eneste protest, de fandt sig i at Danmark røvet til sig norsk land, uten at mukke. Ja ogsaa de andre deler av landet fandt sig i det uten protest.

Men det merkeligste av alt er dog det, at da Danmark ved sin ukloke politik overfor fyrstendømmerne gav Bismarck slik velkommen anledning til overfaldet paa Danmark i 1864, saa Preussen tok baade Slesvig og Holsten, da protesterte norske aviser og norske folk i massevis, og en stor del av det norske folk ventet at kongen, Karl den 15de, skulde gaa over sundet og hjelpe "en broder i nød". Vore diktere — Ibsen, Bjørnson og mange av de smaa lys med — sendte straalene av baade poesi og prosa ut om Norges æresforpliktelse til at hjelpe Danmark. Og mange norske, især studenter, gik ind i den danske armé og kjæmpet for Danmark.

Der synes ikke at ha været en eneste av de ledende som kom paa den tanke, at Danmark skulde vise retfærdighet mot Norge først, og da vilde det ha brorsret til hjelp, men først da.

Jeg kan ikke mindes nogen ting hverken poesi eller prosa, som vore diktere skrev om den del av det norske folk som bor paa Island eller Færøylene utenom den at den norske regjering efter der søtmelksangen til Andreas storkrigen, da al denne grænse-Munch, "Yderst mod Norden lyser en ø". Og ikke har jeg læst en eneste klagesang av nogen

ket stort tap det var for Danmark og for hele Norden!

Da jeg gik paa skoler i Norge var der ikke en av mine mange historielærere som ikke indprentet os unggutter i historitimen om hvor sørgeligt det var at Polen blev delt og delt 3 ganger. Der var mange beklagelser at høre over det sørgelige faktum at Polens naboer hadde været saa svigefulde og graadige, at de benyttet sig av landets ~~enighet~~ ("polsk riksdag") til at ta store stykker af det og tilslut tok det hele. Men Norge, deres eget fædreland, som engang var og tildels endnu er i samme stilling som Polen var før krigen, at der var tat stykker av det flere ganger og saa tilslut blev lagt ind under en anden stat ("Der er ingen nordmand til, alle er borgere av den danske stat", biskop Guldberg), det tænkte de ikke paa. Og Norge hadde dog ikke været uenig med sig selv eller hat "polsk riksdag" paa ca. 600 aar, siden borgerkrigenes dager, saa det var ikke en halvførtjent deling som Polens var. Norge hadde tvertimod staat svært enig indbyrdes og var altid enig med Danmark, hvor galt det saa gik mangen en gang.

Nu da storkrigen var over kom baade Danmark og mange andre lande med fordring paa landstykker som centralmakterne hadde erobret fra dem. Og de fik sine krav opfyldt, baade Danmark og Rumænien, baade Polen og Italien og mange flere, tiltrods for at disse krav gjaldt landsstykker som var tapt i krig. Men der hørtes ikke om krav fra Norge. Danmark fik tilbake nordparten av Slesvig, der hvor folkeavstemningen viste flertal for forening med Danmark.

Norge har jo aldrig anerkjendt Kieler-traktaten og det som blev utført som følge av den, saa at Norges utbygder — Island, Færøylene og Grønland — har Danmark hat under sit styre siden 1814 helt ulovlig efter norsk opfatning. Og efter international retspraxis maa man, vel gi Norge ret i sin opfatning, for ikke har Danmark tat disse utbygder i krig, hvilket vilde ha været bindende internationalt, og ikke har Norge avstaaet dem ved overenskomst, bytte eller lignende. Den danske forhandler fik kun indbildt den svenske do. i 1814 at disse utbygder altid hadde hørt Danmark til, og Norge hadde ingen representant paa disse forhandlinger, saa det blev nedskrevet i forhandlingsprotokollen, at disse lande skulde vedbli at være dansk.

Som jeg skrev ovenfor, saa har alt som hittil har anset sig for at ha dannelse og utdannelse i Norge (med undtagelse av landsmaalsfylkingen som jo bare er ca. 60 aar) været mere bekymret for Danmark og danske landskaper end for Norge og norske utbygder, saa det var vel ikke at vente at den norske regjering efter skulde komme med krav paa gamelt norsk land. Det var ikke

dreder. Der kjæmpes mellem smaakonger og høvdinger, der seiles langs Norges lange, veirhaarde kyst vinter som sommer, og der seiles over Vesterhavet til nyopdagede lande som bebygges fra Norge, og der seiles til andre lande som baade er kjendt og bebygget av andre folk. Og det viser vor historie klart nok, at enten de lande som vore forfædre kom til var bebygget eller ei, saa klorete de sig fast der. Det kostet kamp og mye blod, men hvad gjorde det for dem, naar de bare fik dyrket sin sport, kampen, og som belønning fik fast grund under føtterne, saa de kunde bo og styre sig selv som de vilde. — Slik seiling paa et stormfuldt hav med aapne baater og slik kamp og djærvhet (av dem anset som sport) finder vi ikke noe tilsvarende av hos andre folk i gammel tid. Grækerne og fönikerne seilte og grundla kolonier rundt omkring Middelhavet, men Middelhavet kan ikke sammenlignes med Nordsjøen og Atlanteren. Alle folk rundt Middelhavet vidste, at der hadde de land paa alle sider, saa efter et par døgn seillads var de ved land igjen; men forholdet var et helt andet i Norskehavet. Og rundt Middelhavet hvor der er sommer omtrent aaret rundt, der var storm og uveir mer sjelden, saa der var det ikke farlig at seile.

Men trods storm og et hav som for dem var uten grænser, seilte vore forfædre, var aktive paa sjø og land indtil styrelse og al indflydelse, som skulde dirigere og lede aktiviteten, blev flyttet ut av landet og fik et fremmed præg, fik en motbydelig smak for folket i Norge, saa aktiviteten som før rak langt utover landegrænserne nu indskrænket sig til gaardsbruket for de ældre og sammenkomster med lystighet og styrkeprøver for de unge.

Naar vi kommer saa langt ut i vor historie som nu sidst nævnt, at landstyret var utenfor landet og al aktivitet synes at være ophevet, da blir vi forbauset ikke bare en gang men mange ganger: Øyene i Vesterhavet, baade Orknøyene og Hjaltland (Shetlandsøyene), blir pantsat av unionskongen saa de taptas. Bergen, den største handelsby i Nord-Europa, blir brændt og plyndret gang paa gang av hanseaterne, og baade Kristkirken, Apostelkirke og kongsgaarden paa Nordnesset (Holmen) i Bergen blir nedrevet til grunden av den danske hovedsmand paa Bergenhus, Eske Bilde (Eske Kirkebryter). — alt dette uten at vi kan finde at det voldte no videre protest hos samtiden i Norge. Efter ca. et aarhundrede mer mister Norge Bohuslen (Rønrike), Jemtland, Herjedalen og de to sogne Idre og Sørna, uten at det kan sees at folket i Norge brydde sig stort om det. Ja unionskongen, der, som vi vet, bodde i Kjøbenhavn, delte Norge i to, saa Sverige fik Trondhjem stift, mens Nordland, Finmark, sør- og vestparten av landet skulde vedbli at være i unionen med Danmark og kaldes for Norge. Hadde ikke Vest-Norge den gang samlet sig til et krafttak, saa hadde sandsynligvis svenskerne faat like fast fot i Norges første hovedstad og landet omkring som de fik det

sine egne de gamle norske utbygger, Island, Grønland og Færøylene, lande som var opdaget og bebygget av nordmænd og som altid hørte ind under den norske krone tiltrods for baade konge og union. Og Grønland som to ganger blev opdaget, kristnet og bebygget av nordmænd, har danskerne stængt helt av for norsk foretagsomhet, og de kalder det deres "herligste besiddelse". — Stortinget gjorde vistnok en slags fordring paa de norske utbygger, la Danmark efter 1814 kom med sterkt forlangende om at Norge skulde overta en del av den dansk-norske statsgjæld, men den fordring var for svak og ikke sterkt nok fremholdt for stormakterne, som gav Danmark ret. Men blandt den part av det norske folk paa Sørland, Vestland og Nordland som seilte paa utbyggerne finder vi ikke at der kom en eneste protest, de fandt sig i at Danmark røvet til sig norsk land, uten at mukke. Ja ogsaa de andre deler av landet fandt sig i det uten protest.

Men det merkeligste av alt er dog det, at da Danmark ved sin ukloke politik overfor fyrstendømmerne gav Bismarck slik velkommen anledning til overfaldet paa Danmark i 1864, saa Preussen tok baade Slesvig og Holsten, da protesterte norske aviser og norske folk i massevis, og en stor del av det norske folk ventet at kongen, Karl den 15de, skulde gaa over sundet og hjelpe "en broder i nød". Vore diktere — Ibsen, Bjørnson og mange av de smaa lys med — sendte straalere av baade poesi og prosa ut om Norges æresforpliktelse til at hjelpe Danmark. Og mange norske, især studenter, gik ind i den danske armé og kjæmpet for Danmark.

Der synes ikke at ha været en eneste av de ledende som kom paa den tanke, at Danmark skulde vise retfærdighet mot Norge først, og da vilde det ha brorsret til hjelp, men først da.

Jeg kan ikke mindes nogen ting hverken poesi eller prosa, som vore diktere skrev om den del av det norske folk som bor paa Island eller Færøylene utenom den der søtmelksangen til Andreas Munch, "Yderst mod Norden lyser en ø". Og ikke har jeg læst en eneste klagesang av nogen norsk dikter over vore tapte utbygger — Orknøyer, Færøyer, Hjaltland, Island eller Grønland. Ingen har hittil skrevet nogen elegi over de 15 kristne norske kirker og 2 klostre paa Grønland, som ligger i ruiner den dag idag. mens danske "vitenskapsmænd" roter i kirkegaardene for at finde spænder, klar eller andre ting de kan føre til sine museer i Kjøbenhavn, slik som de i sin tid førte alt av værdi fra de norske kirker og saa tilslut sa, at de ogsaa eiet kirkerne selv, saa menigheterne maatte kjøpe dem tilbake. — Er der nogen av dette blads læsere som har set at nogen av de norske diktere har sunget om vore tapte utbygger, om det store tap for norsk språk og norsk kultur at Island og Færøylene blev skilt fra Norge? Men at Danmark mistet Slesvig og Holsten det skrev de om, det sang de om, saa vi alle følte hvil-

ger og saa tilslut blev lagt ind under en anden stat ("Der er ingen nordmand til, alle er borgere av den danske stat", biskop Guldberg), det tænkte de ikke paa. Og Norge havde dog ikke været uenig med sig selv eller hat "polsk riksdag" paa ca. 600 aar, siden borgerkrigenes dager, saa det var ikke en halvførtjent deling som Polens var. Norge hadde tvertimod staat svært enig indbyrdes og var altid enig med Danmark, hvor galt det saa gik mangen en gang.

Nu da storkrigen var over kom baade Danmark og mange andre lande med fordring paa landstykker som centralmakterne hadde erobret fra dem. Og de fik sine krav opfyldt, baade Danmark og Rumænien, baade Polen og Italien og mange flere, tiltrods for at disse krav gjaldt landsstykker som var tapt i krig. Men der hørtes ikke om krav fra Norge. Danmark fik tilbake nordparten av Slesvig, der hvor folkeavstemningen viste flertal for forening med Danmark.

Norge har jo aldrig anerkjendt Kieler-traktaten og det som blev utført som følge av den, saa at Norges utbygger — Island, Færøylene og Grønland — har Danmark hat under sit styre siden 1814 helt ulovlig efter norsk opfatning. Og efter international retspraxis maa man vel gi Norge ret i sin opfatning, for ikke har Danmark tat disse utbygger i krig, hvilket vilde ha været bindende internationalt, og ikke har Norge avstaaet dem ved overenskomst, bytte eller lignende. Den danske forhandler fik kun indbildt den svenske do. i 1814 at disse utbygger altid hadde hørt Danmark til, og Norge hadde ingen representant paa disse forhandlinger, saa det blev nedskrevet i forhandlingsprotokollen, at disse lande skulde vedbli at være dansk.

Som jeg skrev ovenfor, saa har alt som hittil har anset sig for at ha dannelse og utdannelse i Norge (med undtagelse av landsmaalsfylkingen som jo bare er ca. 60 aar) været mere bekymret for Danmark og danske landskaper end for Norge og norske utbygger, saa det var vel ikke at vente der, saa det var vel ikke at vente den norske regjering efter regulering av røvet land foregik, skulde komme med krav paa gamelt norsk land. Det var ikke at vente siger jeg, for et land, et folk maa betale dyrt for at leve i avhengighet, i trældom i over 400 aar. Naar saa frihetsdagen paa grund av verdensutviklingen en solblank morgen skinner over landet, saa er der omtrent en halvpert av folket som føler, at de egentlig hører hjemme paa den anden side av grænsen, deres patriotisme er blit blandet, saa de høver bedre i det landskapet, hvor de har sine kulturrøtter end de gjør der de bor. — Og det tar generationer før disse faar vokset sig tilbake ind til hjerteroten av sit eget folk.

Og Norig vart funne og Norig vart bygt,
og Norig vart samla og Norig vart trygt.
Og Norig vart svike, og Norig vart strypt,
og Norig vart rive, og Norig vart klypt.

Men Norig tok spennetak, kom seg paa fot
og Norig det ankad i evle og mot.
Paa sjølveigen grunn og med fana si rein
det frit orkar standa paa sjøvl-eigne bein.
Og slikt skal det standa som dugande kar,
— so sant ikkje nordmenn slær krok for sinfar.
Men stupet det atter, vort Norig, for svik,
lyt svikaren trø yver nordmannalik.
Gjev handi di, bror min, — me lovar og kved:
Skal Norig gaa under, so vil me gaa med.

P. Sivle.

Detroit, Mich., 31te okt. 1929.

M. Altern.